

Hyvinvointialueneuvottelu Pohjois-Savon hyvinvointialue

Aika: 7.11.2023 klo. 10.00–14.00

Paikka: Mariankatu 9, kokoushuone Jakovara, 00170 Helsinki

Alueen edustajat

Riitta Raatikainen, aluehallituksen puheenjohtaja
Marko Korhonen, hyvinvointialuejohtaja
Jari Saarinen, toimialajohtaja, yleiset palvelut
Mikko Korhonen, toimialajohtaja, ikääntyneiden palvelut
Kati Kantanen, toimialajohtaja, perhe- ja vammaispalvelut
Jukka Koponen, toimialajohtaja, pelastus- ja turvallisuuspalvelut
Jussi Lampi, vs.toimialajohtaja, strategia- ja kehittämispalvelut
Kari Janhonen, talousjohtaja
Janne Niemeläinen, hallintojohtaja
Leila Pekkanen, muutosjohtaja

Puheenjohtajisto

Kari Hakari, osastopäällikkö, STM, puheenjohtaja
Mika Kättö, lainsäädäntöjohtaja, SM, varapuheenjohtaja

Valtioneuvoston edustajat

Tanja Rantanen, budjettineuvos, VM
Antto Korhonen, neuvotteleva virkamies, VM
Anna Cantell-Forsbom, osastopäällikkö, STM
Annakaisa Iivari, osastopäällikkö, STM
Outi Salo, erityisasiantuntija, SM
Johannes Ketola, pelastusylitarkastaja, AVI
Jaana Leipälä, arviointipäällikkö, THL
Elina Kettunen, asiantuntija, STM (sihteeri)

1. Tilaisuuden avaus

Puheenjohtajat osastopäällikkö Kari Hakari ja lainsäädäntöjohtaja Mika Kättö avasivat neuvottelun kello 10.01

2. Osallistujien toteaminen, esittäytyminen ja asialistan hyväksyminen

Päätösesitys: Todetaan osallistujat, lyhyt esittäytyminen ja hyväksytään asialista muutoksitta.

Päätös: Todettiin esityslistan mukaisesti

3. Hallitusohjelma

3.1 Hallitusohjelman linjaukset

Kansallinen palvelureformi

Palvelureformi on sosiaali- ja terveydenhuollon sisällöllisen uudistumisen reformi. Reformin keskeisenä tavoitteena on tukea alueiden uudistusohjelmien toimeenpanoa ja varmistaa alueiden taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden saavuttaminen.

Työhyvinvoinnin ja –turvallisuuden parantaminen pelastustoimissa

Pelastusosalalla käynnistetään kansallinen hanke työturvallisuuden parantamiseksi. Pelastusalan työhyvinvointiin kiinnitetään erityistä huomioita.

Ohjauksen yhtenäistäminen

Ohjauksen yhteensovittamisella tavoitellaan uudistuksen tavoitteiden saavuttamista: palvelujen yhdenvertaisuuden turvaamista ja kustannusten kasvun hillintää sekä kustannusvaikuttavuutta. Hyvinvointialueiden ohjauksen yhteensovittaminen säädetään valtiovarainministeriön tehtäväksi ja vahvistetaan ministeriön voimavaroja. Valtiovarainministeriön johdolla STM, SM ja VM sekä muut viranomaiset seuraavat ja arvioivat hyvinvointialueiden toiminnan vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuloksellisuutta.

Alueen yleiskatsaus ja huomiot hallitusohjelmasta

Alueen edustaja esittelee

Alue valmistelee tämän kohdan. Alueen yleiskatsaus ja näkemykset hallitusohjelmasta kokonaisuutena, ei muutosohjelmien esittelyä. (Liitteessä 2)

Päätösesitys: Käydään läpi hallitusohjelman keskeiset hyvinvointialueita koskevat linjaukset sekä alueen yleinen tilanne.

Päätös: Hyväksyttiin päätösesityksen mukaisesti

4. Alueen tilanne – palveluiden toteutuminen ja talouden tila

4.1 Hyvinvointialueen tilannekuvaraportti ja asiantuntija-arviot

Käydään läpi taustamateriaalien sekä tilannekuva-analyysin pohjalta tehdyt havainnot alueen tilanteesta. Hyvinvointialueen tilannekuvaraportin sekä asiantuntija-arvioiden keskeiset nostot on kuvattu liitteessä 3.

4.2 Alueen muutos- ja uudistusohjelma

Alueen uudistumistyötä ohjaa kullakin alueella muutos- ja/tai uudistusohjelma. Alue esittelee oman ohjelmansa keskeiset tavoitteet ja aikataulun. Alueen muutos- ja uudistusohjelmakokonaisuus on esitelty liitteissä 4.

4.3 Alueen oma nosto (sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen erityiskysymykset)
Mahdollinen asia, jonka alue haluaa tuoda keskusteluun, mutta ei sisälly muutosohjelmaan.
Mahdollisen noston pitää kuulua laissa määriteltyjen asiakokonaisuuksien piiriin.

Alueen oma nosto on esitetty liitteessä 5.

Päätösehdotus: Käydään läpi alueen tilanne sekä keskeiset haasteet. Kuultiin alueen muutosohjelman toteutuksen tavoitteet ja aikataulu.

Päätös: Hyväksyttiin päätösesityksen mukaisesti

5. Johtopäätökset

5.1 Yhteinen näkemys alueen tilanteesta (neuvottelusta)

Neuvotteluiden pohjalta muodostetaan yhteinen näkemys alueen tilanteesta. Tämän kohta sovitetaan neuvottelussa yhdessä alueen edustajien kanssa ja kirjataan keskeiset asiat ja huomiot.

Päätösehdotus: Puheenjohtaja tekee päätösehdotuksen kokouksessa.

Päätös:

Todettiin, että neuvotteluissa on syntynyt yhteinen tilannekuva Pohjois-Savon hyvinvointialueen tilanteesta.

Alueen päätöksenteon tilanne on aikaisempaan tilannekuvaan verrattuna selvästi parempi. Alueen tuottavuus ja taloudellisuusohjelmaan liittyvien toimenpiteiden päätöksenteko on käynnissä. Talous- ja aikataulupaineet osaltaan edistävät ja nopeuttavat alueen muutosohjelman toimeenpanoa.

Riskiksi kuitenkin tunnistettiin se, että säästötoimenpiteet, jotka kohdistuvat ei-lakisääteisiin tehtäviin, vaarantavat ennaltaehkäisevän toiminnan toteutusta ja siirtävät palvelutarvetta raskaimpiin palveluihin. Tämä uhkaa sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten tavoitteiden saavuttamista. Lisäksi alueen riskiksi tunnistettiin lautakuntamalliin perustuva poliittisen päätöksenteon rakenne, joka vaikuttaa raskaalta ja siiloutavalta. Alueen suunnitelmassa on aloittaa hallintorakenteen uudistaminen ja yksinkertaistaminen vuoden 2024 alussa.

5.2 Vaikutukset STM ja SM selvityksiin

Kirjataan mahdolliset neuvotteluiden tuomat muutokset selvityksiin.

Päätösehdotus: Puheenjohtaja tekee päätösehdotuksen kokouksessa

Päätös: Todettiin, että ei ole vaikutuksia.

5.3 Valtioneuvoston toimenpidesuosituksset

Ehdotukset valtioneuvoston toimenpidesuosituksiksi hyvinvointialueelle on esitetty liitteessä 6.

VM:n ja STM:n suositusehdotukset:

1. Alueen on merkittävästi vauhditettava päätöksentekoa toiminnan ja palveluiden uudistamiseksi sekä talouden tasapainottamiseksi.
2. Alueen on kevennettävä palvelurakennetta ja -verkkoa sekä lisättävä digitaalisten palveluiden käyttöä.
3. Alueen on tunnistettava, suunniteltava sekä toimeenpantava tarvittavat toimet vuokratyön käytön vähentämiseksi.
4. Alueen on otettava vastuu YTA-yhteistyöstä ja nopeutettava sekä vahvistettava sitä.

SM:n suositusehdotukset:

5. Alueen on jatkettava toiminnan uudistamista.
6. Onnettomuuksien määrää tulee vähentää tehokkaasti ja tulipalojen määrä tulee puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Hyvinvointialueiden tulee onnettomuuksien ehkäisytyössä kiinnittää huomiota laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen.
7. Hyvinvointialueiden tulee parantaa toimintavalmiutta alueella toimintaympäristön riskejä vastaavalle tasolle.
8. Hyvinvointialueiden pelastustoimien tulee varmistaa, että väestönsuojeluun varautumiseen kohdenneet resurssit ja osaaminen ovat riittävät ja suuntautuvat lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen.
9. Hyvinvointialueiden tulee kiinnittää erityistä huomiota pelastusalan työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen.

Päätösehdotus: Annetaan esitetyt toimenpidesuosituksset

Päätös: Hyväksyttiin päätösehdotus

5.4 Jatkotoimenpiteistä sopiminen

Sovitaan yhdessä jatkotoimenpiteistä ja mahdollisesti seurattavista asioista sekä seurannan aikataulusta ja tavoista.

Päätösehdotus: Puheenjohtaja tekee ehdotuksen seurattavista asioista kokouksessa

Päätös: Toimenpidesuositusten toteutumista seurataan Lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä §24 ja Lain pelastustoimen järjestämisestä §10 mukaisesti. Seuranta tehdään hyvinvointialueen vuosittaisessa selvityksessä, sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön selvityksissä, THL:n asiantuntija-arvioissa, AVI:n asiantuntija-arvioissa, sekä ministeriöiden ja hyvinvointialueiden vuosittaisissa neuvotteluissa.

6 Tilaisuuden päätös

Palautelomake lähetetään osallistujille viikon kuluessa.

Puheenjohtajat Kari Hakari ja Mika Kättö päättivät neuvottelun klo 14.09.

Kari Hakari

Osastopäällikkö

Sosiaali- ja terveysministeriö

Mika Kättö

Lainsäädäntöjohtaja

Sisäministeriö

Marko Korhonen

Hyvinvointialuejohtaja

Pohjois-Savon hyvinvointialue

Liitteet:

Liite 1: Neuvottelun esitysmateriaali

Liite 2: Alueen yleistilanne

Liite 3: Hyvinvointialueen tilannekuvaraportin sekä asiantuntija-arvioiden keskeiset nostot

Liite 4.2 a-i ja 4.3: Alueen muutosohjelmakokonaisuus

Liite 5: Alueen erillinen oma nosto

Liite 6: Valtioneuvoston toimenpidesuosituksukset

Neuvotteluiden taustamateriaalit:

Pohjois-Savon selvitys sosiaali- ja terveydenhuollon ja hyvinvointialueen talouden tilasta

Pohjois-Savon hyvinvointialuetta koskeva Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntija-arvio sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

Itä-Suomen aluehallintoviraston selvitys sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaisesta toteutumisesta vuonna 2022

Aluehallintoviraston asiantuntija-arvio pelastustoimesta Pohjois-Savon hyvinvointialueella

Itä-Suomen yhteistyöaluetta koskeva Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntija-arvio sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

Valtakunnallinen Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntija-arvio sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

Valviran valtakunnallinen selvitys valvontahavainnosta koskien sosiaali- ja terveydenhuoltoa

Aluehallintoviraston valtakunnallinen asiantuntija-arvio pelastustoimesta

Sosiaali- ja terveysministeriön vuosittainen selvitys – luonnos

Sisäministeriön vuosittainen selvitys

VN/22236/2023-STM-17

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Hakari Kari 913129191

2024-02-23

KÄTTÖ MIKA 91258817T

2024-02-26

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Pohjois-Savon hyvinvointialueen neuvottelu

Liite 1.

7.11.2023 klo. 10.00–14.00

Kokoustila Jakovara, Mariankatu 9, Helsinki

Asialista

1. Tilaisuuden avaus
2. Osallistujien toteaminen, esittäytyminen ja asialistan hyväksyminen
3. Hallitusohjelma
4. Alueen tilanne ja muutosohjelma
  - 4.1 Hyvinvointialueen tilannekuvaraportti (Ministeriö esittelee)
  - 4.2 Alueen muutos- ja uudistusohjelma (Alue esittelee)
  - 4.3 Alueen oma nosto
5. Johtopäätökset
6. Tilaisuuden päätös

2. Osallistujien toteaminen, esittäytyminen ja asialistan hyväksyminen

Tarkennus osion aiheesta

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Osallistujat

Alueen osallistujat

- Riitta Raatikainen, aluehallituksen puheenjohtaja
- Marko Korhonen, hyvinvointialuejohtaja
- Jari Saarinen, toimialajohtaja Yleiset palvelut
- Mikko Korhonen, toimialajohtaja, Ikääntyneiden palvelut
- Kati Kantanen, toimialajohtaja, Perhe- ja vammaispalvelut
- Jukka Koponen, toimialajohtaja, Pelastus- ja turvallisuuspalvelut
- Jussi Lampi, vs.toimialajohtaja, Strategia- ja kehittämisspalvelut
- Kari Janhonen, talousjohtaja
- Janne Niemeläinen, hallintojohtaja
- Leila Pekkanen, muutosjohtaja

Valtioneuvoston osallistujat

- Kari Hakari, osastopäällikkö, STM, puheenjohtaja
- Mika Kättö, lainsäädäntöjohtaja, SM, varapuheenjohtaja
- Tanja Rantanen, budjettineuvos, VM
- Antto Korhonen, neuvotteleva virkamies, VM
- Anna Cantell-Forsbom, osastopäällikkö, STM
- Kirsi Kaikko, johtaja, STM
- Outi Salo, erityisasiantuntija, SM
- Johannes Ketola, pelastusylitarkastaja, AVI
- Jaana Leipälä, arviointipäällikkö, THL
- Elina Kettunen, asiantuntija, STM (YTA- koordinaattori, pääsihteeri)

3. Hallitusohjelma

Tarkennus osion aiheesta

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Hallitusohjelma jatkaa aiempia uudistuksia

- Hallitusohjelmassa todetaan, että ***sosiaali- ja terveydenhuollon palvelulainsäädäntö sekä siihen liittyvä ohjaus uudistetaan vastaamaan uusia sote-rakenteita ja valtakunnallisia sote-tavoitteita***
- Reformin keskeisenä tavoitteena on **tukea alueiden uudistusohjelmien toimeenpanoa ja varmistaa alueiden taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden saavuttaminen**
- Rakennetaan nykyistä selkeämpi kansallinen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmä
- Tehdään mahdollistavaa lainsäädäntöä ja vaikuttavampaa kansallista ohjausta
  - Poistetaan esteitä mm. integraation, tietojohdamisen, digitalisaation ja henkilöstön riittävyyden edistämiseksi
  - Kevennetään sitä yksityiskohtaista palvelujen sisältöjä koskevaa sääntelyä, joka on tullut tarpeettomaksi hyvinvointialueiden aloittamisen ja sote-järjestämislain mukaisen kansallisen ohjauksen myötä
  - Vahvistetaan yhteistyöaluetasoista ja kansallista kustannusvaikuttavuutta edistävää ohjausta sekä hyvinvointialueiden välistä vertailua

Kansallinen palvelureformi ja alueiden muutosohjelmat muodostavat kokonaisuuden

Finanssipoliittinen tavoite: hillitä kustannusten kasvua 2-3 mrd eurolla vuoteen 2031 mennessä suhteessa vuoden 2023 julkisen talouden perusuraan.

Kansallinen palvelureformi

Kansallisia toimia kuten

Säädösten uudistaminen (mm. terveydenhuolto- ja sosiaalihuoltolait)

Hyvän työn ohjelma ja sote-ammattihenkilölakien muutokset

Tietojohtamisen, digitalisaation ja ohjauksen kehittäminen (mm. sote-järjestämislaki, asiakastietolaki ja mahdollistavampi substanssilainsäädäntö)

0,8 mrd €

Hyvinvointialueiden muutosohjelmat

Alueellisia toimia kuten

Palvelurakenteen kehittäminen (mm. yhteisölliset ja kotiin tuotavat palvelut, palveluohjaus ja palveluketjut, digitaalisten ja etäpalvelujen ensisijaisuus, parhaiden ratkaisujen levittäminen)

Tehostetaan toimintoja ja muutetaan toimintatapoja (mm. investoinnit, hankinnat, tilojen ja palveluverkon järjeistäminen, sairauspoissaolojen vähentäminen, siirtyneet virat)

Lisätään alueiden yhteistyötä ja koordinaatiota (mm. tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, ennakoiva henkilöstö-suunnittelu, lääke-, laite- ja tarvikehankintojen keskittäminen)

1,2 mrd €

Mitä Kansallisella palvelureformilla tavoitellaan?

- **Vauhditetaan alueellista kehittämistyötä**, varmistaen hallittu, samanaikainen ja rohkea muutos koko maassa. Reformin myötä suomalaisella hyvinvointiyhteiskunnalla ja sote-alan henkilöstöllä on paremmat valmiudet ja resilienssi toimia ja turvata ihmisten perusoikeudet jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä.
- **Selkeämpi sote-palvelurakenne**, jotta palvelut, henkilöstö ja resurssit kohdentuvat oikein. Ennaltaehkäisevät, perustason ja erityistason sekä hyvinvointia ja terveyttä edistävät palvelut muodostavat porrasteisen kokonaisuuden.
- **Digitaalisten ja yhteisöllisten ratkaisujen ensisijaisuus** parantaa palvelujärjestelmän toimivuutta ja hillitsee menokasvua. Rajalliset sote-resurssit saadaan paremmin riittämään, kun kaikkia palvelukanavia sekä yhteiskunnan ja yhteisöjen resursseja hyödynnetään optimaalisesti. **Panostetaan** poikkihallinnolliseen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, ennaltaehkäisyyn, omahoidon mahdollisuuksiin, perustason palveluihin (ml. integraatio ja jatkuvuus), digitalisaatioon ja palveluohjauksen (ml. kohdennetut palveluketjut ja –kokonaisuudet).
- **Kansallisesti painotetaan vaikuttavia palveluja, toimintamalleja ja johtamista**. Kansallinen palvelulupaus huomioi alueelliset ja yksilölliset tarpeet, mutta myös realistisesti käytettävissä olevat resurssit. Vähähyötyisiä hoitoja ja tutkimuksia vähennetään.
- **Vahvistetaan viiden yhteistyöalueen koordinaatiovastuuta ja kansallista yhteistyötä** vaikuttavuuden ja tuottavuuden parantamiseksi, erityisesti laaja-alaista erityisosaamista tai merkittäviä investointeja edellyttävien palvelujen ja tehtävien osalta.

Kansallinen palvelureformi

Ennaltaehkäisyn
vahvistaminen

Integraation,
saatavuuden ja
jatkuvuuden
vahvistaminen

Palvelujärjestelmän
selkeyttäminen

Vaikuttavuuden
lisääminen

Varautumisen ja
häiriötilanteiden
hoidon vahvistaminen

Reformin edellyttämät lainsäädännön muutokset (lainsäädännön koordinaatio)

Yleiset palvelut (esim. terveydenhuoltolaki, sosiaalihuoltolaki, IMO-laki)

Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelut (esim.. mielenterveyslaki)

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut (esim.. lastensuojelulaki)

Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden palvelut (esim. vanhuspalvelulaki, vammaispalvelulaki)

SOTE-henkilöstön riittävyys ja saatavuus (esim. Hyvän työn -ohjelma, sote-ammattihenkilölait)

Tiedonhallinta, tiedolla johtaminen ja digitalisaatio (esim. asiakastietolaki)

Ohjausjärjestelmän päivittäminen (esim. sote-järjestämislaki)

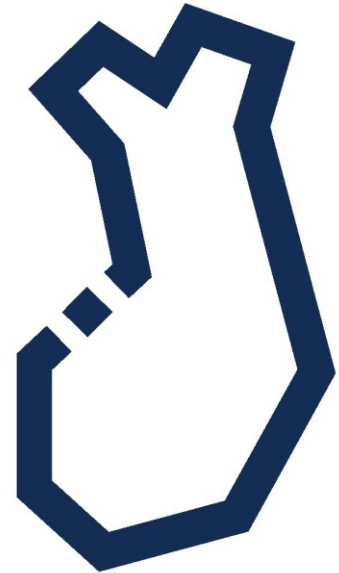
Yhteydet muihin STM:n ja VN:n hankkeisiin ja ohjelmiin

Kiireelliseksi luokitellut pelastustoimen hallitusohjelmatavoitteet

1. Pelastajien koulutusta lisäämällä ja pelastusalan ratkaiseminen.
2. Väestönsuojelun varustuksen oskevan säätelyn uudistaminen ja väestönsuojelutyön organisoinnin kehittäminen.
3. Omatoimisen varustuksen vahvistaminen kaikissa väestöryhmissä.
4. Kansallisen hankkeen käynnistäminen pelastusalan työturvallisuuden parantamiseksi.

RÄDDNINGSVÄSENDET

Työhyvinvoinnin ja -turvallisuuden parantaminen pelastustoimessa

Hallitusohjelma

- Hallitus edistää työturvallisuutta ja työelämän väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisyä. Hallitus parantaa muun muassa hoito- ja pelastushenkilökunnan oikeussuojaa työhön liittyvissä väkivaltatilanteissa virkamiehen suojaa vastaavaksi.
- Hallitus käynnistää kansallisen hankkeen pelastusalan työturvallisuuden parantamiseksi. Rikoslakia muutetaan siten, että väkivallasta ensihoitohenkilöstöä kohtaan tai sillä uhkaamisesta seuraava rangaistus vastaa virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta seuraavia rangaistuksia.
- Pelastusalan työhyvinvointiin kiinnitetään erityistä huomiota. Pelastusalan posttraumatyöpajojen jatkuminen varmistetaan.

Kansallinen hanke työturvallisuuden parantamiseksi

- Pelastusalan työhyvinvoinnin seurannan työkalu.
- Selvitys pelastusalan työturvallisuuden parantamisen tarpeista.
- Kerätään jo kentällä käytössä olevat hyvät käytännöt jaettavaksi valtakunnallisesti.
- Posttraumatyöpajojen jatkon selvittäminen
- Suojavarusteiden kehittäminen Pelastustoimen suoja-asuja koskevan esiselvityshankkeen toimenpidesuosituksen perusteella
- Hyvän työn ohjelma sisältämään SOTE-toimenpiteiden lisäksi myös pelastustoimeen liittyvät toimenpiteet.
- OM/SM/TEM valmistelee tarvittavat lakimuutokset

Ohjauksen yhteensovittaminen

- Ohjauksen yhteensovittamisella tavoitellaan uudistuksen tavoitteiden saavuttamista: palvelujen yhdenvertaisuuden turvaamista ja kustannusten kasvun hillintää sekä kustannusvaikuttavuutta.
- Valtiovarainministeriön tehtäväksi tulee sovittaa yhteen valtioneuvostossa tehtävää hyvinvointialueiden ohjausta. Lähtökohtana on se, että valtioneuvostossa tehtävä hyvinvointialueiden ohjaus on yhteensopivaa valtioneuvoston asettamien julkisen talouden finanssipoliittisten tavoitteiden kanssa.
- Käytännössä hyvinvointialueiden ohjauksessa ja hyvinvointialueita koskevan lainsäädännön valmistelussa alueiden toimintaa ja taloutta arvioidaan aiempaa kattavammin kokonaisuutena.
- Päällekkäiset lakisääteiset ohjausvälineet kuten neuvottelukunnat ja valtakunnalliset tavoitteet yhdistetään. Tavoitteena on nykyistä selkeämpi ja tehokkaampi ohjausrakenne.

Alueen yleiskatsaus ja huomiot hallitusohjelmasta

Tarkennus osion aiheesta

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Palvelujärjestelmän uudistaminen

Sosiaaliturvajärjestelmän uudistaminen, yksinkertaistaminen ja selkiyttäminen, perusturvamalli

---

Lastensuojelun ja vammaispalvelulainsäädännön uudistukset ovat tarpeellisia

---

Ensihoidon, päivystyksen, kotisairaaloiminnan ja kotihoidon toiminnan kehittäminen kokonaisuutena

---

Ikääntyvien palveluihin liittyvä hoitajamitoitus 0,65 on riittävä. Kannatamme henkilöstörakenteen ja työnjaon uudistamista.

Kuljetusten rahoitusvastuun siirtäminen hyvinvointialueille on huomioitava uutena tehtävänä rahoitusohjassa.

Tutkittuun tietoon ja vaikuttavuuteen perustuva toiminta

Vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden tutkimusta vahvistetaan

---

Asiakas- ja potilastiedon yhtenäisyyden kehittäminen sekä Kantapalveluiden

---

Pidämme tärkeänä kansallisten menetelmien kehittämistä ja arviointia (vaikuttavuus- ja kustannusvaikuttavuus)

Hallitusohjelman nostot 1 (Alue)

Esittely:

Hyvinvointialuejohtaja Marko Korhonen

Muutosjohtaja Leila Pekkanen

Liite 2

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

- Uudet toimintamallit välttämättömiä (digitaaliset, liikkuvat, etä-jne. palvelut)
- Hoitojonojen purkamiseen tulee kohdentaa rahoitusta myös hyvinvointialueelle, ei pelkästään Kelakorvausmallilla.
- Toteutetaan ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistus, selkeytetään työnjakoa ja tarkastellaan kelpoisuusehtoja, välttämätön nykyisessä työvoimatilanteessa ja lisätään esim. tukipalveluiden ja hoiva-avustajien käyttöä

Teknologia ja digitaalisuus vahvemmin tueksi, DigiFinlandin rooli

- Tekoälyn hyödyntäminen sekä organisaation sisäisissä prosesseissa että kansalaisen oma-, itsehoidossa ja palvelutoiminnassa.
- Kansallisesti kehitettäviä yhtenäisiä malleja

4. Alueen tilanne – palveluiden toteutuminen ja talouden tila

Tarkennus osion aiheesta

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

4.1 Hyvinvointialueen tilannekuvaraportti ja asiantuntija-arviot

Tarkennus osion aiheesta

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Alueen yleiskatsaus

- **Hyvinvointialueen toimintojen ja käytäntöjen rakentaminen on aloitettu, mutta on vielä kesken** (*Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman myötä alueen palveluverkkoa on tarkoitus tiivistää. Lähipalveluverkkoon ei ole kuitenkaan kaavailtu muutoksia vuosille 2023–2025*)
- **Palveluverkon - ja rakenteen tarkastelu suhteessa palvelutarpeeseen** (*Sairastavuus on maan suurinta alueella ja palvelutarve yli maan keskiarvon*)

Kevään 2023 neuvotteluiden keskeiset seurattavat asiat

- Toiminnan ja talouden uudistusohjelma
- Yhdenvertaisten palvelujen saatavuus ja saavutettavuus
- Hoito- ja palveluvelka
- Ammatillisen henkilöstön saatavuus ja riittävyys

THL:n arviointiraportin keskeiset huomiot

- **Palvelutarve ja asukaskohtaiset nettokäyttökustannukset ovat maan keskitasoa korkeammat**
  - *Asukaskohtaiset palvelutarpeeseen suhteuttamattomat nettokäyttökustannukset olivat 15 prosenttia maan keskiarvoa suuremmat vuonna 2022.*
- **Palvelujen yhdenvertaisessa saatavuudessa on haasteita**
  - *Perusterveydenhuollon lääkärin vastaanotolle ja kiirettömään erikoissairaanhoidon pääsee alueella huonommin kuin maassa keskimäärin.*
  - *Itä-Suomen aluevalvontavirasto on havainnut puutteita lastensuojelun asiakassuunnitelmissa ja henkilöstömitoituksessa.*
  - *Alueella on **pitkät hoitojonot**. Hoitojonoja on purettu palveluseleillä ja hyvinvointialueyhteistyöllä*
- **Riittävän henkilöstön saatavuuden turvaamisessa on vaikeuksia**
  - *Alueella on pulaa lähihoitajista, sairaanhoitajista, yleislääkäreistä, erikoislääkäreistä ja sosiaalityöntekijöistä.*
  - *Henkilöstöressurssin kohdentumista on kehitetty ja esimerkiksi lastensuojelutyövoiman turvaamiseksi henkilöstöressurssia on siirretty työikäisten sosiaalipalveluista ja terveystieteistä*

Taloudellinen tilanne

Päivitetty 25.10.2023

	8/2023 TOT2023, M€	TAS2023, M€	TPE2023, M€	TOT/TAS%	TPE vs TAS muutos%
▲					
Toimintatulot	151,2 milj.	261,0 milj.	255,9 milj.	58 %	-2 %
Toimintamenot	943,1 milj.	1354,4 milj.	1 436,7 milj.	70 %	6 %
TOIMINTAKATE	-791,0 milj.	-1091,9 milj.	-1 179,2 milj.	72 %	-8 %
Valtion rahoitus	784,4 milj.	1139,4 milj.	1 182,9 milj.	69 %	4 %
Rahoitustulot ja -menot	-2,4 milj.	-6,8 milj.	-8,9 milj.	36 %	-31 %
VUOSIKATE	-9,0 milj.	40,8 milj.	-5,2 milj.	-22 %	-113 %
Poistot ja arvonalentumiset	22,5 milj.	38,6 milj.	37,4 milj.	58 %	-3 %
Satunnaiset erät	0,0 milj.	0,0 milj.	0,0 milj.	NaN	NaN
Tilinpäätössiirrot + (-)	-0,3 milj.	0,5 milj.	0,4 milj.	-50 %	-17 %
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-31,3 milj.	2,7 milj.	-42,2 milj.	-1175 %	-1684 %
Lainakanta	415,9 milj.	446,1 milj.	384,7 milj.	93 %	-14 %

- Toimintamenojen arvioidaan ylittävän 6 prosentilla talousarvioon nähden.
- Vuoden 2023 tulosennuste on 92 me alijäämäinen
  - Alueen tuottavuusohjelmalla tavoitellaan vuosittaisia 40 me säästöjä vuosina 2023 ja 2024
- Alueella ei ole lainanottovaltuutta vuodeksi 2024. Alue on toista vuotta peräkkäinen lainanottovaltuuden muuttamisprosessissa.

- Pohjois-Savon hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmassa näkyy digitaalisten palveluiden ensisijaisuuden edistäminen ja digitaalisen palveluohjauksen laajentaminen.
  - Alueella valmistellaan myös digiohjelmaa
- Asiointia digitaalisesti sote-ammattilaisten kanssa on Pohjois-Savon hyvinvointialueella kansallista keskiarvoa (21%) vähemmän (14%) vuonna 2022
- Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmassa tiedolla johtamisen kehittämisen tiekartalla pyritään parantamaan alueen tietojohdamista
- Alueella on valmisteltu uuden APTJ-ratkaisun hankintaa. Olisiko hankinnat vielä mahdollista toteuttaa YTA-tasoisena yhteistyönä? Mitä edellytyksiä siihen tarvittaisiin?

AVI arviointiraportin keskeiset huomiot

Onnettomuuksien ehkäisytehtävien palvelutason toteutuminen: Turvallisuusviestinnän määrällinen saatavuus on ollut riittävällä tasolla. Palontutkinnan laajuus toteutui päätetyllä tasolla. Valvontatoiminta ei toteutunut määrällisesti tavoitteiden mukaisesti. Asuin- ja vapaa-ajan rakennusten valvontatoiminta oli riittämätöntä.

Pelastustoiminnan palvelutason toteutuminen: Pelastustoiminnan saatavuudessa on huomattavia puutteita toimintavalmiusaikojen saavuttamisessa seitsemässä riskiruudussa. Muina palveluiden saatavuuden puutteina on tunnistettu se, että osa raskaasta pelastuskalustosta on ikääntynyt. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen riskinarvion edellyttämää ympäristövahinkojen torjuntatasoa ei kaikilta osin saavuteta.

Väestönsuojelun palvelutason toteutuminen: Pelastuslaitoksella on olemassa väestönsuojeluun varautumisen edellyttämät suunnitelmat, mutta suurin osa niistä on osin tai kokonaan vanhentuneita.

4.2 Alueen muutos- ja uudistusohjelma

Tarkennus osion aiheesta

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Pohjois-Savon muutos- ja uudistusohjelmat

Esittely: vt. Strategia- ja kehittämisjohtaja Jussi Lampi
Liitteet 4.2 b – 4.2 f

[Lue lisää: Strategia ja suunnitelmat - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

Palvelustrategia linjaa palvelujärjestelmän uudistamista

Tavoitteet palveluiden järjestämiselle

Vahvistamme ennaltaehkäiseviä ja perustason palveluita.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ovat toimintamme perusta.

Työmme on laadukasta ja asiakslähtöistä.

Yhteensovitamme erilaiset palvelut vastaamaan asukkaidemme tarpeita.

Kestävä palvelurakenne luodaan vahvalla sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiolla sekä hoito- ja palveluketjujen uudistamisella.

Marko Korhonen
Hyvinvointialuejohtaja

Palveluverkon ja -valikoiman suunnitteluun vaikuttavat periaatteet

- Lainsäädäntö ja muu kansallinen ohjaus*
- Asukkaat, palvelutarve ja sen alueelliset vaihtelut
- Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus
- Työvoiman saatavuus ja sen paikalliset vaihtelut
- Hyvinvointialueen toimintaympäristö (esim. asointi, työssäkäynti, maantieteellinen etäisyys, liikenneyhteydet, oppilaitokset, apteekit, muut julkiset palvelut ja muut hyvinvointialueet)
- Etäpalvelut, digitaaliset palvelut ja liikkuvat palvelut
- Toimintatapojen- ja mallien yhtenäistäminen, hyvien käytäntöjen juurruttaminen sekä integraatio
- Yksityisen toiminnan ja kolmannen sektorin toimipisteet ja palvelutuotanto, integroituminen hyvinvointialueen palvelutuotantoon
- Tilojen ja laitteiden tehokas ja taloudellinen käyttö sekä tilojen muuntojoustavuus

Tavoitteena julkisten palveluiden valinnanvapaus

- Alue- tai kuntarajat eivät rajoita liikkuvuutta.
- Hyvinvointialueen asukkaat voivat liikkua vapaasti ja valita heille sopivan palvelupisteen.
- Hyvinvointialueen resurssit, kuten henkilöstö, suunnitellaan ja kohdennetaan koko alueen käyttöön.

Yhteiset toimenpiteet ja keinot

Keskitetyn asiakasneuvonta- ja palveluohjauksikäskön valmistelu.

Lasten ja nuorten mielen-terveys- ja päihde-palveluiden kehittäminen.

Osastohoidon toiminnan uudistaminen ja kotisairaala-toiminnan kehittäminen.

Akuuttisti sairaan lääkään hoidon tarpeen arvioinnin ja palvelujen kehittäminen.

Ensihoidon tarkoituksenmukaisen hallinto- ja toimintamallin selvittäminen ja siitä päättäminen vuoden 2023 aikana.

Lääkehoidon ongelmien ja niistä aiheutuvien kustannusten vähentäminen.

Liikkuvien ja digitaalisten palveluiden kehittäminen.

Suunterveyden kokonaisvaltaisen hoidon ja ennaltaehkäisyn vahvistaminen.

Kansallisen asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian toimeenpano.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen yhteistyö kotiin vietävissä palveluissa.

Hankintastrategian ja ostopalveluja koskevien toimintaperiaatteiden vahvistaminen.

Hoito- ja palvelupolkujen ja hoidon jatkuvuuden kehittäminen. Pajon palveluita käyttävien tavoittaminen.

Asiakaskokemuksen kunnioittaminen ja osallisuuden vahvistaminen.

Tiedolla johtamisen, palveluiden vaikuttavuuden ja kustannustietoisuuden lisääminen.

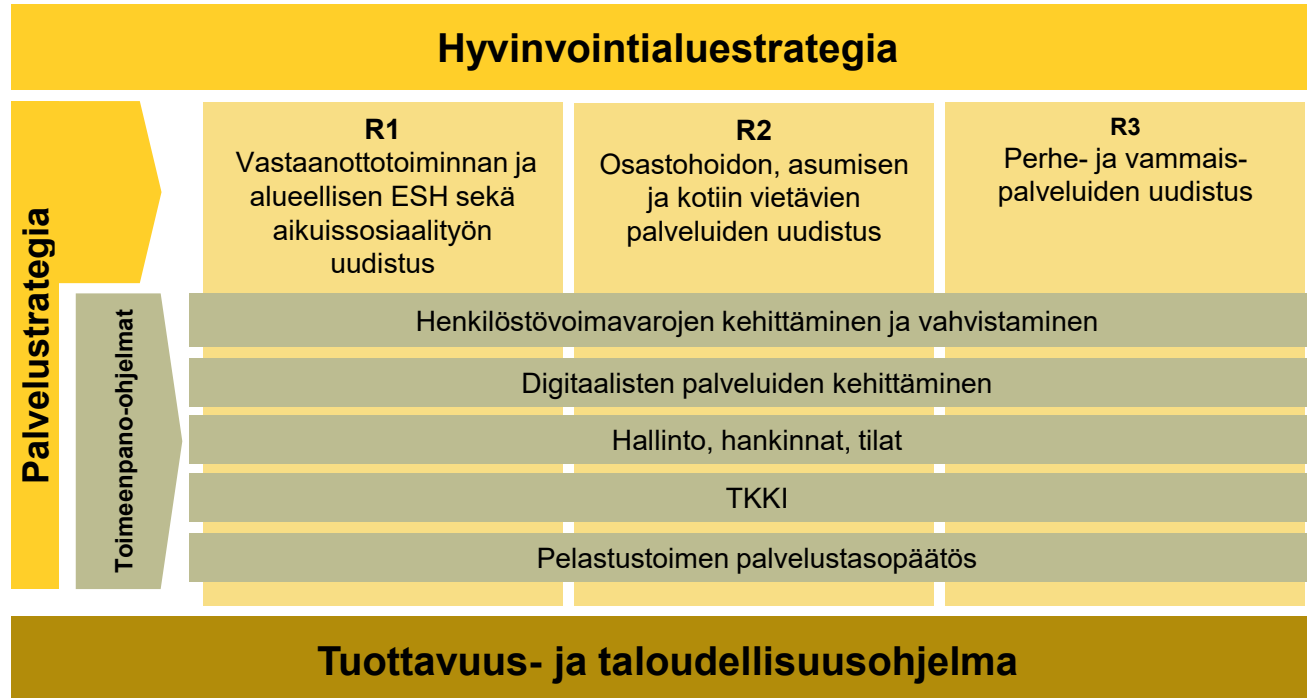
Kuntoutus osaksi kaikkia asiakaskohtaamisia.

Henkilöstövoimavarojen ja osaamisen vahvistaminen sekä varautuminen työvoiman saatavuuden haasteisiin.

Uudistumisen ohjelmakokonaisuus

Tavoitteena
30 - 50 M€
pysyvä kustannus-
Vaikutus

Päätöksenteko
palvelureformin osalta
kesällä 2024

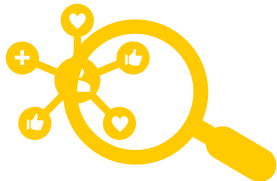
Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma 2.0

Esittely: muutosjohtaja Leila Pekkanen

Liitteet 4.2 h ja 4.2 i

Sisältö

- Lähtökohdat
- Palvelujärjestelmän uudistaminen ja muutosohjelmat
- Taloudelliset tavoitteet
- Ohjelman seuranta
- Yhteenveto

Vaikuttaminen toiminnan ja prosessien tehokkuuteen

- Lean ajattelu, prosessien tarkastelu ja ”läpimenoajan” tarkastelu.

Vaikuttavuuden arviointi

- Tehdäänkö oikeita asioita asiakkaan kokonaistilanteen arvioinnin perusteella.
- ”ylihoitaminen/alihoitaminen”.

Investointitarpeen kriittinen tarkastelu

- Investoinnin välttämättömyys.
- Vaihtoehtoiset ratkaisut.
- Investoinnin kannattavuuslaskenta.

Tuottavuustoimien kohdentuminen

Vaikuttaminen palvelujen kysyntään

- Kysynnän vähentäminen.
- Kysynnän kohdentuminen.

Vaikuttaminen palvelujen tuottamisen tapoihin ja resursointiin

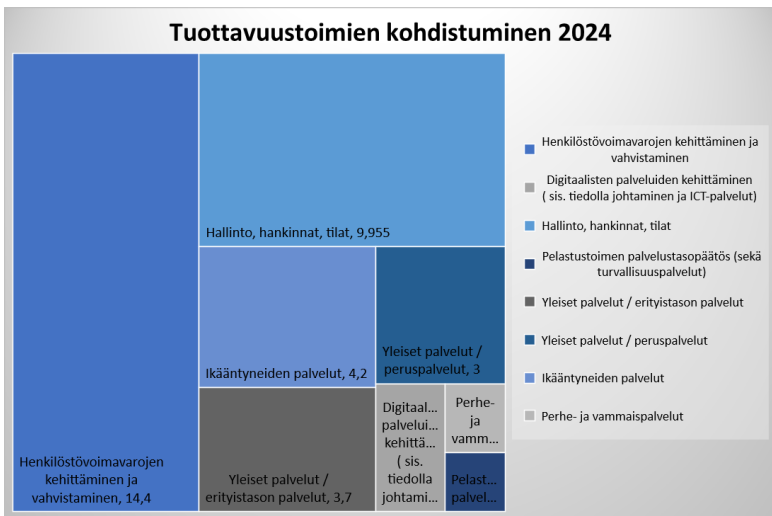
- Digitaaliset palvelut, liikkuvat palvelut, kivijalkapalvelut.
- Henkilöstöresurssien suunnittelu ja kohdentaminen.

Vaikuttaminen hankintoihin

- Hankintavaltuudet, hankintamenettelyt ja prosessit.
- Ohjeistus ja seuranta.
- Taloudellisuusajattelu ja kustannustietoisuus.

Yhteenveto säästötoimista loppuvuosi 2023 ja 2024

Osa alla luetelluista toimista on nopeasti toteutettavia operatiivisen tason. Vuoden 2024 talousarvioon sisältyvät toimet ovat osa palvelureformia ja pidemmän aikavälin toteutusta.

Toimenpiteet ohjelmakokonaisuuksittain	Talousvaikutukset 2023 M€	Talousvaikutukset 2024 M€
1. Henkilöstövoimavarojen kehittäminen ja vahvistaminen	5,320	14,347
2. Digitaalisten palveluiden kehittäminen (sis. tiedolla johtaminen ja ICT-palvelut)		1,500
3. Hallinto, hankinnat, tilat	0,310	9,955
4. TKKI	Ei arviota	Ei arviota
5. Pelastustoimen palvelustasopäätös (sekä turvallisuuspalvelut)	0,270	0,570
Palvelujärjestelmän kokonaisuudistus (esitetään toimialoittain)		
Yleiset palvelut / erityistason palvelut	0,720	3,731
Yleiset palvelut / peruspalvelut		3,050
Ikäntyneiden palvelut		4,200
Perhe- ja vammaispalvelut		0,700–1,500
Arvioiden kustannusvaikutukset yhteensä	6,620	38,055–38,855
Kehittämistoimiin liittyvät investoinnit (ikäntyneiden palvelut)		1,500

Taloudelliset tavoitteet

Vuonna 2022 hyväksytyin alkuperäisen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman tavoitteena oli saavuttaa n. 40 milj. euron säästöt vuosittain 2023–2025 vuosien aikana, yhteensä 123,7 milj. €. Päivitetyn tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman kokonaistavoite on n. 30–50 milj. € vuoteen 2026 mennessä.

Tuottavuusohjelman päivitys koskee vuosia 2024–2026.

Vuosien 2024 ja 2025 osalta vuosikatetavoite on 50 milj.€ molempina vuosina, jotta talouden tasapaino voidaan saavuttaa 2026 lopussa.

Valtion rahoitus kasvaa hieman yli 3 %/vuosi vuosikymmenen loppuun saakka.

Hyvinvointialueen toimintakulujen kehitys on negatiivinen ensimmäisinä suunnitelmavuosina ja voi olla korkeintaan 3 % (alle rahoituksen kasvun)vuodesta 2027 vuosikymmenen loppuun.

Investointitaso laskee merkittävästi vuodesta 2025 alkaen ollen vuosikymmenen lopussa n. 11 milj. €. Tämä merkitsee sekä kiinteiden investointien että laiteinvestointien (ml. sopimukset) merkittävää priorisointia ja tarveharkintaa.

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus, henkilöstön riittävyys, palveluverkko jne. (1)

Yleiset palvelut / erityis- ja peruspalvelut, esittely: toimialajohtaja Jari Saarinen

- Henkilöstön saatavuus, ikärakenteen ja väestön keskittymisen ja palvelutarpeen muutokset, sekä talous ohjaavat tulevaisuuden palveluverkon palveluiden verkoksi , nykyistä järjestelmää muuttumatta ei voida järjestää palveluita hallitusti erityisesti peruspalveluissa. Palveluvalikoiman tarkastelu palvelupisteissä, henkilöstön optimaalinen käyttö ja palvelutarpeen mukainen palvelun kohdentaminen tulevat korostumaan.
- Kiireettömän erikoissairaanhoidon ajanvarauspoliikkatoiminnan kokonaistarkastelu ja työnjaon uudistaminen yhdessä peruspalveluiden kanssa.
- Yleinen hoitoprosessien keventäminen, joilla tavoitellaan vuodeosastokapasiteetin vähentämistä mahdollistaen ja turvaten leikkaustoiminnan uudistukset
  - Edellyttää ikääntyneiden toimialan prosessien sujuvoitumista
  - Edellyttää peruspalveluiden ja erityispalveluiden- vuodekapasiteetin yhteistä arviointia.
  - Edellyttää uudentyypisen kotisairaalapalveluiden kokonaisuuden toteuttamista sisältäen ensihoitopalvelun sisällön ja toimintatapojen uudistamisen
    - Tavoitteena 3 vuoden sisällä vähentää päivystyskäyntejä 30 %
    - Tavoitteena 3 vuoden sisällä vähentää päivystyksellisiä hoitajaksoja 20 %
- Ensihoidon, päivystyksen, kotisairaaloiminnan ja kotihoidon toiminnan kehittäminen kokonaisuutena
  - Selvitetään osana palvelujärjestelmä kokonaisuutta ,työ on käynnistynyt

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus, henkilöstön riittävyys, palveluverkko jne. (2)

Ikääntyneiden palvelut, esittely toimialajohtaja Mikko Korhonen

- Talous ja henkilöstöpula keskeisimmät muutoksen ajurit, nykyrakenne ei mahdollinen
- Tavoitteena kevyt avohoitopainotteinen digitalisaatiota hyödyntävä palvelujärjestelmä.
- Kevyemmissä palveluissa asiakkaiden ja heidän lähiympäristön vastuu korostuu.
- Integraatiotarkastelun (palvelujärjestelmä) keskiössä määritellään ja optimoidaan toimialojen väliset rajapinnat
  - Keskeistä on tunnistaa toimintakykyä parantavat ja kuntoutuvat toimintamallit.
  - Hoivan määrän vähentämistavoite on keskeinen onnistumisen edellytys
  - Ennalta ehkäisevät näkökulmat tarvitsevat erityishuomiointia yli toimialarajojen

Perhe- ja vammaispalvelut, esittely toimialajohtaja Kati Kantanen

- Palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen vaikuttaa keskeisesti henkilöstön saatavuus, väestön ikärakenne ja keskittyminen, väestön tarpeiden muutokset ja talouden niukkuus - edellyttää palveluverkon tiivistämistä, palvelurakenteen keventämistä ja verkostomaisia palvelumuotoja
  - **Palveluverkon** suunnittelussa otetaan huomioon väestön palvelutarpeet ja niiden erot; kaikkien pitää saada yhdenvertaisesti tarvitsemansa palvelut, mutta kaikille ei jatkossakaan tarjota palveluita samalla tavalla.
  - Palveluverkkosuunnittelussa huomioidaan myös lasten määrän kehitysennuste ja luodaan suunnitelma mm. resurssitarpeille alueittain.
  - Palveluverkko ei nyky muodossaan vastaa hyvinvointialueen tapaa tuottaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita

Perhe- ja vammaispalvelut jatkuu...

- Keskiössä millä laajuudella ja alueellisella kattavuudella hyvinvointialue tarjoaa palveluja toiminnallisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla
  - Keskitetyt ja alueelliset asiantuntijapalvelut, jotka jalkautuvat tarvittaessa kuntiin ja hyödyntävät myös digitaalisia palveluja
- Hyvinvointialueen sisäinen ja ulkoinen integraatio; palvelutuotannon on oltava yhteisvastuullista, asiakaslähtöistä ja yhdenmukaista
  - Siiloutuneessa palvelujärjestelmässä uhka, että palvelujen kustannustaso nousee kaikilla ja palvelujen saatavuus vaarantuu talouden kriisiytyessä
  - Edellyttää myös YTA-sopimukseen perustuvaa yhteistyötä kaikkein vaativimpien palvelujen osalta
- **Henkilöstön saatavuus**, etenkin sosiaalityöntekijöiden ja psykologien rekrytointiongelmat, vaarantavat toimintavarmuutta, palveluiden tuottamista säädetyissä määrärajoissa ja palveluiden laatua.
- **Talouden niukkuus:**
  - peruspalveluiden vahvistaminen ei mahdollistu suunnitellusti
  - ei mahdollista peruspalveluissa varhaisen tuen ja ennaltaehkäisevän palvelun resurssien vahvistamista
  - resursseja lasten ja nuorten perustason mielenterveyspalveluihin ei pystytä lisäämään, vaikka palvelutarve on jatkanut kasvua.
  - palveluiden myöntämisperusteita ja palveluvalikkoa joudutaan tarkastelemaan ja todennäköisesti myös kiristämään
- Edistettävä etäpalveluita ja liikkuvia palveluita, kehittäminen ja koordinointi, jotta mahdollistetaan palveluiden vieminen alueille, joissa asiakasmäärät vähenevät tai on henkilöstövajeita.
- Sosiaalihuollon yksi asiakastietojärjestelmä edistää henkilöstön käyttöä ja mahdollistaa asiakkaan sujuvamman asioinnin eri toimipiteissä.

Digitaaliset palvelut

Yleisten palveluiden digitaaliset palvelumuodot on nähty tärkeinä kehityskohteina, joilla pystytään hyödyntämään olemassa olevaa henkilöstöresurssia koko hyvinvointialueella ja turvaamaan palveluiden saatavuutta

• Etävastaanotto ja konsultaatiot

- Etävastaanotto laitteisto käytössä osassa hankalasti rekrytoitavia alueita. Lisäksi etävastaanottoa tuotetaan muulla tavoin, FlowMedic, VideoVisit, puhelinvastaanotto.
- Lisätään Chat palvelua, etävastaanottopalvelua
- Erityispalveluissa etävastaanottoja ja –konsultaatiomahdollisuuksia lisätään avopediatrian mallin mukaisesti.
- Erityispalveluiden asiantuntijat voivat osallistua moniammatillisiin työryhmiin konsulttina etäyhteydellä tai jalkautuen, tarjota koulutusta perustason tarpeiden mukaan, tai jalkautua mukaan vastaanotolle
- Perhe- ja vammaispalveluissa etävastaanoton käyttöönottoa edistetään palveluissa, joissa etävastaanotto on palveluun ja huomioiden asiakkaan palvelutarpeet sopiva.
- Etäyhteyksien hyödyntäminen monialaisissa työryhmissä ja viranomaisneuvotteluissa.

• Ajanvarausmahdollisuudet

- Sähköinen ajanvaraus käytössä osassa sotokeskuksia, lähinnä hoitajavastaanottoja
- Laajennetaan koko hyvinvointialueelle koskemaan myös lääkäreiden Chat/ etävastaanottopalvelua
- Erityispalveluissa tavanomaisten läheteiden ja paperikonsultaatioiden lisäksi rakenteilla on tietoturvallinen etävastaanotto/etäkonsultaatiomahdollisuus. Ennen tämän toiminnon käyttöönottoa työohjelmiin voidaan suunnitella ammattilaisille puhelinkonsultaatioaikoja.
  - ->Tavoite on vähentää merkittävästi läheteitä, tukea peruspalveluissa tehtäviä hoitoratkaisua sekä lisätä peruspalveluiden lääkärien kehittymistä ammatillisesti
- Sähköisen ajanvarauksen käyttöönoton mahdollisuudet selvitetään perhekeskuspalveluissa.

Digitaaliset palvelut jatkuu

- **Palveluohjaus**

- Pääsääntöisesti sotekeskuskohtainen tällä hetkellä
- Laajennetaan koko hyvinvointialuetta koskevaksi, keskitettynä ja moniammatillisesti toteutettuna

Ikääntyneiden palvelustrategiassa digitaaliset palvelumuodot ovat keskeisiä kehityskohteita (korvaa henkilötyötä)

- Etähoiva: Nyt 5,8 % tavoite 20% 2025 lopussa , mikä on 10% asiakaskäynneistä
  - Sotetike (=HVA laajuinen ikääntyneidenturvahälytysten vastaanotto ja työnjako)
    - Nyt Kuopio Siilinjärvi HVA laajuiseksi v2025 loppuun mennessä
    - Sähköinen oven avaus HVA tasoiseksi toimintamalliksi v 2025 loppuun mennessä
  - Lääkerobotit: Nyt 400 tavoite 800 käytössä 2024 lopussa
  - Etävastaanotot
  - Ohjaus ja neuvonta Chat
- **Perhe- ja vammaispalveluissa** sähköinen perhekeskuksen käyttöönotolla pyritään vähentämään reaaliaikaista kontaktointia palvelutuotantoon. Lisäksi tavoitteena on sähköisen asiointin kehittäminen omais- ja perhehoidon sekä henkilökohtaisen avun palveluissa sekä virtuaalisen päivätoiminnan ja asumisen ohjauksen kehittäminen

Sidosyksiköt tukipalveluiden tuottajina

Esittely: Hallintojohtaja Janne Niemeläinen

- Hyvinvointialueen sidosyksiköillä on merkittävä rooli Pohjois-Savon hyvinvointialueen tukipalveluiden tuotannossa
  - Arvioidut ostot vuonna 2023 yhteensä 220 m€, joka vastaa 14,9 % hyvinvointialueen toimintakuluista
- Merkittävimmät palveluntuottajat:

Yhtiö	Toimiala	Omistusosuus	Arvio ostoista v. 2023 (m€)
Servica Oy	ruokapalvelut, puhtauspalvelut, kiinteistöpalvelut, välinehuollon palvelut, kuljetuspalvelut, keskusvarastopalvelut	45,2 %	106
Istekki Oy	ICMT-palvelut	25,6 %	61
Islab	laboratoriopalvelut	66,8 %	33
Monetra Pohjois-Savo Oy	Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut	33,9 %	8
Sakupe Oy	tekstiilihuollon palvelut	50,2 %	5
Järviseudun työterveys Oy	työterveyspalvelut	18,0 %	4
Sansia Oy	yhteishankinnat	23,7 %	4

- Hyvinvointialueen tuottavuusohjelmassa ostoille inhouse-yhtiöiltä on asetettu 4 %:n tehostamistavoite vuoteen 2025 mennessä
- Vuoden 2024 talousarvioraami edellyttää hyvinvointialueella 1,9 %:n toimintakulujen alentumista verrattuna vuoden 2023 ennustettuun toteumaan. Vastaava tavoitettu on asetettu myös ostoihin Inhouse-yhtiöiltä.

Palvelutasopäätös, valmius ja varautuminen

Esittely: Pelastusjohtaja Jukka Koponen, Liite 4.2 g

- Kokonaisturvallisuuslautakunta lähetti palvelutasopäätösesityksen aluehallituksen ja edelleen aluevaltuuston hyväksyttäväksi. Esitetty palvelutaso täyttäisi vaatimukset.
  - Palveluverkko perustuu riskiarvioihin, riskianalyyysiin ja toimialaa koskeviin säädöksiin
  - Varallaolo poistumassa kokonaan, kompensaationa tarve lisäpelastajille.
- Pelastustoimen valtakunnallinen pelastajapula koskee myös Pohjois-Savoa. Epäpäteillä pelastajilla ei ole valmiuksia kaikkien pelastajatehtävien hoitamiseen. Varallaolosta kokonaan luopuminen lisää pelastajatarvetta.
  - Pelastusasemia on ollut tilapäisesti vajaamiehitettyinä ja pienempiä asemia osittain ilman vakinaista henkilöstöä.
- Valtioneuvoston asetus valtakunnallisten ja alueellisten tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden ja muun pelastustoiminnan johtamisen edellytyksenä olevan erityisvalmiuden kokoamisesta sekä Sisäministeriön asetus pelastustoimen tilannekuvatoiminnoista ovat tulossa voimaan 1.1.2024.
  - Asetukset tuottavat Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimelle uusia toiminta- ja suorituskykyvaatimuksia sekä taloudellisia vaikutuksia vuonna 2024.
- Vuotta 2024 koskevat rahoituslaskelmat tulevat haastamaan merkittävästi hyvinvointialueen palveluntuotantoa ja henkilöstöä.
  - Talouden tasapaino vs. palvelutason ylläpitäminen. Tarvitaan myös innovatiivisia ja uusia tulevaisuuden toimintamalleja.
- Poikkihallinnollista, alueellista varautumisyhteistyötä toteutetaan kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallin mukaisesti.
- Turvallisuusympäristön muutos edellyttää varautumis-, valmiussuunnittelu- ja jatkuvuudenhallintatoimenpiteisiin panostamista.
  - Hyvinvointialueen kokonaisvaltainen varautuminen ja suunnittelu ydintoimintojen varmistamiseksi sekä tarkoituksenmukainen suorituskyky kaikissa eri turvallisuustilanteissa.

ICT

Esittely: vt.Strategia-ja kehittämisjohtaja Jussi Lampi

- Muutoshankkeen tilanne
  - Projekteja käynnissä 51 kpl:tta, päättyneitä projekteja 79 kpl:tta
  - Rahoituksesta käytetty 09/2023 74%, Istekillä kertyneitä työtunteja 102 324
  - Jatkuu vuoden 2024 puolelle
  - Luovuttajaorganisaatioiden työasemia yliheitetty 1474, jäljellä 3573 (09/2023), tavoitteena loput yliheitot elokuuhun 2024 mennessä
- Sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmän käyttöönotto menossa
- Potilastietojärjestelmän hankinta valmisteilla
- Taloushallinnon järjestelmäkokonaisuuden uudistaminen suunnitteilla
- Digiklinikan kilpailutus valmisteilla
- Päällekkäisiä järjestelmiä päästään purkamaan loppuvuodesta 2024 alkaen

Tuloslaskelma ja lainanhoitokate 2023 - 2030

Esittely: Talusjohtaja
Kari Janhonen

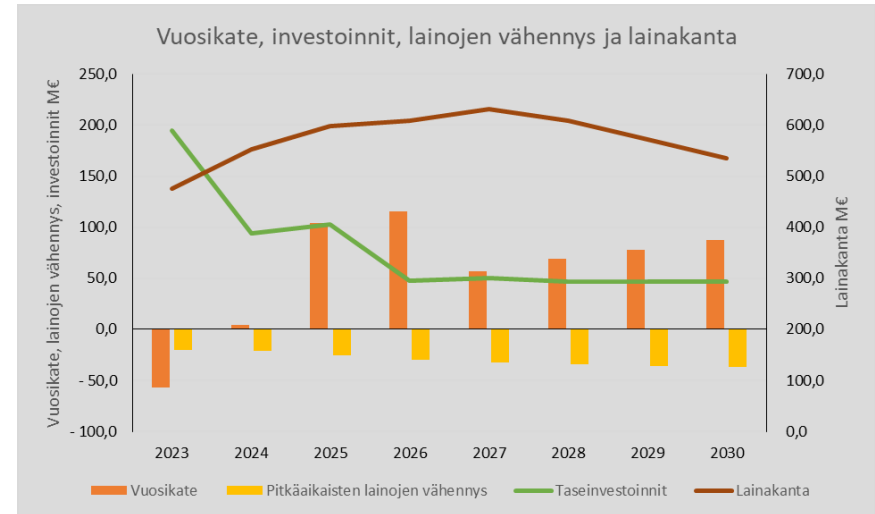
TULOSLASKELMA SKENAARIO 2023 -2030									
		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
		ennuste	-4,4 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Toimintatuotot	+	250 593	239 683	246 873	254 279	261 908	269 765	277 858	286 194
Valmistus omaan käyttöön	+	1 497	1 617	1 650	1 707	1 767	1 828	1 892	1 958
			-3,1 %	-0,8 %	3,0 %	7,1 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Toimintakulut	-	-1 476 582	-1 430 800	-1 419 724	-1 462 718	-1 566 704	-1 613 705	-1 662 116	-1 711 980
TOIMINTAKATE	=	-1 224 492	-1 189 500	-1 171 201	-1 206 731	-1 303 029	-1 342 112	-1 382 366	-1 423 828
			2,5 %	7,1 %	3,6 %	2,9 %	3,9 %	3,4 %	3,4 %
Valtion rahoitus	+	1 175 211	1 204 931	1 291 000	1 338 000	1 377 000	1 431 000	1 479 000	1 530 000
Rahoitustuotot ja -kulut	+/-	-7 328	-11 000	-15 800	-15 850	-17 000	-19 500	-19 000	-18 600
VUOSIKATE	=	-56 609	4 431	103 999	115 419	56 971	69 388	77 634	87 572
Poistot ja arvonalentumiset	-	-36 811	-40 000	-43 193	-47 693	-55 493	-63 693	-69 593	-70 143
TILIKAUDEN TULOS	=	-93 420	-35 569	60 805	67 725	1 477	5 694	8 040	17 428
Tilinpäätössiirrot	+/-	458							
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	=	-92 962	-35 569	60 805	67 725	1 477	5 694	8 040	17 428

Lainanhoitokate vuosille 2023-2030									
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
	M€	M€	M€	M€	M€	M€	M€	M€	M€
Vuosikate	-56,6	4,4	104,0	115,4	57,0	69,4	77,6	87,6	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-20,3	-21,3	-25,0	-30,0	-32,1	-33,8	-36,1	-36,5	
Omarahoitusosuus	-76,9	-16,9	79,0	85,4	24,9	35,6	41,5	51,1	
Investointisuunnitelma	265,8	126,3	132,7	64,8	66,3	62,7	62,7	62,7	
Hyväksytty lainanottovaltuus / lainanottovaltuuden tarve	245,8	126,3	53,7	0,0	41,4	27,1	21,2	11,6	
Investointisuunnitelman mukaiset:									
Taseinvestoinnit	194,4	93,9	102,7	47,7	50,7	47,0	47,0	47,0	
Investointeja vast.sopimukset	51,4	32,4	30,0	17,1	15,6	15,7	15,7	15,7	
Lainatarve	194,4	93,9	23,7	0,0	25,8	11,4	5,5	0,0	
Lainakanta	474,8	553,4	598,4	609,2	632,1	608,3	572,2	535,6	
Laskennallinen lainanhoitokate	-0,90	0,23	1,58	1,71	0,92	1,11	1,27	1,47	
rah.erät netto	7,3	11,0	15,80	15,85	17,00	19,50	19,00	18,60	

*) vuoden 2023 vuosikate perustuu elokuun 2023 taloustietojen pohjalta tehtyyn ennusteeseen, valtion rahoitus on päivitetty VMn 10.10.2023 julkaisemien tietojen mukaiseksi.
 **) vuoden 2024 vuosikate perustuu talousarvioaluonnokseen, valtion rahoitus on päivitetty VMn 10.10.2023 julkaisemien tietojen mukaiseksi. Luonnosversiota ei ole vielä käsitelty luottamushenkilöilmissä.

Talouden tasapaino

- Vuoden 2026 lopussa vuosikate 112,6 M€
  - Poistot 47 M€
  - Tilikauden ylijäämä 65 M €
- Suurimmat haasteet ovat 2024 – 2026 välillä saada vuosikate kattamaan syntyneet alijäämät
- Lainakanta nousee lähivuosina ja saavuttaa huippunsa 2027, jonka jälkeen se kääntyy laskuun
- Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset kasvavat vuosikymmenen loppuun saakka
- Investointitasoa on laskettava merkittävästi
- Toimintakulujen alenema n. 50 milj. € vuoteen 2026 mennessä

Talouden tasapainon haasteet / tuottavuusohjelma

Koska hyvinvointialueen lainakanta on korkea vielä vuoteen 2030 jälkeenkin, joudutaan merkittävä osa rahoituksesta suuntaamaan ko.rahoituseriin. Poistot kasvavat vuosikymmenen loppuun saakka.

Talouden tasapainon saavuttaminen edellyttää hyvinvointialueen organisaation sisäisen tehokkuuden kasvattamista pääasiassa siten, että nykyisillä tai vähemmillä resursseilla voidaan tuottaa palvelutarpeen mukaiset palvelut. Talouden tasapaino saavutetaan vain toiminnan uudistumisen avulla.

Palvelutoiminnan integraatio näkyy jo toiminnan uudistamisen valmistelussa. Eri toimialat ovat riippuvaisia toisistaan asiakkaan palvelun kokonaisuuden hallinnassa. Integraation vahvistaminen on uudistumisen yksi päätavoitteista.

Tiedon ja tietojohdamisen merkitys eri tasoilla korostuu ja todellinen integraatio ei ole mahdollinen ilman ajantasaista tietoa asiakkuudesta, palveluista ja kustannuksista.

Tuottavuusohjelman toimenpiteet ovat eri mitallisia, isoja reformeja ja palvelutoiminnan arjessa toteutuvia, vaikutuksiltaan pienempiä, mutta eivät merkityksettömiä. Toimia tarvitaan kaikilla tasoilla.

Pitkävaikutteiset investoinnit rahoitetaan pääosin lainarahoituksella. Tilatehokkuuden vaatimukset edellyttävät pitkän aikavälin tilaohjelman laatimista siten, että tilat tukevat toiminnan muutoksia mahdollisimman joustavasti. Tämä tehdään palvelureformin ja palveluverkon tarkastelun yhteydessä.

Kalliit laiteinvestoinnit tulee tehdä kannattavuuslaskentaan perustuen ja näiden laitteiden käytön seuranta liitetään osaksi tuottavuusohjelman seurantaa.

4.3 Alueen oma nosto (sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen erityiskysymykset)

Tarkennus osion aiheesta

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Investoimalla ja kannustamalla tutkimukseen turvaamme Suomen elinvoiman ja sote-järjestelmän kantokyvyn

Esittely: Hyvinvointialuejohtaja Marko Korhonen, Liite 4.3

- **STM:n, TEM:n, OKM:n ja VM:n ohjaus tulee olla paremmin linjassa, jotta kansallisten strategisten tavoitteiden saavuttaminen mahdollistuu** (rahoitusmallit ja lainsäädäntö ja mm. Hallitusohjelma, TKI-tiekartta, Terveysalan kasvustrategia, Terveysalan kasvun ja kilpailukyvyn visio 2023, Business Finland missio)
  - Tämä on edellytys ennaltaehkäisyn, vaikuttavuuden ja näyttöön perustuvedun kasvattamiseksi, mitä ilman sote-uudistus on toiminnallisesti mahdoton ja taloudellisesti kestämätön.
  - Tämä on edellytys sote-järjestelmän kyvyille toimia terveysalan innovaatioiden lähteenä sekä testi- että kehitysalustana suomalaisille terveysalan tuotteille. Ilman tätä terveysteknologian kasvu 15 miljardin euron ventialaksi ja kliinisen lääketutkimuksen elpyminen ovat mahdottomia.
- **Hyvinvointialueiden rahoitusmallin tulee nykyisestä poiketen kannustaa tulopohjan kasvattamiseen ja terveyden edistämiseen** (esim. tutkimus-, terveys- ja koulutuspalvelujen vienti)
  - Ilman tätä sote-järjestelmä kuormittuu ja kallistuu entisestään. Tämä on myös edellytys tiedon ja osaamisen kasvuille, vetovoimaisuudelle, näyttöön perustuvedulle, vaikuttavuudelle, tehokkuudelle ja ennaltaehkäisylle, jotka kaikki kumpuavat tutkimuksesta.
  - Esimerkiksi Suomessa kituva kliininen lääketutkimus voitaisiin elvyttää tarjoamalla kannustimena vaikkapa 40 senttiä jokaisesta eurosta, jonka saamme lääkeyritysten sponsoroiden ilmaisten lääkkeiden myötä.
- **Eduskuntapuolueet ovat sitoutuneet Suomen TKI-menojen kasvattamiseen 4% BKT:sta vuoteen 2030 mennessä.** Lisääntyvää TKI-rahoitusta tulisi jakaa kannustinmallien kautta suoraan hyvinvointialueille tutkimustyön mahdollistamiseksi.
  - VTR rahoituksen osuus hyvinvointialueiden kokonaisrahoituksesta on n. 1,5 promillea, mikä on kaukana kansallisesta tavoitteesta.
  - Yliopistosairaalanlisän kohdistuminen TKI-toimintaan tulee varmistaa, jotta osaamisen ja tiedon kasvu mahdollistuu.

5. Johtopäätökset

Tarkennus osion aiheesta

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

5.1 Yhteinen näkemys alueen tilanteesta (neuvottelusta)

Tarkennus osion aiheesta

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Yhteinen näkemys alueen tilanteesta

- Tämä osio täytetään neuvotteluissa

5.2 Vaikutukset STM ja SM selvityksiin

Tarkennus osion aiheesta

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Vaikutukset STM ja SM selvityksiin

- Mahdolliset vaikutukset STM ja SM selvityksiin

5.3 Mahdolliset toimenpidesuosituksset

Tarkennus osion aiheesta

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Mahdolliset toimenpidesuosituks

VM:n ja STM:n suositusehdotukset:

- Alueen on merkittävästi vauhditettava päätöksentekoa toiminnan ja palveluiden uudistamiseksi sekä talouden tasapainottamiseksi.
- Alueen on kevennettävä palvelurakennetta ja -verkkoa sekä lisättävä digitaalisten palveluiden käyttöä.
- Alueen on tunnistettava, suunniteltava sekä toimeenpantava tarvittavat toimet vuokratyön käytön vähentämiseksi.
- Alueen on otettava vastuu YTA-yhteistyöstä ja nopeutettava sekä vahvistettava sitä.

SM:n suositusehdotukset:

- Alueen on jatkettava toiminnan uudistamista.
- Onnettomuuksien määrää tulee vähentää tehokkaasti ja tulipalojen määrä tulee puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Hyvinvointialueiden tulee onnettomuuksien ehkäisytyössä kiinnittää huomiota laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen.
- Hyvinvointialueiden tulee parantaa toimintavalmiutta alueella toimintaympäristön riskejä vastaavalle tasolle.
- Hyvinvointialueiden pelastustoimien tulee varmistaa, että väestönsuojeluun varautumiseen kohdenneet resurssit ja osaaminen ovat riittävät ja suuntautuvat lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen.
- Hyvinvointialueiden tulee kiinnittää erityistä huomiota pelastuslaitosten työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen.

5.4 Jatkotoimenpiteistä sopiminen

Tarkennus osion aiheesta

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Jatkotoimista sopiminen

- Seurattavat asiat ja seurantatapa

6. Tilaisuuden päätös

KIITOS!

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Pohjois-Savon hyvinvointialueen huomiot Petteri Orpon hallitusohjelmasta koskien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää**Hyvinvointialuejohtaja Marko Korhonen****Muutosjohtaja Leila Pekkanen****Palvelujärjestelmän uudistaminen**

Sosiaaliturvajärjestelmän selkeyttäminen ja yksinkertaistaminen on tarpeellinen uudistus sekä asiakkaan että palvelutoiminnan kannalta. Perusrakenteena perusturvamalli tukee uudistuksen tavoitteita.

Lastensuojelun lainsäädännön uudistuksessa pidämme keskeisenä tavoitteena lapsen (asiakkaan) kuulemisen ja oikeusturvan varmistaminen sekä kustannuskehityksen hillitseminen. Lastensuojelun lainsäädännön uudistus tulee turvata lainsäädännöllisesti riittävä tuki palvelujärjestelmän toimivuuteen siten, että lapset ja perheet saavat tuen oikea-aikaisesti ja tuen tarpeisiin voidaan vastata. Keskeistä on vahvistaa lastensuojelun toimintaedellytyksiä perustehtävässä toimimiseen ja lapsen suojelun tarpeeseen vastaamiseen vaikuttavasti.

Lainsäädännön tulee tarjota riittävät keinot myös kaikista vaikeimmin oireilevien lasten suojelemiseen. Lisäksi lain tulee tarjota riittävä tuki lapsen suojelun tarpeen poistamiseksi ja välttämättömiksi arvoitujen tukitoimien, palveluiden ja asiantuntija-avun tosiasialliseen saantiin muilta sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoilta.

Lainsäädännön uudistuksessa tulee kuitenkin varmistaa, ettei vahvisteta mekanisme, missä lapset ajautuvat tai hakeutuvat lastensuojelun asiakkuuteen saadakseen/löytääkseen/tavoittaakseen tarvitsemiaan monialaisia palveluita tai tukea.

Vammaispalvelulainsäädännön uudistuksessa pidämme keskeisenä tavoitteena säilyttää vammaispalvelulaki vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina, jolloin pystytään paremmin turvaamaan vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen ja palveluiden saatavuus.

Hallitusohjelma sisältää ensihoidon, päivystyksen ja kotihoidon integraation vahvistamisen. Pidämme erittäin tärkeänä, että tähän kytketään kotisairaaloiminta. Kokonaisuus tukee sekä kotona selviämistä että osastohoidon ja raskaan asumispalvelun keventämistä. Ikääntyvien palveluihin liittyvää hoitajamitoitusta ei ole tarpeen nostaa. 0,65 mitoitus on riittävä (jopa tätä alempi olisi riittävä) sekä toiminnan järjestämisen että henkilöstön saatavuuden näkökulmasta. Kannatamme henkilöstörakenteen ja työnjaon uudistamista.

Kuljetusten rahoitusvastuun siirtäminen hyvinvointialueille voi luoda myös pohjaa palveluiden tehokkuudelle ja vaikuttaa palveluverkkoon. Rahoitus on huomioitava lisättäessä uusia tehtäviä hyvinvointialueelle.

Tutkittuun tietoon ja vaikuttavuuteen perustuva toiminta

Pidämme välttämättömänä, että koko palvelujärjestelmä perustuu tutkittuun tietoon sekä vaikuttavuusperusteisuuteen niin hoidon tai palvelun kohdistumisessa kuin kustannusvaikuttavuudessaakin.

Valtion ohjauksen vahvistaminen ei voi perustua pelkästään kustannusvaikuttavuuteen, joka voi ohjata väärin ratkaisuihin paikallistasolla tai rapauttaa uudistuksen tavoitteena olevan peruspalveluiden vahvistamisen.

Asiakas- ja potilastiedon yhtenäisyyden kehittäminen sekä kantapalveluiden kehittäminen on edellytys sujuvalle toiminnalle ja asiakkaan kokonaisuuden hallinnalle. Kansallisten menetelmien kehittämistä ja arviointia tulee tehdä yhtenäisesti vertailukelpoisen tiedon tuottamiseksi.

Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Uusien toimintamallien luominen on edellytys tilatehokkuuden kasvattamiselle ja fyysisen palveluverkon supistamiselle ja tilalle tulee luoda mm. digitaalisia-, etä- sekä liikkuvia palveluita. Mallien vaikuttavuusarvioinnissa tulee huomioida alueelliset erityspiirteet.

Toimintamallien uudistamisen edellytyksenä on nykyisen työnjaon ja tehtävien tarkastelu, avustavan henkilökunnan mahdollistaminen laajemmin sekä koulutuksen sisältöjen uudistaminen, joita hallitusohjelma edistää.

Hoitojonojen purkamiseen tulee kohdentaa rahoitusta myös hyvinvointialueelle, ei pelkästään Kelakorvausmallin toteuttamista.

Tekoälyn hyödyntäminen sekä organisaatioiden sisäisessä toiminnassa että kansalaisten oma- ja itsehoidossa ja palvelutoiminnassa sekä digitaalisten palveluiden vahva kehittyminen edellyttävät kansallisia yhtenäisiä malleja, joissa esim. DigiFinland voisi olla alueiden tukena voimakkaasti.

Hyvinvointialueen tilannekuvaraportin sekä asiantuntija-arvioiden keskeiset nostot

Pohjois-Savon hyvinvointialue on aloittanut toiminnan uudistamisen ja aluevaltuusto hyväksyi ke- säkuussa 2023 palvelustrategian ja sen sisältämän palveluverkkosuunnitelman. Tuottavuus- ja ta- loudellisuusohjelman myötä alueen palveluverkkoa on tarkoitus tiivistää. Lähipalveluverkkoon ei ole kuitenkaan kaavailtu muutoksia vuosille 2023–2025 ja tulevaisuuden palveluverkkosuunni- telma, lähipalveluiden konseptointi ja niiden palvelumuotoilu on tarkoitus toteuttaa vasta vuoteen 2025 mennessä. Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän aikaiset rakennusinvestointi- hankkeet Uusi Sydän ja Psykiatriatalo jatkuivat vuonna 2023, jonka myötä alueen investointimenot nousivat edellisvuodesta. Tämä on heikentänyt hyvinvointialueen taloudellista liikkumavaraa ja kaventanut investointimahdollisuuksia muihin kohteisiin.

Pohjois-Savon hyvinvointialueella sairastavuus on maan suurinta ja alueen väestön palvelutarve on selvästi yli maan keskitason. Perusterveydenhuollon lääkärin vastaanotolle ja kiireettömään eri- koissairaanhoidon pääsee alueella huomattavasti nopeammin kuin maassa keskimäärin. Palvelujen saatavuutta haastavat pitkät hoitojonot ja henkilöstöpula. Hoitojonoja on purettu palveluseleillä ja hyvinvoin- tialueyhteistyötä tiivistämällä. Alueella on vastaavan ikäiseen väestöön suhteutettuna maan toiseksi eniten alle 18-vuotiaita, joista on tehty lastensuojeluilmoitus. Itä-Suomen aluehallintovi- rasto on havainnut puutteita lastensuojelun asiakassuunnitelmissa ja henkilöstömitoituksessa ja ohjeistanut aluetta korjaamaan ne syksyn 2023 aikana.

Hyvinvointialueella on vaikeuksia turvata riittävä henkilöstön saatavuus. Suurin pula on hoitohen- kilöstöstä, mutta myös yleislääkäreistä, sosiaalityöntekijöistä ja erikoislääkäreistä on pulaa. Hen- kilöstön rekrytointia on tehostettu ja esimerkiksi lastensuojelutyövoiman turvaamiseksi henkilös- töresurssia on siirretty muista sosiaalipalveluista. Henkilöstövoimavarojen kehittäminen ja vahvis- taminen on osa Pohjois-Savon hyvinvointialueen toimenpideohjelmia.

Muutosohjelman toteutukseen ja toimeenpanoon tuleekin kiinnittää erityistä huomiota, jotta alue pystyy vastaamaan sekä rakenteellisiin että toiminnallisiin haasteisiin.

Onnettomuuksien ehkäisytehtävien palvelutason toteutuminen: Turvallisuusviestinnän määrälli- nen saatavuus on ollut riittävällä tasolla. Palontutkinnan laajuus toteutui päätetyllä tasolla. Valvon- tatoiminta ei toteutunut määrällisesti tavoitteiden mukaisesti. Asuin- ja vapaa-ajan rakennusten valvontatoiminta oli riittämätöntä.

Pelastustoiminnan palvelutason toteutuminen: Pelastustoiminnan saatavuudessa on huomattavia puutteita toimintavalmiusaikojen saavuttamisessa seitsemässä riskiruudussa. Muina palveluiden

saatavuuden puutteina on tunnistettu se, että osa raskaasta pelastuskalustosta on ikääntynyttä. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen riskinarvion edellyttämää ympäristövahinkojen torjuntatasoa ei kaikilta osin saavuteta.

Väestönsuojelun palvelutason toteutuminen: Pelastuslaitoksella on olemassa väestönsuojeluun varautumisen edellyttämät suunnitelmat, mutta suurin osa niistä on osin tai kokonaan vanhentuneita.

Tutkimus-, koulutus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TKKI-toiminta)

Strateginen ohjelma 2023-2025

Strategiset ohjelmat

TKKI-toiminta on keskeisessä roolissa hyvinvointialueen kaiken toiminnan kannalta. Se voi ratkaista toiminnan tehostamiseen ja vetovoimaan liittyvät haasteemme. Tämä on myös valtion ohjauksen keskeinen elementti.

- **Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategia:** Tutkimus on ainoa eettisesti kestävä keino priorisoida – vain tutkimuksen kautta voimme karsia vaikuttamattomat, jopa haitalliset, hoidot ja palvelut. Tutkimus myös mahdollistaa tautien täsmähoidon, esimerkiksi geenitietoon perustuen.
- **Henkilöstövoimavarat ja työn tuottavuuden lisääminen:** Koulutus- ja tutkimustyön tuottama vetovoima on henkilöstövoimavarojen turvaamisen keskeinen elementti. Ainoa eettisesti kestävä tapa tehostaa sote-järjestelmää tapahtuu tutkimuksen kautta.
- **Hallinto, hankinnat ja tilat:** Hallinnon ja päätöksenteon tulee perustua tietoon. Vain siten voidaan varmistaa henkilöstön riittävyys, tilojen ja investointien tehokkuus ja digitaalisten järjestelmien ajantasaisuus. Infrastruktuurin käytön tehostamisessa tutkimus, terveys- ja koulutuspalvelujen myynnin ja siihen liittyvän palveluliiketoiminnan yhtiöittämisellä voi olla merkittävä rooli.
- **Digitaalisten palvelujen kehittäminen:** Uusimpien digitaalisten innovaatioiden (esimerkiksi keinoäly), potilaiden osallistamisen (esimerkiksi puettavat anturit) ja vaikuttavien etäpalvelujen (esimerkiksi digitaaliset alustat) tehokas hyödyntäminen on mahdollista vain tutkittuun tietoon perustuen ja osaavan koulutetun henkilöstön tuella.
- **Sosiaali- ja terveyspalvelujen kansallisten tavoitteiden** (laadun ja vaikuttavuuden paraneminen ja sosiaali- ja terveydenhuollon rooli toimivana osana yhteiskuntaa) saavuttamisen perustana on tiedon ja tutkimuksen merkityksen kasvu. Tämä on totta myös Pohjois-Savon hyvinvointialueen strategisten ohjelmien osalta.

TKKI - Luo pohjan muille strategisille ohjelmille

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategia

Henkilöstövoimavarat ja työn tuottavuuden lisääminen

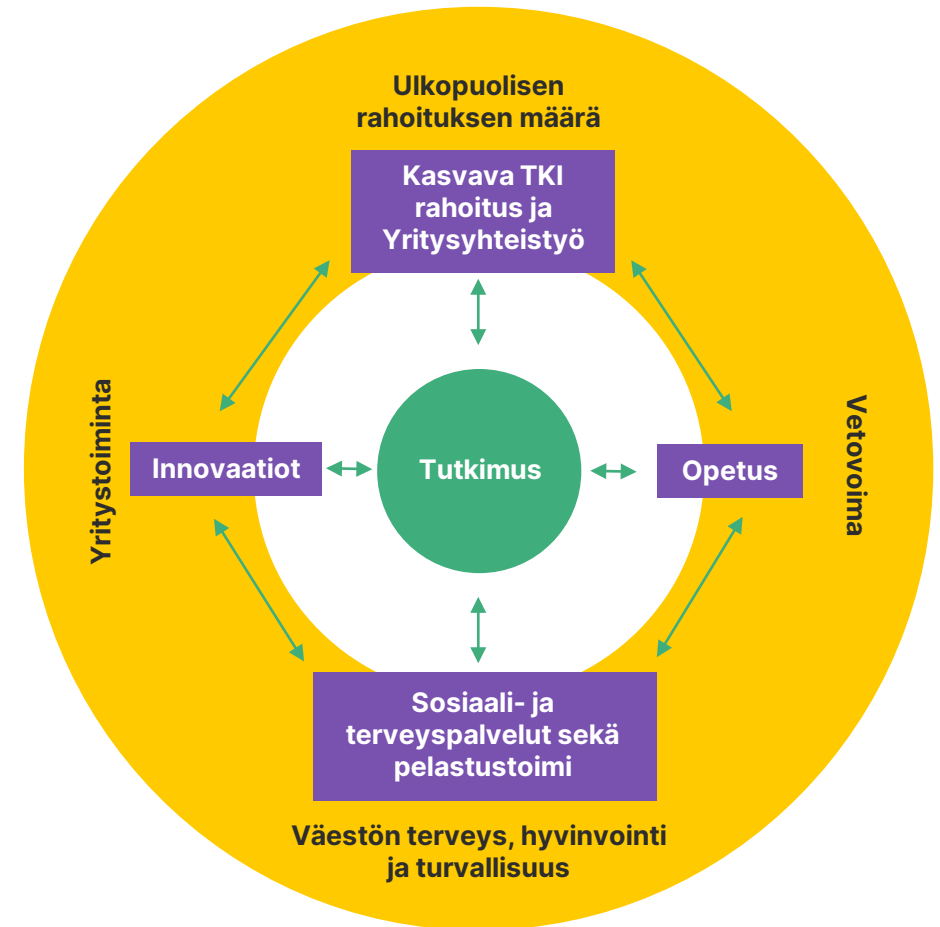
Hallinto, hankinnat ja tilat

Digitaalisten palvelujen kehittäminen

Miksi tutkimus- ja innovaatiotoiminta on tärkeää?

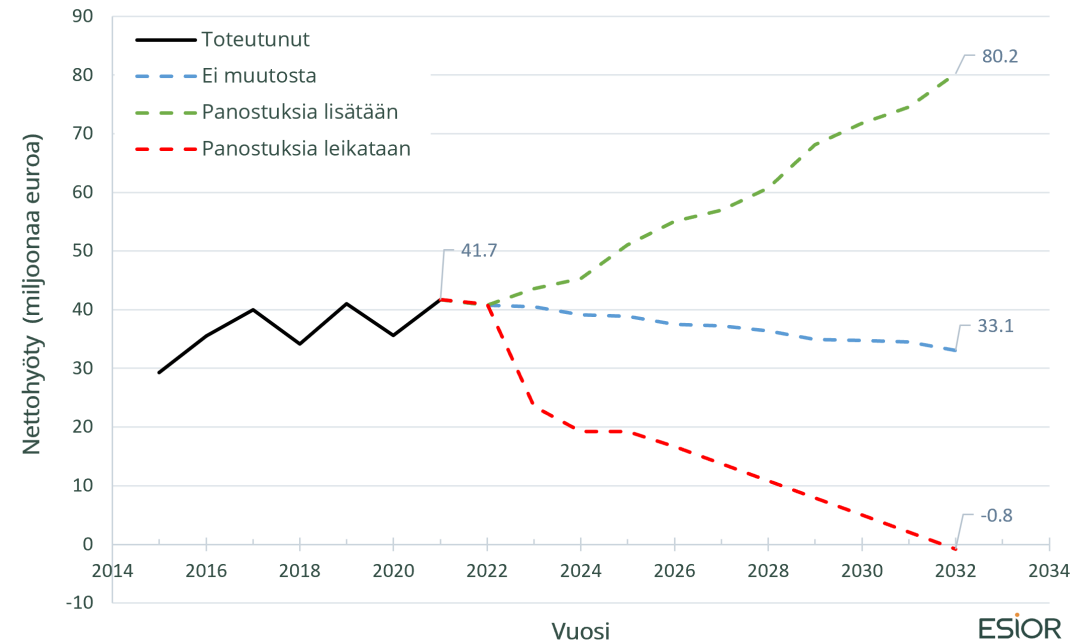
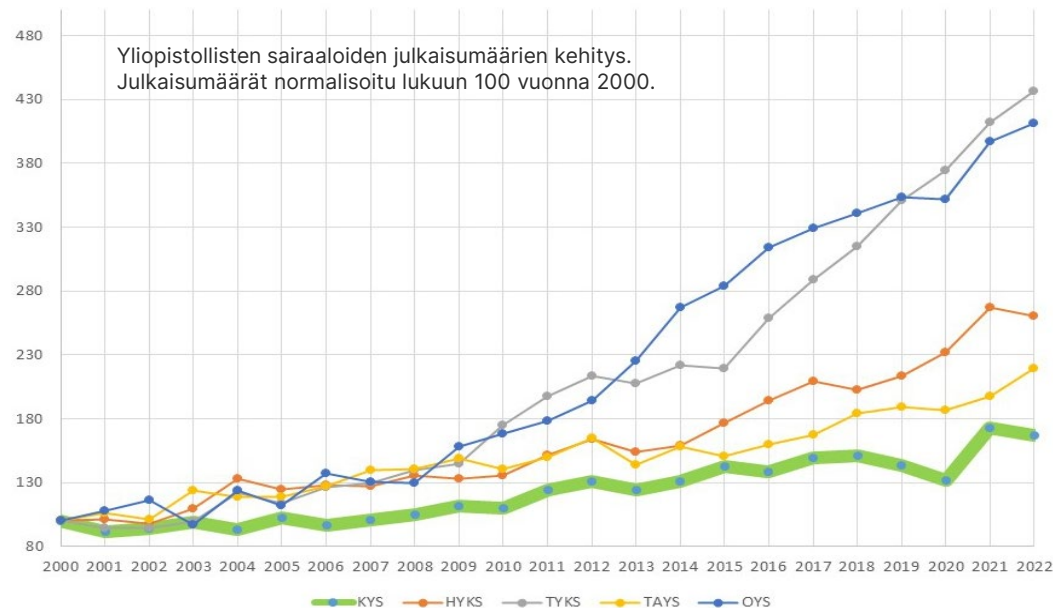
- Tutkimus-, ja innovaatiotoiminnalla on keskeinen vaikutus hyvinvointialueella tarjottavan hoidon ja palvelujen laatuun ja vaikuttavuuteen, alueen elinvoimaisuuteen sekä koulutetun työvoiman riittävyyteen.
- Tutkimus on ainoa eettisesti kestävä keino priorisoida – vain tutkimalla voimme karsia vaikuttamattomat, jopa haitalliset, hoidot ja palvelut.
- Tutkimustoiminta on hyvinvointialueen toiminnan, työnantajakuvan, vetovoiman, pitovoiman ja uudistusvoiman sekä parhaan hoidon, hoivan ja palvelun perusta. Kokenut tutkimus- ja innovaatiotoimintaan sitoutunut henkilöstö houkuttelee hyvinvointialueelle eri alojen ammattilaisia. Mahdollisuus tehdä urauurtavaa kansainvälistä tutkimusta houkuttelee alueelle huippuosaajia.
- Tämän päivän tutkimus on huomisen hoitoa ja palvelua. Tämän päivän tutkimustoiminnalla rakennetaan ja vahvistetaan tulevaisuuden sosiaali- ja terveyspalveluita, sekä vahvistetaan ehkäisevän toiminnan roolia osana palveluita.
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen kehittymisen ja menestyksen avaintekijöitä ovat volyymiltaan ja suoralta taloudelliselta vaikutukseltaan suuri kliininen tutkimus ja laajemmin peruspalveluiden ja koko hyvinvointialueen toimintaa edistävä tutkimus.
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen tutkimustoiminta on koko Itä-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon veturi. Tämän lisäksi tutkimustoiminta on taloudellisesti erittäin kannattavaa ja tuotti pelkästään Kuopion yliopistollisessa sairaalassa yli 40 miljoonan euron nettohyödyn vuonna 2021.
- Korkeatasoinen tutkimustoiminta on kansainvälisen maineemme keskeinen elementti. Maine on tärkeä tekijä rakennettaessa tutkimus-, koulutus-, ja terveyspalvelujen kansainvälistä myyntiä.
- Kansallisen TKI-tiekartan mukaan Suomen kilpailukyky ja hyvinvointi rakentuvat osaamiselle, tutkimukselle ja innovaatioille. Näin ne luovat pohjan myös toimivalle sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmälle.

Miksi tutkimus- ja innovaatiotoiminta on tärkeää?

Kuopion yliopistollinen sairaala on 20 vuoden aikana jäänyt jälkeen muista yliopistosairaaloista. Vielä vuonna 2000 olimme tutkimuksen saralla Suomen toiseksi vahvin yliopistollinen keskus, nyt selkeästi heikoin.

Tämä kehitys on haitallinen Pohjois-Savon hyvinvointialueen ja koko Itä-Suomen tulevaisuuden kannalta.

Miksi koulutustoiminta on tärkeää?

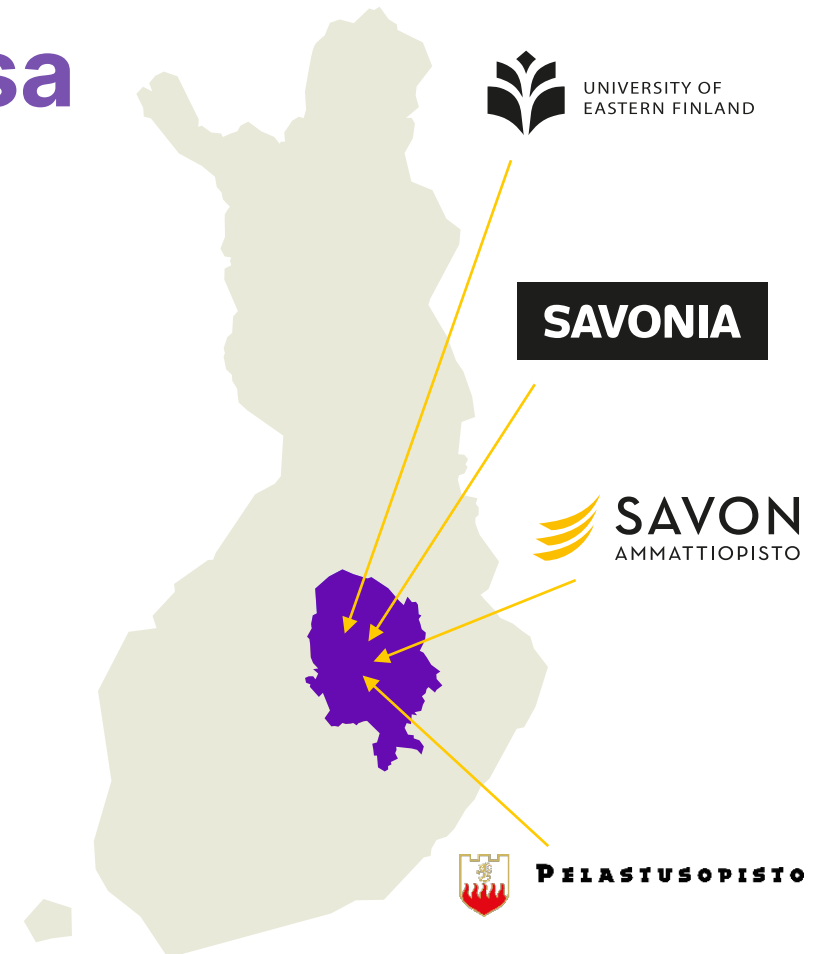
- Pohjois-Savon hyvinvointialue on yhdessä alueen oppilaitosten kanssa laaja ja monipuolinen sote-alan henkilöstön kouluttaja.
- Hyvinvointialueellamme harjoittelee ja työskentelee vuosittain tuhansia opiskelijoita. Ilman laadukasta ja laajamittaista koulutustoimintaa sote-alan henkilöstön riittävyyden turvaaminen on mahdotonta.
- Sosiaali- ja terveysalan kansallisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttää laadukasta ja vaikuttavaa koulutustoimintaa, jonka avulla pystytään turvaamaan osaavan henkilöstön saanti.
- Koulutustoiminnan avulla vahvistetaan sosiaali- ja terveysalan veto- ja pitovoimaa.
- Toimivat yhteistyörakenteet Pohjois-Savon hyvinvointialueen, yhteistyöalueen muiden hyvinvointialueiden ja koulutusorganisaatioiden välillä edistävät henkilöstön jatkuvaa oppimista ja uralla etenemistä.

Miksi kehittämistoiminta on tärkeää?

- Kehittämistoiminnan kautta voimme olennaisesti parantaa asiakkaiden palvelujen laatua ja saavutettavuutta sekä parantaa asiakas- ja potilasprosessien ja hoitopolkujen suorituskykyä ja lisätä tuottavuutta.
- Kehittämistoiminnalla lisätään henkilökunnan veto- ja pitovoimaa luomalla edellytyksiä osallistua ja vaikuttaa oman työn kehittämiseen.
- Kehittämistoiminta tekee hyvinvointialueen uudistamisesta hallittua, suunnitelmallista ja pitkäjänteistä ja kohdistaa sen strategian mukaisiin kohteisiin ja toimenpiteisiin.
- Kehittämistoiminnan kautta saadaan lisättyä hankkeiden suunnitelmallisuutta ja edistettyä kehitettyjen toimenpiteiden saattamista osaksi käytännön toimintaa.

Yhteistyö alueen koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden kanssa

- Pohjois-Savon hyvinvointialueen tutkimustyöstä merkittävä osa on yhteistyötä Itä-Suomen yliopiston strategian "Ikääntyminen, elintavat ja terveys" profiloitua alueen kanssa. Tälle profiloitua alueelle sijoittuu Itä-Suomen yliopiston sote-alan tutkimus monialaisissa tieteenvälisissä raja-aidat ylittävissä tutkimusyhteisöissä: neurotieteet, kardiovaskulaariset sairaudet, lääkekehitys, metaboliset sairaudet, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, syöpäsairaudet ja sosiaali- ja terveydenhuollon vaikuttavuustutkimus. Lisäksi tutkimusta tehdään suoraan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaisiin ja työntekijöiden työhön liittyen.
- Savonia-ammattikorkeakoulun tutkimusalueena on sote-palvelujen kehittäminen ja teknologia. Savonia tuo hyvinvointi-alueen tutkimustoimintaan monialaisen rajapinnan insinööriosaamista, palvelumuotoilua sekä vastuullisuus- ja liiketalous-osaamista. Hyvinvointialueen kehittämishaasteita ratkaistaan soveltavan tutkimuksen keinoin.
- Kansallisen ja kansainvälisen kilpailukykyyn näkökulmasta on tärkeää parantaa kliinisten ja käytäntötutkimusten edellytyksiä ja tasoa alueen tutkimusorganisaatioiden kanssa tehtävän henkilöstö- ja resurssisuunnittelun kautta. Tällä vahvistetaan Savilahden tutkimustoimijoiden yhteistyötä ja laajennetaan tutkimusrahoituksen lähteitä.
- Vahva yhteistyö hyvinvointialueen tutkimuskeskusten ja näiden tutkimusyhteisöjen välillä on ehdottoman tärkeä, jotta voimme:
  1. Saada parhaan mahdollisen tieteellisen tuen hyvinvointialueen kehittämiseksi
  2. Rakentaa Pohjois-Savoon ja itäiselle yhteistyöalueelle kansainvälisesti vetovoimainen sote-alan koulutus- ja tutkimuskeskittymä
  3. Luoda houkuttelevat olosuhteet huipputalueille Pohjois-Savossa.

Keskeiset viestit

- **Status yliopistollisena hyvinvointialueena** tukee vetovoimaisuuttamme ja **varmistaa sote-alan ammattilaisten kouluttamisen Itä-Suomessa**. Tämä on elintärkeää palvelujärjestelmän toiminnan kannalta.
- **Tieteellisen tutkimuksen levittäminen koko hyvinvointialueelle ja sen määrän ja laadun nostaminen korkealle kansainväliselle tasolle on keskeisen tärkeää**. Tämän lisäksi on varmistettava, että maineen kannalta keskeinen huippututkimus säilyy ja vahvistuu entisestään.
- Sosiaali- ja terveystalouden palvelujärjestelmän kantokyvyn turvaamiseksi **ennaltaehkäiseviin sosiaalipalveluihin ja ennaltaehkäisevään terveydenhoitoon ja niiden vaikuttavuuteen liittyvään tutkimustyöhön tulee panostaa**.
- **Pohjois-Savon hyvinvointialue on yhdessä alueen oppilaitosten ja yhteistyöalueen muiden hyvinvointialueiden kanssa laaja ja monipuolinen sote-alan henkilöstön kouluttaja**. Ilman laadukasta ja laajamittaista koulutustoimintaa sote-alan henkilöstön riittävyyden turvaaminen on mahdotonta.
- **Kehittämistoiminta on keskeinen hyvinvointialueen uudistumisen ja tehostamisen väline**. Kehittämistoiminta on hyvinvointialueellamme erittäin aktiivista ja siihen saadun ulkoisen rahoituksen kokonaismäärä on vuosittain keskimäärin 8-10 M€. On tärkeää pyrkiä edelleen kasvattamaan kehittämistoiminnan aktiivisuutta ja tuloksellisuutta, sillä se on toinen keskeinen avain vaikuttavien sote-palveluiden tehokkaan tuottamisen mahdollistamiseksi.
- **Pohjois-Savon hyvinvointialueen tulee profiloitua Suomen ketterimpänä, joustavimpana ja yritysmyönteisimpänä hyvinvointialueena**, joka ei ole tieteellisesti Suomen heikoin yliopistollinen hyvinvointialue.
- **TKKI-yhteistyö alueen oppilaitosten kanssa on keskeisen tärkeää**. Itä-Suomen yliopisto on keskeinen kumppanimme niin koulutuksen kuin tutkimuksenkin osalta yli sadan opetus- ja tutkimustyöhön liittyvän yhteistoimen tai viran kautta. Pohjois-Savon hyvinvointialueen tutkimuksesta suurin osa tehdään yhteistyössä Itä-Suomen yliopiston kanssa. Toisena keskeisenä kumppanina koulutus- ja tutkimustoiminnassa on Savonia-ammattikorkeakoulu.
- **On tärkeää perustaa alueellinen avoin innovaatioekosysteemi**, joka kerää tehokkaasti kaikki aloitteet, innovaatiot ja kehittämiskohteet ja mahdollistaa niiden järjestelmällisen kehittämisen ja hallinnan.
- **Terveys-, koulutus- ja tutkimuspalvelujen myynti voisi tuottaa erittäin merkittäviä taloudellisia ja toiminnallisia hyötyjä**. Se mahdollistaisi iltta- ja viikonloppuaikaan vapaana olevan infrastruktuurin tehokkaamman käytön ja tarjoaisi henkilöstölle lisätyömahdollisuuden.
- **On kansallisesti tärkeää kääntää huomio terveydenhuollon kuormittavuudesta kohti alan mahdollisuuksia**. Suomi tulee nähdä yhtenä kiinnostavimmista terveydenhuollon kehittämiskeskuksista, mikä johtaa alan teollisuuden-, viennin- ja investointien merkittävään kasvuun.

Ohjelman toimenpiteet

Tässä TKKI-toiminnan strategisessa ohjelmassa esitetään 9 konkreettista toimenpidettä, joilla mahdollistetaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen yliopistollisen statuksen vahvistuminen, veto- ja pitovoiman paraneminen, henkilöstön riittävyyden turvaaminen, tulopohjan merkittävä laajentuminen sekä alueellisen elinvoiman merkittävä kehittyminen. Toimenpiteet ovat linjassa kansallisen TKI-tiekartan (2020 ja 2021) sekä Suomen terveystalouden kasvun ja kilpailukykyyn visio 2030 (Sitra, 2023) kanssa.

Toimenpide 1: Pohjois-Savon hyvinvointialueen nostaminen tieteellisesti heikoimman yliopistollisen hyvinvointialueen asemasta ja tieteellisen tutkimuksen levittäminen koko hyvinvointialueelle.

Toimenpide 2: Sosiaali- ja hyvinvointipalvelujen, hoitotieteen sekä sosiaali- ja terveysjohtamisen tutkimusedellytysten luonti ja tutkimustiedon hyödyntäminen osana palvelujärjestelmää ja päätöksentekoa.

Toimenpide 3: Yritysyhteistyön ja kliinisten lääketutkimusten määrän moninkertaistaminen.

Toimenpide 4: Ulkoisen tutkimusrahoituksen määrän moninkertaistaminen.

Toimenpide 5: Avoimen innovaatioekosysteemin perustaminen ja keksintöilmoitusten määrän moninkertaistaminen.

Toimenpide 6: Tutkimus-, koulutus-, ja terveyspalvelujen tuottamisen yhtiöittämisen selvittäminen.

Toimenpide 7: Pohjois-Savon hyvinvointialueen koulutuksen ekosysteemin vahvistaminen.

Toimenpide 8: Opiskelijoiden koulutuksen ja harjoittelupaikkojen laadun ja riittävyyden varmistaminen.

Toimenpide 9: Kehittämisen kyvykkyyden kasvattaminen ja kehittämistoiminnan tukeminen.

Toimenpide 1

Pohjois-Savon hyvinvointialueen nostaminen tieteellisesti heikoimman yliopistollisen hyvinvointialueen asemasta ja tieteellisen tutkimuksen levittäminen koko hyvinvointialueelle

Haasteet	Tavoitteet ja mittarit	Toimenpiteet
<ul style="list-style-type: none"> Pohjois-Savon hyvinvointialue on jäänyt tieteellisen tutkimuksen osalta merkittävästi jälkeen muista yliopistollisista hyvinvointialueista. Pohjois-Savon hyvinvointialueen tutkimustoiminnan aktiivisuudessa on suurta alakohtaista vaihtelua. Kliinisen erikoislääketieteen tutkimus on yli kymmenen kertaa laajempaa kuin hoitotieteellinen tutkimus ja sata kertaa laajempaa kuin sosiaalialaan kohdistuva tutkimus. Vaikka kliinisen lääketieteen tutkimus on Pohjois-Savon hyvinvointialueen vahvinta tutkimusta on sen aktiivisuus jäänyt jälkeen muista yliopistollisista hyvinvointialueista.	<ul style="list-style-type: none"> Julkaisuutuotanto kaksinkertaistuu (vuoden 2020 tasoon verrattuna) ja ulkoisen tutkimusrahoituksen määrä kolminkertaistuu 15 miljoonan euron vuotuiselle tasolle vuoteen 2030 mennessä. Vuoteen 2025 mennessä tutkimusrahoitushakemusten määrä kaksinkertaistuu. Pohjois-Savon hyvinvointialue ei vuonna 2030 ole enää tieteellisen tuotannon mittareilla mitattuna Suomen heikoin hyvinvointialue. Vuoteen 2025 mennessä ero toiseksi heikoimpaan yliopistolliseen hyvinvointialueeseen on alkanut supistua. Tieteellinen tutkimus on arvostettu osa arkipäivää hyvinvointialueen kaikilla sektoreilla. Perusterveydenhuoltoon ja sosiaalipalveluihin liittyvä tutkimustoiminta kaksinkertaistuu vuoteen 2025 mennessä ja kymmenkertaistuu vuoteen 2030 mennessä. Tieteelliseen näyttöön perustuvien menetelmien käytäntöön juurtumisen myötä tutkimustoiminnasta saatava hyöty näkyy palvelutoimintojen tehostumisena, asiakaspalvelun laadun parantumisena ja positiivisina kustannusvaikutuksina hyvinvointialueen toiminnassa aiempaa merkittävästi paremmin vuoteen 2030 mennessä.	<ol style="list-style-type: none"> Tieteellisen tutkimuksen ja näyttöön perustuvuuden levittäminen koko hyvinvointialueelle: Alakohtaisten tutkimuskeskusten käynnistäminen, resursointi ja toiminnan optimointi:<ul style="list-style-type: none"> Kliinisen tutkimuksen keskus. (Myös toimenpide 3.)<ul style="list-style-type: none"> Kliinisen tutkimuksen edellytysten kehittäminen ja kliinisten lääketutkimusten edellytysten kehittäminen. Hoitotieteen sekä sosiaali- ja terveysjohtamisen tutkimuskeskus. (Myös toimenpide 2.)<ul style="list-style-type: none"> Hoitotieteen sekä sosiaali- ja terveysjohtamisen tutkimusedellytysten luonti ja tutkimustiedon hyödyntäminen kliinisessä työssä, johtamisessa sekä päätöksenteossa. Sosiaalipalvelujen tutkimuskeskus. (Myös toimenpide 2.)<ul style="list-style-type: none"> Sosiaalipalvelujen ja sosiaalityön tutkimusedellytysten luonti ja tutkimustiedon hyödyntäminen sosiaalihuollon käytännöissä. Hyvinvointipalvelujen tutkimuskeskus. (Myös toimenpide 2.)<ul style="list-style-type: none"> Hyvinvointi- ja pelastuspalvelujen tutkimusedellytysten luonti ja tutkimustiedon hyödyntäminen osana palvelujärjestelmää ja päätöksentekoa. Tutkimusryhmät kuntoon. Ohjelma hyvinvointialueella toimivien tutkimusryhmien toiminnan ammattimaistamiseksi. Toimintakulttuuri, laatu, infrastruktuuri ja kunnianhimo kuntoon. Ulkoisen kilpaillun tutkimusrahoituksen määrän moninkertaistaminen. (Myös toimenpide 4.) Tutkimuksellisten opinnäytetöiden tieteellisen ja toiminnallisen hyödyntämisen merkittävä parantaminen. Terveys- ja sosiaalidataan perustuvan rekisteri- ja biopankkitutkimuksen ja sen tulosten hyödyntämisen tehostaminen. Hyvinvointialueen virkamies- ja poliittisen johdon ymmärryksen kasvattaminen tutkimustyön merkitykseen liittyen. Tutkimus houkuttelevaksi uravaihtoehdoksi –tutkimuksen tekemisen mahdollistaminen ja arvostaminen Pohjois-Savon hyvinvointialueella. (Myös toimenpiteet 3 ja 4.)

Toimenpide 2

Sosiaali- ja hyvinvointipalvelujen, hoitotieteen sekä sosiaali- ja terveysjohtamisen tutkimusedellytysten luonti ja tutkimustiedon hyödyntäminen osana palvelujärjestelmää ja päätöksentekoa

Haasteet	Tavoitteet ja mittarit	Toimenpiteet
<ul style="list-style-type: none"> Hyvinvointialueella ei ole olemassa vahvoja perinteitä ja kunnollisia edellytyksiä sosiaali- ja hyvinvointipalveluiden sekä ehkäisevän toiminnan sekä näiden vaikuttavuuden tutkimukseen: painopisteen pitäisi siirtyä terveyden ja hyvinvoinnin juurisyiden, ei vain sairauksien hoitoon. Suuri osa korkeaa sairastavuutta ja syrjäytymistä aiheuttavista tekijöistä on sellaisia, joihin voidaan puuttua ennaltaehkäisevällä toiminnalla. Muilla hyvinvointialueilla on hyödynnetty paremmin maakuntatason ennaltaehkäiseviä ohjelmia. Hyvinvointialueella ja yhteistyöalueella on tässä mahdollisuus profiloitumiseen, kun vastaavaa osaamista ei ole vielä muillakaan yliopistollisilla hyvinvointialueilla; meillä on sairastavuusindeksin ja huono-osaisuuden näkökulmasta hyvää pohjaa saada muutosta aikaan. Perustason sote-palveluiden- ja hyte-tutkimusosaamista löytyy kattavasti Itä-Suomen yliopistossa, mutta sen vieminen osaksi arjen toimintaa hyvinvointialueella vaatii satsaamista tutkimuksen tekemisen edellytyksiin. Tämä kehittämistoimenpide vahvistaa toimenpide 1:stä; tutkimustoiminnan hyödyntäminen laajasti koko hyvinvointialueella ja yhteistyöalueella.	<ul style="list-style-type: none"> Tavoitetila: Pohjois-Savon hyvinvointialueella on kaikista perustason sote-palveluista ja sen integraatiosta vaikuttavuustietoa käytettävissä tiedolla johtamisen tukena. Hyvinvoinnin edistäminen on olennainen osa sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmää sekä pitää sisällään aina vaikuttavuuden arvioinnin. Mittarit: Perustason sote-palveluiden asiakkaista ja hyvinvointialueella kerätään systemaattisesti potilaan kokemaan terveydentilaan ja toimintakykyyn liittyvää tietoa. Tavoitteena on, että asukkaiden ja asiakkaiden hyvinvointi parantuu, osaamme tunnistaa vaikuttavat toimenpiteet ja ne osataan kohdistaa paremmin niitä tarvitseviin. Taloudellinen merkitys: Lisäämällä perustason sote-palveluiden integraatiota ja kasvattamalla hyvinvoinnin edistämisen roolia voimme saavuttaa jopa kymmenien miljoonien eurojen säästöt: hyvinvointi edistyy, työ- ja toimintakyky paranee, raskaiden palveluiden tarve vähenee, eriarvoisuus vähenee. <p>Esimerkki: Panostamalla juurisyihin puhelinneuvonnalla voimme säästää sote-kustannuksissa lähes 6000 € per henkilö! 1 € sijoitus tuo noin 13 € tuoton 8 vuodessa. (TERVA terveysvalmennus-hanke; väitöskirjatutkimus, Erja Mustonen)</p>	<ol style="list-style-type: none"> Tunnistetaan tai kehitetään Pohjois-Savon hyvinvointialueen omia "yliopistollisia sosiaali- ja terveyskeskuksia". Aloitetaan valitsemalla yksi alueellinen sosiaali- ja terveyskeskus, johon kohdistetaan intensiivisempi arjen rajapinnassa oleva vaikuttavuuskoulutus (osaamisen lisääminen) ja toteutetaan osana asiakas-/potilastyötä kaikkien perustason sote-palveluiden, niiden integraation ja hyvinvoinnin edistämisen vaikuttavuustutkimus. Muut alueelliset keskuksat toimivat vertaiskehittämisen vertailukohtana. Tämä on samalla on keino lisätä työn veto- ja pitovoimaa sekä tutkimustyön merkityksellisyyttä. Näin voidaan osoittaa vertailuasetelmalla valitun "yliopistollisen sosiaali- ja terveyskeskuksen" toiminnan vaikuttavuus suhteessa muihin sote-keskuksiin; uusien menetelmien ja oppien hyödyntäminen sekä toiminnan kehittäminen myös muissa alueellisissa keskuksissa. Alueellisen "Yliopistollisen sosiaali- ja terveyskeskuksen" avulla osoitetaan arjen ja hyödyt haasteet vaikuttavuus-tutkimuksen tekemisen kannalta; on tärkeää kouluttaa riittävästi osaajia menetelmien hyödyntämiseen ja oman työn vaikuttavuuden arvioimiseen sekä kehittämiseen.

Toimenpide 3

Yritysyhteistyön ja kliinisten lääketutkimusten määrän moninkertaistaminen

Haasteet

1. Yritysten tarvitsemilla kliinisillä tutkimuspalveluilla on kova kysyntä, jota ei tällä hetkellä pystytä tyydyttämään. Tämä haittaa alueen elinvoimaa sekä uusien kokeellisten lääkkeiden, laitteiden ja algoritmien saamista Pohjois-Savon hyvinvointialueen käyttöön.
2. Yritysyhteistyö aloitteiden ja innovaatioiden hyödyntämiseen liittyen on vähäistä.
3. Huolimatta lääketeollisuuden jatkuvasti kasvavista valtavista panostuksista lääkekehitykseen ja kliinisiin testauksiin kliinisten lääketutkimusten määrä on laskenut Suomessa merkittävästi.
4. Suomi on heikoin Pohjoismaa ja sponsoroitujen lääketutkimuksen määrä on pudonnut puoleen voimakkaasta globaalista kasvusta huolimatta.
5. Syitä heikon kehityksen taustalla:
  - Kliinisten lääketutkimusten kokonaismerkityksestä ei ole ollut kattavaa kuvaa.
  - Kliinisten lääketutkimusten arvostus on ollut heikkoa.
  - Pula tutkimushoitajista, tutkijalääkäreistä, ajasta ja muista resursseista.
  - Haasteet tutkimusten aloittamisen edellytysten ripeässä selvittämisessä.
  - Puutteet fyysisen ja henkisen infrastruktuurin näkyvyydessä.

Tavoitteet ja mittarit

- Kliinisten lääketutkimusten määrä kaksinkertaistuu (2021 tasoon verrattuna) vuoteen 2025 mennessä ja kolminkertaistuu vuoteen 2030 mennessä.
- Uusien vuonna 2030 käynnistyvien kliinisten lääketutkimusten sopimuservo on noin 6 M€, (v. 2021: n. 2 M€).
- Ilmaiseksi saatujen kokeellisten lääkkeiden arvo on vuonna 2030 yli 12 M€/vuosi, (v. 2021: n. 4 M€)
- Yritysvetoinen kliininen tutkimus kolminkertaistuu vuoteen 2030 mennessä ja tuottaa vuosittain yli 60 M€ kokonaishyödyn.
- Vuoteen 2030 mennessä Pohjois-Savon hyvinvointialue on Suomen yritysystävällisin hyvinvointialue.
- Yliopistolliset hyvinvointialueet tunnustetaan Työ- ja elinkeinoministeriön sekä Business Finlandin näkökulmasta tutkimuslaitoksina.

Toimenpiteet

1. Vakiinnutetaan Clinical Trial Office -toiminta, ”one stop-shop” yhteyspiste yrityksille.
2. Tutkimushoitaja- ja tutkijalääkäriresurssien vahvistaminen ja työnkuvien määrittely.
3. Kliinisen tutkimuksen laadullinen kehittäminen tutkimushoitajien ja tutkijoiden koulutuksen kautta.
4. Saatavuus-, infrastruktuuri- ja osajarekisterien kehittäminen.
5. Palveluprosessin, hinnoittelun, sopimusmallien ja markkinoinnin kehittäminen.
6. Yhteistyöalueen yhteistyön tiivistäminen etenkin potilasrekrytoinnin osalta.
7. Clinical Trial Board -toiminnan käynnistäminen.
8. Apteekki- ja controller-yhteistyön tiivistäminen: datan saamisen helpottaminen sekä tutkijoille että Clinical Trial Officeen.
9. Perustetaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen tärkeimmistä yritysyritysyhteistyökumppaneista muodostettava neuvoa antava toimikunta.

Toimenpide 4

Ulkoisen tutkimusrahoituksen määrän moninkertaistaminen

Haasteet

- Tutkimusrahoituksen hakuvolyymi ja myönnetyn rahoituksen määrä on maltillinen.
- Merkittävä osa Pohjois-Savon hyvinvointialueen tutkijoista ei hae Suomen Akatemian rahoitusta.
- Tällä hetkellä Kuopion yliopistollisen sairaalan saaman ulkoisen tutkimusrahoituksen vuotuinen liikevaihto on ollut 4-6 M€.

Tavoitteet ja mittarit

Vuoteen 2030 mennessä tavoitteleamme:

- Ulkoisen tutkimusrahoituksen määrän kolminkertaistamista tasolle 15 M€/vuosi.
- Suomen akatemiaan lähetettyjen rahoitushakemusten määrän moninkertaistamista tasolle 50 kpl/vuosi.
- Euroopan unionin tutkimusrahoitushakemusten määrän moninkertaistamista.
- Vuoteen 2025 mennessä tavoite on päästä puoleen vuoden 2030 tavoitteesta.

Toimenpiteet

1. Tutkimushankkeiden hakuvaiheen taloudellisen tuen parantaminen, grant writer -palvelun käynnistäminen.
2. Pohjois-Savon hyvinvointialueen, Itä-Suomen yliopiston ja Savonia-ammattikorkeakoulun tutkimuksen tukipalvelujen yhteistyön vahvistaminen.
3. Uusien hakumahdollisuuksien kartoittaminen, esimerkiksi Pohjoismaiset säätiöt.
4. Tutkijoiden yhteistyöverkostojen vahvistaminen.
5. Tutkijoiden ja tutkimusinfrastruktuurin näkyvyyden parantaminen.
6. Akateemisen elementin mahdollisuuksien parantaminen toimeksiantotutkimuksissa.

Toimenpide 5

Avoimen innovaatioekosysteemin perustaminen ja keksintöilmoitusten määrän moninkertaistaminen

Haasteet

- Innovaatioita ei tunnisteta, raportoida eikä hyödynnetä tehokkaasti.
- Suuri osa innovaatioista hukataan, tällä hetkellä Pohjois-Savon hyvinvointialueella syntyy muutamia keksintöilmoituksia vuosittain. Koko innovaatiojärjestelmän perusta puuttuu.
- Alueen tutkimus- ja koulutusorganisaatiot eivät tuota tarpeeksi kaupallisesti orientoituneita ja osaavia keksijöitä.
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen työntekijöiltä puuttuu väylä miten viedä ideoita ja innovaatoratkaisuja eteenpäin. Innovaatiotoiminta ei ole koordinoitua, eikä sitä osata hyödyntää.
- Kannustimet innovaatiotoimintaan puuttuvat.
- Tutkija – innovaattori – yrittäjä kasvupolku puuttuu.
- Sähköinen innovaatioiden keräämis-, kehittämis- ja hallinnointialusta puuttuu.
- Tutkijoiden ja klinikoiden osaaminen innovaation kaupallistamiseen on usein puutteellinen.

Tavoitteet ja mittarit

1. Keksintöilmoitusten määrä viisinkertaistuu vuoteen 2025 mennessä ja kymmenkertaistuu vuoteen 2030 mennessä.
2. Patentteihin johtavien keksintöilmoitusten määrä moninkertaistuu vuoteen 2030 mennessä.
3. Spin-off yrityksiin johtavien keksintöilmoitusten määrä moninkertaistuu vuoteen 2030 mennessä.

Toimenpiteet

- Optimoidaan hyvinvointialueen innovaatioihin liittyvä palveluprosessi ja otetaan käyttöön uusia menetelmiä ideoiden ja innovaatioaihioiden tunnistamiseen, arvioimiseen ja kehittämiseen.
- Perustetaan innovaatioiden keräämis-, kehittämis- ja hallinnointialusta ja palveluprosessi.
- Luodaan kaupallistamispolkumallit tutkimus- ja osaamislähtöisille innovaatioaihioille.
- Pilotoidaan lupaavien aihoiden yhteiskehittämistä.
- Parannetaan johdon sitoutumista innovaatiotoimintaan.
- Perustetaan keskitetyt tutkimusinfrastruktuuri- ja osaajarekisterit: asiantuntija-, tutkimushoitaja-, monitoroija- ja tutkijalääkäritietokannat sekä tutkimusinfrastruktuuritietokanta. (myös toimenpide 3)
- Tuetaan innovatiivisia hankinta- ja kehitysprojekteja.
- Tehostetaan innovaatiotoiminnan tärkeyden viestintää.

Toimenpide 6

Tutkimus-, koulutus-, ja terveystalvelujen tuottamisen yhtiöittämisen selvittäminen

Haasteet

- Kansainvälisen ja kotimaisen terveystalvelumyyntin FinnHealth-toimintamalli on epätäydellinen.
- Potilaat tulevat jonoihin ja palvelu toteutetaan mallilla, joka ei mahdollista merkittävän voiton tekemistä.
- Lainsäädäntö rajoittaa palvelun toteuttamista Pohjois-Savon hyvinvointialueen omana toimintana.
- Krooninen pula lääkäri- ja hoitajahenkilöstöstä sekä vuodeosastopaikoista estää toimintaa tehokkaasti.
- Kuopion yliopistollisen sairaalan tilat ovat osin vajaakäytöllä ilta- ja viikonloppuajaksi.
- Mahdollisuus käyttää tiloja tutkimus- ja terveystalvelumyyntiin lievitäisi tätä ongelmaa.
- Toisin kuin esimerkiksi HUS, Pohjois-Savon hyvinvointialue ei tarjoa henkilöstölleen mahdollisuutta sivutyöhön omistamassaan yksityissairaalassa, mikä heikentää Pohjois-Savon hyvinvointialueen vetovoimaa.
- Tutkimustalvelujen myyntiä rajoittaa pula lääkäri- ja hoitohenkilöstöstä.
- Mahdollisuus tuottaa tätä palvelua yksityissairaalan kautta lievitäisi myös tätä ongelmaa.

Tavoitteet ja mittarit

1. Tutkimustalvelumyyntin (kliiniset lääketutkimukset ja laitetutkimukset) vuotuinen kokonaishyöty nousee 60 miljoonaan euroon vuoteen 2030 mennessä. (Myös toimenpide 3)
2. Terveystalvelumyyntin vuotuinen liikevaihto nousee 20 miljoonaan euroon vuoteen 2030 mennessä.
3. Pohjois-Savon hyvinvointialueen vetovoima kasvaa merkittävästi yksityissairaalan tarjoaman lisätyömahdollisuuden ansiosta.
4. Ilta- ja viikonloppuajaksi vapaana oleva infrastruktuuri saadaan tehokkaaseen käyttöön.
5. Sujuva potilasvirta, jonka seurauksena potilaspaikkoja on käytettävissä myös ulkomailta tuleville potilaille.
6. Potilashotelli sekä kumppanuus yksityisten toimijoiden kanssa mahdollistaa toipumisen lähellä, mutta ei varsinaisilla vuodeosastoilla, mikä helpottaa vuodeosastojen kuormitusta.

Toimenpiteet

Selvitetään mahdollisuutta perustaa hyvinvointialueen omistama yksityissairaala

- KYS:ssä toimii jo kansainvälistä palvelumyyntiä harjoittava FinnHealth-palvelu.
- Yhtiöitetään FinnHealth ja täydennetään sen toimintaa kotimarkkinamyyntillä sekä tutkimus- ja koulustalvelumyyntillä.
- Selvitetään potilashotellin perustamista talvelujen yhteyteen palvelemaan sekä asiakkaita että heidän läheisiään.

Konsepti:

Yksityissairaala vuokraa tilat ja laitteet Pohjois-Savon hyvinvointialueelta, jonka henkilökunta toteuttaa terveys- ja tutkimustalvelut sivutyöluvan turvin.

- Palvelu toteutetaan joustavasti yhteistyössä alueen muiden terveys- ja matkailualan toimijoiden kanssa siten, että koko diagnostiikka- ja hoitoketju voidaan toteuttaa sujuvasti.
- Tämä järjestely mahdollistaa markkinaperusteisesti hinnoitellun laajamittaisen terveystalvelumyyntin, jonojen purkamisen, merkittävän uuden tulovirran syntymisen sekä alueen vuodepaikkakapasiteetin ja muun infrastruktuurin joustavan ja tehokkaan käytön.

Tavoitteet pähkinänkuoressa:

- a) >20 M€ liikevaihto ja merkittävä toiminnallinen hyöty hyvinvointialueelle.
- b) Tehostaa infrastruktuurin käyttöä merkittävästi.
- c) Monipuolistaa henkilökunnan urapolkumahdollisuuksia, tarjoaa lisäansiomahdollisuuden, parantaa vetovoimaa.
- d) Lisätä merkittävästi tutkimustalvelujen myyntiä ja kliinisiä lääketutkimuksia.

Toimenpide 7

Pohjois-Savon hyvinvointialueen koulutuksen ekosysteemin vahvistaminen

Haasteet

- Pohjois-Savon hyvinvointialueen eri toimijat ja koulutusorganisaatiot järjestävät sosiaali-, terveys- ja pelastusalan henkilöstölle täydennyskoulutusta vähäisellä yhteissuunnittelulla ja heikosti tulevaisuuden osaamistarpeita huomioiden. Lean-ajattelu tarpeen. Tuotammeko itse vai ostammeko?
- Jatkuvan oppimisen palveluiden ja toimintojen kattava ja tehokas suunnittelu, toteutus ja arviointi yhdessä koulutusorganisaatioiden ja yhteistyöalueen muiden hyvinvointialueiden kanssa.
- Opinnäyte- ja projektitöiden suunnittelun koordinointi on puutteellista ja johtaa ei-toivottuihin lopputulemiin ja hukkaan.

Tavoitteet ja mittarit

- **Asiakas- ja opiskelija-tyytyväisyys lisääntyy**, kun asiakkaat saavat palvelutarpeiden mukaista näyttöön perustuvaa, laadukasta ja turvallista palvelua.
- **Henkilöstön tyytyväisyys lisääntyy**, kun hyvinvointialue tukee henkilöstöä osaamisen kehittämisessä ja uralla etenemisessä.
- **Henkilöstön vaihtuvuus vähenee**, kun henkilöstöllä on mahdollisuus kehittää omaa osaamistaan ja huolehtia hyvinvoinnistaan täydennyskoulutusten avulla, millä voi olla merkitystä myös sairauspoissaolojen vähenemiseen.
- Tavoitteena varmistaa Pohjois-Savon hyvinvointialueen henkilöstön jatkuva oppiminen, jotta pystytään tuottamaan ja järjestämään strategisesti keskeiset asiakastarpeita vastaavat taloudellisesti kestävä, laadukkaat ja turvalliset palvelut.

Toimenpiteet

Koulutustoiminnan rakenteiden, toimijoiden ja prosessien kartoitus, joiden perusteella kehitetään Pohjois-Savon hyvinvointialueen koulutuksen ekosysteemi.

Koulutuksen ekosysteemin avulla tunnistetaan:

1. Henkilöstön osaamisen kehittämisen ja jatkuvan oppimisen rakenteet, toimijat ja prosessit
  2. Hukka ja päällekkäisyydet koulutuskokonaisuuksien suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa
  3. Maksulliset koulutukset ja koulutusorganisaatioiden tarjoamat koulutukset
  4. Sosiaali- ja terveysalan osaamisalueet, joihin ei ole koulutustarjontaa
  5. Oppimis- ja opetusmenetelmiä, jotka tukevat monialaisen henkilöstön osaamisen kehittymistä ja urakehitystä.
  6. Jatkuvan oppimisen yhteistyömalli koulutusorganisaatioiden kanssa
- Tehdään selvitystyö operatiivisen koulutuksen ja innovaatiokeskuksen perustamisesta.
  - Vahvistetaan kliinisen koulutuksen keskuksen resursseja niin, että Pohjois-Savon hyvinvointialueella pystytään kouluttamaan henkilöstöä elvytys- ja hätätilanteisiin sekä kliinisiin taitoihin.
  - Aiemmin 4000 työntekijän hätätilanteiden kouluttamiseen Kuopion yliopistollisessa sairaalassa on ollut kolme kouluttajaa. Pohjois-Savon hyvinvointialueen henkilöstömäärä on noin 13 000, joten kouluttajamäärää täytyy lisätä.

Toimenpide 8

Opiskelijoiden koulutuksen ja harjoittelupaikkojen laadun ja riittävyyden varmistaminen

Haasteet	Tavoitteet ja mittarit	Toimenpiteet
<ul style="list-style-type: none"> • Pohjois-Savon hyvinvointialueella ei ole riittävästi harjoittelupaikkoja sosiaali-, terveys- ja pelastusalan opiskelijoille. • Yksiköille ei ole määritelty opiskelijakiintiöitä tai mitoitusta ja yksiköt ovat vähentäneet opiskelijoiden määriä. • Halukkuus ja kyvykyys ohjata kansainvälisiä opiskelijoita on paikoin heikko. • Opiskelijan ohjausosaaminen vaihtelee eri yksilöissä. Ohjaus-koulutusta ei ole suunniteltu, toteutettu ja arvioitu systemaattisesti. • Hyvinvointialueella on vain vähän monialaisia harjoitteluympäristöjä.	<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijoiden harjoittelu- paikkojen ja toteutuneiden harjoittelujen määrä kasvaa. • Opiskelijamitoitus määritellään suhteessa yksikön nettotyö- panokseen. • Ohjaajakoulutuksen käyneiden määrää lisätään 20%. • Opiskelijaohjauksen laadun tunnuslukujen tavoitetasot määritellään.	<p>Tasapainotetaan opiskelijoiden harjoittelupaikkojen kysyntää ja tarjontaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartoitetaan eri koulutusohjelmien mahdolliset harjoittelupaikat koko hyvinvointialueella. • Yhdenmukaistetaan harjoittelupaikkojen varaamisprosessi ja siirrytään sähköisiin varausjärjestelmiin. • Laaditaan suositukset opiskelijamitoitukseen eri oppimisympäristöissä. • Toteutetaan harjoittelupaikkoihin liittyvää suunnittelua oppilaitosten ja palvelutuotannon yksiköiden kanssa. • Laaditaan tilastointikäytännöt opiskelijoiden harjoitteluihin liittyen. • Varmistetaan riittävät harjoittelupaikat eri koulutusohjelmissa mukaan lukien englanninkieliset tutkinto-ohjelmat. <p>Vahvistetaan opiskelijamyönteistä ilmapiiriä sekä henkilöstön ohjausosaamista</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ylläpidetään henkilöstön ohjausosaamista ja motivaatiota ohjata opiskelijoita säännöllisillä koulutuksilla ja verkostotapaamisilla. • Lisätään henkilöstön monikulttuurista- ja kansainvälisyysosaamista valmennuksilla. • Kehitetään edelleen monialaisen käytännön opetuksen toimintamallia ja perustetaan monialaisia oppimisympäristöjä. • Arvioidaan vaikuttavia oppimis- ja opetusmenetelmiä käytännön oppimisen aikana. <p>Rakennetaan opiskelijoiden monialaisen oppimisen ja harjoittelun tuen rakenteet ja palvelut</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijavastaavien verkoston perustaminen ja opiskelijavastaavien kouluttaminen. • Opiskelijoiden perehdytysprosessin ja perehdytysmateriaalin luominen. • Varmistetaan yhdenmukaiset näyttöön perustuvat toimintatavat opiskelijaohjauksessa harjoittelun käsikirjan avulla. • Kehitetään opiskelijapalautteisiin monialainen mittari, jonka avulla saadaan tietoa opiskelijaohjauksen laadusta ja kehittämiskohteista. • Perustetaan monialaisen opetuksen koordinaatiokeskus sekä monialaisia opetusosastoja ja yksiköitä.

Toimenpide 9

Kehittämisen kyvykkyyden kasvattaminen ja kehittämistoiminnan tukeminen

Haasteet

- Pohjois-Savon hyvinvointialueen strategiassa sekä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmassa kuvataan toimenpiteitä, joista muodostuu lukuisia kehittämisprojekteja ja mahdollisia investointeja.
- **Kehittämisen hallinta hyvinvointialueella ei kuitenkaan ole systemaattista eikä yhtenäistä toimintatapaa ole muodostunut** ja varsinaiset rakenteet mallin mukaiseen toimintaan puuttuvat.
- **Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman kehittämisprojektien toteuttamiselle ei ole riittävää osaamista ja kyvykkyyttä koko organisaation laajuudelta tarkasteltuna.**
- Erikoissairaanhoidossa on tällä hetkellä selkeästi eniten systemaattisen ongelman-ratkaisuun koulutettuja Lean Six Sigma-belt -osaajia.
- Kehittämispalveluiden kyky tukea organisaation kehittämistoimia on rajallinen.

Tavoitteet ja mittarit

- **Kehittämisen rakenne kuvataan ja toteutetaan vuoden 2024 loppuun mennessä.** Kehittämisen hallinnan avulla muodostuu kehittämisen kokonaiskäsitys ja -näkemys. Kehittämisen vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan kokonaisuutena systemaattisesti.
- Nostetaan organisaation kehittämisen suorituskykyä ja laatua sekä parannetaan kehittämisprojektien tuloksellisuutta.
- Projektitoimiston avulla tuotetaan lisäarvoa koko organisaatiolle projekteista ylimpään johtoon saakka. Ulkopuolisen asiantuntijapalvelujen ostaminen vähenee tuoden kustannussäästöjä

Osaamisen menetelmien osaamisen lisäämiseksi järjestetään vuosittain:

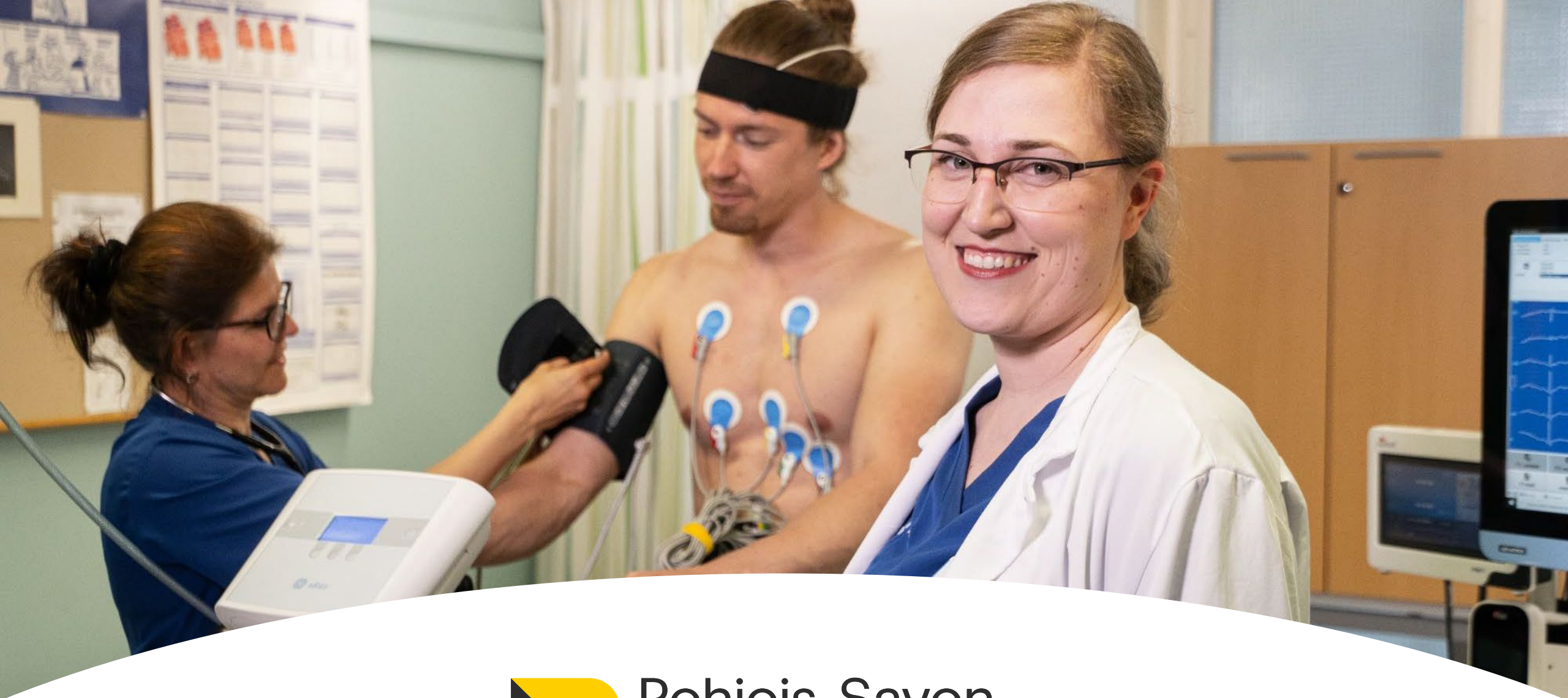
- 2-4 projektinvetäjä-koulutusta (15 henkilöä / kurssi, kesto 10 viikkoa) strategian, tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman kehittämisprojektien toteutukseen.
- Järjestetään henkilöstölle kaksi Kehitämme yhdessä -lean-koulutusta viikossa.

Nykyisen verkoston osaamisen hyödyntäminen:

- 40 strategiassa ja tuottavuus- ja taloudellisuus-ohjelmassa toimeenpantua kehittämisprojektiä vuosina 2023-2025.

Toimenpiteet

- **Kehittämisen hallinnan mallin käyttöönotto.** Kehittämisen johtamisen rakenteiden tarkempi sisällöllinen määrittely sekä käyttöönotto **ja kehittämisen osaamisen laajentaminen.**
- Projektitoimiston toiminnan rakentaminen, toiminnan malli ja rakenne sekä koulutusta ja valmennusta edellä mainittuihin.
- Projektimallin ja -menetelmän käyttöönotto tukemaan kehittämisprojektien toteutusta.
- Vahvistetaan kehittämisosaamisen lisäämisellä palvelutoiminnassa käynnistettäviä kehittämisen toimenpiteitä.
- Kehittämispalveluiden antama tuki strategian sekä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimeenpanoon rakennetaan kolmelle strategiselle osa-alueelle:
  1. Lean-osaamisen lisäämiseen hyvinvointialue-tasoisien koulutusohjelman avulla.
  2. Hyödynnetään jo olemassa olevaa Lean-verkoston osaamista tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman projektinvetäjinä.
  3. Valmennetaan ja sparrataan projektinvetäjiä onnistumaan kehittämisprojektin toteutuksessa ja tavoitteiden saavuttamisessa.

Pohjois-Savon
hyvinvointialue

Digitaalisten palvelujen kehittäminen

Strateginen ohjelma 2023-2025

Digitalisaatio

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pitkän tähtäimen visio ja strategia

Missä haluamme olla tulevaisuudessa?

Millaista muutosta se meiltä edellyttää?

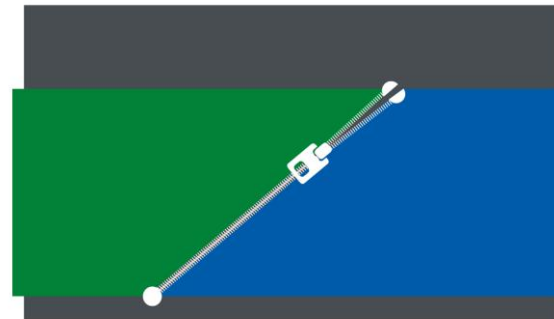
Mitkä ovat toiminnan kannalta tärkeimpiä muutoksia?

Miten parannamme asiakaskokemusta?

Miten kehitämme prosesseja sujuvammiksi?

Millaista osaamista ja kulttuuria tarvitsemme?

Toiminnan tavoitteet ja tarpeet

ICT:n nykytila ja mahdollisuudet

Tavoitearkkitehtuuri?

Mitä tietojärjestelmiä, teknologiaa ym. tarvitsemme?

- Näihin panostamme?
- Näitä kokeilemme?
- Näiden kehitystä seuraamme?
- Näistä luovumme?

Oma/YTA/konsortio/
kansallinen ratkaisu?

Digikehittämisen lyhyen aikavälin tavoitteet, kehittämiskohteet ja toimenpiteet

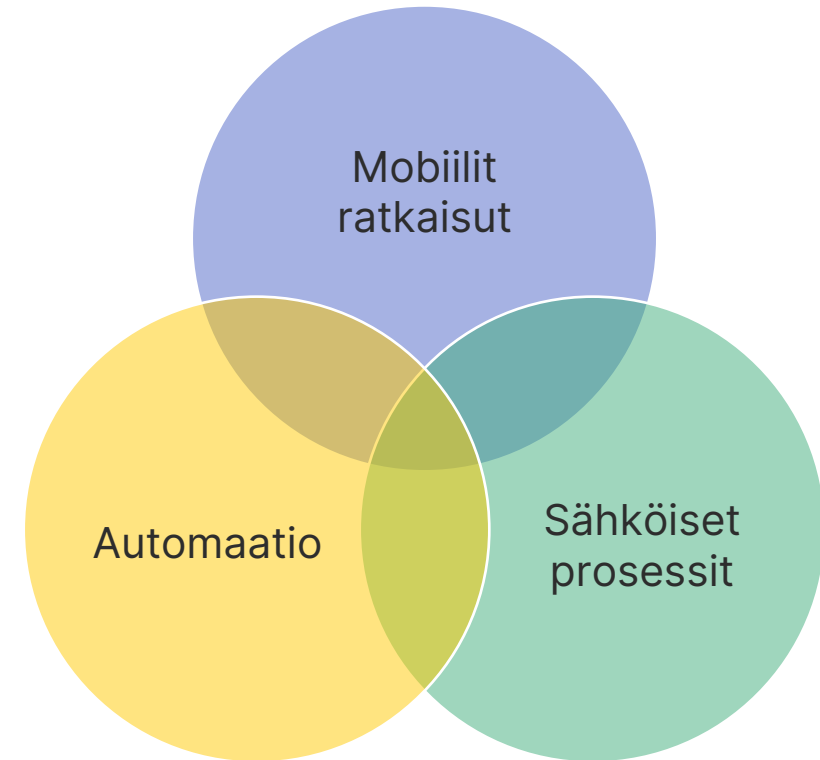
Digitaalisten palvelujen ohjelma näyttää suuntaa digikehittämiselle

- Digitalisaatiolla toteutetaan osaltaan hyvinvointialueen strategiaa ja se integroidaan osaksi toimintaa ja palveluprosesseja.
- Digitalisaation avulla tuotetaan asiakaslähtöisiä palveluita kustannustehokkaalla tavalla (saatavuus ja saavutettavuus).
- Digitalisaation mahdollistamalla toiminnan tehostamisella ja automatisoinnilla parannetaan resurssien tehokasta allokointia (esim. vapautetaan ammattilaisia henkilöintensiivisiin työtehtäviin).
- Digitalisaatiolla kehitetään palveluverkon ja työympäristön suunnittelua, hallintaa ja tuottavuutta.

Digitalisaation Pohjantähti (Digivisio)

- **Kansalainen**
  - Yksi sähköisen palvelun alusta ja yksi neuvontapalvelu
  - Omatoimisuus ja automaatio asioiden hoitoon
  - Hyvinvointialue taskussa
- **Henkilöstö**
  - Automaatio auttaa työssä ja työsuhteessa
  - Työsuhteen digitaalinen asiointi
  - Työ ja työsuhde taskussa
- **Organisaatio**
  - Paperiton
  - Tieto kysytään ja kirjataan kerran
  - Palveluverkon ja toiminnan optimointi

Kohti teknologiavisiota

Näihin panostamme

- Robotiikka
  - Ohjelmistorobotiikka
  - Laiterobotiikka
- Ohjelmistoautomaatio
- Uudet rajapintateknologiat
- IoT (Internet of Things)
- Olemassa olevien ratkaisujen käytön tehostaminen
- Laitteautomaatio
- Mobiiliratkaisu
- Omien tietojen näkymä kansalaiselle

Näitä kokeilemme

- Koneoppiminen (tekoäly)
- OpenEHR
- Virtual reality
- Lisätty todellisuus (AR)

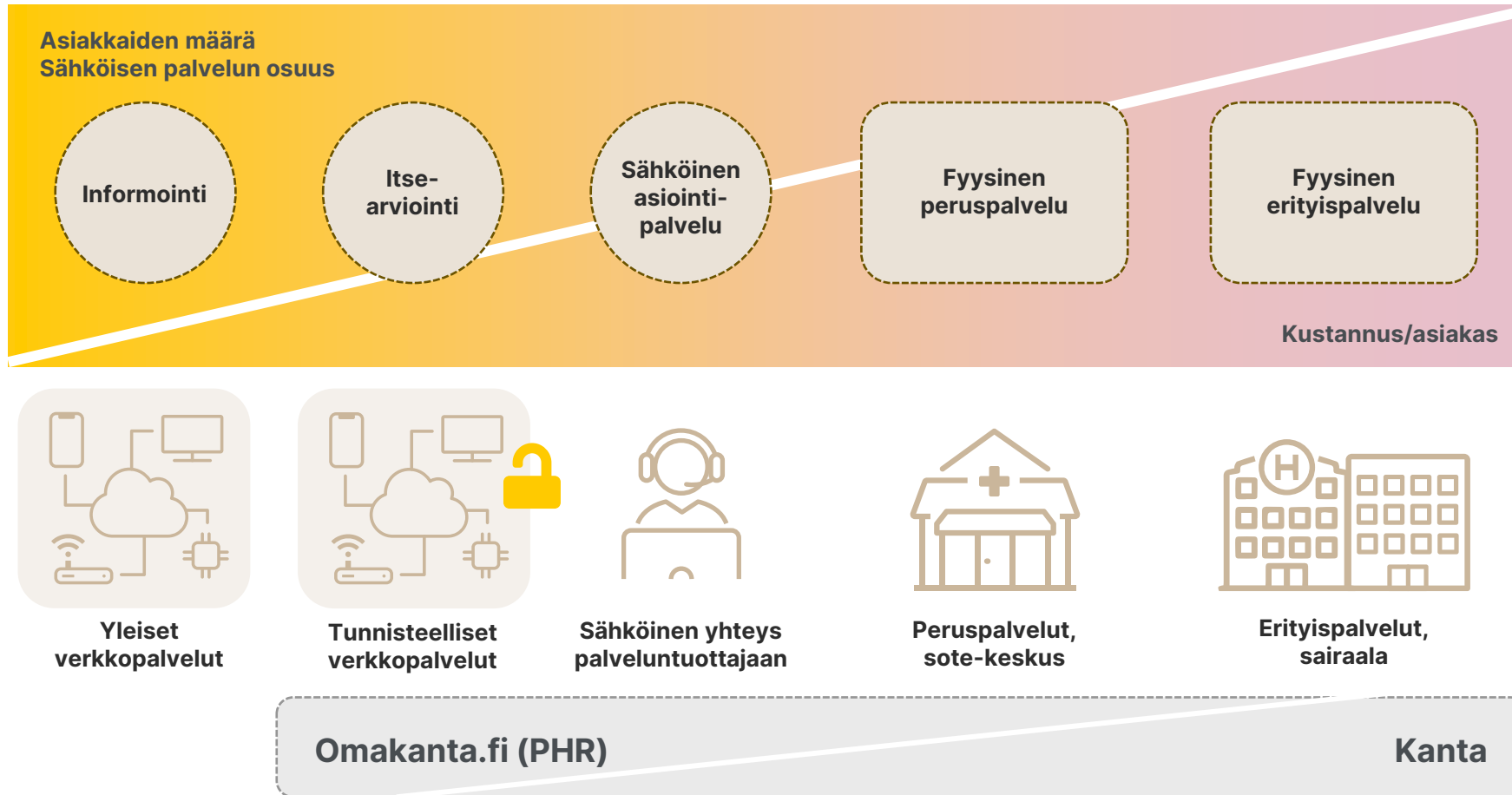
Näiden kehitystä seuraamme

- Lohkoketjut
- Keinoäly (AI)
- Extended Reality (XR)
- Metaverse

Näistä luovumme

- ”Käsi-integraatiot”
- Paperi
- Ratkaisukohtaiset integraatiot
- Pöytälaikaiset järjestelmät ja teknologiat

Digitalisaation vaikutus Sote-palveluihin

Sähköisen asioinnin kansalliset tavoitteet

Kaikille mahdollisuus osallisuuteen

Ihmiset kokevat olevansa yhdenvertaisia ja osallisia

Hyvät arkiympäristöt

Hyvä arkiympäristö on terveellinen, turvallinen, esteetön ja esteettinen

Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelu

Ihmisillä on mahdollisuus hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävään toimintaan sekä yhdenvertaisiin palveluihin

Päätöksenteolla vaikuttavuutta

Päätöksentekijät edistävät hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä vähentävät eriarvoisuutta

Käytössä olevat digitaaliset palvelut

Keskeiset viestit

Alkuvaiheessa keskitytään niihin toiminnallisuuksiin, jotka parhaiten edistävät asiakkaiden tarpeiden täyttämistä ja digitaalisten palveluiden laajamittaista hyödyntämistä hyvinvointialueella.

Digitaaliset palvelut asetetaan ensisijaiseksi palvelumuodoksi, perinteiset asiointitavat säilyttäen.

Kehitetään digitaalisia palveluita, jotka edistävät sujuvaa asiointia ja luovat digitaalisen asioinnin perustan. Yhtenäistetään ja kehitetään toimintaa ja toimintamalleja. Parannetaan asiakkaan ja potilaan tiedon saatavuutta ja yhdenmukaisuutta ja edistetään merkittävästi asiakas- ja potilasturvallisuutta.

Mahdollistetaan ja tuetaan asukkaiden omatoimiasiointia. Edistetään joustavuutta omien asioiden hoitamiseen sekä oma- ja itsehoidon toteuttamiseen.

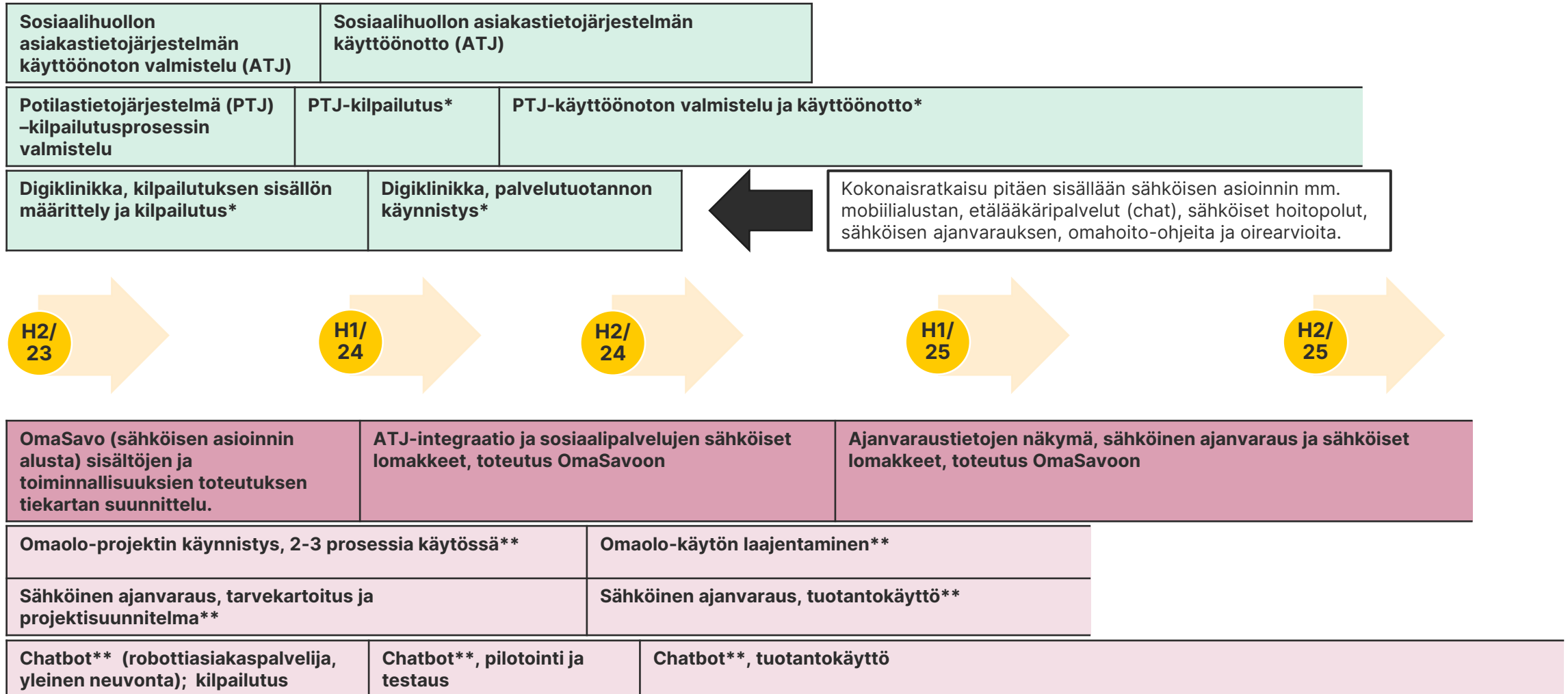
Keskitytään tarpeisiin, joissa digitaalisilla palveluilla ja ratkaisuilla voidaan tukea ja tehostaa konkreettisesti perinteisten palveluiden toimintaa useammalla toimialalla. Mahdollistetaan ratkaisujen laajamittaisen käytön edut.

Hyödynnetään jo käytössä olevia ratkaisuja, mikä avaa mahdollisuuden laajentaa niiden käyttöä.

Edistetään työvoiman hallintaa ja rekrytointia, mutta myös palvelujen järjestämistä asukkaille sopivampiin asiointiaikoihin. Työvoiman käyttö on kohdennettavissa asiointiin, jossa digipalveluiden käytön kykyä tai mahdollisuutta ei ole, tai tapaus vaatii läsnäolopalvelua.

Valitut kohteet vaikuttavat mahdollisesti ICMT-investointiohjelmaan siten, että raamia ja/tai jo suunniteltua jakoa on tarkasteltava uudelleen.

Ohjelman keskeisten kehittämiskohteiden aikataulu

Ohjelman toimenpiteet

Toimenpide 1: Aukkaiden digitaalisessa omatoimiasioinnissa käytettävien ratkaisujen käyttöönotto ja sen laajentaminen.

Toimenpide 2: Aukkiaan ja ammattilaisten väliseen vuorovaikutukseen tarkoitettujen teknologiaratkaisujen käyttöönotto ja laajentaminen.

Toimenpide 3: Kustannustehokkaiden ja turvallisten tieto- ja laiteteknisten ratkaisujen järjestäminen.

Toimenpide 4: Työtä ja päätöksentekoa tukevan tiedonhallinnan parantaminen.

Toimenpide 1

Asukkaiden digitaalisessa omatoimiasioinnissa käytettävien ratkaisujen käyttöönotto ja sen laajentaminen

Haasteet

1. Digitaalinen / sähköinen ajanvaraus on rajoitetusti saatavilla.
2. Asukkaiden ohjautuminen omatoimiasointiin on vähäistä ja koordinoimatonta:
  - Yhteydenottokanavat ovat kuormittuneet ja toiminta kärsii työvoimapulasta.
  - Osa yhteydenotoista olisi ratkaistavissa omatoimiasioinnilla.
  - Yhteydenottokanavat ovat käytettävissä rajoitetusti
  - Tieto hyvinvointia ja terveyttä edistävästä palveluista on pirstaleista eikä yhtenäistä toimintamallia ohjaamiselle ole käytössä.
3. Ammattilaisten sekä asukkaiden digiosaaminen ja digitaalisten palveluiden tuntemus on vaihtelevaa. Digituen saatavuudessa puutteita.
4. Yhteinen digitaalinen asiointialusta puuttuu, tiedot ja palvelut pirstaleisesti eri alustoilla.
5. Paperilomakkeiden käyttö vielä runsasta.
6. Asukkaat tuntevat omatoimisesti käytettävät digitaaliset palvelut huonosti.
7. PSHVAN hoito-ohjeet eivät ole asukkaiden käytettävissä sähköisessä muodossa.

Tavoitteet ja mittarit*

1. Digitaalisen / sähköisen ajanvarauspalvelun laajempi käyttöönotto ja ajanvarausten määrän kasvattaminen palvelussa.
2. Yhdenmukaiset, omatoimiset digipalvelut ovat asukkaiden saatavilla:
  - Omatoimisten ratkaisujen käyttöastetta saadaan nostettua.
  - Omatoimisten palveluiden piiriin soveltuvien yhteydenottojen määrä on vähentynyt.
3. Digiosaamisen ja digitaalisten palveluiden tunnettavuuden lisääminen sekä digituen saatavuuden parantaminen.
4. Yhteinen digitaalinen asiointialusta on käytössä, joka kokoaa tiedot, palvelun ja asioinnin yhdelle alustalle.
5. Digitaalisesti / sähköisesti täytettävien lomakkeiden käytön lisääminen.

Toimenpiteet

1. Digitaalisesti / sähköisesti varattavien palveluaikojen saatavuuden laajentaminen.
2. Omatoimisten palveluiden näkyvyyttä, saatavuutta ja saavutettavuutta edistetään digitaalisilla ratkaisuilla:
  - Digitaalisia omatoimiratkaisuja tarjotaan ensisijaisena vaihtoehtona viestinnässä.
  - Ajankohdasta riippumatonta asukkaiden omatoimista tiedon etsimistä, oirearvioiden tekemistä ja palveluihin ohjautumista tuetaan Chatbot-palvelun käyttöönotolla.
  - Otetaan käyttöön oire- ja palvelutarvearviointiratkaisu (Omaolo)
  - Itsehoito-ohjelmiin ja omahoitopalveluihin ohjautumista tuetaan palvelutietovarannon, palvelu- ja hoitoketjujen edistämisen avulla.
  - Kerätään tiedot hyvinvointia ja terveyttä edistävästä palveluista ja toiminnasta yhteiselle digitaaliselle alustalle.
3. Digiosaamista ammattilaisille ja asukkaille vahvistetaan lisäämällä opastusta ja tukea. Tiivistetään digitukeen liittyvää yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.
4. Digitaalinen asiointialustaratkaisun kartoittaminen, suunnittelu ja toteuttaminen.
5. Digitaalisesti / sähköisesti täytettävien lomakkeiden käyttöönottoa edistetään ja yhdenmukaistetaan.
6. Parannetaan digitaalisten palveluista viestintää ja tiedottamista eri keinoin.

*Tavoitteiden mittarit ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana.

Toimenpide 2

Asukkaan ja ammattilaisten väliseen vuorovaikutukseen tarkoitettujen teknologiaratkaisujen käyttöönotto ja laajentaminen

Haasteet

1. Yhteydenottopalvelut ovat ruuhkautuneet ja kärsivät työvoimapulasta. Yhteydenottopalvelut ja –ratkaisut eivät toimi sujuvasti yhteen asukkaan ja ammattilaisen näkökulmasta. Palveluiden saatavuus on alueellisesti epätasaista.
2. Digitaalisten palveluiden käytöstä ei ole riittävästi tietoa. Olemassa olevaa tietoa ei hyödynnetä toiminnanohjauksessa. Digitaalisten palveluiden tilastointi on kirjavaa eikä yhdenmukaisia periaatteita/sopimuksia ole laadittu.
3. Kehittämispalveluissa ei ole riittävästi osaamista ja resursseja digitaalisten palveluiden kehittämiseen, käyttöönottoon ja ylläpidon tukemiseen.
4. Kotona käytettäviä digitaalisia palveluita hyödynnetään vaihtelevasti ja käyttöpotentiaaliin nähden heikosti.
5. Digitaalisia palveluita ei osata käyttää toivotusti eikä käyttöönoton tukea ole saatavilla tarpeeksi. Käytössä olevia palveluita ei tunneta riittävästi.

Tavoitteet ja mittarit*

1. Yhteydenottopalveluiden prosessit on selvitetty ja reagoitu haasteisiin. Otetaan laajasti käyttöön asukkaan omatoimiratkaisua tukevat palvelut. Asiakaspalvelutyö ei ole aika- ja paikkariippuvaista.
2. Kehitetään ja käyttöönotetaan digitaalisia palveluita yhteistyössä tietohallinnon ja tiedolla johtamisen kanssa.
3. Kehittämispalveluiden resursseilla pystytään vastaamaan digiohjelman tavoitteisiin ja toteuttamiseen.
4. Digitaalisen asioinnin osuus kasvaa sote-palveluissa.
5. Osaamista ja tietoisuutta palveluista vahvistetaan. Teknologiset ratkaisut toimivat luontevasti yhteen sekä asukkaan että ammattilaisen näkökulmasta. Digitaaliset palvelut otetaan käyttöön tarveperusteisesti.

Toimenpiteet

1. Kehitetään asiakasohjausta. Uudistetaan neuvonnan ja ohjauksen rakenteita, teknisiä ratkaisuja ja toimintaprosesseja.
2. Määritetään yhteistoiminnan periaatteet ja toimitaan niiden mukaisesti. Kuvataan digitaalisten hoitopolkujen ja palveluiden vaikuttavuuden mittaaminen. Tehdään mittaus sovitulla poluilla ja keskeisille potilasryhmille.
3. Määritetään kehittämispalveluiden osaamisen tarpeet ja laaditaan sen pohjalta toteutus suunnitelma (mm. budjetti, henkilöstörekrytointi).
4. Kehitetään ja käyttöönotetaan digitaalisia palveluita jatkuvan kehittämisen periaatteen mukaan (PDSA):
  - Digitaalinen asiointialusta.
  - Chat- ja Chatbot-, etävastaanotto –palvelu.
  - Digitaaliset hoitopolut.
  - Puolesta-asiointi.
  - Lääkeautomaatit ja etähoiva.
5. Minimoidaan teknologiaratkaisujen määrä ja varmistetaan niiden keskinäinen yhteentoimivuus. Lisätään valittujen järjestelmien käytön koulutusta ja osaamista.

*Tavoitteiden mittarit ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana.

Toimenpide 3

Kustannustehokkaiden ja turvallisten tieto- ja laiteteknisten ratkaisujen järjestäminen.

Haasteet

1. Aiemmilta organisaatioilta periytyi kirjava järjestelmä- ja laitevalikoima, jonka yhdenmukainen käyttäminen ja ylläpitäminen on erittäin haastavaa ja kallista.
2. Asiakas- ja potilastiedon heikko saatavuus hajanaisessa järjestelmäkentässä ei tue palvelutuotannon rakenteita.
3. Hallinnollisen tiedon hajanaisuus ei tue tiedolla johtamista, talous- ja henkilöstösuunnittelua eikä palveluiden kustannustehokasta järjestämistä.
4. Siirtymäkauden ajan hyvinvointialueella joudutaan osittain käyttämään luovuttaja-organisaatioiden tieto- ja laiteteknisiä palveluja, josta aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia sekä tietoturva- ja tietosuojariskejä.
5. In house -yhtiöiden palvelurakenteet eivät kaikilta osin ole markkinavertailukelpoisia ja näiden palveluiden kustannustehokkuuden arviointi on vaikeaa.
6. Olemassa olevaa järjestelmä- ja laitevalikoimaa ei hyödynnetä optimaalisesti.

Tavoitteet ja mittarit*

- Asiakastietojärjestelmä käyttöön otettu 9/2024 mennessä.
- Potilastietojärjestelmät yhtenäistetty 12/2025 mennessä.
- Uudistettu taloushallinnon järjestelmäkokonaisuus käytettävissä 2026:
  - Suunnitteluosia käytettävissä keväällä 2025.
- Henkilöstö- ja taloussuunnittelun automaatioastetta nostetaan.
- Siirtymävaiheen päällekkäiset infraratkaisut on pääosin purettu 12/2024 mennessä.
- Siirtymävaiheen päällekkäiset järjestelmäratkaisut on pääosin purettu 12/2025 mennessä.
- Palvelutuotannon kokonaisuutta tarkastellaan ja tarvittavat osakokonaisuudet kilpailutetaan uudelleen.
- Keskeisimmät laitekannan yhtenäistämistarpeet on tunnistettu 12/2024 mennessä.
- Keskitetty laitepalvelu on jalkautettu palvelutuotantoon 06/2024 mennessä.

Toimenpiteet

1. Yhtenäisten järjestelmä- ja laitekokonaisuuksien hankinnat ja käyttöönotot hyvinvointialueella.
2. Järjestelmä- sekä laiteteknisten ratkaisujen käyttöasteen nostaminen ja olemassa olevien palvelujen ja teknologioiden vakioiminen ja mukauttaminen HVA:n tarpeisiin esim. Lean-menetelmää hyödyntäen.
3. Robotiikan, uusien teknologioiden, palvelumallien ja tekoälyn hyödyntäminen ja niihin investointi.
4. Tietoturvan, laiteturvallisuuden ja riskienhallinnan kehittäminen.
5. Infrapalveluiden nopea siirtäminen hyvinvointialueelle, siirtymäkauden päällekkäisten ratkaisujen purkaminen.
6. Käytöstä poistettavien tietojärjestelmien ja palveluiden alasajo ja tarvittavien tietojen arkistointi.
7. Tieto- ja laitehallinnon palveluottajien strategisen ohjauksen kehittäminen, toimittajien ja/tai osakokonaisuuksien kilpailuttaminen, palvelumallien ja palveluiden laadun kehittäminen sekä kustannusseuranta.
8. Edistämme kotiin luovutettavien laitteiden turvallista käyttöä.

*Tavoitteiden mittarit ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana.

Toimenpide 4

Työtä ja päätöksentekoa tukevan tiedonhallinnan parantaminen

Haasteet

Tiedonhallintamallin ja laadunhallintajärjestelmän edellyttämä tiedon keruu, tietojen vieni tiedonhallintamalliin ja tietojärjestelmiin sekä tietojen katselmointi ja viimeistely eivät ole toteutumassa tavoiteaikataulussa (2023 loppuun mennessä).

Tiedonhallintamallin ja laadunhallintajärjestelmän luomiseen, käyttöönottoon, ylläpitoon ja jatkuvaan parantamiseen ei ole tarvittavia resursseja. Tämä vaarantaa tiedonhallintamallin ja laadunhallintajärjestelmän eheyden kokonaisuutena, kun niihin suunnitellaan ja tehdään muutoksia.

Tiedonhallintalaki edellyttää hyvinvointialuetta kuvaamaan ja ylläpitämään tiedonhallintamallia. Sen tarkoituksena on:

1. varmistaa viranomaisten tietoaineistojen yhdenmukainen ja laadukas hallinta sekä tietoturvallinen käsittely;
2. mahdollistaa viranomaisten tietoaineistojen turvallinen ja tehokas hyödyntäminen;
3. edistää tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteen toimivuutta.

Laadunhallintajärjestelmässä on asetettava tarvittavat laatutavoitteet esimerkiksi dokumentoitua tietoa koskien. Laatutavoitteiden on täytettävä standardien ehdot, huomioitava asiakkaiden ja sidosryhmien tarpeet sekä asiakas- ja potilasturvallisuus.

Tavoitteet ja mittarit*

- **Tietojen hyödyntäminen ja jatkuva ylläpito toteutuu** osana Pohjois-Savon hyvinvointialueen tehtävien ja palveluiden vaatimustenmukaisuuden seuranta ja mittausta, kehittämistä ja muutosvaikutusten arviointia.
- **Tiedonhallintalain edellyttämät minimivaatimukset (tehtävät ja palvelut) täyttyvät** vuonna 2023 sekä viimeistely, hyödyntäminen ja jatkuvan ylläpidon menettelyt valmistuvat vuonna 2025.
- **Laadunhallintajärjestelmän ja laatutavoitteiden edellyttämät minimivaatimukset täyttyvät** vuonna 2023. Tiedonkeruu ja tietojen (ohjeet, käsikirjat, prosessit) vieni tietojärjestelmään, tietosisältöjen katselmointi ja viimeistely sekä tietojen hyödyntäminen ja jatkuvan ylläpidon menettelyt valmistuvat vuonna 2025.

Tehdään toimialojen ja palvelualueiden työ helpommaksi ja tuetaan päätöksentekoa:

- Tiedon määrän ja saatavuuden parantuminen, hyödyllisen tiedon erottaminen sekä tarvittavat rajapinnat.
- Digitaalisessa muodossa oleva tieto mahdollistaa sen hyödyntämisen.
- Digitaalisen tiedon yhdistäminen tuottaa valtavan määrän uutta tietoa.
- Yhdenmukaiset toimintamallit, tiedonhallinnan ja ylläpidon harmonisointi.
- Tietojärjestelmien välisessä tiedonsiirrossa ihmistyötä tuetaan robotiikan avulla.

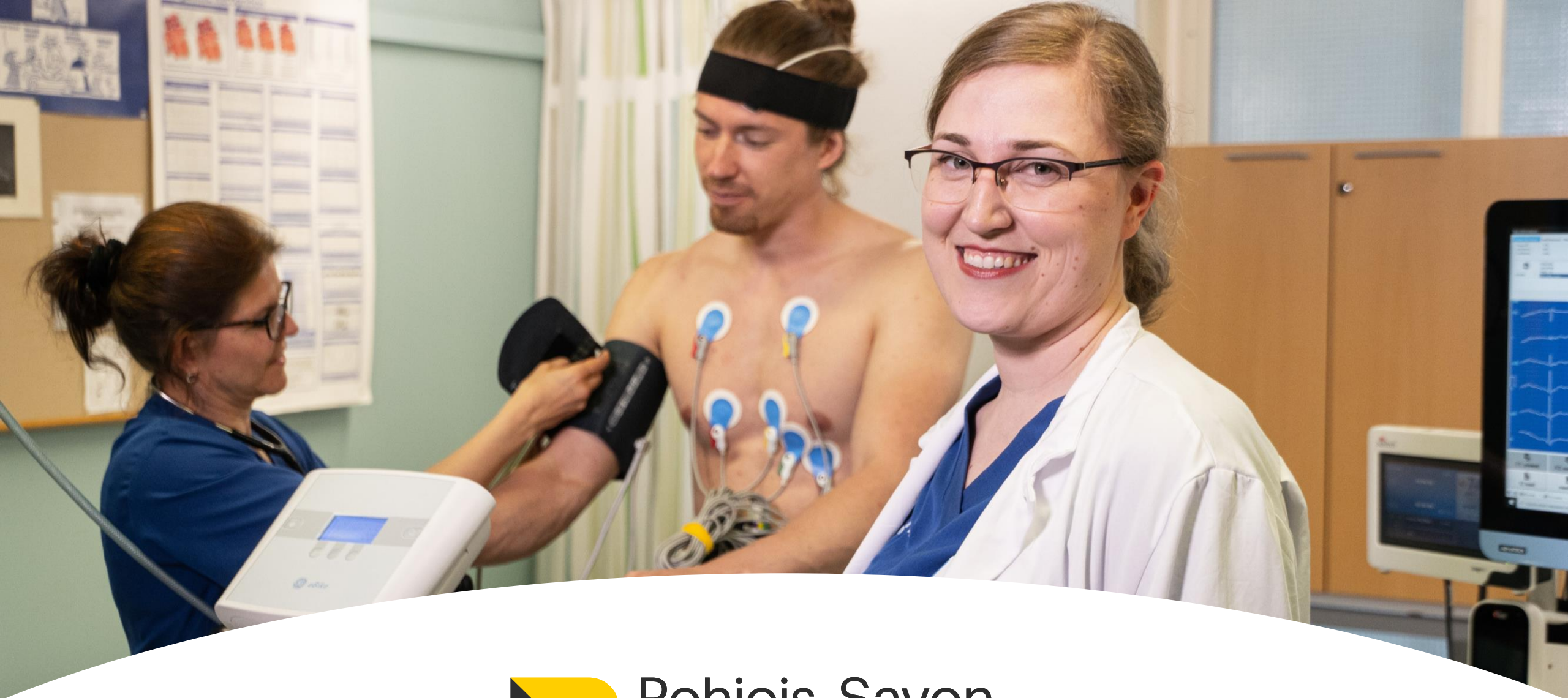
Toimenpiteet

- Pohjois-Savon hyvinvointialueen otetaan käyttöön ARC- ja IMS-tietojärjestelmät toimintajärjestelmän rakentamiseen sekä mallintamaan toiminnan eri osa-alueita ja yhdyspintoja. *Tietojärjestelmien avulla kuvataan myös tuottavuusohjelman toimenpiteet ja strategian toimeenpano.*

Tietojärjestelmät toimivat muun muassa:

- Johtamisen tukena luoden kokonaiskäsitystä toiminnasta sekä siihen liittyvistä ja siihen yhteydessä olevista tekijöistä.
- Työn ja perehdytyksen tukena hahmottamaan ja jäsentämään omaa toimintaa osana kokonaisuutta.
- ARC:n ja IMS:n avulla visualisoidaan organisaation toimintaa sekä toiminnan keskinäisiä riippuvuuksia ja kuvataan tiedonhallintaa.
- Tietojärjestelmien hyödyntäminen vaatii tietosisältöjen ja dokumenttien kuvaamista vaatimusten ja periaatteiden mukaisesti.
- Keskitetty tietojärjestelmien kehittäjätiimi tukee tiedonhallintamallia ja laatutavoitteita sekä ennen kaikkea edistää tietoon perustuvan päätöksenteon kulttuuria organisaatiossa.
- Kehittäjätiimi osallistuu tietojärjestelmien väliseen tiedonsiirtoon, jossa ihmistyötä korvataan ohjelmistorobotiikan avulla.

*Tavoitteiden mittarit ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana.

Pohjois-Savon
hyvinvointialue

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätös

VOIMASSA: 1.12.2023 – 31.12.2027

HYVÄKSYJÄ: POHJOIS-SAVON HYVINVOINTIALUEEN
ALUEVALTUUSTO

HYVÄKSYTTÄVÄ VERSIO 6.10.2023

Sisällys

LUKIJALLE	5
1 KESKEISET LINJAUKSET	6
1.1 PAINOPISTEET JA STRATEGISET PÄÄMÄÄRÄT	6
1.2 TARPEEN, MÄÄRÄN JA LAADUN MÄÄRITTELEMINEN	8
1.3 TUOTTAMISTAVAN VALINTA.....	8
1.4 TUOTTAMISEN OHJAUS JA VALVONTA.....	8
1.5 JATKUVAN RISKIEN HALLINNAN MENETELMÄT.....	10
1.6 TUOTTAMISEN JÄRJESTELYT HÄIRIÖTILANTEISSA	11
1.7 TUOTTAMISEN JÄRJESTELYT POIKKEUSOLOISSA	11
2 PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOKAUDEN ARVIOINTI	13
2.1 ONNETTOMUUKSIEN EHKÄISY JA VALVONTA	13
2.2 PELASTUSTOIMINTA	14
2.3 PELASTUSTOIMEN SUUNNITELMAT	16
2.4 PELASTUSTOIMEN VAPAAEHTOISTOIMINTA.....	17
2.5 VÄESTÖNSUOJELUUN VARAUTUMINEN	18
2.6 ENSIHOITOPALVELUT	19
2.7 VIESTINTÄ.....	19
2.8 PALOMUSEO	20
2.9 TALOUS	21
2.10 ALUEHALLINTOVIRASTON ARVIO PELASTUSTOIMEN PALVELUISTA 2022.....	22
3 RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	24
3.1 PERUSTA KUNNOSSA STRATEGISILLA VALINNOILLA	24
3.2 IKÄÄNTYNEIDEN OSUUS VÄESTÖSTÄ KASVAA, MUU VÄKI VÄHENEYDÄ.....	24
3.3 PÄIVITTÄISTEN ONNETTOMUUKSIEN RISKEJÄ HALLITAAN KOHTALAISESTI.....	25
3.4 TEKNOLOGIAN KEHITYS HUOMIOITAVA TOIMINTAMALLIEN JA HENKILÖSTÖN OSAAMISEN KEHITTÄMISESSÄ	26
3.5 POHJOIS-SAVOSSA OSA ERITYISKOhteista SIJAITSEE KAUkana PELASTUSASEMISTA	26
3.6 SUURONNETTOMUUKSIEN JA HÄIRIÖTILANTEIDEN RISKI ON AIEMPAA KORKEAMPI, JA NE TOTEUTUESSAAN HAASTAVAT PELASTUSLAITOKSEN SUORITUSKYVYN	27
3.7 PELASTUSTOIMINNAN PALVELUTASOSSA ON PUUTTEITA SUHTEESSA TOIMINTAVALMIUDEN SUUNNITTELUOHJEESSA (SM 2012) ASETETTUIHIN KRITEREIHIIN	27
4 PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUITTAIN	29
4.1 ONNETTOMUUKSIEN EHKÄISY JA VALVONTA	29
4.1.1 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä	29
4.1.2 Palontutkinta	33
4.1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä	35
4.1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta.....	38
4.1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyden ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta	41
4.1.6 Valvontatehtävät.....	42
4.1.7 Valmiuden tarkastaminen.....	46
4.1.8 Muut onnettomuuksien ehkäisyyden ja valvonnan palvelut (ei pelastuslainsäädännön edellyttämät).....	47
4.2 PELASTUSTOIMINTA JA SIIHEN VARAUTUMINEN	48

4.2.1 Väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittava hälytysjärjestelmä	48
4.2.2 Pelastustoiminta	51
4.2.2.1 Toimintavalmiusaikatavoitteet	51
4.2.2.1.1 Ensimmäisen yksikön riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina	53
4.2.2.1.2 Pelastustoiminnan riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuuttina	55
4.2.2.1.3 Pelastusjoukkueen riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina	57
4.2.2.1.4 Ensimmäisen yksikön ruutukohtainen toimintavalmiusajan toteutumisen vähimmäistaso prosentteina	59
4.2.2.1.5 Pelastustoiminnan ruutukohtainen toimintavalmiusajan toteutumisen vähimmäistaso prosentteina	62
4.2.2.1.6 Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä, riskiluokista riippumatta	64
4.2.2.1.7 Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä yhteensä riskiluokista riippumatta	65
4.2.2.1.8 Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä yhteensä riskiluokista riippumatta	67
4.2.2.2 Valmiuden säätelyn toimintamallit	67
4.2.2.3 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu hyvinvointialueen eri osissa	69
4.2.2.4 Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen pääperiaatteet	75
4.2.2.5 Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn vähimmäistaso	77
4.2.2.6 Pelastustoiminnan kalustovoimavarat toiminnoittain alueen eri osissa	80
4.2.2.7 Pelastusasemat, sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet	82
4.2.2.8 Savusukellusvalmiudet alueen eri osissa	85
4.2.2.9 CBRNE-onnettomuuksien valmiudet alueen eri osissa sisältäen kemikaalisukellusvalmiudet	88
4.2.2.10 Vesipelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen venekaluston sekä vesisukellus- ja pintapelastusvalmiudet	91
4.2.2.11 Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet	93
4.2.2.12 Korkealta pelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet putoamisvaarallisella alueella työskentelystä sekä ajoneuvokalustosta	96
4.2.2.13 Sammutusveden saamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet letkukalustosta, säiliöautoista ja pumpuista	98
4.2.3 Pelastustoiminnan johtaminen	100
4.2.3.1 Yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskus	105
4.2.3.2 Julkisen hallinnon turvallisuusverkko (TUVE) käyttöönotto Pohjois-Savon pelastuslaitoksella	108
4.2.4 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta	110
4.2.5 Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille	111
4.2.6 Osallistuminen pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon	112
4.3 PELASTUSTOIMINNAN SUUNNITELMAT	114
4.3.1 Hälytysohje	114
4.3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnittelu	116
4.3.3 Yhteistyön suunnittelu pelastustoiminnassa	117
4.3.4 Hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat	118
4.3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma	119
4.3.6 Muut pelastustoimen suunnitelmat (ei asetuksen edellyttämät)	120
4.4 PELASTUSTOIMEN VAPAAEHTOISTOIMINTA	121

4.4.1	Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palveluiden tuottamisessa.....	121
4.4.2	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen	122
4.4.3	Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset	124
4.4.4	Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus	125
4.5	PELASTUSTOIMEN VIRANOMAISTEN VASTUULLA OLEVA VÄESTÖNSUOJELUUN VARAUTUMINEN.....	127
4.5.1	Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu	127
4.5.2	Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen	129
4.5.3	Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio	132
4.5.4	Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen	132
4.5.5	Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve.....	134
4.5.6	Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen.....	135
4.5.7	Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö	137
4.6	MUUT PALVELUT (EI PELASTUSLAINSÄÄDÄNNÖN EDELLYTTÄMÄT)	138
4.6.1	Yhteistyö- ja varautumisverkostot	138
4.6.2	Hyvinvointi ja terveys (HYTE) yhteistyö	140
4.6.3	Palomuseo turvallisuusalan oppimisen ja viestinnän välittäjänä.....	142
5	KEHITTÄMISSUUNNITELMA	144
5.1	OMAVALVONTA JA TIEDOLLA JOHTAMINEN	144
5.2	HENKILÖSTÖN KEHITTÄMINEN, OSAAMISPROFIILIN MÄÄRITTÄMINEN JA TYÖHYVINVOINNIN KEHITTÄMINEN	144
5.3	POHJOIS-SAVON PELASTUSLAITOKSEN JATKUVUUDENHALLINTA JA MATERIAALISEN VARAUTUMISEN KEHITTÄMINEN	146
5.4	PELASTUSKALUSTON YLLÄPITÄMISEEN SISÄLTYYVÄT INVESTOINNIT 2024–2028	147
5.5	PALVELUTASOPÄÄTÖKSEN KEHITTÄMISKOHTEIDEN YHTEENVETOTAULUKKO 2024–2027.....	147
6	LIITTEET.....	149
	LIITE 1. POHJOIS-SAVON PELASTUSLAITOKSEN RISKIANALYYSI 2023 (SALASSA PIDETTÄVÄ JULKL 24.1 § 8)	
	149	

LUKIJALLE

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia ja muita uhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta valmiuslain 1552/2011, 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja niihin varautuminen. Pelastustoimen palvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Aluevaltuusto päättää pelastustoimen palvelutasosta. Palvelutasopäätöstä tehtäessä on otettava huomioon kansallisesti merkittävät riskit, selvitettävä alueella esiintyvät uhkat ja arvioitava niistä aiheutuvat riskit sekä määriteltävä toiminnan tavoitteet, käytettävät voimavarat, tuotettavat palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätöstä tehtäessä on otettava huomioon myös laissa pelastustoimen järjestämisestä 613/2021, 8 §:ssä tarkoitettut valtioneuvoston vahvistamat valtakunnalliset strategiset tavoitteet. Päätökseen tulee myös sisältyä suunnitelma palvelutason kehittämisestä. Päätöksen tulee olla voimassa määräajan.

Hyvinvointialueen on tehtävä uusi palvelutasopäätös, jos uhkat, riskit tai 613/2021, 8 §:ssä tarkoitettut valtioneuvoston vahvistamat strategiset tavoitteet muuttuvat oleellisesti.

Hyvinvointialueen on pyydettävä palvelutasopäätöksestä ennen sen hyväksymistä aluehallintoviraston lausunto.

Aluevaltuuston hyväksymä palvelutasopäätös on toimitettava aluehallintovirastolle.

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä palvelutasopäätösten sisällön perusteista, rakenteesta ja seurannasta sekä aluehallintoviraston suorittamasta arvioinnista.

Pelastustoimen järjestämisestä hyvinvointialueella säädetään laki hyvinvointialueesta (611/2021) ja laki pelastustoimen järjestämisestä (613/2021).

Tämä asiakirja on laadittu sisäministeriön asetus pelastustoimen palvelutasopäätöksessä (1255/2022) määritellyn hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksen pääperiaatteiden mukaisesti.

1 KESKEISET LINJAUKSET

1.1 Painopisteet ja strategiset päämäärät

Toiminta-ajatus

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitoksen (myöhemmin: pelastuslaitos) tehtävänä on tuottaa toiminta-alueensa palvelutasopäätöksen mukaiset pelastustoimen palvelut ja hyvinvointialueen määrittelemät ensihoitopalvelut.

Pelastuslaitoksen tärkein tavoite on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua pelastuslaitoksen tehtävänä on tuottaa tehokkaat pelastustoimen palvelut, joilla onnettomuus torjutaan ja vähennetään henkilö, ympäristö sekä omaisuusvahingon seurauksia mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Pelastuslaitoksen visio

Pohjois-Savossa on hyvä turvallisuuskulttuuri sekä laadukkaat pelastustoimen ja ensihoidon palvelut koko maakunnan alueella.

Tämä tarkoittaa, että

- Pelastuslaitos luo Pohjois-Savoon hyvää turvallisuuskulttuuria, jossa pääpaino on onnettomuuksien omatoimisessa ennaltaehkäisyssä ja riskienhallintatoimenpiteiden toteuttamisessa
- Pelastustoimen palvelut tuotetaan kokonaistaloudellisesti ja alueen resurssit suunnitellaan vastaamaan onnettomuusuhkia siten, että ennaltaehkäisevät toimenpiteet ja kiireellinen pelastustoiminta voidaan toteuttaa mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla
- Pelastuslaitos tuottaa monipuolisia, vaikuttavia ja asiakaslähtöisiä sekä palvelutarpeeseen perustuvia palveluita
- Henkilökunnan osaamistaso ja osaamisprofiilin monimuotoisuus mahdollistavat laadukkaiden palveluiden toteuttamisen.

Pelastuslaitoksen strategiset linjaukset

- Pelastuslaitos on laaja-alainen turvallisuuden osaaja, jolla on keskeinen rooli alueellisten turvallisuuspalvelujen tuottamisessa ja suunnittelussa yhdessä muiden yhteistyötahojen ja sidosryhmien kanssa
- Onnettomuuksia ehkäistään tehokkaasti ennalta yhteistyössä muiden yhteistyötahojen ja eri sidosryhmien kanssa (poikkihallinnollisuus)
- Onnettomuuksien ja vahinkojen määrä vähenee olennaisesti ja tunnistettujen riskien riskienhallintakeinot ovat vaikuttavia

- Päätoimisen ja sopimushenkilöstön kokonaismäärä on riittävä, jolloin pelastuslaitos pystyy tuottamaan pelastustoimen vastuulle kuuluvat tehtävät kaikissa turvallisuustilanteissa
- Henkilökunta tuntee oman työnsä mielekkääksi, merkitykselliseksi ja hyvin organisoiduksi
- Henkilökunnalla on hyvä ammattitaito sekä riittävä ja ajanmukainen välineistö tehtäviensä suorittamiseen. Hyödynnämme toiminnan kehittämisessä alan tutkimustietoa ja verkostoitumista
- Mahdollistamme, että pelastuslaitoksessa ja sen prosesseissa toimiville on riittävät ja selkeät toimivaltuudet. Huolehdimme, että tietoisuus perustehtävistä ohjaa organisaation valintoja (tiedolla johtaminen)
- Pelastuslaitoksella on käytettävissä riittävät taloudelliset resurssit palvelutasopäätöksen mukaisen toiminnan järjestämiseksi.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen strategiset painopisteet

Asukkaat: Pohjoissavolaisten terveys, hyvinvointi ja turvallisuus paranevat, kannustamme ja tuemme asukkaita osallisuuteen ja omatoimisuuteen.

Palvelut: Vahvistamme ennaltaehkäiseviä ja perustason palveluita, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ovat toimintamme perusta, työmme on laadukasta ja asiakaslähtöistä, yhteensovittamme erilaiset palvelut vastaamaan asukkaidemme tarpeita.

Työntekijät: Meillä on hyvinvoiva, motivoitunut ja ammattitaitoinen henkilöstö, panostamme työntekijöiden osaamisen vahvistamiseen ja valmentavaan johtamiseen.

Toimintaympäristö: Vahvistamme kansainvälisen tason koulutusta, tutkimusta ja osaamista, toimintamme parantaa sosiaalista ja ekologista kestävyyttä, varaudumme kriiseihin ja lisäämme huoltovarmuutta.

Talous: Vaikuttavuus ja vastuuntunto ohjaavat taloudellista päätöksentekoa, talous on tasapainossa.

**Hyvinvoiva ja
kukoistava
Pohjois-Savo**

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminnan painopisteet ja strategiset päämäärät 2025 on johdettu sisäministeriön julkaisusta Pelastustoimen strategia 2025 ja sisäministeriön valtakunnallisista strategisista tavoitteista vuosille 2023–2026 sekä Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelustrategiasta 2023.

1.2 Tarpeen, määrän ja laadun määrittäminen

Pelastustoimen palvelut vastaavat maakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin. Palvelut on mitoitettu tunnistettujen riskien perusteella.

Pelastustoimen maakunnallista johtamista, suunnittelua, ohjausta, valvontaa ja koordinoitua vahvistetaan sekä selkeytetään siten, että jokaisen henkilökunnan jäsenen tehtävät ovat selkeät.

Pelastustoimi hyödyntää toiminnassaan tehokkaasti aktiivista sidosryhmäyhteistyötä ja tutkittua tietoa (tiedolla johtaminen).

Sopimuspalokunnat ovat tärkeä osa pelastustoimen palvelujärjestelmää.

Ensihoitopalvelujen toteuttamisessa tehdään synergiaetujen tunnistamiseksi tiivistä yhteistyötä Pohjois-Savon hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa.

1.3 Tuottamistavan valinta

Hyvinvointialue tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa. Hyvinvointialue voi myös hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta.

Lisäksi hyvinvointialueiden tehtävien järjestäminen voidaan koota yhdelle tai useammalle hyvinvointialueelle, jos se on välttämätöntä palvelujen laadun ja saatavuuden parantamiseksi, riittävien henkilöstö- ja muiden voimavarojen tai tehtävässä tarvittavan erityisasiantuntemuksen turvaamiseksi taikka muusta vastaavasta ja perustellusta syystä (611/2021, 7 § 1 mom.).

Hyvinvointialue vastaa tehtäviensä rahoituksesta, vaikka järjestämisvastuu on siirretty toiselle hyvinvointialueelle tai tehtävän hoitamisesta vastaa lain nojalla toinen hyvinvointialue (611/2021, 7 § 2 mom.).

Pelastustoimen järjestämisestä säädetään laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021 ja järjestämisvastuun sisällöstä laki hyvinvointialueesta (611/2021, 7 §:ssä).

1.4 Tuottamisen ohjaus ja valvonta

Hyvinvointialue vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta. Hyvinvointialue seuraa aktiivisesti palvelujen laatua ja määrää sekä sitä, toteutuvatko palvelut vaatimusten ja tarpeiden mukaisesti. Hyvinvointialueella on oma sisäisen valvonnan toiminta.

Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021, 4 luvussa säädetään pelastustoimen omavalvonnasta ja viranomaisvalvonnasta. Laissa säädetyn

mukaisesti hyvinvointialueen on varmistettava pelastustoimen palvelujen saatavuus, laatu ja vaikuttavuus. Tehtävien ja palvelujen omavalvonta on toteutettava osana niiden järjestämistä ja tuottamista.

Omavalvontaohjelma sekä omavalvontaohjelman toteutumisen seurantaan perustuvat havainnot ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet on julkaistava julkisessa tietoverkossa ja muilla niiden julkisuutta edistävillä tavoilla (613/2021, 16 § 3 mom.).

Pelastuslaitosten kumppanuusverkostossa on vuonna 2019 aloitettu pelastuslaitosten omavalvonnan hanke, jossa tähdätään pelastustoimen tietovirtojen hallintaan ja hyödyntämiseen päätöksenteon ja johtamisen välineenä. Laki pelastustoimen järjestämisestä (613/2021, 16 §) sekä laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021, 40 §) velvoittavat, että hyvinvointialueen on lakisääteisessä toiminnassaan varmistettava omavalvonnalla tehtäviensä lainmukainen hoitaminen ja tekemiensä sopimusten noudattaminen.

Pohjois-Savon pelastustoimen omavalvontaohjelma on laadittu ja se on hyväksytty kokonaisturvallisuuslautakunnassa ja aluehallituksessa helmikuussa 2023. Omavalvontaohjelman tarkoituksena on ohjata strategisella tasolla Pohjois-Savon pelastuslaitoksen laadunhallintaa, toiminnan saatavuuden seuranta, tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arviointia sekä palvelujen kehittämistä. Omavalvontaohjelman tarkoituksena on myös viestiä yhteistyökumppaneille ja pelastuslaitoksen toiminta-alueen asukkaille pelastuslaitoksen riskiperusteisesta, suunnitelmallisesta, laadukkaasta ja turvallisesta toiminnasta. Palaute- ja poikkeamatietoa kerätään jatkuvasti ja niitä käsitellään mm. Työsuojeluvaltuutetun ja esihenkilöiden toimesta työyksiköissä, henkilöstökokouksissa sekä toimialan että hyvinvointialueen yhteistyö- ja työsuojelutoimikunnan kokouksissa. Hyvinvointialueella on käytössä HaiPro potilas- ja asiakasturvallisuus-, työturvallisuus-, tietosuoja- ja tietoturvailmoitus sekä PosiPro onnistumisilmoitus. Omavalvonnan toteutumisesta raportoidaan puolivuositain kokonaisturvallisuuslautakunnalle ja aluehallitukselle. Pelastuslaitoksen omavalvontaohjelma on julkaistu Pelastustoimi.fi-verkkosivuilla, jonne on ohjaus myös Pohjois-Savon hyvinvointialueen verkkosivuilta.

Omavalvonta on osa tietojohdamisen kokonaisuutta. Tietojohdamisen osana määritellään, miten tietoa hyödynnetään päätöksenteon ja toiminnan kehittämisen tukena huomioiden strateginen suunnittelu ja päätöksenteko sekä päivittäinen operatiivinen toiminta. Pelastuslaitos osallistuu hyvinvointialueen tiedolla johtamisen työryhmiin ja on kehittämässä tiedolla johtamista tukevaa organisaatiokulttuuria. Näin voidaan osaltan varmistaa tietoon pohjautuvan toiminnan ja organisaatiokulttuurin uudistuminen. Kyse on tiedon hyödyntämisestä laadukkaiden ja vaikuttavien palveluiden tuottamiseksi.

Oleellista on käytettävän tiedon ajantasaisuus, kattavuus ja laatu. Omavalvonnan kokonaisuutta ja sen toteutumisen seuranta sekä tiedolla johtamisen kokonaisuutta kehitetään aktiivisesti ja määrätietoisesti pelastuslaitoksella koko palvelutasopäätöskauden ajan .

1.5 Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät

Riskienhallintaprosessi perustuu riskin tunnistamiseen ja kuvaamiseen, riskin toteutumisen vaikutusarviointiin, eli riskin merkittävyyteen, toteutumisen todennäköisyyteen ja mahdollisuuteen hallita riskiä eri menetelmillä. Riskienhallinnan tarkoitus on varmistaa häiriötön palvelutuotanto. Riskienhallinta tukee tavoitteiden saavuttamista ja toiminnan kehittämistä. Riskienhallinnalla pyritään osaltaan varmistamaan toiminnan tehokkuus ja hyvän johtamis- ja hallintotavan toteutuminen, hyvinvointialueen asukkaiden, asiakkaiden ja henkilöstön tyytyväisyys, terveys ja turvallisuus, toiminnan vaatimustenmukaisuus, kestävä kehitys sekä ohjelmien ja projektien onnistuminen.

Pelastustoimen riskienhallinta jakautuu osaltaan kolmeen suurempaan kokonaisuuteen:

1. Toimialatasoisesti laaditaan sisäisen valvonnan ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan raportit ja suunnitelmat hyvinvointialueen toimintaohjeen mukaisesti.
2. Pelastuslaitos on aktiivisesti mukana Pohjois-Savon alueellisen riskiarvion laadinnassa, jossa keskitytään erityisesti vakaviin häiriötilanteisiin.
3. Jokainen pelastusviranomainen osallistuu riskienhallintatyöhön omalla päivittäisellä työpanoksellaan, esimerkiksi havainnoimalla riskejä valvontakohteessa tai onnettomuuspaikalla. Pelastustoimen riskienhallinnassa korostuu toiminnallisten vahinko- ja onnettomuusriskien hallinta, jota avataan tarkemmin pelastustoimen riskianalyyseissä, jonka on tarkoitus yhdistää ammattilaisten havainnot riskikentän kehityksestä.

Pelastustoimen riskianalyyseissä käytettäviä menetelmiä ovat toimintaympäristöanalyysi, pelastusyksiköiden saavutettavuusanalyysi, sisäisten riskien kartoitus ja arviointi, resurssianalyysi, toimintavalmiuden, onnettomuushistorian ja -vahinkojen seuranta, riskiruututarkastelu sekä onnettomuusennusteiden laadinta.

Riskien ja tunnistamisen arvioinnin ohella, riskianalyyseissä tuodaan esille pelastuslaitoksen keinoja tunnistetun riskitekijän hallintaan, ikään kuin syötteinä palvelutasopäätöksen valmistelua varten. Kansallisten ja globaalien uhkien

tunnistamista edesauttaa pelastuslaitoksen viranhaltijoiden osallistuminen eri asiantuntijaverkostojen toimintaan sekä täydennyskoulutuksiin.

1.6 Tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa

Pelastuslaitos varautuu suunnitelmin ja ennalta laadituin toimenpitein tuottamaan pelastuslain mukaiset palvelut laissa säädetyllä tavalla kaikissa yhteiskunnan turvallisuustilanteissa.

Normaaliolojen eri häiriötilanteet vaikuttavat pelastustoimen tehtävien suorittamiseen sen eri tasoilla. Häiriötilanteiden vaikutus toimintaan vaihtelee häiriöittäin. Pelastuslaitos on tunnistanut riskiarvioprosessien kautta uhkat ja riskit, joiden vaikutusten minimoimiseksi tehdään varautumistoimenpiteitä.

Keskeisten teknisten häiriöiden estämiseksi järjestelmiä varmistetaan jatkuvuudenhallinnallisin toimenpitein. Henkilöstön toimintakyvyn säilyttämiseksi tehdään eri tilanteiden vaatimia toimenpiteitä. Pelastuslaitos varautuu erityiskalustoin ylläpitämään kiinteistöt, kalusto ja henkilöstö toimintakykyisinä häiriötilanteista huolimatta.

Häiriötilanteissa joidenkin palveluiden tarve tilapäisesti kasvaa ja joidenkin palveluiden palveutarve vähenee. Tällöin pelastuslaitos säätää toimintavalmiutta häiriötilanteen edellyttämällä tavalla. Tehtäviä voidaan tarvittaessa, olosuhteiden niin vaatiessa, asettaa kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen.

Pelastustoimen ennalta laadittuihin suunnitelmiin perustuva hyvinvointialuekohtainen, yhteistyöaluekohtainen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa.

Pelastustoimella on tarvittaessa kyky antaa ja vastaanottaa kansainvälistä apua.

1.7 Tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa

Pelastustoimen palveluiden tuottamisen järjestelyjen toteuttamisessa poikkeusolojen aikana on huomioitava, että poikkeusolot eivät oikeuta päätetyn tai lain mukaisen palvelutason pudottamiseen, vaan siihen on varauduttava niin, että palvelut voidaan tuottaa myös poikkeusolojen aikana laissa säädetyllä tavalla. Tarvittaessa tehtäviä voidaan kuitenkin olosuhteiden niin vaatiessa asetettava kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen (PelL 379/2011, 32 § 4 mom.).

Pelastuslaitos huolehtii varautumisellaan suorituskyvyn ja palveluiden jatkuvuuden turvaamisesta valmiuslaissa määritellyn mukaisissa poikkeusoloissa. Valmiuslaki 1552/ 2011, 3 §:ssä määritellyn mukaisesti poikkeusoloja ovat:

1. Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila;

2. Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista
3. väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat
4. erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila; sekä
5. vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.
6. sellainen
  - a) julkisen vallan päätöksentekokykyyn;
  - b) rajaturvallisuuden tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen;
  - c) välttämättömien sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palvelujen saatavuuteen;
  - d) energian, veden, elintarvikkeiden, lääkkeiden tai muiden välttämättömien hyödykkeiden saatavuuteen;
  - e) välttämättömien maksu- ja arvopaperipalvelujen saatavuuteen;
  - f) yhteiskunnallisesti kriittisten liikennejärjestelmien toimivuuteen; tai
  - g) edellä a–f alakohdassa lueteltuja toimintoja ylläpitävien tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tai tietojärjestelmien toimivuuteen

Poikkeusolojen pelastus- ja väestönsuojelutoimia koordinoidaan ja johdetaan ensisijaisesti hyvinvointialueen pelastustoimen johtokeskuksesta.

Riskienhallinta- ja onnettomuuksien ehkäisytehtävien osalta noudatetaan häiriötilannehallinnan mukaisia periaatteita palveluiden kohdentamisessa parhaan turvallisuushyödyn ja vaikuttavuuden saavuttamiseksi huomioiden uhkien, riskien sekä palvelutarpeen muutokset.

Pelastuslaitoksen suorituskyvyn varmistamiseen poikkeusoloissa sisältyy myös sopimushenkilökunta (toimenpidepalkkainen henkilökunta), jonka osalta pelastuslaitos on toteuttanut henkilövarausmenettelyn. Näin pyritään turvaamaan pelastuslaitoksen eri tehtävien toteuttamiseen tarvittavan henkilökuntaresurssien riittävyys ja suorituskyky myös pitkäkestoisissa tilanteissa.

Pelastuslaitos hankkii myös perustamisvastuullaan olevien väestönsuojelumoduulien tarvitseman erityiskaluston sekä erityisen tärkeän muun materiaalin. Materiaalien sisällön määrittäminen tarkentuu pelastuslaitoksen jatkuvuudenhallintasuunnitelman laadinnan yhteydessä, joka laaditaan palvelutasokauden aikana. Erityiskaluston ja materiaalien hankinnassa huomioidaan sisäministeriön suorituskykyhanke; Pelastustoimen materiaallinen varautuminen ja huoltovarmuus hankkeen keskeiset havainnot sekä suositukset.

2 PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOKAUDEN ARVIOINTI

2.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluja ovat pelastustoimelle kuuluva:

- Ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä
- Palontutkinta
- Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi
- Onnettomuuskehityksen seuranta
- Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien
- Onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta
- Valvontatehtävät
- Valmiustarkastukset.

Onnettomuuksien ehkäisyn merkittävimmät kehittämistarpeet ovat aluehallintoviraston asiantuntija-arvion mukaan valvontatoiminnan määrällinen kattavuus sekä tahallisten tai tuottamuksellisten palojen ilmoitusvelvollisuuden toteutuminen. Tuottamuksellisten tulipalojen ilmoittamismenettelyssä on otettu käyttöön. Aluehallintoviraston hyväksymä kansallinen kirjallinen ilmoittamismenettely.

Turvallisuusviestinnän määrällinen saatavuus on ollut riittävällä tasolla. Palontutkinnan laajuus on toteutunut päätetyllä tasolla. Onnettomuuskehityksen seurantaan kohdistetut resurssit ovat olleet riittämättömiä. Rakennuslupaprosessiin, lausuntoihin ja vaativien kohteiden katselmuksiin erikoistunut henkilöresurssi on ollut osin riittämätön.

Valvontatoiminta ei ole toteutunut määrällisesti tavoitteiden mukaisesti joka vuonna. Pientalojen osalta valvontaa on toteutettu pientalojen ja vapaa-ajan asuntojen itsearviointin kautta ja valvontatoimenpiteitä on kohdennettu ainoastaan niihin kohteisiin, joista ei olla saatu vastauksia tai on pyydetty palotarkastuksia. Valvontatoiminnan yleisessä laadussa on osittain kehittämistarvetta.

Osa Kuopion rakennusvalvonnan kanssa tehtävästä työstä on ollut pelastuslain tarkoittamaa yhteistyötä laajemmalla tasolla. Rakennusvalvonnan lausuntomenettelyssä on ollut pitkät perinteet Kuopion kaupungin ohjauksen ajalta, pelastuslaitoksen ollessa osa Kuopion organisaatiota. Siten resursseja on käytetty muuhun kuin lakisääteisten tehtävien hoitamiseen, ja se on vaikeuttanut osaltaan pelastustoimen lakisääteisistä tehtävistä huolehtimista.

2.2 Pelastustoiminta

Pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on:

- Pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuessa
- Rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pelastustoiminnassa tarvittavat toimenpiteet tulee voida suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Pelastustoiminnan perusvalmiuden palveluilla tarkoitetaan sellaisia pelastusyksikön tai pelastusryhmän tuottamia pelastustoiminnan palveluja, jotka eivät edellytä erityiskalustoa ja -koulutusta. Perusvalmiuden palvelujen tuottamiseen osallistuvalla henkilöstöltä edellytetään pelastusalan ammatti- tai sopimushenkilöstön peruskoulutus, riittävä fyysinen toimintakunto ja riittävä osaamisen ylläpito. Perusvalmiuden palvelujen kalustolta edellytetään, että kaluston avulla voidaan suoriutua yleisimmistä pelastus- ja sammutustehtävistä.

Pelastustoiminnan erityisvalmiudella tarkoitetaan pelastustoimen ennalta määriteltyä ja varmistettua kykyä suorittaa esimerkiksi savusukellusta, kemikaalisukellusta, pintapelastusta, vesisukellusta, ympäristövahinkojen torjuntaa ja korkealta pelastamista sekä muuta paikallisten riskien mukaista valmiutta pelastustoimintaan. Erityisvalmiuden palvelut edellyttävät henkilöstöltä erityiskoulutusta ja osin määräajoin uusittavaa pätevyyttä tehtävien suorittamiseksi. Erityisvalmiuden palvelujen tehokas toteuttaminen voi edellyttää erityiskalustoa.

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa Suomi on jaettu 1 x 1 kilometrin kokoisiksi ruuduiksi. Ruudut on luokiteltu neljään riskiluokkaan (I–IV) sen perusteella, kuinka todennäköisiä pelastustoimen kiireelliset tehtävät ovat ruudun alueella. Kullekin riskiluokalle on asetettu enimmäisaika, jossa ruudut tulee tavoittaa. Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä (Taulukko 1).

	Pelastustoimen muodostelma ja tavoitteelliset toimintavalmiusajat		
Riskiluokka	1. pelastusyksikkö kohteessa	Pelastusjoukkue kohteessa	Tehokas pelastustoiminta alkaa
I	6 min	20 min	11 min
II	10 min	30 min	14 min
III	20 min	30 min	22 min
IV	voi olla yli 20 min	voi olla yli 30 min	voi olla yli 30 min

Taulukko 1. Toimintavalmiuden tavoiteajat, Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (21/2012 SM)

Ensimmäisen yksikön toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 8 minuuttia 11 sekuntia vuonna 2022.

Sellaisia ongelmaruutuja, joissa toimintavalmius on jäänyt toteutumatta neljänä edellisenä kalenterivuonna (2019–2022), oli Pohjois-Savon hyvinvointialueella seitsemän (7) ruutua. Ruuduista neljä (4) on Kuopiossa, kaksi (2) Siilinjärven Vuorelassa ja yksi (1) Leppävirran Sorsakoskella. Näissä ruuduissa on huomattava puute toimintavalmiuden toteutumisessa.

Aluehallintovirasto on antanut korjausmääräyksen Vuorelan toimintavalmiusaikojen puutteista vuonna 2021. Pelastuslaitos on perustanut uudet pelastusasemat Itkonniemelle sekä Sorsasaloon Kuopion keskustan alueen ja Vuorela-Toivala-alueen toimintavalmiusaikojen parantamiseksi. Määräyksessä todettu seuranta-aika on meneillään. Leppävirran Sorsakoskella on yksittäinen riskiruutu, ja alueen kehitystä seurataan. Sorsakosken osalta toimintavalmiutta parantaa olennaisesti myös Leppävirran uusi paloasemahanke, jossa tonttipaikka on valittu 5-tien länsipuolelle ja asemalla tulee olemaan jatkuva 24/7 miehitys.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminta-alueella on lisätty henkilökuntaa ja perustettu Itkonniemen, Sorsosalon, Kiuruveden, Lapinlahden, Nilsin, Riistaveden, Leppävirran, Suonenjoen ja Keiteleen ympärivuorokauden toimivat (24/7) pelastusasemat. Pelastusasemien toiminnallinen muutos on toteutettu vuonna 2022 ja muutoksen takia on perustettu yhteensä 81 uutta pelastajan virkaa. Valtakunnallisen pelastajapulan takia kaikkia virkoja ei ole saatu täytettyä pelastajatutkinnon omaavilla työntekijöillä, ja avoimia virkoja on täydennetty pelastuslaitoksen sopimushenkilökunnassa ja työsopimussuhteessa olevan henkilöstökunnan toimesta määräaikaisilla työsopimuksilla. Pelastusasemien työvuorokohtaiset tavoitevahvuudet eivät edellä kuvatuista toimenpiteistä huolimatta ole aina täyttyneet. Puutteisiin on pyritty reagoimaan etupainotteisesti ja työnjohdolliset resurssisuunnittelutoimenpiteet jatkuvat edelleen. Myös sopimushenkilökunnan ja toimenpidepalkkaisen henkilökunnan saatavuudessa on haasteita. Sopimushenkilöstön sitouttamiseksi pelastuslaitos on nostanut ns. 112-hälytysten hälytysrahan 25 euroon.

Pelastustoiminnan harjoittelu toteutetaan harjoitusohjelman ja harjoituskohtaisen harjoitussuunnitelman mukaisesti. Harjoittelun toteutumista seurataan säännöllisesti. Pelastuslaitoksella on kaksi (2) päätoimista henkilöä, jotka tekevät pelastussukellusohjeen mukaisia toimintakuntotestauksia koko pelastuslaitoksen päätoimiselle ja sivutoimisille henkilökunnalle. Testaajilla on käytössään oma testausauto, jolla testausvälineitä voidaan siirtää pelastusasemalta toiselle. Fyysisen toimintakyvyn seuraaminen on järjestelmällistä.

Pohjois-Savon pelastustoiminnan kaluston määrä ja laatu on pääosin riittävällä tasolla. Osa raskaasta kalustosta on vanhaa. Vuonna 2023 hankittiin uusi nostolava-auto Kuopioon. Kuopion vanha nostolava-auto siirrettiin Varkauteen. Varkauden 30-vuotta vanha puomitikasauto lahjoitettiin Ukrainaan. Myös vanha vesisukellusauto saadaan uusittua vuoden 2023 aikana (arvio 11/2023). Haasteena on raskaan pelastuskaluston alustojen pitkät toimitusajat, ja hyvinvointialueen investointimenettely, joka venyttää päätöksentekoa ja investointilupaa aivan vuoden lopulle. Tämän vuoksi yhden vuodelle 2023 suunnitellun pelastusajoneuvon toimitus siirtyi vuodelle 2024 (arvio 2/2024).

Vuonna 2023 on rakenteilla kolme uutta pelastusasemaa, jotka sijoittuvat Kuopioon, Siilinjärvelle ja Varkauteen. Vuonna 2022 otettiin käyttöön Nilsiän sekä Kuopiossa sijaitsevat Itkonniemen ja Petosen uudet pelastusasemat ja vuokrattiin Sorsasalosta pelastusaseman tila. Pielaveden uusi pelastusasema otettiin käyttöön vuonna 2021. Leppävirran pelastusasema on hankesuunnitteluvaiheessa. Uudet pelastusasemat parantavat suoraan pelastuslaitoksen henkilökunnan työolosuhteita ja yleistä viihtyvyyttä sekä edistävät osaltaan myös työhyvinvointia. Uudet pelastusasemat ovat myös tilaluokituksen osalta TUVE-vaatimusten mukaisia toimitiloja. Muiden ja vanhempien pelastusasemakiinteistöjen osalta on laadittu erillinen suunnitelma tilojen parantamiseksi ja TUVE-tilaluokituksen vaatimusten täyttämiseksi.

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen, ja pelastustoimen muodostelmalla on aina johtaja. Yhteistoimintatilanteissa, joissa pelastustoimintaan osallistuu useampi viranomainen, pelastusviranomainen toimii yleisjohtajana.

Pelastusasemat saavat hälytykset hälytysvastesuunnittelun mukaisesti. Pelastustoiminnan johtamisesta on tarkoituksenmukaiset suunnitelmat. Pelastusryhmä tehtävässä pelastustoiminnan johtajana toimii hälytetyn yksikön ryhmänjohtaja, mikäli hän on pelastusviranomainen. Mikäli hälytetyssä yksikössä ei ole pelastusviranomaiseksi nimettyä ryhmänjohtajaa, pelastustoiminnan johtajana toimii asemaryhmän alueella toimiva pelastusviranomainen.

Pelastuslaitoksen toiminta-alueella pelastusjoukkuetta johtaa toimialueen päivystävä päällystöviranhaltija. Toimialueita on kolme (3) pohjoinen, keskinen ja eteläinen. Kuopion alueen päivystävä palomestari johtaa tilannetta myös muilla alueilla, kunnes muiden alueiden varallaolossa oleva päivystävä palomestari liittyy tehtävään. Pelastuskomppaniaa johtaa virka-aikana joku pelastuslaitoksen ylemmistä päällystöviranhaltijoista. Virka-ajan ulkopuolella Kuopion alueen päivystävä palomestari johtaa tilannetta

2.3 Pelastustoimen suunnitelmat

Pelastuslain (379/2011) 47 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee laatia pelastustoimen alueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Suunnitelmat ja niiden sisältö määritellään tarkemmin sisäministeriön asetuksessa pelastustoimen suunnitelmista (1363/2018). Tämän mukaan pelastuslaitosten tulee laatia suunnitelmat pelastustoimen yleisjärjestelyistä ja pelastustoiminnasta vaativissa tilanteissa.

Asetuksen pelastustoimen suunnitelmista (1363/2018) 4 §:n mukaiset suunnitelmat on sisällytetty johtamisohjeeseen, viestiohjeeseen ja sammuusvesisuunnitelmaan. Pykälän 5 § mukaiset suunnitelmat pelastustoiminnasta vaativissa tilanteissa on kuvattu valmiussuunnitelmassa, evakuointisuunnitelmassa, ulkoisissa pelastussuunnitelmissa, HNS-suunnitelmassa, johtokeskusohjeessa ja pelastuslaitosten välisissä suunnitelmissa yhteistoiminnassa. Pelastuslaitosten tulee laatia pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla.

Pelastuslaitos ylläpitää suunnitelmia ja huomioi niiden laadinnassa toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. Suunnitelmien tulee vastata Pohjois-Savon pelastuslaitoksen riskianalyysissä tunnistettuihin riskeihin. Suunnitelmat eivät kaikilta osin ole täyttäneet Sisäministeriön (1363/2018) asettamia vaatimuksia ja vaativat päivittämistä.

Tulevalla palvelutasopäätöskaudella suunnitelmien laadintaan tulee kohdistaa nykyistä enemmän resursseja, koska käytettävissä oleva resurssi on ollut tähän asti riittämätön. Huomiota tulee kiinnittää lisäksi suunnitelmien kouluttamiseen henkilöstölle.

2.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntia ja muita organisaatioita ja henkilöitä. Pelastuslaitos on päivittänyt alueen vapaa- ja

tehdaspalokuntien sopimuksia palvelutasokauden aikana. Alueelle on perustettu yksi uusi VPK (Kuopion palokuntayhdistys ry).

Sopimuspalokuntien lisäksi pelastustoimen tehtävissä voidaan käyttää apuna muitakin toimijoita, kuten meri- ja järvipelastusyhdistysten yksiköitä, vapaaehtoista pelastuspalvelua, pelastusalan liittoja, pelastuskoiria sekä radioamatöörejä ja muita vapaaehtoistoimintaan perustuvia organisaatioita ja järjestöjä. Yhteistyösopimuksen tehneiden vapaaehtoisjärjestöjen kanssa pidetään yhteisiä tilannekatsaukskokouksia tarpeen mukaan, meripelastusyhdistysten kanssa säännöllisesti.

2.5 Väestönsuojeluun varautuminen

Päättävä palvelutasopäätös on ollut voimassa 1.1.2021-31.12.2023. Pelastuslaitoksen siirtyessä hyvinvointialueelle palvelutasopäätöksen sisältö tarkistettiin vastaamaan vuoden 2023 järjestelyjä.

Koronapandemia sävytti isoa osaa päättävää palvelutasopäätöskautta. Siihen liittyvät ilmiöt heijastuivat myös väestönsuojeluun sisältyvään varautumistyyöhön. Helmikuussa 2022 laajamittaiseksi hyökkäyssodaksi muuttunut Ukrainan sota asetti väestönsuojeluun varautumisen uuteen valoon. Kaikki varautumisvelvolliset viranomaiset ja toimijat ryhtyivät kehittämään omaa varautumisen ja valmiuden tasoa, mikä lisäsi työkuormaa valtavasti.

Varautumis- ja väestönsuojelutehtäviä hoitamiseen varatut resurssit (2 htv) eivät toteutuneet päätöksen mukaisesti. Muut pelastuslaitoksen ja hyvinvointialueen valmisteluun liittyvät tehtävät vaativat varautumis- ja väestönsuojelutehtävien hoitamiseen kohdennettuja resursseja, mikä väistämättä lisäsi korjausvelkaa varautumis- ja väestönsuojelutehtävien osalla.

Pelastuslaitos osallistui aktiivisesti kuntien varautumistyön tukemiseen yhteistyösopimusten mukaisesti sekä järjesti varautumisen yhteensovittamista ja koordinoimista tukevia tilaisuuksia keskimäärin kaksi (2) kertaa vuodessa. Varautumista ja väestönsuojelutehtäväkokonaisuuteen sisältyviä tehtäviä toteutettiin myös Pohjois-Savon maakunnan varautumisen yhteistyörakenteiden kautta, kuten maakunnallisten toimijoiden johtoryhmässä, Itä-Suomen valmiustoimikunnassa ja Pohjois-Savon valmiustoimikunnassa.

Väestönsuojelumuodostelmien määrittämisessä ja muodostamisessa on ollut haasteita. Riittävät henkilöresurssit on varattu, mutta niiden järjestelmällinen kouluttaminen väestönsuojelumuodostelmien tehtäviin on jäänyt vähäiseksi. Myös pelastuslaitoksen ja kuntien väestönsuojelumuodostelmien toimintojen yhteensovittaminen on ollut vaillinaista.

Väestön varoittamiseen käytettäviä järjestelmiä on ylläpidetty ja kehitetty palvelutasopäätöksen mukaisesti. Kehitystyö väestöhälytinjaestelmän osalta jatkuu investointisuunnitelman mukaisesti, jotta peittoalue saadaan riittävän kattavaksi ja laitekanta pidettyä ajan tasalla.

Ukrainan sota herätti varautumisvelvolliset ja väestönsuojelusta vastaavat viranomaiset ja toimijat. Sodassa havaitut toimet ovat pakottaneet suunnittelemaan väestönsuojeluun liittyvät yksityiskohtat uudelleen. Toimet aloitettiin päättyneen palvelutasopäätöskauden aikana, mutta ne jatkuvat edelleen.

Hyvinvointialueen käynnistymisen myötä sosiaalitoimen järjestämisvelvoite siirtyi kunnilta hyvinvointialueelle. Sosiaalitoimen rooli väestönsuojelussa on yksi merkittävimmistä. Muun muassa tästä ja Ukrainan sodasta tehdyistä havainnoista johtuen koko väestönsuojelukokonaisuus vaatii uudelleen tarkastelua.

Päätyvällä palvelutasokaudella pelastuslaitos on tehnyt väestönsuojeluun liittyvää suunnittelu- ja varautumistyötä. Väestönsuojeluun varautuminen on ollut yksi keskeinen toimintakokonaisuus, jonka osalta on edelleen jatkettava suunnittelu- ja varautumisyhteistyötä Pohjois-Savon hyvinvointialueen järjestämisen kanssa.

2.6 Ensihoitopalvelut

Pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluita Pohjois-Savon hyvinvointialueelle yhteistoimintasopimuksessa määritellyn mukaisesti Kuopion, Varkauden ja Suonenjoen pelastusasemapaikoilta. Ensihoitoyksiköt suorittavat vuosittain keskimäärin n. 30 000 ensihoitotehtävää.

Ensihoitopalvelut sisältyvät pelastustoiminta palvelualueeseen, jossa ensihoito on yksi palveluyksikkö ja palveluntuottamiseen sisältyvä kustannukset kohdennetaan kyseiselle palveluyksikölle. Pelastuslaitoksella on tarvittaessa valmius laajentaa ensihoitopalveluiden tuottamista Pohjois-Savon maakunnan alueella.

Ensihoitoyksiköiden lisäksi pelastuslaitoksen kaikilta pelastusasemilta tuotetaan ensivastepalveluita, jotka ovat osa porrastettua ensihoitojärjestelmää. Ensivastepalveluiden merkitys korostuu erityisesti harva-alueilla, jossa ensihoitoyksiköiden tavoitettavuusajat ovat pitkien etäisyyksien takia pidemmät kuin taajama-alueilla.

Hätäkeskus voi hälyttää ensivasteyksikkönä toimivan paloauton ensihoitotehtävään silloin, kun se tavoittaa hätätilapotilaan ambulanssia nopeammin. Ensivasteyksikkö voidaan kutsua myös ensihoidon tueksi.

Päätyvällä palvelutasokaudella pelastuslaitos on edelleen kehittänyt ensihoitopalveluiden sisältöä ja toteuttanut palveluiden tuottamista yhteistyösopimuksessa määritellyn mukaisesti. Pelastuslaitos jatkaa ensihoito- ja

ensivastepalveluiden tuottamista Pohjois-Savon hyvinvointialueen päättämällä tavalla.

2.7 Viestintä

Pelastuslaitos on keskeinen turvallisuuden tekijä. Eheä yhteiskunta muodostuu turvallisesta kotiseudusta, jota olemme osaltamme rakentamassa. Pelastuslaitoksen viestintävelvoite pohjautuu lakiin, lakisääteiset viestintätehtävät ovat onnettomuus- ja turvallisuusviestintä (pelastuslaki, vaaratiedotelaki). Lisäksi pelastuslaitoksella on pelastuslaissa säädetty velvoite viestiä kansalaisille, medialle ja muille sidosryhmille onnettomuus- ja vaaratilanteista. Pelastuslaki velvoittaa pelastuslaitosta viestimään myös turvallisuudesta esimerkiksi ohjaamalla ja neuvomalla kansalaisia toimimaan niin, ettei onnettomuuksia syntyisi. Lakisääteisten viestintävelvoitteiden täyttäminen ei yksin riitä. Aktiivinen vuorovaikutus esimerkiksi sosiaalisessa mediassa luo ennustettavuutta ja edistää luottamusta viranomaisiin. Viestintä ja vuorovaikutus ovat osa varautumista erilaisiin häiriö-, kriisi- tai poikkeusoloihin. Pohja ja luottamus viranomaisten sekä kansalaisten välillä rakennetaan normaaliarjessa viestimällä ja turvallisuusmyönteisesti.

Sosiaalisen median arvo viranomaisorganisaation viestintäkanavana tulee tunnistaa ja hyödyntää monipuolisesti. Aktiivinen keskustelu ja vuorovaikutus sosiaalisen median kanavissa edistää yleistä turvallisuuden tunnetta ja yhteiskuntarauhaa.

Pelastuslaitoksen viestinnän tavoitteena on toteuttaa suunnitelmallisesti ennalta ehkäisevää turvallisuusviestintää, edistää turvallisuusmyönteistä ajattelua ja lisätä tietoisuutta sekä vetovoimaisuutta pelastusalueelle. Pelastuslaitoksella jokainen on oman työnsä osalta viestijä, jossa tukena toimivat viestinnän ammattilaiset. Viestintää toteutetaan pelastuslaitoksella moniammatillisena yhteistyönä.

Päätyvällä palvelutasokaudella pelastuslaitos on kehittänyt pelastuslaitoksen viestintätoimenpiteiden sisältöä siten, että kehittämistoimenpiteitä on koordinoitu päätoimisen viestintäkoordinaattorin toimesta. Tätä kehitystyötä jatketaan edelleen yhdessä henkilökunnan ja muiden sidosryhmien kesken.

2.8 Palomuseo

Pohjois-Savon palomuseo sijaitsee Kuopion Neulamäen pääpelastusaseman yhteydessä (Volttikadun toimipisteessä). Palomuseo avattiin heinäkuussa 2001. Palomuseo tallentaa, tutkii sekä välittää tietoa alueen pelastusasemien, niiden miehistön sekä pelastustoimen historiasta ja perinteistä esineiden, valokuvien ja tarinoiden kautta. Palomuseo edistää alan tuntemusta suurelle yleisölle. Museo säilyttää vanhaa perinnettä ja pyrkii dokumentoimana myös alan kehitystä.

Palomuseon esinekokoelmat on digitoitu ja valokuvattu vuosina 2013–2014 Kuopion kaupungin käyttämään Musketi-museoarkistointiohjelmaan. Pohjois-Savon palomuseossa käy lähes 2000 henkilöä vuosittain. Palomuseoon ei ole pääsymaksua. Palomuseo on avoinna ryhmille sopimuksen mukaan. Lisäksi se on avoinna pelastuslaitoksen avoimien ovien päivinä sekä kesäaikaan sovittuina ajankohtina yhteistyössä Kuopion paloveteraanit ry:n kanssa. Toiminnassa huomioidaan myös nykyisen kaluston muuttuminen aikojen saatossa historiallisesti arvokkaaksi. Kalusto, joka halutaan myöhemmin museoitavaksi, on etukäteen määritettävä säilytettäväksi.

Päätyvällä palveluskaudella museon toiminta on jatkunut perinteiden mukaisesti ja pelastuslaitos jatkaa edelleen perinteiden mukaista museotoimintaa, joka osaltaan edistää pelastusalan tuntemusta suurelle yleisölle.

2.9 Talous

Pelastuslaitoksen rahoitus perustuu yleiskatteiseen valtion rahoitukseen sekä osin asiakasmaksuihin ja muihin tuloihin. Muut tuotot koostuvat palvelujen myyntituotoista, tarkastusmaksutuotoista sekä erheellisten paloilmoitintehtävien ja koulutustoiminnan tuloista. Muiden tuottojen toteuma vuonna 2022 oli 961.087 euroa (Taulukko 2).

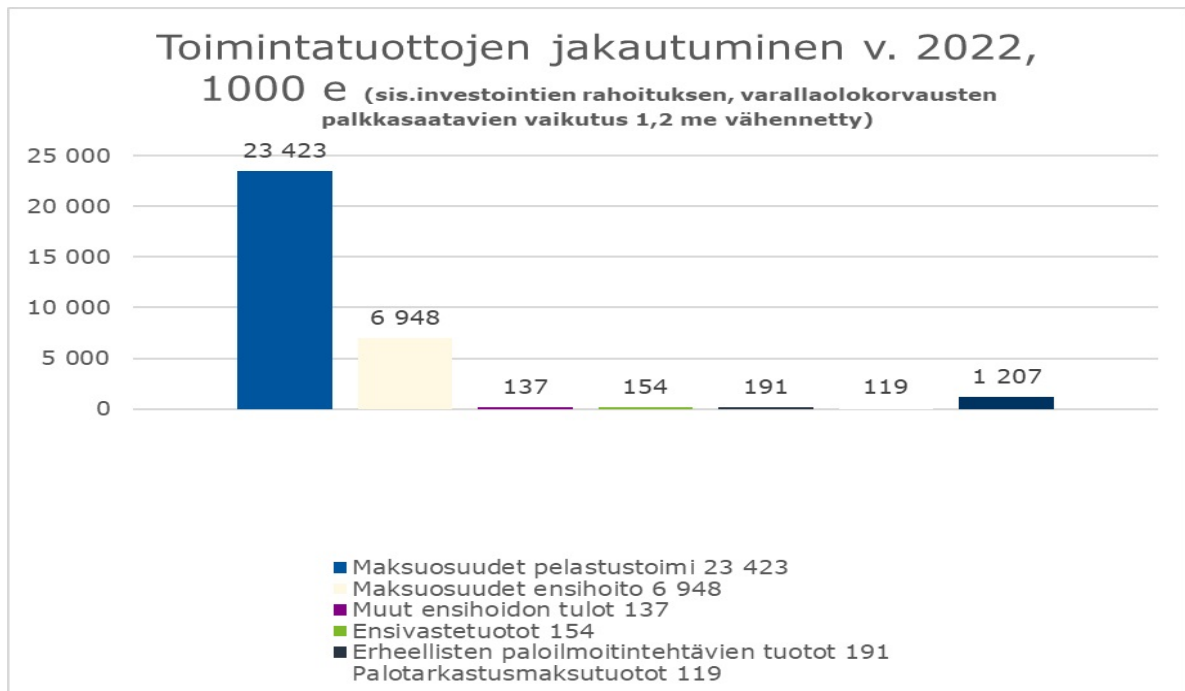
Pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluita Pohjois-Savon hyvinvointialueella Kuopion, Suonenjoen ja Varkauden alueella. Vuoden 2022 muiden tuottojen toteuma oli 41.282 euroa. Ensihoidon tuloja olivat palvelujen ja koulutuspalvelujen myyntituotot sekä käyttöomaisuuden myyntivoitto.

Turvallisuuspalveluiden palvelualueella tuotetaan hyvinvointialueen yhteisiä varautumisen, valmiuden ja organisaatioturvallisuuden palveluita. Lisäksi palvelualueella tuotetaan teknisen toimen palveluita sekä turvallisuuskoulutuspalveluita. Turvallisuuspalvelut palvelualue on aloittanut toimintansa 1.1.2023.

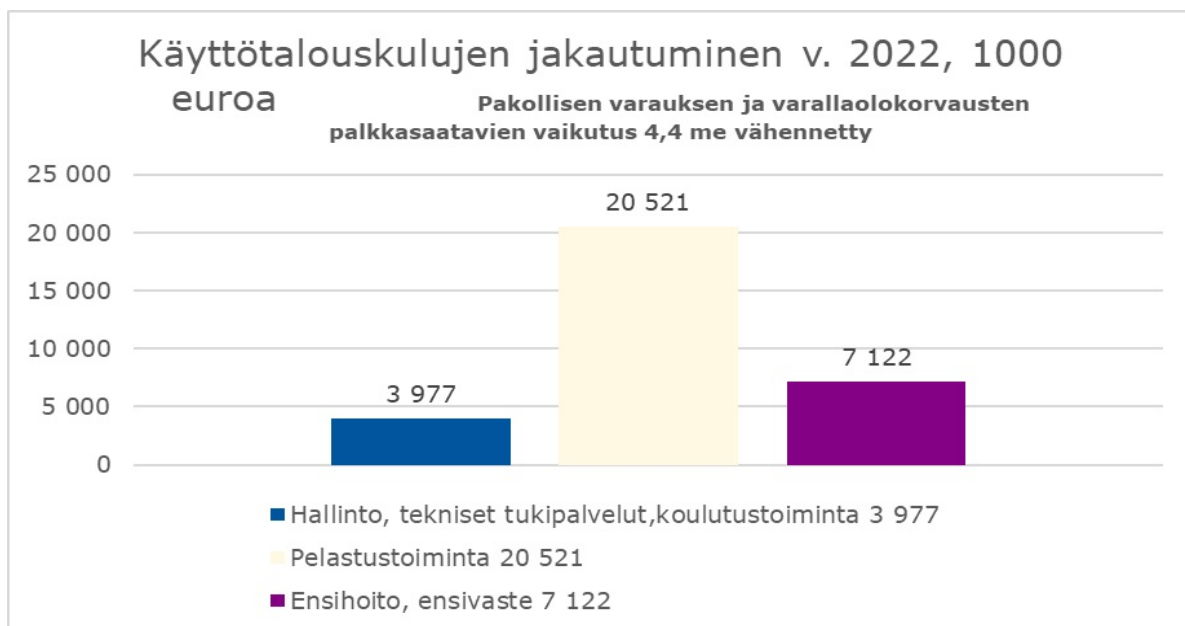
Pelastuslaitoksen vuoden 2022 käyttötalouskuluista 73 % on henkilöstökuluja, 14 % tarvikkeiden ja palvelujen ostokuluja, 13 % vuokria ja muiden kulujen osuus on 1 %. Investointien nettomenot ovat 0,9 M€ vuonna 2022. Keskimäärin investointien nettotasoa on vuosittain n. 1,1 M€ (Taulukko 3).

Oikeuden käsittelyssä olevista varallaolokorvausten palkkasaatavavaatimuksista tehtiin pakollinen varaus vuoden 2022 tilinpäätöksen yhteydessä. Pakollinen varaus ei siirtynyt rasitteena Pohjois-Savon hyvinvointialueelle.

Taulukko 2. Toimintatuottojen jakautuminen

Taulukko 3. Käyttötalouuskulujen jakautuminen

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut ovat Pohjois-Savon hyvinvointialueen toimiala, jonka toimialajohtajana toimii pelastusjohtaja. Toimialueeseen sisältyy pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut, jotka ovat palvelualueita. Pohjois-Savon hyvinvointialueen kokonaisturvallisuuslautakunta valmistelee osaltaan pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut toimialan talousarvioesityksen, ja valvoo talousarvion toteutumista lautakunnalle määriteltujen tehtäväsisältöjen mukaisesti. Talousarvion vahvistaa aluevaltuusto.

2.10 Aluehallintoviraston arvio pelastustoimen palveluista 2022

Itä-Suomen aluehallintovirasto (pelastustoimi ja varautuminen) on laatinut asiantuntija-arvion Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen palveluista vuoden 2022 osalta. Asiantuntija-arvio perustuu aluehallintoviraston tietopyynnössä määriteltyyn ja pelastuslaitoksen toimesta laadittujen vastauksien sisältöön. Aluehallintovirasto on laatinut edellä mainitun tietopyynnön perusteella kattavan asiantuntija-arvion ja kiinnittänyt arvion laadinnan yhteydessä huomiota mm. seuraaviin aihealueisiin.

- Pohjois-Savossa turvallisuusviestinnän määrällinen saatavuus on ollut riittävällä tasolla. Palontutkinnan laajuus toteutui päätetyllä tasolla. Valvontatoiminta ei toteutunut määrällisesti tavoitteiden mukaisesti, suunnitellusta valvonnasta toteutui 75 %. Pientalojen osalta palotarkastuksia ei tehty riskinarvion mukaisesti.
- Pelastustoiminnan saatavuudessa on huomattavia puutteita toimintavalmiusaikojen saavuttamisessa seitsemässä riskiruudussa. Muina palveluiden saatavuuden puutteina on tunnistettu se, että osa raskaasta pelastuskalustosta on ikääntynyttä. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen riskinarvion edellyttämää ympäristövahinkojen torjuntatasoa ei kaikilta osin saavuteta.
- Pelastuslaitoksella on olemassa väestönsuojeluun varautumisen edellyttämät suunnitelmat, mutta suurin osa niistä on osin tai kokonaan vanhentuneita. Pelastustoimen resursseja on käytetty myös kuntien valmiussuunnittelun tukemiseen, vaikka se ei kuulu lakisääteisiin tehtäviin.
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen investointisuunnitelmassa esitetyt investoinnit ovat hyvin perusteltuja ja perustuvat selkeään tarpeeseen. Aluehallintoviraston saamien tietojen mukaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen investointisuunnitelman mukaisilla investoinneilla investointivelka ei kasva merkittävästi.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos on huomionnut aluehallintoviraston asiantuntija-arvion keskeisen sisällön pelastustoimen palvelutasopäätösasiakirjan 2024–2027 laadinnan yhteydessä.

3 RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

3.1 Perusta kunnossa strategisilla valinnoilla

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen rakentuminen ja varallaolojärjestelmän osittaisesta purkamisesta seurannut valmiusjärjestelmän muutos on vielä osittain kesken ja vaatii kehittämistä. Muun muassa valittavat työaikamallit, kilpailukykyinen palkkaus sekä mahdolliset varallaolon kompensatiokeinot vaikuttavat pitkäksi aikaa pelastuslaitoksen henkilöstön saatavuuteen. Riittävän henkilöstöressurin varmistamisen lisäksi tulee panostaa hyvään johtamiseen ja työnantajakuvaan. Pelastusasemien asemavastaavat muodostavat pelastuslaitoksen selkärangan, jonka kunnosta huolehtiminen tai vaihtoehtoisesti laiminlyönti vaikuttaa kaikkeen pelastuslaitoksen palvelutuotantoon, henkilöstön saatavuuteen, päivittäisen toiminnan johtamiseen ja viranomaisyhteistyöhön.

3.2 Ikääntyneiden osuus väestöstä kasvaa, muu väki vähenee

Väestönkehitys aiheuttaa haasteita pelastustoimelle, erityisesti harvaan asutuilla alueilla, joissa pelastustoimi nojaa sopimuspalokuntiin ja työsopimussuhteisiin pelastajiin, jotka ikääntyvät. Myös koko kunnan asiakaskunnan ikääntyminen luo haasteita. Uusien ammatti- ja sopimuspelastajien tehokas rekrytointi ja kouluttaminen sekä hyvistä työolosuhteista huolehtiminen on tärkeää.

Ikäkkäillä ihmisillä on muita enemmän sairauksia ja heikentynyt toimintakyky, joka vaikuttaa heidän tapaturmien ja onnettomuuksien todennäköisyyteen. Pelastuslaitoksen on varmistettava erityisryhmien asumisen turvallisuus ja tarjottava heille neuvontaa ja koulutusta.

Pienenevät henkilöressurit varsinkin harvaan asutulla seudulla pakottaa pelastustoimen ottamaan käyttöön täydentäviä sammutusmenetelmiä. Täydentävät sammutusmenetelmät perustuvat usein uusiin innovatiivisiin kalustoratkaisuihin, joihin on pakko investoida. Nämä investoinnit ovat erityisen merkittäviä pelastustoimen palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi.

Väestön keskittymisellä kasvukeskuksiin on sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia. Kaupunkiseudun kasvaessa on tarkasteltava paloasemaverkon kattavuutta ja toteutettava turvallisuusviestintää myös muilla kielillä. Viranomaisyhteistyöllä sekä alueellisilla yhteistyörakenteilla voidaan vaikuttaa haasteisiin ennaltaehkäisevästi. Paikallisten järjestöjen ja vapaaehtoistoimijoiden rooli kasvaa, mutta toimijoita ei saa jättää ilman tukea ja ohjausta.

3.3 Päivittäisten onnettomuuksien riskejä hallitaan kohtalaisesti

Valvonnan keinoin pyritään vaikuttamaan erityisesti rakennuspalojen ja rakennuspalovaarojen sekä vaarallisten aineiden onnettomuuksien ja öljyvahinkojen todennäköisyyden ja seurausten pienentämiseen. Palontutkinnan osalta järjestelmällinen tietojen hyödyntäminen pidemmältä aikaväliltä ja tulosten jalostaminen onnettomuuksien ehkäisytoimenpiteiden suunnittelun käyttöön vaatii vielä merkittävästi kehittämistä.

Turvallisuusviestinnän keinoin pyritään lisäämällä ihmisten tietoisuutta pienentämään kaikkien keskeisten palvelutasoa mitoittavien riskien todennäköisyyttä ja seurauksia. Turvallisuuskoulutus keskittyy pääosin pienentämään rakennuspalojen sekä maastopalojen riskiä ja parantamaan ihmisten kykyä toimia ja varautua suuronnettomuus- ja häiriötilanteissa ja sitä kautta pienentämään niiden seurauksia.

Rakenteellisen paloturvallisuuden ja maankäytön suunnittelun ohjauksella pyritään vaikuttamaan rakennuspalojen riskin pienentämisen lisäksi myös vaarallisten aineiden onnettomuusriskin pienentämiseen sekä esimerkiksi työmaa-aikaisen turvallisuuden varmistamisen kautta myös kiireellisten ihmisen pelastustehtävien vähentämiseen.

Pelastustoiminnan keinoin pyritään vaikuttamaan onnettomuuden seurausten rajoittamiseen ja lieventämiseen. Pelastustoiminnan valmiuden mitoittamisessa keskeistä on huomioida, että resurssit (minimivahvuus) riittävät päivittäiseen tehtävämassaan vastaamiseen. Pelastuslaitos hälytetään vuosittain satoihin liikenneonnettomuuksiin, joten hälytysajoneuvojen kuljettamisen riskien hallintaan ja turvallisuuskulttuuriin on kiinnitettävä huomiota.

Sivutoimisen henkilöstön, sopimuspalokuntien henkilöstön sekä muiden vapaaehtoisten tarve palveluiden tuottamisessa on tunnistettu ja tarve on suuri. Jokaisella sopimuspalokunnalla tulee olla nimetty yhdyshenkilö pelastuslaitokselta. Erityisiä toimenpiteitä, kuten tehostettua rekrytointia tulee tehdä jatkuvasti.

Palvelualat, teollisuus ja maatalous ovat alueen tyypillisimpiä elinkeinoja, joihin pelastuslaitoksen tulee kiinnittää huomiota ja tehdä yhteistyötä toiminnanharjoittajien ja muiden viranomaisten kanssa. Pelastuslaitoksen tulee vaikuttaa myös liikenteen suunnitteluratkaisuihin viranomaisyhteistyön, lausuntojen sekä muun ohjauksen ja neuvonnan keinoin.

3.4 Teknologian kehitys huomioitava toimintamallien ja henkilöstön osaamisen kehittämisessä

Maakunnan alueella rakennetaan uudistuvan energian kohteita, kuten tuuli- ja aurinkovoimaloita, mutta myös perinteisen energiantuotannon riskit on huomioitava. Pelastuslaitoksen on kehitettävä tietotaitoa ja valmiutta vastaamaan energiantuotannon muutoksiin.

Lisäksi on tarpeen panostaa uuden teknologian hyödyntämiseen ja osaamisen kehittämiseen sekä valvoa ja ennakoida riskejä. Sähköautot, vaihtoehtoiset polttoaineet (vety, kaasut) ym. lataus- ja tankkausasemineen asettavat vaatimuksia pelastustoimelle, joihin on vastattava paitsi henkilöstön osaamisen kehittämisellä, myös uusinta tekniikkaa olevalla pelastuskalustolla.

Henkilöstön suorituskykyvaatimukset on määritettävä myös pelastustoiminnan johtamisen osalta. Pelastuslaitoksen on oltava aktiivinen ja aloitteellinen harjoitusten järjestämisessä sekä huomioitava nykyajan tarpeet ja vaatimukset toiminnassaan. Teknologiariippuvuus voi myös lisätä haavoittuvuutta ja toimintojen varmistaminen häiriötilanteessa korostuu.

3.5 Pohjois-Savossa osa erityiskohteista sijaitsee kaukana pelastusasemista

Riskikohteissa sattuvien onnettomuuksien todennäköisyyttä ja seurauksia on pyrittävä pienentämään erilaisten suunnitelmien ja ennalta ehkäisevien toimenpiteiden avulla. Pelastustoiminta riskienhallintakeinona on usein liian myöhäistä, mikäli kohteessa ei ole riittävää omatoimista varautumista. Suosituimmat luontomatkailukohteet ovat vaikeakulkuisia alueita, joissa pelastuslaitoksen on huomioitava turvallisuusviestintä ja oltava valmiina maastopelastamiseen.

Merkittävät omaisuusvahinkoriskit voidaan huomioida esimerkiksi valvontaa kohdentamalla, sekä teemoittamalla valvonnan sisältöä riskitietojen perusteella. Valvonnassa tulee painottaa turvallisuuden edistämisen ja riskienhallinnan tuomia hyötyjä aikaisempaa enemmän ja kehittää valvontaa auditoivampaan suuntaan.

Toteutettavan arvioivan tai auditoivan valvonnan myötä kohteesta on mahdollista koota aiempaa tarkempia tietoja riskitason seurannan mahdollistamiseksi. Valvonnan vaikuttavuuden lisäksi todennäköisesti vajavaisenkin riskikuvan jakaminen riskituottajan kanssa sekä tarvittavien priorisoitujen toimenpiteiden osoittaminen jo sellaisenaan tuottaa sellaista vaikuttavuutta, mikä osaltaan kompensoi puutteita kohteiden saavutettavuudessa.

Viranomaisyhteistyö korostuu niin riskikohteiden valvonnassa kuin esimerkiksi yleisötapahtumien turvallisuutta kehitettäessä.

3.6 Suuronnettomuuksien ja häiriötilanteiden riski on aiempaa korkeampi, ja ne toteutuessaan haastavat pelastuslaitoksen suorituskyvyn

Pelastuslaitos on valmiusorganisaatio, jonka on kyettävä toimimaan ja tuottamaan lakisääteisiä tehtäviä kaikissa yhteiskunnan häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Pelastuslaitoksen kyky toimia eri tilanteissa perustuu normaaliolojen valmiuteen. Poikkeusoloissa tehtäviä priorisoidaan ja organisaation toimintaa tehostetaan ja terävöitetään.

Ilmastonmuutoksen myötä lisääntyvät sääilmiöt, kuten rajuilmat, tulvat ja helleaallot, vaativat pelastustoiminnalta resursseja ja valmiutta aikaisempaa enemmän. Kiristynyt globaali turvallisuustilanne puolestaan edellyttää tietoturvaan ja fyysiseen tilaturvallisuuteen panostamista.

Pelastuslaitoksen on huolehdittava häiriötilanteiden edellyttämästä henkilöstöressursista, johtamisvalmiudesta ja kalustosta sekä kehitettävä valmiussuunnitelmia ja niiden kouluttamista sekä harjoittelua. Johtamisjärjestelmällä on oltava valmius pitkäkestoiseen johtamistoimintaan häiriötilanteissa, suuronnettomuuksissa ja useissa keskisuurissa onnettomuustilanteissa sekä kyky johtaa kaikkia alueelle muodostettavia pelastusmuodostelmia.

Radikaalisti muuttuneen turvallisuustilanteen takia pelastuslaitoksen väestönsuojelusta vastaavien viranomaisten ja muiden toimijoiden keskinäistä tehtäväjakoa ja varautumisjärjestelyiden koordinaatiota on tarve selkeyttää ja kehittää valmiussuunnittelua niin valtakunnallisella kuin alueellisella tasolla johtamis- ja tilannekuvatoimintojen, materiaalistien valmiuksien ja logististen järjestelyjen osalta. Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa korostuu kaikkien häiriötilanteiden hallinnassa.

3.7 Pelastustoiminnan palvelutasossa on puutteita suhteessa toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa (SM 2012) asetettuihin kriteereihin

Palveluiden saatavuudessa on neljän vuoden ajan toistuneita puutteita toimintavalmiusaikojen saavuttamisessa seitsemässä riskiruudussa. Nähtäväksi jää, korjautuuko tilanne Kuopion, Leppävirran ja Siilinjärven uusien pelastusasemien myötä. Lyhyemmällä tarkastelujaksolla toimintavalmiusaikapuutteita voidaan havaita ympäri maakuntaa. Resurssien riittävydessä on havaittu puutteita mm. Tervon ja Tuusniemen kuntien alueilla, mutta myös muilla pienillä pelastusasemilla.

Alueella olevien riskikohteiden sekä pitkien maantieteellisten etäisyyksien takia alueen pelastusasemaverkostosta, pelastustoiminnan johtamisvalmiudesta ja pelastusasemakiinteistöjen kunnosta on pidettävä huolta. Toimintavalmius tulee olla tarkoituksenmukainen alueen riskitaso ja alueella tapahtuneet onnettomuudet ja riskikohteet huomioiden. Riskitason ja riskiruutujen määrän kehitystä pitää ennakoida.

Toimintavalmiusaikojen ja vahvuuksien toteutumista tulee seurata säännönmukaisesti, aiemmin tehdyt parannustoimenpiteet (mm. uudet asemat) huomioiden. Asemaverkkoa edelleen kehitettäessä tulee arvioida, missä pelastustoimen valmiuden lisäämisellä saadaan mahdollisimman paljon vaikutusta aikaiseksi. Esimerkiksi riskialueilla tai -kohteissa, joissa pelastuslaitoksen tavoittamisviive on pitkä, mutta joilla sijaitsee teollisuus- tai muu sopimuspalokunta, ei pelastuslaitoksen oman operatiivisen valmiuden lisääminen ole välttämättä tarkoituksenmukaista, mutta mahdollisia synergiaetuja tulee tarkastella.

Palvelutason suunnittelua varten riskianalyyssissä määritellyt keskeiset uhat ja riskit on arvioitu tiivistetysti seuraavassa taulukossa. Uhat ja riskit esitetään pääotsikoittain riskianalyysin sisältöä noudatellen sekä arvioidaan riskien todennäköisyys, seurausten vakavuus, edellisten tulosta muodostuva riskiluku, pelastustoimen palvelutuotannon nykytaso riskin hallitsemiseksi sekä palvelun/riskienhallintakeinojen kehittämisen kiireellisyys. Esimerkiksi päivittäisonnettomuuksien osalta tämänhetkinen palvelutaso on pääosin ollut riittävä, mutta jatkossakin tulee huolehtia sen ylläpidosta. Pelastuslaitoksen tiivistetty riskianalyysi (Taul. 4).

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tiivistetty riskianalyysi						
Uhka/Riski	Todennäköisyys	Seuraukset	Risikuluokka	Palvelutuotannon nykytaso	Kehityssuunnitelma palvelutuotannon turvaamiseksi ja parantamiseksi	Erityishuomiot
Väestökehitys	Todennäköinen	Haitalliset	4	Kehitettävää nykyresursseilla	Palvelutasokautena	Pienten pelastusasemien valmius, rekrytointihäasteet, riskiperusteinen onnettomuuksien ehkäisy ja asukkaiden omatoimisen varautumisen kehittäminen
Pelastuslaitoksen sisäiset riskit	Todennäköinen	Haitalliset	4	Vaatii lisäresursseja	Mahdollisimman pian	Hyvä johtaminen, riittävät henkilöstöresurssit ja tehokas päivittäinen työjohto varmistettava ensisijaisina
Päivittäiset onnettomuudet	Todennäköinen	Vähäiset	3	Riittävä	Palvelutasokautena	Pienten pelastusasemien valmius, onnettomuuksien ehkäisyn vaikuttavuus ja asukkaiden omatoimisen varautumisen kehittäminen
Teknologinen kehittyminen	Mahdollinen	Vähäiset	2	Kehitettävää nykyresursseilla	Palvelutasokautena	Erityis kusto ja -osaaminen, henkilöstön erikoistuminen
Erityiset riskikohteet	Mahdollinen	Haitalliset	3	Kehitettävää nykyresursseilla	Lähivuosina	Viranomaisyhteistyö, riskienhallintayhteistyö, yhteiset harjoitukset, ulkoiset pelastussuunnitelmat
Suonnettomuudet, muut häiriötilanteet ja poikkeusolot	Mahdollinen	Vakavat	4	Vaatii huomattavia lisäresursseja	Mahdollisimman pian	Valmiussuunnitelma, evakointisuunnitelma, väestönsuojelumuodostelmat, johtamisvalmius ja -osaaminen, ympäristövahinkojen torjuntavalmius
Riskiroutujen tavoittaminen, puutteet pelastustoiminnan toimintavalmiudessa	Mahdollinen	Haitalliset	3	Vaatii lisäresursseja	Lähivuosina	I-riskialueet, Vuorela-Toivala, Ris sala, Tahko, Etelä-Kuopio, pienten pelastusasemien valmius

Taulukko 4. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tiivistetty riskianalyysi.

4 PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUITTAIN

4.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

4.1.1 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Palvelutason nykytilan kuvaus

Ohjaus ja neuvonta

Pelastuslaitos on aiemmalla palvelutasopäätöskaudella käynnistänyt ohjauksen ja neuvonnan parantamiseksi päivystävän palotarkastajan palvelun, joka vastaa sekä sisäiseen, että ulkoiseen neuvontaan virka-aikana sähköpostitse ja erikseen määritettyinä aikoina arkisin puhelinpalveluna.

Osa ohjauksesta toteutetaan valvontatoiminnan yhteydessä ja myös turvallisuusviestinnän keinoin. Lisäksi jokainen pelastusviranomainen tuottaa omalta osaltaan ohjausta ja neuvontaa suorissa asiakaskohtaamisissa,

sähköpostitse ja puhelimella. Pelastussuunnitelmien laadinnassa ohjausta antavat kaikki pelastusviranomaiset omien valvontakohteidensa osalta ja asiakkailta tulleiden yhteydenottojen perusteella. Samassa yhteydessä asiakkaita ohjeistetaan omatoimisessa varautumisessa tarpeen mukaan.

Pelastusviranomaiset ohjaavat poistumisturvallisuusselvitysten laadinnassa ja suorittavat aihealueeseen liittyen arviointeja palotarkastusten yhteydessä ja kolmen vuoden välein poistumisturvallisuusvelvollisissa kohteissa. Pelastuslaitoksella on poistumisturvallisuusselvityksiin erikoistunut palotarkastaja, jonka tehtävänä on yhdenmukaistaa arviointimenettelyä koko maakunnan alueella.

Pelastuslaitos antaa ohjeita ja neuvontaa myös rakennushakkeisiin ryhtyville suunnittelijoille. Ohjausta ja neuvontaa on annettu rakennushankkeiden esisuunnittelun palaverissa arkkitehtien, suunnittelijoiden, palokonsulttien ja kaavoituksen kanssa, jotta hankkeet ohjautuisivat mahdollisimman aikaisessa vaiheessa oikeille suunnittelu poluilleen. Pelastusviranomaiset ohjeistavat myös yksityishenkilöitä rakennusten paloturvallisuuteen liittyen koko rakennuksen elinkaaren ajan.

Pelastustoimen laitteisiin liittyvää ohjausta ja neuvontaa tuottavat kaikki pelastusviranomaiset tehtäviensä osana, lisäksi pelastuslaitoksella on nimetty palotarkastaja, joka vastaa pelastustoimen laitteiden elinkaarikirjojen arvioinnista ja rakentamiseen liittyvästä ohjauksesta.

Turvallisuusviestintä

Pelastuslaitos toteuttaa vuosittain tarkastettavaa turvallisuusviestintäsuunnitelmaa, joka kattaa turvallisuusohjauksen ja -koulutuksen sekä valistuksen ja neuvonnan. Pelastuslaitoksen toimesta annettavaa henkilö- ja paloturvallisuuteen liittyvää koulutusta on järjestetty pelastusasemilla henkilö- ja kalustoresurssien puitteissa. Turvallisuuskoulutuksen kohderyhmät ja viestinnällä tavoitettujen asukkaiden määrä vaihtelevat eri kuntien alueella. Välittömässä hälytysvalmiudessa olevan henkilöstön käyttäminen turvallisuuskoulutukseen aiheuttaa koulutuksen toteuttamiseen haasteita.

Koko pelastuslaitoksen henkilöstö on osallistunut osaltaan onnettomuuksien ehkäisytyöhön turvallisuusviestintäsuunnitelman ja sen ohjaaman koulutuksen mukaisesti. Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos osallistuu maakunnan ja kuntien turvallisuussuunnittelutyöhön myös varautumisen näkökulmasta.

Koulutuksen, ohjauksen ja neuvonnan lisäksi Pohjois-Savon pelastuslaitos on käyttänyt turvallisuusviestinnässään erilaisia kampanjoita,

kohtaamistilaisuuksia, koulutuksia, sosiaalista mediaa sekä yleisö- ja messutapahtumia.

Pelastuslaitos on osallistunut myös aktiivisesti koulujen NouHätä-kampanjan toteutukseen ja aluekilpailujen järjestämiseen. Tehokkaaksi viestintä- ja vaikutuskeinoksi on koettu myös henkilökohtainen vaikuttaminen valvontakäynneillä ja muissa työtehtävissä. Ennaltaehkäisevä viestintä on liitetty lisäksi poistumisharjoituksiin, verkkotiedottamiseen, pelastusasemien avointenovien tilaisuuksiin, mediayhteistyöhön ja yleisötapahtumiin. Esimerkiksi yläasteiden NouHätä-kampanja, paloturvallisuusviikko (Päivä paloasemalla) ja 112-päivä Kuopiossa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa ovat vakiinnuttaneet paikkansa näiden toimenpiteiden joukossa.

Pelastuslaitos on ollut mukana kansallisissa pelastusalan teemapäivissä ja tapahtumissa, erilaisissa yleisö- ja kylätapahtumissa, sekä messuilla. Tavoite on olla näkyvillä ja kohdattavissa, tietoa toiminnastamme ja turvallisuudesta jakaen.

Turvallisuusviestintään voidaan hyödyntää paloturvallisuuden itsearviointista ja palontutkinnasta saatuja tietoja, mutta myös paloturvallisuuden itsearviointi nähdään osana turvallisuusviestintää. Pelastuslaitos osallistuu myös maakunnan ja kuntien turvallisuussuunnittelutyöhön ja pelastuslaitosten kumppanuusverkoston hankkeisiin onnettomuuksien ehkäisyssä.

Vuoden 2023 alusta alkaen pelastuslaitoksen turvallisuuskoulutuspalvelut siirtyivät osaksi Pohjois-Savon hyvinvointialueen turvallisuuspalveluja, mikä on hetkellisesti tarkoittanut, ettei pelastuslaitoksella ole ollut turvallisuusviestinnästä vastaavaa. Yhteistyötä turvallisuuskoulutuspalveluiden kanssa on tästä huolimatta jatkettu aktiivisesti ja turvallisuusviestintätavoite on näin voitu saavuttaa.

Pohjois-Savon pelastustoimen aluetta koskeva turvallisuusviestintäsuunnitelma päivitetään vuosittain.

Tarpeet ja tavoitteet

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen turvallisuusviestintä-, turvallisuuskoulutus-, neuvonta- ja ohjaustyön tavoitteena olevat laadukkaat palvelut saavutetaan seuraavasti:

- Tuotetaan korkeatasoiset, riskianalyysin ja palvelutasopäätöksen huomioivat palvelut
- Kehitetään yhteistyötä kohderyhmien kanssa
- Kehitetään henkilöstön ammattitaitoa kaikilla organisaatiotasoilla

- Sitoutetaan ja motivoidaan henkilöstö osallistumaan turvallisuusviestintätöihin
- Parannetaan yhteistyötä viranomaisten sekä alueen muiden toimijoiden kanssa
- Kehitetään laadukas, ajantasainen ja yhdenmukainen koulutusmalli ja -materiaali

Pelastuslaitoksen on tarjottava aktiivisesti neuvontaa ja koulutusta erityisryhmien asumiseen liittyvälle henkilökunnalle sekä omissa asunnoissaan asuville ikäihmisille.

Pelastuslaitoksen on tarjottava asiantuntevaa ohjausta ja neuvontaa alaansa liittyvissä kysymyksissä kaikille asiakaskunnille.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos ylläpitää päivystävän palotarkastajan palvelua virka-aikana. Pelastuslaitoksen viranhaltijat tuottavat ohjausta ja neuvontaa oman asiantuntemuksensa asettamissa rajoissa. Lisäksi pelastuslaitoksella on nimettyjä viranhaltijoita vaativien kokonaisuuksien laitoksen sisäisessä kehittämistyössä ja antamassa neuvontaa.

Turvallisuusviestintää sekä valistusta ja neuvontaa toteutetaan koko henkilöstön toimesta. Turvallisuusviestinnän ja valistuksen koordinointi on sisällytetty yhden palotarkastajan tehtäväkuvaan, 0,25 HTV osuudella. Pelastuslaitoksen tuottaman ohjauksen ja neuvonnan koordinointi on osa riskienhallintapäällikön tehtäväkuvaan.

Pelastuslaitoksen tuottamalla turvallisuusviestinnällä tavoitetaan vuosittain yli 15 % toimialueen asukkaista. Turvallisuusviestintää toteutetaan ammattimaisesti yhteistyössä kontekstiasiantuntijoiden ja menetelmäasiantuntijoiden kanssa. Pelastuslaitos hyödyntää aktiivisesti sosiaalisen median kanavia turvallisuusviestin välitykseen. Turvallisuusviestintää sekä valistusta ja neuvontaa toteutetaan sosiaalisen median kanavia hyödyntäen.

Pelastuslaitoksen turvallisuusviestintä sekä valistus ja neuvonta toteutetaan viestinnän saavutettavuuskriteereiden mukaisesti.

Hyvinvointialueen pelastus- ja turvallisuuspalveluiden turvallisuuskoulutusyksikön pitämät konsernin sisäiset koulutukset ovat pelastuslaitoksen turvallisuusviestintää.

Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti ikäihmisten kouluttamiseen yhteistyössä hyvinvointialueen sisällä, kuntien, seurakuntien ja muiden vastaavien valmiiden viestintään soveltuvien sidosryhmien kanssa. Pelastuslaitoksen painopistealue

turvallisuusviestinnässä on palvelutasopäätöskaudella kotona asumisen turvallisuus, joka on myös osa sisäministeriön pelastustoimelle asettamia strategisia tavoitteita. Asumisen turvallisuuteen painottamalla vaikutetaan myös riskianalyyssissa havaittuun väestön ikääntymiseen ja terveydenhuollon palvelujen tarjoamiseen kotiin, lisäksi turvallisuusviestinnän kohdentamisessa hyödynnetään onnettomuuksien kehityksen seuranta.

Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti ikäihmisten kouluttamiseen yhteistyössä hyvinvointialueen sisällä, kuntien, seurakuntien ja muiden vastaavien valmiiden viestintään soveltuvien sidosryhmien kanssa.

Kehittämistarve

Asukaskannan kansainvälistyessä pelastustoimen on kyettävä toteuttamaan turvallisuusviestintää myös muilla kielillä kuin suomen kielellä. Tätä toteutetaan yhteistyössä pelastuslaitosten kumppanuusverkoston kanssa.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen verkkosivujen päivittäminen ja ajantasaisena pitämisestä tulee laatia suunnitelma. Verkkosivut ovat olennainen osa pelastusviranomaisen ohjausta, neuvontaa ja myös turvallisuusviestintää. Palvelutasopäätöskaudella verkkosivuille määritetään vastuuhenkilöt sisäministeriön ohjeen mukaisesti ja koko henkilöstö osallistuu oman erikoistumisensa puitteissa sisällön tuottamiseen.

Pelastuslaitoksen turvallisuuskouluttajat siirtyivät hyvinvointialueorganisaatiossa pelastustoimi- ja turvallisuuspalvelut toimialalla turvallisuuspalveluiden palvelualueelle. Pelastuslaitoksen on nimettävä turvallisuusviestinnästä vastaava viranhaltija.

- Henkilöresurssitarve 0,25 HTV/vuosi koordinointiin.

Osana pelastuslaitoksen turvallisuusviestintäsuunnitelmaa vahvistetaan jokaiselle palvelutasopäätösvuodelle oma teema. Teemoittamisessa pyritään peilaamaan SPEK:n vuositeemoja. Palvelutasopäätöskaudella kantavana teemana on kuitenkin koko palvelutasopäätöskauden ajan ikäihmisten turvallinen asuminen ja kodin turvallisuus. Pelastuslaitos osallistuu omalta osaltaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen HYTE-työskentelyyn painopisteenä tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen.

4.1.2 Palontutkinta

Palvelutason nykytilan kuvaus

Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ennalta ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien

kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyys ja selvitetään palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja pelastustoiminnan kulku.

Pelastuslaitoksella on ammattitaitoinen palontutkintaryhmä, jolla on hyvä perehtyminen palontutkintaan ja sen tavoitteisiin. Palontutkintaryhmä osallistuu pelastuslaitosten kumppanusverkoston ja muiden viranomaisten antamiin koulutuksiin. Ryhmällä on henkilökohtaiset suojavarusteet ja käytössään tutkintaa varten varusteltu palontutkinta-auto. Yhteistoiminta Itä-Suomen poliisilaitoksen tekniikan ja palosyyntutkijoiden sekä vakuutusyhtiöiden sekä sähkötarkastuslaitosten ja TUKES:in kanssa on jatkuvaa ja joustavaa. Pelastuslaitos on järjestänyt keväisin Itä-Suomen palontutkintaseminaarin, jossa mukana itäisen Suomen pelastuslaitosten palontutkijat, poliisi, vakuutusyhtiöt, ja muut palontutkintaan osallistuvat sidosryhmät.

Palontutkintaryhmällä tavoitteena on tutkia kaikki merkittävät rakennuspalot ja määritellyt valtakunnalliset teematutkinnat. Rakennuspalojen tutkinnassa saadut tulokset on kerrottu työvuorojen koulutuksessa tehtävään osallistuneille työvuoroille. Tavoitteena on, että palontutkintaan osallistuu aina kaksi palontutkijaa.

Palontutkintaryhmä käyttää kumppanusverkoston laatimaa ilmoittamismenettelyä tahalliseksi tai tuottamuksellisesti aiheutettujen palojen ilmoittamisessa poliisille.

Tarpeet ja tavoitteet

Palontutkinnan varusteiden ajantasaisena pitäminen, koulutus- ja palautemateriaalin teko. Tahallisten tai tuottamuksellisten palojen ilmoitusvelvollisuuden toteutuminen. Palontutkintaan tulisi olla osoittaa päätoimista henkilöstöresurssia.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos ylläpitää tarkoituksenmukaista palontutkintaryhmää varusteineen ja vahvistaa palontutkinnan osaamista ja viranomaisyhteistoimintaa. Palontutkintaryhmässä on jäseniä kaikilta pelastuslaitoksen toimialueilta.

Palontutkintaryhmä muodostaa palontutkintatiimin, joka kehittää pelastuslaitoksen palontutkintoimintaa. Palontutkinnan kokonaisuuden ylläpito ja koordinaatiovastuu on sisällytetty kahden pelastuslaitoksen viranhaltijan tehtäväkuvaan.

Pelastuslaitos suorittaa 1-tason palontutkinnan kaikkiin tulipaloihin. 1-tason palontutkinta suoritetaan pelastustoiminnan johtajien toimesta.

Pelastuslaitos suorittaa 2-tason palontutkinnan kaikkiin tulipaloihin, joissa on merkittäviä omaisuusvahinkoja tai kuolonuhri. 2-tason palontutkinta suoritetaan kaikkiin asuinrakennuspaloihin. 2-tason palon- tai palonsyyntutkinta suoritetaan yhteistyössä poliisin teknisen tutkinnan kanssa.

3-tason palontutkinta suoritetaan merkittävistä onnettomuuksista. Päätöksen tutkinnan aloittamisesta voi tehdä onnettomuustutkintakeskus, sisäministeriö tai pelastuslaitos. Työryhmä työskentelee erikseen nimetyn puheenjohtajan johdolla.

Pelastuslaitos suorittaa 2-tason palontutkinnan kumppanuusverkoston palontutkinnan asiantuntijaverkoston määrittämiin vuosittaisiin teematutkinnan mukaisiin tulipaloihin.

Pelastuslaitos kehittää palontutkintatulosten tietojen jalkautumista operatiiviselle ja onnettomuuksien ehkäisyn henkilöstölle, lisäksi valistus- ja koulutustoimintaan.

Pelastuslaitos ilmoittaa poliisille kaikista tulipaloista tai muista onnettomuuksista, jotka epäillään aiheutetun tahallisesti tai tuottamuksellisesti. Ilmoitus poliisille tehdään myös, jos tulipalon tai muun onnettomuuden syytä ei saada selvitettyä. Ilmoitusvelvollisuudesta säädetään Pelastuslaki 379/2011, 41 §:ssä.

Kehittämistarve

Koulutuksen lisääminen palontutkijoille ja tehtyjen palontutkintojen yhteenvetojen laadinta. Pronon tilastojen täsmällinen täyttäminen myös palontutkinnan ja tuottamuksellisten tulipalojen kirjaamisen osalta.

Palontutkintaryhmän aktiivisuutta tulee parantaa lisäämällä aktiivisesti tutkintoihin osallistuvien, koulutettujen, palontutkijoiden määrää ja pyrkiä järjestämään ryhmän jäsenille työaikaa tutkintojen suorittamiseen.

Palontutkintaryhmän jäseniltä tullaan edellyttämään osallistumista palontutkintoihin vuosittain, jotta henkilön osaaminen ryhmän jäsenenä voidaan ylläpitää.

Pelastuslaitoksen tulee ylläpitää omaa asiantuntemustaan ja sisäistä koulutusvalmiuttaan nimittämällä palontutkintoihin vastuuviranhaltija. Viranhaltijan tehtäväkuvaan tulee sisältyä palontutkintatoiminnan kehittäminen pelastuslaitoksen toiminta-alueella.

- Henkilöresurssitarve 0,5 HTV/vuosi.

4.1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitos osallistuu erilaisten lupakäsittelyjen lausumiseen ja toimii kiinteässä yhteistyössä rakennusvalvontaviranomaisen ja aluehallintaviranomaisen kanssa.

Rakennusvalvonnan pyytämistä lausunnoista vastaavat vaativissa kohteissa tähän erikoistuneet kaksi palotarkastajaa. Tarvittaessa kootaan pelastuslaitoksen sisäinen asiantuntijaryhmä lausumaan erikoisempia kohteita, joissa on selvitetty myös muiden pelastuslaitoksen linjauksia. Lisäksi rakennuslupien lausuntaan ja aluehallintoviraston - ja muiden viranomaisten pyytämiin lausuntoihin osallistuvat päätoimiset palotarkastajat ja palomestarit kohdealueellaan pelastusjohtajan toimiohjeen ja tehtäväkuvaustensa mukaisesti.

Pelastuslaitos on lisäksi järjestänyt säännöllisesti vuosittain seminaareja kuntien rakennusvalvonnan ja alueen rakennusteollisuuden kanssa ajankohtaisten asioiden käsittelemiseksi. Rakenteellisen paloturvallisuuden ohjaamisessa ja rakennusvalvonnan ja rakennusteollisuuden seminaareissa tähdätään maakunnallisesti yhdenmukaisiin käytäntöihin.

Menneellä palvelutasopäätöskaudella yhteistyötä on tehty Itä-Suomen poliisin ja oikeusministeriön kanssa (sisäisen turvallisuuden ohjelmat, teemavalvonnat), ympäristöterveyshuollon (rakennuslupa- ja muut lausunnot ja katselmukset, teemavalvonnat), TUKES:in ja paloteknisiä laitteita valvovien ilmoitettujen laitosten kanssa (palotekniset laitteet, katselmukset ja koulutus palontutkinta), Onnettomuustutkintakeskuksen, aluehallinto-virastojen (valvonta, toimilupa- ja muut lausunnot), ELY-keskuksen kanssa (liikenneturvallisuus, lausunnot, hankkeet ja kampanjat), Pohjois-Savon pelastusalan liiton (palokunta- ja varautumiskoulutus), Pohjois-Savon kylät ry:n (kyläien turvallisuuskoulutus ja -turvallisuussuunnitelmat ja kehittämishankkeet) ja kuntien kanssa (varautuminen).

Lisäksi pelastusviranomaisen suorittaa tarkastuksia yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan toimijoiden kanssa (mm. kotihoito, vanhusten palveluohjaus, kotisairaalapalvelut) ja ympäristöterveyspalveluiden kanssa pelastuslain 42 §:n mukaisesti ilmoitetuissa palo- ja onnettomuusriskikohteissa. Tarvittaessa yhteistyötä on näissä kohteissa tehty myös kuntien rakennusvalvontojen kanssa. Pelastuslaitoksella on pelastuslain (379/2011) 42 § mukaisien ilmoitusten käsittelyn toimintoon nimetty vastuuviranhaltija, jonka lisäksi tarkastuksia suorittavat alueella toimivat muut pelastusviranomaiset.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos osallistuu pelastuslaitosten väliseen yhteistyöhön. Yhteistyötä tehdään kaikkien pelastuslaitosten vapaaehtoisen yhteenliittymän kautta. Tavoitteena on kehittää pelastuslaitosten palveluita ja toimintaa siten, että palvelut ovat laadukkaita, tehokkaita ja taloudellisia. Samalla pyritään palveluissa yhdenmukaiseen tulkintaan voimassa olevista säädöksistä ja määräyksistä. Yhteistyö on koordinoitua ja toimintaa johtavat kaikki suomen pelastusjohtajat sekä heidän nimeämensä pelastusjohtajien hallitus. Jatkuvasti kehittyvän yhteistyön toiminta-ajatuksena on parantaa yhteiskunnallista turvallisuutta kaikissa oloissa. Visiona on vahvistaa pelastuslaitosten palvelujen yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella otetaan vastaan ja käsitellään sisäisen ohjeen mukaisesti pelastuslain (379/2011) 62 §:n mukaisia nuohouksessa havaittujen vikojen ilmoituksia. Pelastuslaitos järjestää myös alueen nuohoojien kanssa säännöllisiä kokoontumisia, joissa myös ilmoituksiin liittyviä asioita käsitellään.

Tarpeet ja tavoitteet

Rakentamisen ohjaukseen käytettävän resurssin yhdenmukaistaminen kaikkien Pohjois-Savon hyvinvointialueen kuntien osalta suhteessa rakentamisen volyyymiin.

Aurinko- ja tuulivoimaloiden sekä sähkö- ja vetyvarastojen turvallisuuden edistäminen.

Pelastuslain (379/2011) 42§:n mukaisten ilmoitusten käsittely joustavasti ja joutuvasti ja riskiarvioon perustuvien tarkastusten suorittaminen viivytyksettä ilmoituksen alaisiin kohteisiin.

Henkilöstön osaamisen varmistaminen muuttuvassa toimintaympäristössä.

Pelastuslaitos osallistuu kansalliseen pelastuslaitosten väliseen yhteistyöhön onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvien työryhmien ja asiantuntijaryhmien toimintaan. Onnettomuuksien ehkäisyn henkilöstöllä on edustus turvallisuuspalvelujen, turvallisuusviestinnän, rakentamisen ohjauksen,

kemikaalivalvonnan, valvonnan, yleisötilaisuuksien, riskiasuntojen ja palontutkinnan asiantuntijatyöryhmissä.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitoksella on käytössä sähköinen ilmoituskanava pelastuslain 42§:n mukaisille ilmoituksille. Pelastuslaitos suorittaa pelastuslain 42§:n mukaisia tarkastuksia. Tarkastuksia voidaan tehdä yhteistyössä muiden hallinnonalan viranomaisten kanssa.

Pelastuslaitos ottaa käyttöön pelastuslaitosten yhteistyöverkoston kanssa yhteistyössä laaditun sähköisen ilmoituskanavan pelastuslain 62§:n mukaisille ilmoituksille, kun se sisäministeriön ylläpitämille verkkosivuille julkaistaan.

Pelastuslaitos osallistuu kansalliseen pelastuslaitosten väliseen yhteistyöhön onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvien työryhmien ja asiantuntijaryhmien toimintaan. Onnettomuuksien ehkäisyn henkilöstöllä on edustus turvallisuuspalvelujen, turvallisuusviestinnän, rakentamisen ohjauksen, kemikaalivalvonnan, valvonnan, yleisötilaisuuksien, riskiasuntojen ja palontutkinnan asiantuntijatyöryhmissä.

Pohjois-Savon pelastuslaitos ylläpitää ja kehittää yhteistyötä eri yhteistyötahojen, viranomaisten ja aluehallintoviranomaisten sekä muiden pelastuslaitosten kanssa.

Aurinko- ja tuulivoimaloiden turvallisuuden ja patoturvallisuuden edistämiseksi pelastuslaitos on nimennyt turvallisuuden edistämiseen vastuupalotarkastajan ja tätä ylläpidetään.

Kehittämistarve

Aluehallintoviraston näkemyksen (tarkastus 2022) mukaan osa Kuopion rakennusvalvonnan kanssa tehtävästä työstä on ollut pelastuslain tarkoittamaa yhteistyötä laajemmalla tasolla. Siten resursseja on käytetty muuhun kuin lakisääteisten tehtävien hoitamiseen, ja se vaikeuttaa osaltaan pelastustoimen omista lakisääteisistä tehtävistä huolehtimista. Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos kehittää yhteistyötä Kuopion kaupungin rakennusvalvonnan kanssa vuoden 2024 aikana siten, että se ei kuormita resursseja ympäryskuntia merkittävästi enemmän suhteessa rakentamisen volyyymiin.

Sähkö- ja vetyvarastojen turvallisuuden edistämiseen tulee nimetä vastuuviranhaltija vuoden 2024 aikana.

Pelastuslain 42§:n mukaisiin ilmoituksiin tulee varata riittävä henkilöstöresurssi, jolla voidaan varmistaa pelastuslaitoksen sisäinen ja ulkoinen koulutus ja riittävä

resurssi valvontatoimenpiteiden suorittamiseen. Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on havaittu kehittämistarpeita henkilöstön kouluttamiseen liittyen pelastuslain 42§:n mukaisten ilmoitusten tekemiseen ja käsittelyyn.

Jotta pelastuslaitos voi tuottaa ajantasaista rakentamisen ohjausta, on henkilöstön osaamista lisättävä muuttuvassa toimintaympäristössä (ohjaavat lait ja asetukset). Lisäksi pelastuslaitoksen tulee varmistaa osaamisen saatavuus alueellaan tarkastamalla asiantuntijoiden virkanimikkeitä ja työnvaativuuden arvioinnin perusteella palkkausta. Osaamista tulee lisätä sisäisen koulutuksen keinoin. Rakentamisen ohjaukseen pelastuslaitos keskittää myös sisäistä koulutusta alkavana palvelutasopäätöskautena, tarpeen mukaan myös ulkopuolisen asiantuntijatahon tuottamana. Tämä tulee ottaa huomioon pelastuslaitoksen koulutussuunnitelmassa.

- Henkilöresurssitarve 0,25 HTV/vuosi.

4.1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain 379/2011, 43 § mukaisesti pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrää ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

Pelastuslaitos seuraa onnettomuuskehitystä pääosin riskianalyysiprosessin kautta. Riskianalyysissa tarkastellaan toimintaympäristön arvioinnin ja onnettomuuskehityksen seurannan perusteella tunnistettuja keskeisiä uhkia ja riskejä sekä niiden muutoksia. Onnettomuuskehityksen seuranta perustuu valtakunnalliseen riskiruutuaineistoon, pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastosta saatavaan tilastotietoon sekä kansalliseen ja alueelliseen riskiarvioon. Riskianalyysi päivitetään palvelutasopäätöskausittain sekä tarvittaessa toimintaympäristön oleellisesti muuttuessa.

Lisäksi onnettomuuskehitystä, onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrää sekä muiden uhkien ja riskien muutoksia tarkastellaan yhdessä viranomaisten ja eri tahojen kanssa maakunnallisten ja valtakunnallisten yhteistyörakenteiden kautta. Onnettomuuskehityksestä viestitään julkisesti vähintään kerran vuodessa julkaistavilla tiedotteilla.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuuskehitystä säännöllisesti tehtävien analyysien ja havaintojen perusteella. Onnettomuuksien ehkäisyä ja pelastustoiminnan toimintavalmiutta säädellään ja ohjataan onnettomuuskehitykseen perustuen.

Pelastuslaitos kohdentaa turvallisuusviestintää onnettomuuskehityksen seurannassa havaittujen trendien mukaan.

Pelastuslaitos tekee yhteistyötä muiden viranomaisten ja tahojen kanssa selvittäessä onnettomuuksien syitä.

Pelastuslaitos suorittaa palontutkinnan kaikissa tulipaloissa. Palontutkinnan tavoitteena on selvittää tulipalojen syttymissy, minkä pohjalta tehdään alueellista ja valtakunnallista onnettomuuksien ehkäisytyötä. Palontutkinta voidaan tehdä yhdessä muiden viranomaisten kanssa.

Pelastuslaitos tekee rakennushankkeiden yhteydessä tiivistä yhteistyötä rakennuslupaviranomaisten kanssa. Onnettomuuskehitystä arvioidaan etupainotteisesti maakunta- ja aluekaavoissa, sekä niiden myötä käynnistyvissä rakennushankkeissa.

Viranomaisten, yhteistyötahojen ja sidosryhmien välisissä yhteistyöryhmissä käsitellään maakunnan onnettomuuskehitystä, sekä uhka ja riskiarvioita.

Pelastuslaitos kerää havaintoja toistuvista onnettomuuksien syistä ja seurauksista. Negatiivinen kehityskulku pyritään taittamaan onnettomuuksien ehkäisyn keinoin.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos kehittää onnettomuuskehityksen seurantaan dynaamiseksi prosessiksi, joka mahdollistaa ennakoivan ja ajantasaisen reagoinnin kehityskulkujen torjumiseksi.

Pelastuslaitos päivittää riskianalyysin kansallisen ja alueellisen riskiarvioiden seuraavan päivityskierroksen jälkeen. Riskianalyysin ajantasaisuus tarkastetaan ja tarvittaessa päivitetään kunakin palvelutasopäätöskauden vuonna.

Pelastuslaitos kohdentaa onnettomuuksien ehkäisyä onnettomuuskehityksen suunnat huomioiden.

Pelastuslaitos osallistuu osaltaan kaavoittamisen ja rakentamisen ohjaamiseen, mikä osaltaan ennakoii onnettomuuskehityksen suuntaa.

Alueellinen riskiarvio päivitetään vuonna 2025 (0,5htv).

Pelastuslaitoksen riskianalyysi päivitetään vuonna 2025 (0,5htv).

Pelastuslaitos tarkastaa riskianalyysin ajantasaisuuden vuosittain koko palvelutasopäätöskauden ajan (0,1htv/vuosi).

Pelastuslaitos tarkastelee vuosittain eri onnettomuustyyppien onnettomuuksien määrien kehitystä. Määrällisten kehityssuuntien pohjalta voidaan käynnistää riskianalyysin päivitysprosessi (0,1htv/vuosi).

Pelastuslaitos raportoi tarvittaessa tehdyistä onnettomuuskehityksen havainnoista muille viranomaisille, päätöksentekijöille ja kumppanuusverkoston kautta ministeriölle (0,1htv vuosittain).

Kehittämistarve

Alueellinen riskiarvio päivitetään vuonna 2025 (0,5htv).

Pelastuslaitoksen riskianalyysi päivitetään vuonna 2025 (0,5htv).

Pelastuslaitos tarkastaa riskianalyysin ajantasaisuuden vuosittain koko palvelutasopäätöskauden ajan (0,1htv/vuosi).

Pelastuslaitos tarkastelee vuosittain eri onnettomuustyyppien onnettomuuksien määrien kehitystä. Määrällisten kehityssuuntien pohjalta voidaan käynnistää riskianalyysin päivitysprosessi (0,1htv/vuosi).

Viranomaisten, yhteistyötahojen ja sidosryhmien välisissä yhteistyöryhmissä käsitellään maakunnan onnettomuuskehitystä, sekä uhka- ja riskiarvioita. Tilannekatsaukset pidetään kaikissa yhteistyöryhmien välisissä kokouksissa. Kuitenkin vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Pelastuslaitos raportoi tarvittaessa tehdyistä onnettomuuskehityksen havainnoista muille viranomaisille, päätöksentekijöille ja kumppanuusverkoston kautta ministeriölle (0,1htv vuosittain).

4.1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta

Palvelutason nykytilan kuvaus

Lain hyvinvointialueesta 611/2021 7§:n mukaan hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa. Hyvinvointialue voi myös hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy vastuu palvelujen järjestämisestä ja niiden asianmukaisen tuottamisen valvonnasta.

Tarpeet ja tavoitteet

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitoksella ei ole tunnistettua tarvetta siirtää onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvia tehtäviä muiden hyvinvointialueen järjestettäväksi.

Valtakunnalliseen yhteistyöhön osallistutaan jatkossakin esimerkiksi pelastuslaitosten kumppanuusverkoston kautta.

Päätös palvelutasosta

Pohjois-Savon hyvinvointialueen onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvia tehtäviä ei siirretä muiden hyvinvointialueiden järjestettäväksi.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toimintaan osallistuminen kuuluu pelastuslaitoksen määrättyjen viranhaltijoiden virkatehtäviin.

Kehittämistarve

Valvontatehtävät Palvelutasokauden aikana tehdään tiivistä yhteistyötä ja tarkastellaan yhdessä Itä-Suomen yhteistyöalueella sijaitsevien pelastuslaitosten kanssa mahdollisia hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan sisältyvien tehtävien järjestämisen tarpeita.

Kumppanuusverkoston työskentelyyn käytettävän työajan kirjaamista tulee tarkentaa.

4.1.6 Valvontatehtävät

Palvelutason nykytilan kuvaus

Palotarkastusalueet ovat muodostuneet kunnittain ja palotarkastuksia tehdään pääasiassa pelastusasemakohtaisesti. Keskisuurten paloasemien perustamisen jälkeen on henkilöstön liikkuvuus asemien välillä aiheuttanut haasteita pelastajien osallistumiseen palotarkastusten suorittamiseen. Olemassa olevan pelastajapulan takia ja pelastuslaitoksen operatiivisen toiminnan turvaamiseksi on jouduttu rekrytoimaan henkilöitä, jotka eivät täytä pelastuslain ja asetuksen mukaista kelpoisuusehtoa ja jotka eivät näin ollen voi toimia alueen pelastusviranomaisina ja suorittaa palotarkastuksia.

Palotarkastusten tekemiseen osallistuu koko operatiivinen henkilöstö (pelastusviranomaiset) ja lisäksi on yhteensä kuusi päätoimista palotarkastajaa, jotka alueellisen edustuksen kanssa muodostavat riskienhallinnan (onnettomuuksien ehkäisyn) tiimin.

Valvontakohteiden valvontavälit on esitetty valvontasuunnitelman liitteenä. Valvontaväleissä noudatetaan pelastuslaitosten kumppanuusverkoston kanssa yhteisesti sovittuja käytäntöjä. A1-kohteissa hoito- ja huoltolaitosten ja tuetun asumisen ja muiden poistumisturvallisuusselvityskohteiden valvontaväli on 1–3 vuotta riippuen toiminnan luonteesta ja rakenteellisen paloturvallisuuden ratkaisuista (sprinklaus), hotelli- ja majoitus- ja asuntolatoiminnan osalta 2–10 vuotta. A2-valvontakohteiden eli opetusrakennusten ja päiväkotien valvontaväli on 2–5 vuotta riippuen toiminnan luonteesta ja laajuudesta. A3-A6 kokoontumis- ja liikerakennukset, teollisuus- ja varistorakennukset, maatalousrakennukset, viljankuivaamot, marjatilat ja muut rakennukset periaatteellinen valvontaväli on 1–10 vuotta kohteesta, toiminnasta ja sen laajuudesta riippuen.

Valvontakohteista A7-A8 pientalot, eli asuinrakennukset ja vapaa-ajan rakennukset ovat pääosin asuinkiinteistöjen itsearviointien menettelyn piirissä. Näihin kohteisiin kohdennetaan kuitenkin myös perinteistä palotarkastusmenettelyä. Paloturvallisuuden itsearviointien prosessissa on kuntakohtaisesti saavutettu 70–100 % tarkastusvuoden kohteista. A7-A8 kerrostaloihin ja rivitaloihin on suoritettu perinteisiä palotarkastuksia ja näiden valvontaväli on 10 vuotta, mikäli kohteessa ei ole pelastustoimen laitteita.

Tehtyjen palotarkastusten määrät raportoidaan toimialueittain johtoryhmälle. Vuosittaiset palotarkastusmäärät suunnitellaan valvontasuunnitelmassa. Pelastustoimen alueella vuosittain tarkastettavat kohteet on pystytty tarkastamaan keskimäärin noin 90 %.

Palotarkastus voidaan suorittaa myös paloriskin tai muun ilmoitetun onnettomuusvaaran perusteella tai nuohoojan vikailmoituksen perusteella.

Palotarkastuksilla tarkistetaan palotarkastuskohteen valvontaväli. Palotarkastusten tulee olla riskiperusteisia, ja jos palotarkastuksilla havaitaan kohonnutta riskiä paloturvallisuudessa, valvontaväliä voidaan tihentää.

Palotarkastusten lisäksi pelastusviranomaisen suorittaa myös asiakirjavalvontaa, jonka tarkoituksena on varmistaa velvoitteiden noudattamista kohteessa. Tämä tapahtuu esimerkiksi kohteen laatiman poistumisturvallisuusselvityksen, pelastussuunnitelman tai muiden kohteesta laadittujen asiakirjojen, kuten TUKES:in hyväksymien tarkastuslaitosten tekemien automaattisten sammutuslaitteistojen tai paloilmoittimien käyttöönotto- ja määräaikaistarkastusten asiakirjojen perusteella.

Pelastuslaitos ohjaa keskitetysti poistumisturvallisuusselvitysten laadintaa ja toimenpiteitä turvallisuustason parantamiseksi niissä kohteissa, joissa asuvien toimintakyky on alentunut. Säädösten mukaisia valvontakäyntejä priorisoidaan henkilö- ja poistumisturvallisuuden kannalta vaativiin kohteisiin kuten hoito- ja huoltolaitoksiin, tuetun asumisen kohteisiin ja palvelutaloihin.

Eryiskohteiden valvontatyö vaatii erikoistumista. Kun kohteet ovat hajallaan ympäri maakuntaa, joutuu näihin erikoistuva palotarkastaja liikkumaan paljon ja aikaa kuluu myös matkoihin. Pelastusasemia on 32, eikä voida olettaa, että jokainen pelastusaseman vastuhenkilö erikoistuu kaikkiin onnettomuuksien ehkäisyn asioihin, vaan esimerkiksi hoito- ja huoltolaitosten paloturvallisuuteen, poistumisturvallisuusarviointeihin, paloteknisiin laitteistoihin ja -tekniikoihin, savunpoistoon ja paloriski-ilmoitusprosessiin on koko maakuntaa koskevaa erikoistumista yhdenmukaisten vaatimusten täyttymiseksi.

Erheellisistä paloilmoituksista johtuvien hälytysten yhteydessä järjestetään tarvittavaa opastusta ja seurataan erheellisten hälytysten määrää. Erheellisiä hälytyksiä tarkastellaan myös kohteen palotarkastuskäynnin yhteydessä.

Pelastuslaitos perii maksun suoritetuista valvontakäynneistä niihin käytetyn ajan perusteella ja vuosittain vahvistettavan hinnaston mukaisesti. Pientaloissa asuin- ja vapaa-ajan rakennuksien tarkastuksista ei peritä tarkastusmaksua. Jos pientalon itsearviointilomaketta ei palauteta muistutuksesta huolimatta, kohteeseen tehty palotarkastus on maksullinen.

Tarpeet ja tavoitteet

Valvontatoiminnan määrällisen kattavuuden sekä asiakirjojen laadun varmistaminen perustuen riskienarviointiin.

Uuden valvontasovelluksen käyttöönottoaminen vuoden 2024 lopussa.

Valvonnan riskiperusteisuuden varmistaminen auditoivalla palotarkastusmenettelyllä ja paloturvallisuuden itsearviointin perusteella.

Päätös palvelutasosta

Palotarkastustoiminta ja valvontatyö on osa kaikkien pelastusviranomaisten työnkuvaa. Pelastuslaitoksen operatiivinen henkilöstö tuottaa valvontaan 33 htv (pelastajat, pelastusryhmänjohtajat, ruiskumestarit, palomestarit ym.). Tämän lisäksi käytettävissä on kuuden päätoimisen palotarkastajan työpanosta 3 htv edestä. Lisäksi valvontatyöhön käytetään muun päällystöviranhaltijoiden työaikaa tehtävänkuvansa mukaisesti.

Pelastuslaitoksella on käytössä valvontasovellus.

Pelastuslaitoksella on käytössä pelastuslain (379/2011) 79 § mukainen valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelma tarkoittaa pelastuslaitoksen lakisääteisen palotarkastustoiminnan perusteet ja järjestelyt, valvonnan tavoitteet ja toteuttaminen sekä yhteistoiminta eri viranomaisten kanssa. Valvonnassa huomioidaan myös palotarkastusten ja muun valvonnan toteuttamisen laadulliset tavoitteet.

Palotarkastusten tekemisessä, asiakirjavalvonnassa ja muissa palotarkastuksen prosesseissa otetaan huomioon kumppanuusverkoston turvallisuuspalveluiden linjaukset.

Riskienhallintapäällikkö vastaa valvonnan toteutumisesta toimialueella.

Vuosittain toteutettavan pientalojen itsearviointin perusteella korkeariskisiksi arvioituihin kohteisiin suoritetaan valvontakäynti seuraavana kalenterivuonna. Korkeariskisten kohteiden arvioinnin kriteerit tarkennetaan vuoden 2024 aikana.

Kehittämistarpeissa kuvatut toimet toteutetaan kuvatus mukaisesti palvelutasopäätöskaudella, kuitenkin valtakunnallisen onnettomuuksien ehkäisyjärjestelmän toteutusaikataulun ja käyttöönottoaikataulun huomioiden.

Kehittämistarve

Valtakunnallinen onnettomuuksien ehkäisyjärjestelmä, valvontasovellus, otetaan käyttöön Pohjois-Savon pelastuslaitoksella nykyisen aikataulun perusteella kesällä 2025. Pelastuslaitoksella tulee varautua uuden sovelluksen käyttöönottamiseen vuoden 2024 aikana, tämä tulee vaikuttamaan palotarkastusten suorittamiseen ja paloturvallisuuden itsearviointiin merkittävästi. Tämä otetaan huomioon vuoden 2024 ja 2025 valvontasuunnitelmassa. Paloturvallisuuden itsearviointia voidaan vuoden 2024 aikana suorittaa olemassa olevalla toimintamallilla, mutta valvontasovelluksen

vaihtuessa tulee toiminta suunnitella kokonaisuutena uudelleen. Aiemmilta paloturvallisuuden itsearviointien valvontakierroksilta saatua vastauksiin perustuva tilastomateriaali tulee kuitenkin säilyttää ja pyrkiä tuottamaan vertailtavaa aineistoa myös jatkossa.

Arvioiva palotarkastusmenetelmä liitetään valmistuvaan uuteen palotarkastusten valvontasovellukseen, joka korvaa nykyiset valvontaohjelmat. Tässä yhteydessä päästään myös alueellisen riskianalyysin johtopäätöksissä mainittuun auditoivaan ja riskiperusteisesti kohdentuvaan valvontaan, johon nykyisellä järjestelmällä ei ole mahdollisuutta. Tämä tulee edellyttämään valvontaa suorittavan henkilöstön sisäistä kouluttamista kevään 2025 ja vuoden 2026 aikana.

- HTV tarve: 2024 0,25HTV/vuosi, 2025 ja 2026 0,5HTV/vuosi.

A7 ja A8 kohteista kerrostalot ja rivitalot tulee saattaa osaksi paloturvallisuuden itsearviointimenettelyä, mikäli kohteessa ei ole pelastustoimen laitteita (pl. sisääntulotasolta laukaistava painovoimainen savunpoisto). Paloturvallisuuden itsearviointia kehitetään alkavalla palvelutasopäätöskaudella siten, että valvontakäyntejä suoritetaan riskiperusteisesti valittuihin kohteisiin itsearviointia seuraavan kalenterivuoden aikana.

- HTV tarve: 2024 ja 2025 0,25 HTV/vuosi.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen valvontatoiminnan kehittämiseksi pelastuslaitos lisää nykyisten kuuden palotarkastajan määrää kahdella, nämä palotarkastajat tullaan sijoittamaan eteläiselle ja pohjoiselle toimialueelle siten, että keskisuurten paloasemien aiheuttamaan paineeseen valvonnan suorittamiseksi voidaan vastata nykyisessä pelastajapulassa.

- HTV tarve: 2024 2 HTV.

Palotarkastusten perusteella luotujen asiakirjojen laatua tulee arvioida ja kehittää, tätä varten tulee luoda arviointikriteerit.

- HTV tarve: 0,25 HTV/vuosi

Palotarkastusten laatua tulee arvioida asiakaskyselyjen perusteella ja tarvittaessa reagoida saatuun palautteeseen kouluttamalla henkilöstöä. Pelastuslaitos osallistuu osana Pohjois-Savon hyvinvointialuetta asiakaspalauttekanavien kilpailuttamiseen ja rakentamiseen siten, että asiakaspalautteista voidaan johtaa sisäiseen koulutukseen ja prosessien kehittämiseen materiaalia viimeistään vuoden 2025 alusta alkaen.

Palotarkastusta ja muita valvontatehtäviä tekevien viranhaltijoiden eritasoinen osaaminen aiheuttaa lisähaasteen palotarkastustoimintaan. Pelastuslaitoksen tulee osana muita kehitystarpeita kohdentaa palotarkastusten sisäiseen kouluttamiseen päällystöviranhaltijan/palotarkastajan työaikaa. Vuoden 2024 osalta tämä on osa uuden valvontasovelluksen käyttöönottoa ja kuuluu resurssitarpeiltaan aiemmin kuvattuihin koulutustarpeisiin. Vuoden 2025 koulutusresurssia tulee kohdentaa auditoivaan palotarkastusmenettelyyn, jotta riskianalyyseissa osoitettuihin kehittämistarpeisiin päästään. Vuodesta 2026 alkaen resurssitarve on 0,5HTV/vuosi kohdentuen palotarkastusten suorittamiseen ja asiakirjojen laadun kehittämiseen.

4.1.7 Valmiuden tarkastaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain (379/2011), 84 § mukaan pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia pelastuslaissa säädettyjen suuronnettomuuksien ja poikkeusolojen varautumisjärjestelyiden valvomiseksi. Tarkastuksen toimittajalla on oikeus päästä tarkastettaviin tiloihin ja saada selvityksiä pelastuslaissa vaadituista varautumista koskevista suunnitelmista ja muista järjestelyistä.

Pelastuslaitos ei ole suorittanut erikseen pelastuslain (379/2011) 84 §:n mukaisia tarkastuksia. Poikkeusoloihin ja suuronnettomuuksiin varautumisvelvolliset viranomaiset ja toimijat toteuttavat varautumisvelvoitettaan lakiperusteisesti virkavastuulla tai toiminnanharjoittajan vastuulla. Pelastuslaitos on tarkastellut omatoimisen varautumisen velvoitteiden täyttymistä palotarkastusten yhteydessä.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa tehdä pelastuslain (379/2011) 84 § mukaisia valmiustarkastuksia kohteisiin, jotka ovat keskeisiä toimijoita poikkeusoloissa toimiessa tai varautumisvelvollisia suuronnettomuuksiin.

Pelastuslaitoksen on huomioitava elinkeinoelämän toimijat varautumisen ja väestönsuojelun suunnittelussa ja toteutuksessa, sekä integroitava heidät osaksi väestönsuojelukokonaisuutta.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslain (379/2011) 84 §:n mukaiset tarkastukset ovat osa pelastuslaitoksen keinovalikoimaa varautumisjärjestelyiden valvomiseksi.

Kehittämistarve

Pelastuslaitoksen tekee pelastuslain (379/2011) 84 § mukaisia valmiustarkastuksia kohteisiin, jotka ovat keskeisiä toimijoita poikkeusoloissa toimiessa tai varautumisvelvollisia suuronnettomuuksiin.

4.1.8 Muut onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan palvelut (ei pelastuslainsäädännön edellyttämät)

Pelastuslain lisäksi pelastusviranomaisen on säädetty yhdeksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) valvontaviranomaiseksi.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella kemikaaliturvallisuuslainsäädännön alaisten päätösten ja lausuntojen tekeminen on keskitetty päätoimisille palotarkastajille riskienhallinnan tiimiin, jotta yhdenmukaisuus koko toimialueella säilyy. Pelastusviranomaisen valvoo muun muassa ilotulitteiden käyttöä yksityisen toimesta, erikoistehosteiden käyttöä sekä lausuu poliisille ilotulitusnäytöksiä turvallisuusjärjestelyistä.

Ilotulitteiden käytöstä tulee etukäteen ilmoittaa pelastusviranomaiselle (390/2005 91 §). Ilmoittamisessa voidaan käyttää pelastuslaitosten kumppanuusverkoston sivuilta löytyvää lomaketta. Pelastusviranomaisen tekee ilmoituksen perusteella päätöksen, jossa voidaan asettaa ehtoja turvalliseen käyttöön. Ilotulitteita voidaan käyttää ilman ilmoitusta uutena vuotena. Pelastuslaitos on sallinut myös kesämökkikauden päätösjuhlissa Venetsialaisissa taajama-alueiden ulkopuolella tapahtuvan ilotulituksen rajoitettuna aikana.

Kemikaaliturvallisuuslainsäädännön alaisina vaativina toimenpiteinä päätökset vaarallisen kemikaalin vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia sekä ilotulitteiden varastoinnista kaupan yhteydessä koskevista ilmoituksista on keskitetty yhdelle palotarkastajalle.

Pelastusviranomaisen on valvottava tuotantolaitoksien teknisen toteutuksen ja toimintatapojen vaatimustenmukaisuutta ja toimivuutta sekä ilmoituksen takia tehdyssä päätöksessä asetettujen lupaehtojen mukaisuutta. Velvoitteena on myös tarkastaa tuotantolaitoksen toimintatavat ennen tuotantolaitoksen käyttöönottoa. Käyttöönoton jälkeen laitosten valvontaa toteutetaan yleisillä palotarkastuksilla, joita suorittavat alueen kaikki pelastusviranomaiset. Kemikaaliturvallisuuslain mukaista pelastusviranomaisten suorittamaa valvontaa ohjaa ja yhtenäistää Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES).

Öljylämmityslaitteiston asentaminen kuuluu myös kemikaalien vähäiseen käsittelyyn ja varastointiin. Öljylämmityslaitteistojen valvonta käynnistyy toiminnanharjoittajan tai kiinteistön omistajan ilmoituksesta.

Pelastusviranomaisen on tarkastettava öljylämmityslaitteisto kolmen kuukauden kuluessa käyttöönotosta.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen tulee tuottaa kemikaaliturvallisuuslainsäädännön mukaista palvelua ja valvontaa. Tämän tuottamiseksi pelastuslaitokselta vaaditaan muusta pelastuslainsäädännöstä osittain poikkeavaa osaamista ulkoisen neuvonnan ja sisäisen neuvonnan tuottamiseksi.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos ylläpitää Kemikaaliturvallisuuslainsäädännön määrittämien palveluiden tuottamiseen 0,5HTV/vuosi asiantuntijaa.

Tehtävä edellyttää perehtyneisyyttä kemikaaliturvallisuuslainsäädäntöön ja henkilökohtaisia sekä pedagogisia ominaisuuksia pelastuslaitoksen sisäisten koulutustilaisuuksien toteuttamiseen.

Kehittämistarve

Kemikaaliturvallisuuslainsäädännön alaisista velvollisuuksista tulee kehittää sisäistä koulutuspolkua ja osaaminen tulee olla vähintään kahdennettua, jotta pelastuslaitokselle ei synny avainhenkilöriskejä. Pelastuslaitos tulee palvelutasopäätöskaudella kouluttamaan 1–2 palotarkastajaa tukemaan palvelutuotantoa näiltä osin ja tarvittavan osaamisen varmistamiseksi muuttamaan yhden palotarkastajan viran paloinsinööriksi, jonka vastuualueeseen kemikaaliturvallisuus kuuluu. Nimikemuutoksen myötä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palvelurakenne tarkentuu vastaamaan ympärysalueiden pelastuslaitosten palvelurakennetta, samalla työnvaativuuden arvioinnin kautta voidaan varmistaa kilpailukelpoinen palkkaus ja vaadittavan osaamisen säilyminen pelastuslaitoksella. Puolet tämän paloinsinöörin työajasta käytetään rakentamisenohjaukseen.

4.2 Pelastustoiminta ja siihen varautuminen

4.2.1 Väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittava hälytysjärjestelmä

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain (379/2011) 27§:n mukaan hyvinvointialueen päättää, millä tavoin pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella on väestön varoittamiseen tarkoitettu väestöhälytinjaestelmä väestöä uhkaavaa vaara- ja onnettomuustilanteita varten. Väestöhälyttimet on tarkoitettu ensisijaisesti ulkona liikkuvien ihmisten varoittamiseen. Väestöhälytinjaestelmää käytetään väestön varoittamiseen vaara- ja onnettomuustilanteissa, joissa tulee suojautua sisätiloihin. Väestöhälytinjaestelmä koostuu kiinteistä suurtehoväestöhälyttimistä sekä liikuteltavista hälyttimistä. Pelastuslaitos vastaa hälytinjaestelmän ylläpidon kokonaisuudesta.

Alueella on uuden ja vanhan aikakauden väestöhälyttimiä. Pelastuslaitoksen tekemän periaatepäätöksen mukaan vanhoja pienitehoisia VHF-ohjattuja hälyttimiä ei huolleta ja korjata. Väestöhälyttimien kuuluvuusalue rakennetaan uusilla, tehokkaammilla ja varmatoimisemmilla suurtehoväestöhälyttimillä.

Väestöhälytinjaestelmä kattaa osan maakunnan alueesta. Hälyttimet on sijoitettu ensisijaisesti 1- ja 2- riskialueille ja kuntakeskuksiin. Tämänhetkessä tilanteessa väestöhälyttimet kattavat pinta-alallisesti noin 94 % 1-riskialueista ja 68 % 2-riskialueista.

Kiinteän ja liikuteltavan väestöhälytinjaestelmän lisäksi väestön varoittamiseksi vaara- ja onnettomuustilanteessa käytetään vaaratiedotteita, viranomaistiedotteita, mediatiedotteita sekä tiedotteita sosiaalisessa mediassa. Vaaratiedote annetaan aina väestöhälyttimellä soitettavan yleisen vaaramerkin lisäksi. Vaaratiedote luetaan radiossa ja näytetään teksti-TV:n sivulla 112. Tarvittaessa sitä voidaan myös näyttää televisioruudun yläreunassa juoksevana tekstinä. Lisäksi vaaratiedote julkaistaan 112 Suomi -sovelluksessa, Ylen uutisvahtisovelluksessa ja sivustoilla pelastustoimi.fi ja 112.fi. Muita viranomaistiedotteita voidaan myös antaa 112 Suomi -sovelluksen kautta.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksella tulee olla tarkka paikkatietoon ja väestötietoihin perustuva väestöhälyttimien sijoittamissuunnitelma, joka huomioidaan investointisuunnitelmassa. Investointisuunnitelma tulee laatia vuoteen 2035 saakka.

Pelastuslaitoksella tulee olla väestöhälyttimien huolto ja kunnossapitoon liittyvä elinkaarisuunnitelma, joka huomioidaan investointisuunnitelmassa.

Pelastuslaitoksen tulee sijoittaa väestöhälyttimet riskiperusteisesti alueille, joissa niiden normaaliajan häiriötilanteiden tai poikkeusolojen vaikuttavuus on merkittävintä.

Pelastuslaitoksen tulee kehittää yhdessä kansallisesti ja alueellisesti muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa vaihtoehtoisia järjestelmiä ja tekniikoita väestön varoittamiseksi.

Väestöhälytinsijojärjestelmän uudistuksen myötä maakunnassa on useita käytöstä poistettuja toimimattomia väestöhälyttimiä, jotka ovat tarpeen purkaa pois.

Pelastuslaitoksen tulee laatia suunnitelma liikuteltavien väestöhälyttimien käytöstä ja sijoittamisesta.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitoksella on käytössä pelastuslain (379/2011) 27§:n mukainen hälytysjärjestelmä väestön varoittamiseksi vaara- ja onnettomuustilanteissa. Hälytysjärjestelmän kuuluvuus kattaa laskennallisesti kaikkien alueen kuntien keskustaajamien sekä 1- ja 2-riskialueiden ulkotilat.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos ylläpitää ja vastaa Pohjois-Savon väestöhälytinsijojärjestelmästä ja sen kehittämisestä. Kiinteää väestöhälytinsijojärjestelmää laajennetaan vuosittaisen investointisuunnitelman mukaisesti ja ylläpidetään huolto- ja kunnossapito-ohjelman mukaisesti.

Väestön varoittamiseksi vaara- ja onnettomuustilanteessa käytetään tilanteen mukaisesti vaaratiedotteita, yleistä vaaramerkkiä väestöhälytinsijojärjestelmällä, viranomaistiedotteita, mediatiedotteita sekä tiedotteita sosiaalisessa mediassa. Suuronnettomuuksissa tai muissa suurta huomiota herättävissä tilanteissa järjestetään tarvittaessa tiedotustilaisuus.

Pelastuslaitos hankkii Pohjois-Savon hyvinvointialueen investointisuunnitelman mukaisesti kaksi uutta väestöhälytintä vuodessa ja sijoittaa ne maakunnan alueelle huomioiden sijoittamis- ja kehittämissuunnitelman sekä elinkaarisuunnitelman.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos laatii tarkan paikkatietoon ja väestötietoihin perustuva väestöhälyttimien sijoittamis- ja kehittämissuunnitelman, joka huomioi kuntien ja kaupunkien laajentumisen etupainotteisesti. (2024, 0,25htv)

Pelastuslaitos laatii väestöhälyttimien elinkaarisuunnitelman ja pitkän tähtäimen investointisuunnitelman vuoteen 2035 saakka. (2024, 0,25htv)

Pelastuslaitoksen tulee kehittää yhdessä kansallisesti ja alueellisesti muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa vaihtoehtoisia järjestelmiä ja tekniikoita

väestön varoittamiseksi. Tällaisia ovat esimerkiksi mobiilipohjaiset hälytysjärjestelmät. (koko palvelutasopäätöskausi, 0,1htv/vuosi)

Kiinteitä väestöhälyttimiä tulisi hankkia lisää siten, että Pohjois-Savon I- ja II-riskialueilla olevat tiheästi asutut taajamat ovat kiinteän suurtehoväestöhälytinsjärjestelmän piirissä. Alueella on noin 20 suurtehoväestöhälyttimen vaje. Nykyisellä investointitahdilla vajeen korjaaminen kestää 10 vuotta, mikä ei vielä huomioi jo olemassa olevien väestöhälyttimien elinkaarta. Kuuluvuusalueen kasvattamisen nopeuttaminen vaatii tarvittaessa lisätalousarvion. (koko palvelutasopäätöskausi, 0,1htv/vuosi). Liikuteltavan väestöhälytinsjärjestelmän osalta on tarve laatia kehittämissuunnitelma. (2025, 0,25htv)

4.2.2 Pelastustoiminta

Pelastuslain (379/2011) 32 §:n mukaan pelastustoimintaan kuuluvia tehtäviä ovat:

- Hälytysten vastaanottaminen;
- Väestön varoittaminen;
- Uhkaavan onnettomuuden torjuminen, onnettomuuden uhrien sekä vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen;
- Tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen;
- Sekä edellä mainittuihin tehtäviin liittyvien johtamis- huolto- ja muiden tukitoimintojen ylläpitäminen.

Pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi (Pelastuslaki 379/2011 32 §).

Pohjois-Savon pelastuslaitos huomioi pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien suunnittelussa Sisäministeriön (2022) ”Pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyky ja suunnitteluperusteet” -hankkeessa määritetyt suorituskykyvaatimukset. Suorituskykyvaatimusten määrittämisessä huomioidaan valtakunnalliset ja hyvinvointialueille asetetut pelastustoimen suorituskykyvaatimukset sekä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen riskianalyysin keskeiset havainnot.

4.2.2.1 Toimintavalmiusaikatavoitteet

Pelastustoiminnan toimintavalmius koostuu viidestä eri osatekijästä, joita ovat henkilöstön määrä ja laatu, kaluston määrä ja laatu, ennakkosuunnitelmat,

johtamisen organisointi sekä toimintavalmius. Toimintavalmius on osa pelastuslaitoksen suorituskykyä, jolla kuvataan pelastuslaitoksen kykyä suoritua pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä.

Toimintavalmiuden lisäksi avunsaantiaikaan vaikuttaa muun muassa onnettomuuden havaitsemiseen ja pelastuslaitoksen hälyttämiseen kuluva aika sekä toimintaympäristön olosuhteet, kuten pelastusasemaverkosto ja sen toimintavalmius, tiestö ja rakennuskanta.

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnittelua ja toteuttamista ohjaa Sisäministeriön toimintavalmiuden suunnitteluohje (21/2012). Ohjeen mukaan pelastustoiminnan voimavarat tulee mitoittaa siten, että pelastustoimintaan kuuluvat tehtävät voidaan suorittaa tehokkaasti ja tarkoituksen mukaisilla voimavaroilla.

Pelastustoiminnan toimintavalmiutta seurataan riskianalyyssissä määritettyjen riskiluokkien avulla. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella riskiluokkiin (I-IV) kuuluvia riskiruutuja (1 km x 1 km) on yhteensä 21060 kappaletta ja ne jakaantuvat seuraavalla tavalla:

Riskiluokka I	20 kpl
Riskiluokka II	128 kpl
Riskiluokka III	163 kpl
Riskiluokka IV	20749 kpl

Pelastuslaitoksen toiminta-alueen riskiruutujen kokonaismäärä ja riskiruutujen lukumäärä, jossa ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika ei täyty vähintään 50 % kiireellisistä pelastustoimen tehtävistä edellisen kalenterivuoden aikana (taulukko 5). *Huom! Taulukon tiedot eivät ole täysin luotettavia Pronton täyttövirheiden vuoksi.*

	Riskiluokka			
	I	II	III	IV
<i>Riskiruutujen kokonaismäärä riskiluokittain edellisen kalenterivuoden lopussa</i>	20 kpl	128 kpl	163 kpl	20749 kpl
<i>Riskiruutujen lukumäärä, joissa ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika ei täyty vähintään 50 %:ssa kiireellisistä pelastustoimen tehtävistä edellisen kalenterivuoden aikana.</i>	7 kpl	18 kpl	4 kpl	0 kpl

Taulukko 5. Riskiruudut ja toimintavalmiusaikojen toteutuminen

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden määrittämisen osalta on vielä todettava seuraavaa; Sisäministeriön pelastusosasto on käynnistänyt pääministeri Petteri Orpon Vahva ja välittävä Suomi hallituksen ohjelman (20.6.2023) sisältämän kirjauksen mukaisesti hankkeen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen uudistamiseksi. Toimintavalmiuden suunnitteluohjeen uudistamisen vuoksi tulee tällä palvelutasopäätöskaudella (2024–2027) huomioida sekä tarvittaessa

arvioida pelastustoiminnan toimintavalmius uudistettavan suunnitteluohjeen sisältämien parametrien ja suunnitteluperusteiden mukaisesti.

Seuraavissa kappaleissa on kuvattu riskiluokkakohtaisesti palvelutason nykytila sekä tarpeet ja tavoitteet, päätös palvelutasosta sekä kehittämistarpeet tulevalle palvelutasopäätöskaudelle. Pelastustoimen valtakunnallisten strategisten tavoitteiden mukaisesti toimintavalmiuden suunnittelun tulee perustua valtakunnallisesti määriteltyihin suorituskykyvaatimuksiin ja niiden tuottamiseksi tarvittaviin kyvykkyyksiin.

4.2.2.1.1 Ensimmäisen yksikön riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina

Palvelutason nykytilan kuvaus

I-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Vuonna 2022 ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika I-riskiluokassa oli keskimäärin 06:14 mediaanin ollessa 05:45, vaihteluväli 01:31 – 17:38. Palvelutasopäätöksessä asetettu tavoite on saavutettu I-riskiluokan osalta 56 % tehtävistä.

II-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Vuonna 2022 ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika II-riskiluokassa oli keskimäärin 7:19, mediaanin ollessa 6:47, vaihteluväli 0:45–28:05. Palvelutasopäätöksessä asetettu tavoite on saavutettu II-riskiluokan osalta 82 % tehtävistä.

III-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Vuonna 2022 ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika III-riskiluokassa oli keskimäärin 9:21, mediaanin ollessa 8:54, vaihteluväli 2:12–29:54. Palvelutasopäätöksessä asetettu tavoite on saavutettu III-riskiluokan osalta 97 % tehtäviä.

IV-riskiluokan asutuilla alueilla ei aseteta tavoitteita ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan osalta. Vuonna 2022 ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika IV-riskiluokassa oli keskimäärin 16:40, mediaanin ollessa 15:19, vaihteluväli 02:07–50:27. Palvelutasopäätöksessä ei ole asetettu tavoitetta IV-riskiluokan osalta.

Tarpeet ja tavoitteet

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiuden turvaamiseksi pelastuslaitos ylläpitää koko toiminta-alueen kattavaa pelastusasemaverkostoa (lähipalvelu) sekä riskeiltään samankaltaisilla alueilla tuotetaan saman tasoisia ja yhdenmukaisia palveluita.

Pelastuslaitoksen riskianalyyssissä on tunnistettu alueita, joiden osalta ensimmäisen yksikön toimintavalmius ei ole toteutunut kaikissa kiireellisissä tehtävissä pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti. Näillä alueilla on tarvetta kehittää pelastustoimen suorituskykyä ja turvata näin riittävä toimintavalmius.

Pronto onnettomuus- ja resurssitietokannan käytön tulee olla laadukasta, jotta pelastustoiminnan toimintavalmiudesta saadaan luotettavaa tietoa. Henkilöstön osaamista selosteen asianmukaisen täyttööseen tulee lisätä.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää toiminta-alueellaan pelastustoimen valmiutta, jolla saavutetaan ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajalle riskiluokittain asetetut tavoitteet.

I-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen.

II-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen.

III-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen.

IV-riskiluokan asutuilla alueilla ei aseteta tavoitteita ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan osalta.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos seuraa toimintavalmiuden toteutumista ja kehittää pelastustoiminnan suorituskykyä huomioiden toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. Toimintavalmiuden toteutuminen huomioidaan pelastusasemaverkostoa ja henkilöstöresursseja suunniteltaessa. Erityisenä painopisteenä vuosina 2024–2025 ovat riskianalyyssissä tunnistetut alueet, joilla toimintavalmiuden toteutumisessa on havaittu haasteita pitkän aikavälin tarkastelussa.

Toimintavalmiusaikoja seurataan Pronto-tilastoinnin kautta ja näiden tietojen kirjaamisessa on todettu olevan laadullista vaihtelua sekä puutteita. Luotettavan tiedon saamiseksi kehitetään henkilöstön osaamista Pronto-kirjausten osalta vuosien 2024–2025 aikana.

Välittömässä lähtövalmiudessa olevien pelastusasemien toimintavalmiutta ja kiireellisten tehtävien suorittamista kehitetään niin, että erityisesti I- ja II-riskiluokan alueilla kohteet tavoitetaan palvelutasopäätöksessä määritellyssä ajassa.

Pelastuslaitos määrittää riskeiltään samankaltaisten alueiden suorituskyvyn yhdenmukaisuutta ottamalla käyttöön pelastusasemaluokituksen, jonka avulla kehitetään pelastusasemien suorituskykyä yhdenmukaiseksi vuoden 2024 aikana.

Päivittäistoiminnan valmiuden aktiivista seuranta ja ylläpitämistä kehitetään koko pelastuslaitoksen alueella. Valmiuden seurannasta ja siihen tehtävien muutosten tekemisestä huolehditaan toimialueittain. Vuoden 2024 aikana yhdenmukaistetaan valmiuden seurantaan ja ylläpitämiseen liittyvät käytännöt.

Toimintavalmiuden ylläpitämiseksi erityisesti pienten pelastusasemien toiminta-alueilla, joissa ei ole henkilöstöä välittömässä lähtövalmiudessa, pelastuslaitos kehittää kevytpelastusyksikkö toimintaa. Kevyttä pelastusyksikköä voidaan lisäksi käyttää ns. painopisteyksikkönä alueilla, joissa on tilapäisiä vajeita pelastustoimen valmiudessa tai suuria yleisötapauksia. Kevytyksikkö toiminta mahdollistaa lisäksi urapolkumahdollisuuden pelastustoimen henkilöstölle, jolla ei ole riittävää pelastussukellusohjeen mukaista kelpoisuutta toimia välittömän lähtövalmiuden pelastusasemilla. Kevytyksikkö toiminnan käynnistämiseen liittyvät kehittämistoimenpiteet käynnistetään vuoden 2024 aikana.

4.2.2.1.2 Pelastustoiminnan riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuuttina

Palvelutason nykytilan kuvaus

I-riskiluokassa tavoitteena on, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 11:00 ja avunsaantiaika korkeintaan 13:00. Vuonna 2022 pelastustoiminnan toimintavalmiusaika I-riskiluokassa oli keskimäärin 11:04, mediaanin ollessa 10:56, vaihteluväli 05:38 – 22:13. Palvelutasopäätöksessä asetettu tavoite on saavutettu I-riskiluokan osalta 56 % tehtävistä.

II-riskiluokassa tavoitteena on, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 14:00 ja avunsaantiaika korkeintaan 16:00. Vuonna 2022

pelastustoiminnan toimintavalmiusaika II-riskiluokassa oli keskimäärin 11:27, mediaanin ollessa 10:52, vaihteluväli 04:54–32:05. Palvelutasopäätöksessä asetettu tavoite on saavutettu II-riskiluokan osalta 78 % tehtävistä.

III-riskiluokassa tavoitteena on, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 22:00 ja avunsaantiaika korkeintaan 24:00. Vuonna 2022 pelastustoiminnan toimintavalmiusaika III-riskiluokassa oli keskimäärin 11:18, mediaanin ollessa 11:00, vaihteluväli 04:12–31:54. Palvelutasopäätöksessä asetettu tavoite on saavutettu III-riskiluokan osalta 97 % tehtävistä.

IV-riskiluokan asutuille alueille ei aseteta tavoitteita pelastustoiminnan toimintavalmiusajan osalta. Vuonna 2022 pelastustoiminnan toimintavalmiusaika IV-riskiluokassa oli keskimäärin 19:49, mediaanin ollessa 16:07, vaihteluväli 00:14–82:28.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden turvaamiseksi pelastuslaitos ylläpitää koko toiminta-alueen kattavaa pelastusasemaverkostoa (lähipalvelu) ja sekä riskeiltään samankaltaisilla alueilla tuotetaan saman tasoisia ja yhdenmukaisia palveluita.

Pelastustoiminnan vastesuunnittelun avulla varmistetaan, että pelastustoiminnan toimintavalmius saadaan täyttymään tavoitteiden mukaisesti.

Toimintavalmiuden osalta on tunnistettu alueita, joilla pelastustoiminnan toimintavalmius ei ole toteutunut pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti. Näillä alueilla on tarvetta kehittää pelastustoimen valmiutta ja parantaa pelastusasemien hälyttämiseen liittyviä käytäntöjä, joilla turvataan pelastustoiminnan edellyttämät resurssit onnettomuuksissa.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää toiminta-alueellaan pelastustoimen valmiutta, jolla saavutetaan pelastustoiminnan riskiluokakohtaiselle toimintavalmiusajalle asetetut tavoitteet.

I-riskiluokassa tavoitteena on, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 11 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 13 minuuttia.

II-riskiluokassa tavoitteena on, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 14 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 16 minuuttia.

III-riskiluokassa tavoitteena on, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 22 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 24 minuuttia.

IV-riskiluokan asutuilla alueilla toimintavalmiusaika voi olla pidempi kuin I - III-riskiluokissa. Jos pelastustoimintaa ei kyetä aloittamaan alle 40 minuutissa, on kyseisillä alueilla kiinnitettävä erityistä huomiota ihmisten omatoimiseen varautumiseen.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos seuraa pelastustoiminnan toimintavalmiuden toteutumista ja kehittää pelastustoiminnan suorituskykyä huomioiden toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. Toimintavalmiuden toteutuminen huomioidaan pelastusasemaverkostoa ja henkilöstöresursseja suunniteltaessa. Erityisenä painopisteenä vuosina 2024–2025 ovat riskianalyyssissä tunnistetut alueet, joilla toimintavalmiuden toteutumisessa on havaittu haasteita pitkän aikavälin tarkastelussa.

Toimintavalmiusaikoja seurataan Pronto-tilastoinnin kautta ja näiden tietojen kirjaamisessa on todettu olevan laadullista vaihtelua sekä puutteita. Luotettavan tiedon saamiseksi kehitetään henkilöstön osaamista Pronto-kirjausten osalta vuosien 2024–2025 aikana.

Pelastuslaitos kehittää riskeiltään samankaltaisten alueiden suorituskyvyn yhdenmukaisuutta laatimalla vuoden 2024 aikana pelastusasemaluokituksen, jonka avulla kehitetään pelastusasemien suorituskykyä yhdenmukaiseksi.

Päivittäistoiminnan valmiuden aktiivista seuranta ja ylläpitämistä kehitetään koko pelastuslaitoksen alueella. Valmiuden seurannasta ja siihen tehtävien muutosten tekemisestä huolehditaan toimialuittain. Vuoden 2024 aikana yhdenmukaistetaan valmiuden seurantaan ja ylläpitämiseen liittyvät käytännöt.

Toimintavalmiuden ylläpitämiseksi erityisesti pienten pelastusasemien toiminta-alueilla, joissa ei ole henkilöstöä välittömässä lähtövalmiudessa, pelastuslaitos kehittää kevytpelastusyksikkö toimintaa. Kevyttä pelastusyksikköä voidaan lisäksi käyttää ns. painopisteyksikkönä alueilla, joissa on tilapäisiä vajeita pelastustoimen valmiudessa tai suuria yleisötapahtumia. Kevytyksikkö toiminta mahdollistaa lisäksi urapolkumahdollisuuden pelastustoimen henkilöstölle, jolla ei ole riittävää pelastussukellusohjeen mukaista kelpoisuutta toimia välittömän lähtövalmiuden pelastusasemilla. Kevytyksikkö toiminnan käynnistämiseen liittyvät kehittämistoimenpiteet käynnistetään vuoden 2024 aikana.

4.2.2.1.3 Pelastusjoukkueen riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastusjoukkueen toteutunut toimintavalmius vuonna 2022 oli kaikissa tehtävissä (n=218) keskimäärin 24:24, mediaanin ollessa 18:37. Edelliseen kolmen vuoden seurantajaksoon verrattuna pelastusjoukkueen toimintavalmius on parantunut.

I-riskiluokassa tavoitteena on, että pelastusjoukkueen riskiluokkakohtainen toimintavalmiusaika pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta olisi korkeintaan 20:00 siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut

hälytyksen. Vuonna 2022 pelastusjoukkueen riskiluokkakohtainen toimintavalmiusaika I-riskiluokassa oli keskimäärin 12:38, mediaanin ollessa 10:25, vaihteluväli 2:32–38:59. Palvelutasopäätöksessä asetettu tavoite on saavutettu I-riskiluokan osalta 92 % tehtävistä.

II-riskiluokassa tavoitteena on, että pelastusjoukkueen riskiluokkakohtainen toimintavalmiusaika pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta olisi korkeintaan 30:00 siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen. Vuonna 2022 pelastustoiminnan toimintavalmiusaika pelastusjoukkueen osalta II-riskiluokassa oli keskimäärin 20:27, mediaanin ollessa 12:55, vaihteluväli 05:30–65:55. Palvelutasopäätöksessä asetettu tavoite on saavutettu II-riskiluokan osalta 100 % tehtävistä.

III-riskiluokassa tavoitteena on, että pelastusjoukkueen riskiluokkakohtainen toimintavalmiusaika pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta olisi korkeintaan 30:00 siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen. Vuonna 2022 pelastustoiminnan toimintavalmiusaika pelastusjoukkueen osalta III-riskiluokassa oli keskimäärin 14:52, mediaanin ollessa 12:07, vaihteluväli 07:23–36:11. Palvelutasopäätöksessä asetettu tavoite on saavutettu III-riskiluokan osalta 100 % tehtävistä.

IV-riskiluokan asutuilla alueilla ei aseteta tavoitteita pelastusjoukkueen riskiluokkakohtaisen toimintavalmiusajan osalta. Vuonna 2022 pelastusjoukkueen riskiluokkakohtainen toimintavalmiusaika IV-riskiluokassa oli keskimäärin 32:25, mediaanin ollessa 26:43, vaihteluväli 5:42–124:29.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastustoiminnan pelastusjoukkueetasoisen muodostelman toimintavalmiuden turvaamiseksi pelastuslaitos ylläpitää koko toiminta-alueen kattavaa pelastusasemaverkostoa (lähipalvelu) ja riskeiltään samankaltaisilla alueilla yhdenmukaista suorituskykyä.

Pelastusjoukkueen toimintavalmiuden ylläpitäminen edellyttää riittäviä henkilöstö- ja kalustoresursseja sekä johtamiskykyä ja -valmiutta koko toiminta-alueella.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää toiminta-alueellaan pelastustoimen valmiutta, jolla saavutetaan pelastustoiminnan toimintavalmiusajalle riskiluokittain asetetut tavoitteet.

I-riskiluokassa tavoitteena on, että pelastusjoukkue on pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

II-riskiluokassa tavoitteena on, että pelastusjoukkue on pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

III-riskiluokassa tavoitteena on, että pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

IV-riskiluokan asutuilla alueilla pelastusjoukkue voi olla pidemmän ajan kuluessa kuin I - III-riskiluokissa. Alueelle ei määritellä toimintavalmiuden enimmäisaikaa.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos seuraa pelastusjoukkueen toimintavalmiuden toteutumista ja kehittää pelastustoiminnan suorituskykyä huomioiden toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. Toimintavalmiuden toteutuminen huomioidaan pelastusasemaverkostoa ja henkilöstöresursseja suunniteltaessa. Erityisenä painopisteenä vuosina 2024–2025 ovat riskianalyyssissä tunnistetut alueet, joilla toimintavalmiuden toteutumisessa on havaittu haasteita pitkän aikavälin tarkastelussa.

Pelastuslaitos kehittää pelastusjoukkueen johtamisen suorituskykyä ja valmiutta niin, että johtamisvalmius saadaan ylläpidettyä koko toiminta-alueella kaikissa turvallisuustilanteissa. Joukkueen johtamisvalmiuden turvaamista kehitetään vuoden 2024 aikana.

Pelastusjoukkueen muodostelman suorituskykyä erilaisiin onnettomuustyyppisiin kehitetään toimialueittain vuosien 2024–2025 aikana.

4.2.2.1.4 Ensimmäisen yksikön ruutukohtainen toimintavalmiustason toteutumisen vähimmäistaso prosentteina

Palvelutason nykytilan kuvaus

I-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä. Pohjois-Savossa on 20 kpl I-riskiluokan ruutua ja näissä ensimmäisen yksikön ruutukohtainen toimintavalmiustaso on vuonna 2022 saavutettu 56 %:ssa tehtäviä, joka täyttää

asetetut vaatimukset. Riskiruutuja, joissa ensimmäisen pelastusyksikön toimintavalmius ei ole täyttynyt 50 % kiireellisiä tehtäviä vuonna 2022 on Pohjois-Savon alueella yhteensä 7 kpl ja edellisen kolmen (3) vuoden seurantajakson aikana samoin 7 kappaletta. Nämä ruudut sijaitsevat Leppävirran Sorsakoskella, Kuopion kantakaupungin alueella ja Siilinjärven Vuorelassa.

II-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä. Pohjois-Savossa on 128 kpl II-riskiluokan ruutua ja näissä ensimmäisen yksikön ruutukohtainen toimintavalmiusaika on vuonna 2022 saavutettu 83 %:ssa tehtäviä, joka täyttää asetetut vaatimukset. Riskiruutuja, joissa ensimmäisen pelastusyksikön toimintavalmius ei ole 50 % kiireellisiä tehtäviä vuonna 2022 on Pohjois-Savon alueella yhteensä 13 kpl ja edellisen kolmen (3) vuoden seurantajakson aikana yhteensä 15 kappaletta.

III-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä. Pohjois-Savossa on 163 kpl III-riskiluokan ruutua ja näissä ensimmäisen yksikön ruutukohtainen toimintavalmiusaika on vuonna 2022 saavutettu 97 %:ssa tehtäviä, joka täyttää asetetut vaatimukset. Ensimmäisen pelastusyksikön toimintavalmius on täyttynyt 50 % kiireellisissä tehtävissä vuonna 2022 ja edellisen kolmen (3) vuoden seurantajakson aikana toimintavalmius ei ole täyttynyt 50 % tehtäviä kolmessa III-riskiluokan ruuduissa.

IV-riskiluokan asutuille alueille ei ole asetettu tavoitteita ensimmäisen yksikön ruutukohtaisen toimintavalmiusajan vähimmäistason osalta.

Tarpeet ja tavoitteet

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiuden turvaamiseksi pelastuslaitos ylläpitää koko toiminta-alueen kattavaa pelastusasemaverkostoa (lähipalvelu) sekä riskeiltään samankaltaisilla alueilla tuotetaan saman tasoisia ja yhdenmukaisia palveluita.

Pelastuslaitoksen riskianalyyseissä on tunnistettu alueita, joiden osalta ensimmäisen yksikön toimintavalmius ei ole toteutunut kaikissa kiireellisissä tehtävissä pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti. Näillä alueilla on tarvetta kehittää pelastustoimen suorituskykyä ja turvata näin riittävä toimintavalmius.

Pronto onnettomuus- ja resurssitietokannan käytön tulee olla laadukasta, jotta pelastustoiminnan toimintavalmiudesta saadaan luotettavaa tietoa. Henkilöstön osaamista selosteen asianmukaisen täyttööseen tulee lisätä.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää toiminta-alueellaan pelastustoimen valmiutta, jolla saavutetaan riskiruudulle asetettu toimintavalmiusaika ensimmäisen yksikön osalta 50 %:ssa kiireellisissä pelastustoimen tehtävissä.

I-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen 50 %:ssa kiireellisistä (A-B) tehtävistä.

II-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen 50 %:ssa kiireellisistä (A-B) tehtävistä.

III-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen 50 %:ssa kiireellisistä (A-B) tehtävistä.

IV-riskiluokan asutuilla alueilla ei aseteta tavoitteita ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan osalta ja vähimmäistasoa prosentteina.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos seuraa toimintavalmiuden toteutumista ja kehittää pelastustoiminnan suorituskykyä huomioiden toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. Toimintavalmiuden toteutuminen huomioidaan pelastusasemaverkostoa ja henkilöstöresursseja suunniteltaessa. Erityisenä painopisteenä vuosina 2024–2025 ovat riskianalyyssissä tunnistetut alueet, joilla toimintavalmiuden toteutumisessa on havaittu haasteita pitkän aikavälin tarkastelussa.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella on tunnistettu riskiluokkiin I- ja II kuuluvia alueita, joiden riskiruudulle asetettu toimintavalmiusaika ei toteudu ensimmäisen yksikön osalta 50 %:ssa kiireellisissä pelastustoimen tehtävissä. Pitkän aikavälin tarkastelussa ongelmia on havaittu olevan erityisesti seitsemässä (7) ruudussa, jotka sijaitsevat Leppävirran Sorsakoskella, Kuopion kantakaupungin ja Sorsasalon alueilla sekä Siilinjärven Vuorelassa. Pelastuslaitoksen tulee kehittää erityisesti näiden alueiden toimintavalmiutta palvelutasopäätöskauden 2023–2027 aikana.

Toimintavalmiusaikoja seurataan Pronto-tilastoinnin kautta ja näiden tietojen kirjaamisessa on todettu olevan laadullista vaihtelua sekä puutteita. Luotettavan tiedon saamiseksi kehitetään henkilöstön osaamista Pronto-kirjausten osalta vuosien 2024–2025 aikana.

Välittömässä lähtövalmiudessa olevien pelastusasemien toimintavalmiutta ja kiireellisten tehtävien suorittamista kehitetään niin, että erityisesti I- ja II-riskiluokan alueilla kohteet tavoitetaan palvelutasopäätöksessä määritellyssä ajassa.

Pelastuslaitos kehittää riskeiltään samankaltaisten alueiden suorituskyvyn yhdenmukaisuutta laatimalla vuoden 2024 aikana pelastusasemaluokituksen, jonka avulla kehitetään pelastusasemien suorituskykyä yhdenmukaiseksi.

Päivittäistoiminnan valmiuden aktiivista seuranta ja ylläpitämistä kehitetään koko pelastuslaitoksen alueella. Valmiuden seurannasta ja siihen tehtävien muutosten tekemisestä huolehditaan toimialuittain. Vuoden 2024 aikana yhdenmukaistetaan valmiuden seurantaan ja ylläpitämiseen liittyvät käytännöt.

Toimintavalmiuden ylläpitämiseksi erityisesti pienten pelastusasemien toimintaluokilla, joissa ei ole henkilöstöä välittömässä lähtövalmiudessa, pelastuslaitos kehittää kevytpelastusyksikkö toimintaa. Kevyttä pelastusyksikköä voidaan lisäksi käyttää ns. painopisteyksikkönä alueilla, joissa on tilapäisiä vajeita pelastustoimen valmiudessa tai suuria yleisötapauksia. Kevytyksikkö toiminta mahdollistaa lisäksi urapolkumahdollisuuden pelastustoimen henkilöstölle, jolla ei ole riittävää pelastussukelluskelpoisuutta toimia välittömän lähtövalmiuden pelastusasemilla. Kevytyksikkö toiminnan käynnistämiseen liittyvät kehittämistoimenpiteet käynnistetään vuoden 2024 aikana.

4.2.2.1.5 Pelastustoiminnan ruutukohtainen toimintavalmiusajan toteutumisen vähimmäistaso prosentteina

Palvelutason nykytilan kuvaus

I-riskiluokassa tavoitteena on, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 11:00 ja avunsaantiaika korkeintaan 13:00 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä. Pohjois-Savossa on 20 kpl I-riskiluokan ruutua ja näissä asetettu pelastustoiminnan ruutukohtainen toimintavalmiusaika on vuonna 2022 saavutettu 56 %:ssa tehtäviä, joka täyttää asetetut vaatimukset. Riskiruutuja, joissa pelastustoiminnan toimintavalmius ei ole 50 % kiireellisissä tehtävissä vuonna 2022 toteutunut 11:00 minuutin tavoiteajassa on yhteensä 5 kpl.

II-riskiluokassa tavoitteena on, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 14:00 ja avunsaantiaika korkeintaan 16:00 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä. Pohjois-Savossa on 128 kpl II-riskiluokan ruutua ja näissä asetettu pelastustoiminnan ruutukohtainen toimintavalmiusaika on vuonna 2022 saavutettu 78 %:ssa tehtäviä, joka täyttää asetetut vaatimukset. Riskiruutuja, joissa pelastustoiminnan toimintavalmius ei ole 50 % kiireellisissä tehtävissä vuonna 2022 toteutunut 14:00 minuutin tavoiteajassa on yhteensä 17 kpl.

III-riskiluokassa tavoitteena on, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 22:00 ja avunsaantiaika korkeintaan 24:00 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä. Pohjois-Savossa on 163 kpl III-riskiluokan ruutua ja näissä asetettu pelastustoiminnan ruutukohtainen toimintavalmiusaika on vuonna 2022 saavutettu 97 %:ssa tehtäviä, joka täyttää asetetut vaatimukset. Riskiruutuja, joissa pelastustoiminnan toimintavalmius ei ole 50 % kiireellisissä tehtävissä vuonna 2022 toteutunut 22:00 minuutin tavoiteajassa on yhteensä 2 kpl.

IV-riskiluokan asutuilla alueilla ei ole asetettu tavoitteita pelastustoiminnan toimintavalmiusajan osalta, mutta rajana näillä alueilla voidaan tehokkaasti pelastustoiminnan toimintavalmiusaikana pitää 38:00. Pohjois-Savossa on 20749 kpl IV-riskiluokan ruutua ja näissä tavoite ajaksi asetettu pelastustoiminnan ruutukohtainen toimintavalmiusaika on vuonna 2022 saavutettu.

Toimintavalmiusaikojen mediaani kolmen vuoden seurantajakson aikana on kuvattu taulukossa 6.

Toimintavalmiusaikojen mediaanit			
	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
<i>Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan mediaani</i>	10:56	10:08	9:47
<i>Pelastustoiminnan toimintavalmiusajan mediaani</i>	13:52	13:26	13:19
<i>Pelastusjoukkueen toimintavalmiusajan mediaani</i>	15:26	15:02	15:00

Taulukko 6. Toimintavalmiusaikojen mediaani välillä 2020–2022

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden turvaamiseksi pelastuslaitos ylläpitää koko toiminta-alueen kattavaa pelastusasemaverkoston ja riskeiltään samankaltaisilla alueilla yhdenmukaista suorituskäytäntöä.

Toimintavalmiuden osalta on tunnistettu alueita, joilla pelastustoiminnan toimintavalmius ei ole toteutunut pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti. Näillä alueilla on tarvetta kehittää pelastustoimen valmiutta ja parantaa pelastusasemien hälyttämiseen liittyviä käytäntöjä, joilla turvataan pelastustoiminnan edellyttämät resurssit onnettomuuksissa.

Päätös palvelutasosta

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää toiminta-alueellaan pelastustoimen valmiutta, jolla saavutetaan riskiruudulle asetettu

toimintavalmiusaika pelastustoiminnan osalta 50 %:ssa kiireellisissä pelastustoimen tehtävissä.

I-riskiluokassa tavoitteena on, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on korkeintaan 11 minuuttia ja avunsaantiaika on korkeintaan 13 minuuttia 50 %:ssa kiireellisistä (A-B) tehtävistä.

II-riskiluokassa tavoitteena on, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on korkeintaan 14 minuuttia ja avunsaantiaika on korkeintaan 16 minuuttia 50 %:ssa kiireellisistä (A-B) tehtävistä.

III-riskiluokassa tavoitteena on, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on korkeintaan 22 minuuttia ja avunsaantiaika on korkeintaan 24 minuuttia 50 %:ssa kiireellisistä (A-B) tehtävistä.

IV-riskiluokan asutuilla alueilla toimintavalmiusaika voi olla pidempi kuin I - III-riskiluokissa ja näille alueille ei aseteta tavoitteita toimintavalmiusajan osalta ja vähimmäistasoa prosentteina.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos seuraa säännöllisesti ruutukohtaisen toteutumisaikojen muodostumista ja pyrkii tunnistamaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa sellaiset riskiruudut, joissa toimintavalmiuden tavoitteet eivät täyty pelastustoiminnan suunnitteluohjeessa määritettyjen tavoitteiden mukaisesti. Mikäli ruutukohtaisten tavoitettavuusaikojen osalta havaitaan puutteita, niin pelastuslaitos tarkastelee syvällisesti ruutukohtaisen riskin merkityksellisyyttä, mahdollisesti tapahtuneita onnettomuuksia sekä mahdollisia pelastustoimenpiteiden vaikuttavuuden puutteita kyseisen riskiruudun alueella. Tarkastelun perusteella laaditaan myös toimenpide-esitys, jonka mukaisesti riskiä pyritään pienentämään tai poistamaan sekä saavuttamaan riskiruutu pelastustoiminnan suunnitteluohjeessa määritellyn mukaisesti tai turvaamaan pelastustoiminnan toimintavalmius muulla tavoin.

4.2.2.1.6 Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä, riskiluokista riippumatta

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksessä (2023) ei ole asetettu tavoitetta ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan mediaanille kaikissa kiireellisissä tehtävissä riskiluokista riippumatta.

Kolmen edellisen kalenterivuoden aikana ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan mediaani riskiluokista riippumatta on ollut kaikissa

kiireellisissä tehtävissä 10:34. Tarkastelujakson aikana on ollut 3744 kpl kiireellisiä tehtäviä, ensimmäisen yksikön toimintavalmiuden vaihteluvälin ollessa 00:00–84:38 ja keskiarvo 12:47.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden turvaamiseksi pelastuslaitos ylläpitää koko toiminta-alueen kattavaa pelastusasemaverkostoa (lähipalvelu) ja riskeiltään samankaltaisilla alueilla yhdenmukaista suorituskykyä.

Päätös palvelutasosta

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää toiminta-alueellaan pelastustoiminnan valmiutta, jolla ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan mediaani riskiluokista riippumatta säilyy ennallaan tai pienenee.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos seuraa säännöllisesti ensimmäisen yksikön mediaanin muodostumista ja pyrkii tunnistamaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa sellaiset riskiruudut, joissa toimintavalmiuden tavoitteet eivät täyty pelastustoiminnan suunnitteluohjeessa määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti.

4.2.2.1.7 Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä yhteensä riskiluokista riippumatta

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksessä (2023) ei ole asetettu tavoitetta pelastustoiminnan toimintavalmiusajan mediaanille kaikissa kiireellisissä tehtävissä riskiluokista riippumatta. Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite (mediaani) minuutteina ja sekunteina on kuitenkin ollut kaikissa kiireellisissä tehtävissä yhteensä riskiluokista riippumatta 14:30 (Taulukko 7).

	Riskiluokka			
	I	II	III	IV
<i>Ensimmäisen yksikön</i> riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina	6 min	10 min	20 min	-
<i>Ensimmäisen yksikön</i> ruutukohtainen toimintavalmiusajan toteutumisen vähimmäistaso prosentteina (min 50 %)	50 %	50 %	50 %	-
<i>Ensimmäisen yksikön</i> toimintavalmiusaikatavoite (mediaani) minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä, riskiluokista riippumatta	10:43			
<i>Pelastustoiminnan</i> riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuuttina	11 min	14 min	22 min	-
<i>Pelastustoiminnan</i> ruutukohtainen toimintavalmiusajan toteutumisen vähimmäistaso prosentteina (min 50 %)	50 %	50 %	50 %	-
<i>Pelastustoiminnan</i> toimintavalmiusaikatavoite (mediaani) minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä yhteensä riskiluokista riippumatta	14:30			
<i>Pelastusjoukkueen</i> riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina	20 min	30 min	30 min	-
<i>Pelastusjoukkueen</i> toimintavalmiusaikatavoite (mediaani) minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä yhteensä riskiluokista riippumatta	16:01			

Taulukko 7. Yhteenvetotaulukko toimintavalmiusajan muodostumisesta.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitos seuraa pelastustoiminnan mediaanin kehitystä osana pelastustoiminnan normaalia valmiuden seuraamista.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää toiminta-alueellaan pelastustoimen valmiutta, jolla pelastustoiminnan toimintavalmiusajan mediaani kiireellisissä tehtävissä riskiluokista riippumatta säilyy ennallaan tai pienenee.

Kehittämistarve

Ei tunnistettuja ja välittömiä toimenpiteitä edellyttäviä kehitystarpeita.

4.2.2.1.8 Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä yhteensä riskiluokista riippumatta

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksessä (2023) ei ole asetettu tavoitetta pelastusjoukkueen toimintavalmiusajan mediaanille kaikissa kiireellisissä tehtävissä riskiluokasta riippumatta. (590 kpl tehtäviä, vaihteluväli 00:00–110:24, ka.16:27) Kolmen edellisen kalenterivuoden aikana pelastustoiminnan toimintavalmiusajan mediaani riskiluokista riippumatta on ollut kaikissa kiireellisissä tehtävissä 16:01.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitos seuraa pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikamediaanin kehitystä osana pelastustoiminnan normaalia valmiuden seuraamista.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää toiminta-alueellaan pelastustoimen valmiutta, jolla pelastusjoukkueen toimintavalmiusajan mediaani kiireellisissä tehtävissä riskiluokista riippumatta säilyy ennallaan tai pienenee.

Kehittämistarve

Ei tunnistettuja ja välittömiä toimenpiteitä edellyttäviä kehitystarpeita.

4.2.2.2 Valmiuden säätelyn toimintamallit

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain mukaan pelastustoimen tehtävänala koostuu tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisystä sekä pelastustoiminnasta. Pelastustoiminta on kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden vaaran uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Normaaliolojen toimintavalmius on rakennettu alueelliseen riskiarvion ja riskianalyysin pohjalta pelastustoimen toimintavalmiussuunnitteluohjetta noudattaen. Toimintavalmiudesta on päätetty palvelutasopäätöksessä.

Normaaliolojen häiriötilanteet ja poikkeusolot saattavat vaatia valmiuden kohottamista. Pelastuslaitoksella on suunnitelma valmiuden kohottamisesta eri häiriötilanteissa. Valmiutta kohotetaan asteittain eri häiriötilanteista tai niiden

uhkista kertovien parametrien mukaan. Pelastuslaitoksella on käytössä yhtenäiset valmiuden kohottamisen parametrit muiden Itä-Suomen pelastuslaitosten kanssa. Valmiuden kohottamisen säätelyyn johtavat riski- ja uhkatilanteet ovat johdettu kansallisesta ja alueellisista riskiarvioista. Valmiuden säätelyä tehdään tarvittaessa harkinnan perusteella myös varautuessa esimerkiksi juhlapyhiin tai yleisötapahtumiin.

Pelastuslaitoksen valmiustasoja ovat:

- Perusvalmius
- Tehostettu seuranta
- Tehostettu valmius
- Täysvalmius

Valmiuden kohottamiseen liittyvät toimenpiteet ovat salaisia. Alla esimerkki valmiuden kohottamisen parametreista (Taulukko 8).

Tuuli maa-alueella	20-25 m/s	Tehostettu valmius
	25-30 m/s	Täysvalmius
	Yli 30 m/s	Täysvalmius

Taulukko 8. Valmiuden kohottamisen parametrit tuuli maa-alueella.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitos tulee seurata sääilmiöihin liittyviä uhka- ja riskitasojen muutoksia ja säädeltävä toimintavalmiutta etupainotteisesti. Valmiusorganisaatio pystyy mukautumaan dynaamisesti vaihteleviin tilanteisiin.

Pelastuslaitoksen on ylläpidettävä dynaamista tilannekuvaa vallitsevista yhteiskunnan turvallisuuteen ja pelastuslaitoksen toimintakykyyn vaikuttavista tilanteista.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos säätelee valmiutta valmiudenkohottamisen parametrien mukaisesti. Valmiutta voidaan säädellä myös muiden kohonneiden riskien ja uhkien perusteella, kuten juhlapyhien tai yleisötapahtumien takia.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos kehittää yhdessä alueen eri viranomaisten, toimijoiden ja muiden pelastuslaitosten kanssa tilannekuvajärjestelmää, jolla ylläpidetään tilannekuvaa, jota hyödyntäen eri toimijat voivat säädellä omaa valmiuttaan. (vuosi 2026, 0,25htv)

4.2.2.3 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu hyvinvointialueen eri osissa

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastusasemaluokitus 2024–2027

Pelastuslaitoksen pelastusasemaluokitus sekä palveluntuotantomuodon sisältö kuvattu taulukossa 9.

Pelastusaseman luokka	Palveluntuotantomuoto	Henkilökunta
Eriyisvalmius pelastusasema	Pelastustoiminnan perus- ja erityisvalmiudet. Toiminta on varmistettu kaikkina vuorokauden aikoina siten, että asemalta muodostuu pelastusryhmä. Pelastusviranomaispäivystys 24/7.	Toiminta perustuu päätoimisen pelastushenkilökunnan työskentelyyn ja erityisosaamisprofiiliin (n. 20–60 pelastajaa) Päätoimisen henkilökunnan tukena voi toimia pelastusaseman sivutoiminen henkilökunta (n. 10–20 sivutoimista)
Perusvalmius pelastusasema	Pelastustoiminnan perusvalmiudet ja rajoitetusti erityisvalmiuksia. Toiminta on varmistettu kaikkina aikoina siten, että asemalta muodostuu pelastusryhmä. Pelastusviranomaispäivystys 24/7.	Toiminta perustuu päätoimisen pelastushenkilökunnan työskentelyyn ja osaamisprofiiliin (n. 8–17 pelastajaa), Päätoimisen henkilökunnan tukena toimii pelastusaseman sivutoiminen henkilökunta (n. 10–25 sivutoimista)
Pelastusasema tai erikoistuva pelastusasema	Pelastustoiminnan rajoitetut perusvalmiudet. Toimintaa ei ole etukäteen varmistettu. Pelastusasema ei vastaa tehtävien hoitamisesta itsenäisesti, vaan sen toiminta varmistetaan päivystävältä pelastusasemalta. Ei pelastusviranomaispäivystystä.	Toiminta perustuu pääosin sivutoimiseen pelastushenkilökuntaan. Henkilökunnalla on voimassa oleva työsopimus Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitoksessa. Henkilökunta (n. 10–25 sivutoimista)
Vapaaehtoinen tai sopimusperusteinen pelastusasema, josta tuotetaan pelastustoiminnan palveluita	Pelastustoiminnan valmiudet määritelty yhteistyösopimuksessa Toimintaa ei ole etukäteen varmistettu. Pelastusasema ei vastaa tehtävien hoitamisesta itsenäisesti, vaan sen toiminta aktivoidaan pelastusviranomaisen pyynnöstä esim. valmiuden kohottaminen tai ennalta määritellyn mukaisen vastasuunnitelman perusteella. Ei pelastusviranomaispäivystystä	Toiminta perustuu pelastuslaitoksen ja vapaaehtois-, tehdas tai sotilaspalokunnan välillä laadittuun yhteistyösopimukseen. Henkilökunnalla ei ole työsopimusta Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitoksessa. Henkilökunta (n. 10–20 palokunnan jäsentä)
Pelastustoiminnan erityisvalmiudella tarkoitetaan pelastustoimen ennalta määriteltyä ja varmistettua kykyä suorittaa esimerkiksi savusukellusta, kemikaalisukellusta, pintapelastusta, vesisukellusta, ympäristövahinkojen torjuntaa ja korkealta pelastamista sekä muuta paikallisten riskien mukaista valmiutta pelastustoimintaan. Eriyisvalmiuden palvelut edellyttävät henkilöstöltä erityiskoulutusta ja osin määrääjain uusittavaa pätevyyttä tehtävien suorittamiseksi. Eriyisvalmiuden palvelujen tehokas toteuttaminen voi edellyttää erityiskalustoa.		
Perusvalmiuden palveluilla tarkoitetaan sellaisia pelastusyksikön tai pelastusryhmän tuottamia pelastustoiminnan palveluja, jotka eivät edellytä erityiskalustoa ja -koulutusta. Perusvalmiuden palvelujen tuottamiseen osallistuvalla henkilöstöltä edellytetään pelastusalan ammatti- tai sopimushenkilöstön peruskoulutus, riittävä fyysinen toimintakunto ja riittävä osaamisen ylläpito. Perusvalmiuden palvelujen kalustolta edellytetään, että kaluston avulla voidaan suoriutua yleisimmistä pelastus- ja sammutustehtävistä.		
Erikoistuvalla pelastusasemalla tarkoitetaan pelastusasemaa, jonka toiminnan tarkoitus on tuottaa erikoistuneita suorituskykyjä päivittäiseen pelastustoimintaan koko maakunnan alueella. Toiminta on varmistettu kaikkina vuorokauden aikoina siten, että asemalta muodostuu pelastusryhmä tai mikäli kyseessä tukipalvelu, niin toiminta aktivoidaan erillisestä pyynnöstä.		

Taulukko 9. Pelastuslaitoksen pelastusasemaluokitus 2024–2027.

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitoksen henkilöstö jakaantuu päätoimiseen henkilöstöön, sivutoimiseen henkilöstöön (pelastustoimintaan ns. nollatuntityösopimuksella osallistuva henkilöstö) ja sopimuspalokuntien henkilöstöön (vapaapalokunnat ja tehdaspalokunnat). Sivutoimista henkilöstöä käytetään pelastuslain 25 ja

51 §:n periaatteiden mukaisesti pelastustoiminnassa, mutta he voivat sovitulla tavalla osallistua myös turvallisuusviestintään.

Pelastuslain (379/2011) 26 §:n tarkoittamia alueen pelastustoimen pelastusviranomaisia ovat pelastusjohtaja, hyvinvointialueen kokonaisturvallisuuslautakunta sekä pelastusjohtajan nimittämät pelastusviranomaisina toimivat viranhaltijat.

Pelastustoimen päätoimisen henkilöstön määrässä ja kelpoisuudessa noudatetaan pelastuslain ja -asetuksen vaatimuksia sekä pelastusalan ao. ohjeita. Näistä merkittävimpiä ovat Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM 21/2012), Pelastussukellusohje (SM 48/2007) sekä ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä (SM 5/2016). Pelastuslaitoksella on edellisiin ohjeisiin perustuva oma pelastussukellusohje, jossa tarkennetaan käytänteitä oman pelastuslaitoksen tarpeisiin.

Pelastustoimintaan osallistuva henkilöstö on suhteutettu ja sijoitettu pääasiassa alueen riskiarvion ja toiminnan perusteella. Sisäistä liikkuvuutta on vahvistettu. Muodollisten kelpoisuusehdot täyttävien hakijoiden rekrytointi on ollut haasteellista erityisesti pienille ja keskisuurille pelastusasemille. Pelastustoimen resursseihin ja sijaisten saatavuuteen on vaikuttanut valtakunnallinen pelastajapula, minkä vuoksi äkillisten poissaolojen takia on jouduttu tekemään valmiussiirtoja eri pelastusasemien kesken.

Eri toimialueiden ja sektoreiden henkilötyövuosien (htv) määrää arvioitaessa on syytä huomioida, että Pohjois-Savon pelastuslaitos toteuttaa aktiivista sisäistä liikkuvuutta eri toimialueiden ja eri toimintasektoreiden välillä. Moniammatillinen yksikkö toimii Kaavin pelastusasemalla, jonka henkilökuntana on pelastaja ja ensihoitaja työpari. Itkonniemellä toimii ensihoitoyksikkö, jonka henkilökunta muodostuu kahdesta pelastajasta. Pelastuslaitoksen henkilöstöä, joilla on terveydenhuoltoalan ja pelastajan tutkinto, työpanosta voidaan hyödyntää joustavasti koko pelastuslaitoksen toiminta-alueella.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminnassa on mukana kehittämis- ja resurssikeskus. Kehittämis- ja resurssikeskus hyödyntää toimintavalmiuteen liittyviä resursseja koko maakunnan näkökulmasta tarkasteltuna mahdollisimman tasapuolisesti, tehokkaasti ja taloudellisesti huomioiden riskiarviointi. Kehittämis- ja resurssikeskus suunnittelee alle 12 kk kestävien sijaisuuksien täyttämisen yhdessä esihenkilöiden kanssa ja avustaa vakituisten palvelussuhteiden rekrytoinneissa.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastustoimintaan osallistuvat päätoimiset henkilöstöresurssit jakautuvat seuraavasti hyvinvointialueen Monet-tietojärjestelmän 23.8.2023 mukaan (Taulukko 10):

- Pohjoisella toimialueella 62 pelastustoimen HTV
- Keskisellä toimialueella 145 pelastustoimen HTV
- Eteläisellä toimialueella 61 pelastustoimen HTV.

Pelastustoimintaan osallistuva päätoiminen henkilöstöresurssimäärä on yhteensä 268 HTV.

Toimialue	Henkilömäärä (htv)
Pohjoinen	62
Keskinen	145
Eteläinen	61
Yhteensä	268

Taulukko 10: Pelastustoimintaan osallistuvat päätoimiset henkilöstöresurssit toimialueittain.

Päätoimisen henkilöstön ohella sivutoiminen henkilöstö muodostaa keskeisen osan pelastuslaitoksen henkilöstöstä. Sivutoimisen henkilöstön työpanos kohdentuu pääasiassa pelastustoimintaan, mutta sivutoimisella henkilöstöllä on merkittävä rooli myös mm. turvallisuusviestinnän järjestämisessä. Sivutoiminen henkilökunta toimii päätoimisen pelastushenkilöstön tukena eri pelastustoimen tehtävissä. Pelastuslaitoksen sivutoimisella henkilöstöllä on henkilökohtainen ns. nollatuntityösopimus hyvinvointialueen pelastustoimen kanssa.

Sivutoimisen henkilöstön määrä on laskenut viime vuosina. Henkilöstön määrän vähenemiseen ovat vaikuttaneet mm. Toimintaympäristöstä muodostuvat haasteet, väestön ikärakenne sekä pelastuslaitoksen palveluntuotantomuodon muutos, jossa pelastusasemien päätoimista henkilöstöä lisättiin työaikamuutoksen takia. Sivutoimisen henkilöstön määrän ylläpitämiseksi maakunnan eri pelastusasemilla järjestetään aktiivista viikkoharjoitustoimintaa, yhteistyötä eri pelastusasemien kesken sekä muun muassa avoimien ovien päiviä, joissa viranhaltijat ja sivutoiminen henkilöstö kertovat monipuolisesta toiminnastamme. Lisäksi usealla pelastusasemalla on pelastustoimen nuoriso-osastot. Hyvinvointialueen toiminnan aloittamisen myötä haasteita on aiheuttanut kokonaistyöajan ja poikkeusluvan mukaista työaikaa tekevien lepoajan poikkeamarajoitteet, jolloin henkilöitä on jättyynyt pois sivutoimisesta pelastuslaitoksen työstä (sama työnantaja sekä päätoimissa, että sivutoimissa).

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen sivutoimiset henkilöstöresurssit jakautuvat seuraavasti hyvinvointialueen Monet-tietojärjestelmän 23.8.2023 mukaan (Taulukko 11):

- Pohjoisella toimialueella 159 henkilöä
- Keskisellä toimialueella 112 henkilöä
- Eteläisellä toimialueella 142 henkilöä.

Pelastustoiminnan sivutoimisen henkilöstön määrä on yhteensä 385 henkilöä.

Toimialue	Henkilömäärä
Pohjoinen	152
Keskinen	113
Eteläinen	119
Yhteensä	385

Taulukko 11: Pelastustoimintaan osallistuvat sivutoimiset henkilöstöresurssit alueittain.

Sopimuspalokuntien henkilöstöön kuuluvat henkilöt, jotka ovat liittyneet pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen tehneeseen palokuntayhdistykseen ts. Sopimuspalokuntaan. Pelastustoimen toiminta-alueella on seitsemän sopimuspalokuntaa (Kuopion VPK, Kuopion palokuntayhdistys ry, Peltosalmen VPK, Yara TPK, Stora Enso TPK, Koivujärven varikon sotilaspalokunta ja Karjalan Lennoston sotilaspalokunta). Pelastuslaitoksella on sopimukset sopimuspalokuntien kanssa. Sopimuksissa edellytetään sopimuspalokuntien henkilöstöltä hälytysvahvuuden lisäksi savusukelluskelpoisen henkilöstön minimivahvuutta määrääjassa. Savusukeltavien sopimuspalokuntalaisten terveyttä ja työkykyä seurataan säännöllisesti. Lähtökohtaisesti sopimuspalokuntatoimintaan sisältyy myös nuorisopalokuntatoimintaa. Lisäksi Tervon Talluskylässä ja Muuruveden Talvisalossa on jonkin verran sammutuskalustoa kylätoimikunnan käyttöä varten. Sammutuskalustoa voidaan tarvittaessa käyttää kylätoimikunnan toimesta ja pelastustoiminnan tukena.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen sopimuspalokuntien henkilöstöresurssit jakautuvat seuraavasti (sopimuspalokunnilta 2023 aikana saadun tiedon mukaan, Taulukko 12):

- Pohjoisella toimialueella 17 henkilöä
- Keskisellä toimialueella 75 henkilöä
- Eteläisellä toimialueella 30 henkilöä.

Pelastustoiminnan sopimuspalokuntien henkilöstön määrä on yhteensä 122 henkilöä palokunnilta saadun tiedon mukaan.

Toimialue	Henkilömäärä
Pohjoinen	17
Keskinen	75
Eteläinen	30
Yhteensä	122

Taulukko 12. Pelastustoimintaan osallistuvat sopimuspalokuntien henkilöstöresurssit alueittain.

Tarpeet ja tavoitteet

Tavoitteena on tuottaa tässä palvelutasopäätöksessä määritellyt ja lainsäädännön perusteella pelastuslaitokselle muodostuvat palvelut lainsäädännöllä säädettyjen velvoitteiden mukaisesti.

Toiminnan tehokkuuden kehittämisen rinnalla panostetaan motivoituneeseen ja työstään innostuneeseen henkilöstöön, osaamisen vahvistamiseen sekä hyvään esihenkilötyöhön. Henkilöstön ja työhyvinvoinnin kehittämisen osalta toteutetaan palvelutasokaudella erillinen kehityshanke, jonka sisältö on määritelty kehittämissuunnitelmassa.

Henkilöstömitoituksesta sekä tämän palvelutasopäätöksen vaikutuksesta henkilöstömäärään on kerrottu tarkemmin palvelukohtaisissa teksteissä.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos ottaa käyttöön taulukossa yhdeksän (9) määritellyn mukaisen pelastusasemaluokituksen. Erityisvalmius pelastusasemat sijaitsevat Iisalmen, Kuopion ja Varkauden kaupungeissa sekä Siilinjärven kunnassa.

Pelastuslaitoksen henkilöstövoimavarat mitoitetaan palvelutarpeen ja voimassa olevien mitoituserusteiden (pelastustoiminnan muodostelmat) mukaisesti.

Pelastuslaitoksen virkarakenne ja työtehtävät suunnitellaan palvelutarpeen mukaisesti. Henkilökunnan sisäistä liikkuvuutta kehitetään eri pelastusasemien ja palvelualueiden välillä.

Pelastustoimen kiinnostavuuteen ja Pohjois-Savon pelastuslaitoksen työnantajamaineeseen kiinnitetään erityistä huomiota ammatillisen osaamisen kehittämisen sekä työhyvinvoinnin edistämisen lisäksi.

Ulkoisessa viestinnässä tuodaan esille pelastustoimi houkutteleva ammattialana ja tunnistetaan sivutoimisen henkilökunnan tärkeä rooli osana pelastustoimen kokonaissuorituskyvyn muodostumista.

Sopimushenkilöstön rekrytointi tulee olla tavoitteellista, suunnitelmallista ja jatkuvaa. Rekrytointitoimenpiteiden yhteydessä tulee huomioida työkykyinen väestö eri ikäryhmistä ja edistää myös naisten liittymistä mukaan sopimuspalokuntatoimintaan.

Pelastuslaitoksen toiminta-alueella on riskeihin nähden tarkoituksenmukainen sopimuspalokuntajärjestelmä, jonka pelastustoimintaan määritellyn henkilöstön terveys -ja toimintakunto tulee olla riittävä.

Palokuntasopimusten toteutumista valvotaan. Pelastuslaitos tukee sopimuspalokuntien palokuntanuorisotoimintaa sopimusten mukaisesti (kalusto- ja varustehankinnat, koulutus, palokuntanuorten leirit).

Kehittämistarve

Uusien pelastustoimen ammattihenkilöiden tehokas ja aktiivinen rekrytointi ja kouluttaminen tulee olla jatkuvaa toimintaa koko palvelutasopäätöskauden ajan.

- 0,5 htv/vuosi.

Hyvästä työnantajakuvasta ja työolosuhteista huolehtiminen tulee olla jatkuvaa toimintaa koko palvelutasopäätöskauden ajan.

- 0,25 htv/vuosi.

Sopimushenkilöiden määrän lisääminen aktiivisella rekrytoinnilla sekä hyvää työnantajakuva ja pito- ja vetovoimatekijöitä hyödyntäen. Hyvinvointialueen sisäiset ratkaisut, jotta päätoimisessa palvelussuhteessa hyvinvointialueella olevien olisi mahdollista osallistua myös sivutoimiseen pelastustoimintaan.

- 2024 noin 0,25 htv/v
- 2025, 2026 ja 2027 noin 0,1 htv/vuosi.

Jokaiselle pelastusasemalle tulee olla pelastuslaitokselta nimetty vastuuhenkilö sopimuspalokuntatoiminnan kehittämiseen ja hänelle on osoitettu tehtävän hoitamiseen riittävät resurssit koko palvelutasopäätöskauden ajan.

- 0,25 htv/vuosi.

Kehittämistoimenpiteiden toteuttamisen yhteydessä pelastuslaitos tekee tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen palvelussuhdeyksikön kanssa.

4.2.2.4 Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen pääperiaatteet

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitoksella on ollut tavoitteena muodostaa organisaatio sekä koko laitoksen kattava koulutusohjelma osaamisen ylläpidon suunnittelemiseksi, toteuttamiseksi sekä valvomiseksi. Tätä tarkoitusta varten perustettiin pelastuslaitokselle koulutusmestarin virka sekä nimettiin sisäisen koulutuksen työryhmä tukemaan koulutustoimintaa.

Koulutusmestarin virkaan ei ole saatu rekrytoitua pysyvästi henkilöä eikä koulutusmestarin tehtäviä ole osoitettu kenenkään hoidettavaksi. Toiminnan kehittäminen on jäänyt heikolle tasolle. Koulutusmestarin viran täyttämättömyyden vuoksi sisäisen koulutuksen työryhmä ei ole kokoontunut vuonna 2023.

Tällä hetkellä pelastuslaitoksella ei ole organisoitua, toimivaa ja koko laitosta kattavaa yhtenäistä koulutusjärjestelmää sisäisen ja ulkoisen koulutuksen toteuttamiseksi. Harjoittelun toteutuksen valvonta ja kirjaaminen STORE henkilöstöhallintojärjestelmään on paloasemavastaavien vastuulla.

Pelastuslaitoksen henkilöstön osaamisen ylläpidon ja kehittämisen tarpeet ovat muuttuneet uusien 24/7 paloasemien muodostamisen sekä uusien rekrytointien myötä. Pelastusasemien puitteet eivät yksin mahdollista riittäviä harjoittelumahdollisuuksia osaamisvaatimusten ylläpitämiseksi. Ongelmana on myös suorittaa välttämättömiä ja säädösperusteisia harjoituksia normaalin työajan puitteissa. Erityisiä puutteita on esimerkiksi toteutuneissa venetoiminnan harjoittelumahdollisuuksissa.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitokselle tulee laatia kirjallinen ohje, jossa määrätään sisäisen ja ulkoisen koulutuksen toteuttamisesta, tehtävistä ja vastuista. Tässä ohjeessa tulee huomioida myös sopimus- ja sivutoimisen henkilöstön koulutustarpeet.

Pelastuslaitokselle tulee muodostaa pysyvä organisaatio vastaamaan osaamisen ylläpidosta, kehittämisestä ja valvonnasta sekä päätoimisen että sivutoimisen ja sopimushenkilöstön osalta. Tästä toiminnasta vastaaville henkilöille tulee osoittaa riittävä työaikaresurssi tehtävän hoitoon.

Pelastuslaitokselle tulee laatia selvitys laitoksen käytössä olevista harjoitusalueista ja harjoittelupaikoista sekä niiden kehittämistarpeista. Pelastuslaitokselle laaditaan suunnitelma määrällisesti ja maantieteellisesti tarkoituksenmukaisista harjoitusalueista ja -paikoista. Selvityksen perusteella tarvittavista uusista harjoitusalueista käynnistetään tarveselvitys hankesuunnitelman käynnistämiseksi.

Sisäisen ja ulkoisen kouluttamisen tarpeisiin sekä harjoituspaikkojen ja -alueiden kehittämiseen tulee varata riittävät taloudelliset resurssit.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitokselle muodostetaan pysyvä organisaatio vastaamaan osaamisen ylläpidosta, kehittämisestä ja valvonnasta. Tästä toiminnasta vastaaville henkilöille osoitetaan riittävä työaikaresurssi tehtävän hoitoon.

Pelastuslaitokselle laaditaan kirjallinen koulutustoiminnan ohje, jossa määrätään sisäisen ja ulkoisen koulutuksen toteuttamisesta, tehtävistä ja vastuista.

Pelastuslaitokselle laaditaan selvitys käytössä olevista harjoitusalueista ja harjoittelupaikoista sekä niiden kehittämistarpeista. Selvityksen yhteydessä havaittujen tarpeiden perusteella laaditaan tarveselvitys sekä harjoitusalueita ja harjoittelupaikkojen kehittämistä koskeva hankesuunnitelma.

Sisäisen ja ulkoisen kouluttamisen tarpeisiin sekä harjoituspaikkojen ja -alueiden kehittämiseen varataan riittävät taloudelliset resurssit.

Kehitetään työaikamalleja, joilla mahdollistetaan sellaisten osaamisen ylläpidon vaatimien harjoitusten toteuttaminen, joita ei kyetä toteuttamaan normaalin työajan puitteissa.

Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen osaamisen ylläpitämisen ja kehittämistarpeiden tunnistamiseen pelastuslaitos käyttää STORE-resurssi- ja toiminnanohjausjärjestelmää.

Kehittämistarve

Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen osalta päätöksessä mainituista kohdista kiireellisin tehtävä on organisoida toimiva pysyvä organisaatio vastaamaan tästä tehtävästä sekä varmistaa tehtävän vaatima riittävä työaikaresurssi. Tämän tavoitteen tulee täytyä heti palvelutasopäätöskauden 2024 alussa.

Palvelutasopäätöksen ensimmäisen vuoden aikana on laadittava osaamisen hallintaa ohjaamaan koulutustoiminnan ohje. Ohje on edellytys koulutustoiminnan ja osaamisen hallinnan pitkäjänteiselle kehittämiselle sekä koko henkilöstön osallistamiselle toimintaan.

- 2024 noin 0,5 htv/v

Selvitys harjoituspaikkojen ja alueiden kehittämistarpeista aloitetaan suunnitelmakauden ensimmäisenä vuonna. Tavoitteeksi asetetaan, että selvityksen tuloksena ilmenevät kehittämistarpeet, kuten mahdolliset tarveselvitykset ja hankesuunnitelmat, käynnistetään suunnitelmakauden alkupuoliskolla siten, että hankkeet kyetään toteuttamaan palvelutasopäätöksen voimassaolon aikana.

- 2024 noin 0,5 htv/v
- 2025, 2026 ja 2027 noin 0,25 htv/vuosi.

4.2.2.5 Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn vähimmäistaso

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen päivitetty Pelastussukellusohje on hyväksytty 21.2.2023. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastussukellusohje perustuu sisäministeriön pelastussukellusohjeeseen (48/2007), Ohjeeseen pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä (Sisäministeriön julkaisu 5/2016) sekä Sisäministeriön Ohjeluonnos pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan 2023 (soveltuvin osin). Se määrittelee pelastuslaitoksen pelastussukellustoiminnan suorittamisesta, suunnittelusta sekä henkilöstön minimivaatimuksista.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella on toimintaympäristön riskien ja toimintaympäristöä kuvaavien riskiruutualueiden perusteella on määritelty toimintakykyvaatimukset siten, että osalla asemista tulee säilyttää välitön pelastussukelluksen toimintavalmius (1 taso) ja osalla 24/7 asemista riittää taso 2. Pelastustoimen henkilöstön fyysinen toimintakyky arvioidaan Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastussukellusohjeen mukaisesti FireFit-menetelmällä. Henkilöstön toimintakykyvaatimus määräytyy pelastusasemittain. Suurimpien 24/7 pelastusasemien (Kuopio, Varkaus, Siilinjärvi, Iisalmi) henkilöstöltä edellytetään PST1 tasoa ja 2-riskialueille tai toimintavalmiusperusteisesti sijoittuvien muiden 24/7 pelastusasemien (Leppävirta, Suonenjoki, Nilsiä, Lapinlahti, Kiuruvesi, Keitele ja Riistavesi ja Sorsasalo) PST2 tasoa. Pienillä pelastusasemilla (3. ja 4. riskitason alueet)

toimintakykyvaatimustaso voi olla PST3 tai PST4. Savusukellusta tekevillä toimintakykytason kuitenkin tulee olla vähintään PST2 myös pienissä kunnissa.

Pelastuslaitoksella on liikunta- ja työkykykoordinaattorit, jotka testaavat henkilöstöä ja tukevat heitä fyysisen toimintakyvyn ylläpitämisessä: tekevät mm. liikunta- ja ravintosuunnitelmia. Lisäksi työvuoroissa on koulutettuja FireFit-testaajia.

Liikunta- ja työkykykoordinaattori suunnittelevat ja kehittävät pelastuslaitoksen kuntosaleja vastaamaan nykypäivän pelastajien liikkuvuus- ja kuntoilutarpeita.

Käytössä on ammattipelastajille kehitetty FireFit-testaus järjestelmä. Toimintakykyvaatimukset tulevat Sisäministeriön ohjeesta 5/2016. Pelastussukelluskelpoisiksi nimettyjen henkilöiden sukelluskelpoisuus on voimassa kunkin kalenterivuoden loppuun, jonka aikana fyysisen toimintakyvyn arviointi (FireFit -testaus) on tehtävä uudelleen mukaan lukien tarvittavat työterveyshuollon terveystarkastukset.

Fyysisen toimintakyvyn seurantarekisteri on käytössä ja henkilöstön toimintakykytaso kirjataan STORE-resurssi -ja toiminnanohjausjärjestelmää.

Tarpeet ja tavoitteet

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastussukellusohjeen tarkoituksena on ohjata käytäntöjä, jotka edistävät pelastussukelluksen ja pintapelastuksen turvallisuutta.

Pelastusasemittain kuntosali välineistön päivittämisen vaaditulle valtakunnalliselle tasolle. FireFit-testaus välineistön yhdenmukaistaminen pelastusasemittain. Henkilöstön tarpeiden esilletuominen esihenkilön toimesta edelleen päällikkötasolle varsinaisen hankinnan toteuttamiseksi.

Sopimushenkilöstön motivoiminen testaukseen. Tasoluokituksen huomioiminen määriteltäessä henkilökohtaista korvausta. (Esim. hälytysraha, savusukellusraha ja henkilökohtainenlisä.)

Fyysisen toimintakyvyn testien piiriin kuuluvat kaikki pelastustoimintaan osallistuva henkilöstö mukaan lukien sivutoiminen henkilöstö ja sopimuspalokuntien hälytysosastojen henkilöstö lukuun ottamatta henkilöstöä, joka osallistuu ainoastaan ensivastetoimintaan tai Pohjois-Savon pelastussukellusohjeessa mainittuihin muihin pelastustoimen tehtäviin.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitoksen toiminta-alueella on toimintaympäristöstä tunnistettujen riskien ja toimintaympäristön erityispiirteitä kuvaavien riskiruutujen perusteella määritelty toimintakykyvaatimukset siten, että osalla pelastusasemista tulee säilyttää välitön pelastussukelluksen toimintavalmius (1 taso) ja osalla 24/7 pelastusasemista tason 2 mukainen pelastussukellusvalmius. Pienillä pelastusasemilla (3. ja 4. riskitason alueet) toimintakykyvaatimustaso voi olla PST3 tai PST4. Savusukellustehtäviin osallistuvilla henkilöillä toimintakykyvaatimustason tulee kuitenkin olla vähintään PST2 myös pienillä pelastusasemilla.

Pohjois-Savon pelastuslaitos huomioi henkilövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn määrittämisen yhteydessä uudistetun Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan 28/2023 SM sisältövaatimukset.

Kehittämistarve

Pelastuslaitoksen tulee kiinnittää erityistä huomiota pelastustoimintaan osallistuvan ikääntyvän henkilökunnan toimintakuntoisuuden ylläpitämiseen ja tukea sekä motivoida myös nuorempia pelastajia ylläpitämään omaa toimintakuntoisuutta voimassa olevien ohjeiden mukaisesti.

Toimintakuntotestauksia koskevan vuosikellon päivittäminen siten, että vuosikello sisältää työterveyshoitajan, työterveyslääkärin sekä toimintakuntotestauksen ajankohdat pelastusasemittain. Päivitys tulee toteuttaa siten, että uudistettu vuosikello astuu voimaan 1.1.2024.

Esihenkilöiden valvontavastuun korostaminen fyysiseen toimintakykyyn liittyvien testien ja harjoitusten suorittamisesta vuosittain sekä suoritteiden merkitseminen reaaliaikaisesti STORE-resurssi -ja toiminnanohjausjärjestelmään.

Store-henkilöstö- ja resurssienhallintajärjestelmän käytön kehittäminen fyysisen toimintakyvyn kirjaamiseen.

Fyysisen testaukseen liittyvien tiedonkulun parantaminen pelastusasemittain. FireFit-testaajien laadunvalvonta ja päivitykset.

FireFit-lisenssien hankinta kaikille 24/7 pelastusasemille.

4.2.2.6 Pelastustoiminnan kalustovoimavarat toiminnoittain alueen eri osissa

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitoksella on käytössään 39 sammutus- tai säiliösammutusautoa, 26 säiliöautoa, 3 korkealta pelastamiseen tarkoitettua ajoneuvoa, 3 johtamiseen varusteltua ajoneuvoa, 2 vesipelastusautoa, 1 kemikaalisukellusauto, 28 miehistönkuljetusautoa, 28 henkilöautoa, 45 venettä tai alusta, 20 moottorikelkkaa tai mönkijää, 132 perävaunua. Lisäksi varakäyttöön on yksi sammutusauto ja yksi johtamiseen varustettu auto. Sammutus- ja säiliöajoneuvojen lukumäärä toimialueittain kuvattu taulukossa 13.

Kaluston keski-ikä on noin 17 vuotta.

Jokaisella pelastusasemalla on vähintään yksi sammutus- tai säiliösammutusauto. Lisäksi pelastusasemilla on muita ajoneuvoja aseman toimintaympäristön edellyttämällä tavalla huomioiden aseman henkilöresurssit.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen välittömässä valmiudessa käytettävää ajoneuvokalustoa uusitaan investointisuunnitelman mukaisesti siten, että sammutus- ja säiliöautot ja muu ajoneuvo- ja erikoiskalusto ovat toimintaympäristön edellyttämässä toimintakunnossa. Ajoneuvokalustoa pyritään uusimaan siten, että ajoneuvojen keski-ikä ei nouse.

Pelastuslaitoksen käytössä on Trail- kalustonhallintajärjestelmä, joka kokoaa kaiken tiedon yhteen ajantasaiseen paikkaan. Trail- kalustonhallintajärjestelmän myötävaikutuksella kehitetään pelastuskalustoinvestointien suunnittelua (elinkaarimaali) ja pelastuskaluston sijoituspaikan määrittämistä (riskiperusteet) sekä mahdollistetaan osaltaan pelastuskaluston toimintakuntoisuuden reaaliaikainen seuranta (jatkuvuudenhallinta).

Toimialue	Sammutusauto	Säiliöauto
Pohjoinen	15	11
Keskinen	16	15
Eteläinen	14	10
Yhteensä	45	36

Taulukko 13. Sammutus- ja säiliöautot toimialueittain.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitoksen ajoneuvoja hankitaan investointisuunnitelman 2023–2028 mukaisesti vähintään kaksi raskasta pelastusajoneuvoa, 3–5 miehistönkuljetusautoa tai henkilöautoa vuosittain, mikäli investointisuunnitelma toteutuu taloustilanteen salliessa.

Suunnittelukaudella hankitaan yksi korkealla pelastamiseen tarkoitettu ajoneuvo, yksi johtamiseen varusteltu ajoneuvo ja kaksi hydrokopteria. Lisäksi hankitaan yksi E-luokan öljyntorjunta-alus ja yksi C-luokan öljyntorjunta-alus sekä 2–3 A-luokan öljyntorjunta-alusta. Kaikki hankinnat korvaavat käytössä olevaa vanhentuvaa kalustoa. Edellä mainitut hankinnat toteutetaan, mikäli investointisuunnitelma toteutuu taloustilanteen salliessa.

Ajoneuvojen elinkaarisuunnittelun periaatteena on, että uudet raskaat pelastusajoneuvot sijoitetaan suurille- ja keskisuurille pelastusasemille. Sieltä käytöstä poistuvat raskaat pelastusajoneuvot siirretään huollettuna ja elinkaaripäivitettyinä pienille pelastusasemille. Muu kalusto sijoitetaan korvattavan kaluston sijoitusasemalle.

Pelastuslaitoksen vuosittain toistuvat pelastuskaluston ja infrastruktuurin ylläpitämiseen sisältyvät investointitarpeet välillä 2024–2028 on esitetty asiakirjan kohdassa 5.5.

Kehittämistarve

Kestävä kehitys, ympäristötekijät ja ilmastomuutos otetaan huomioon kalustohankinnoissa. Vaihtoehtoisten polttoaineiden käyttöä kalustossa tutkitaan.

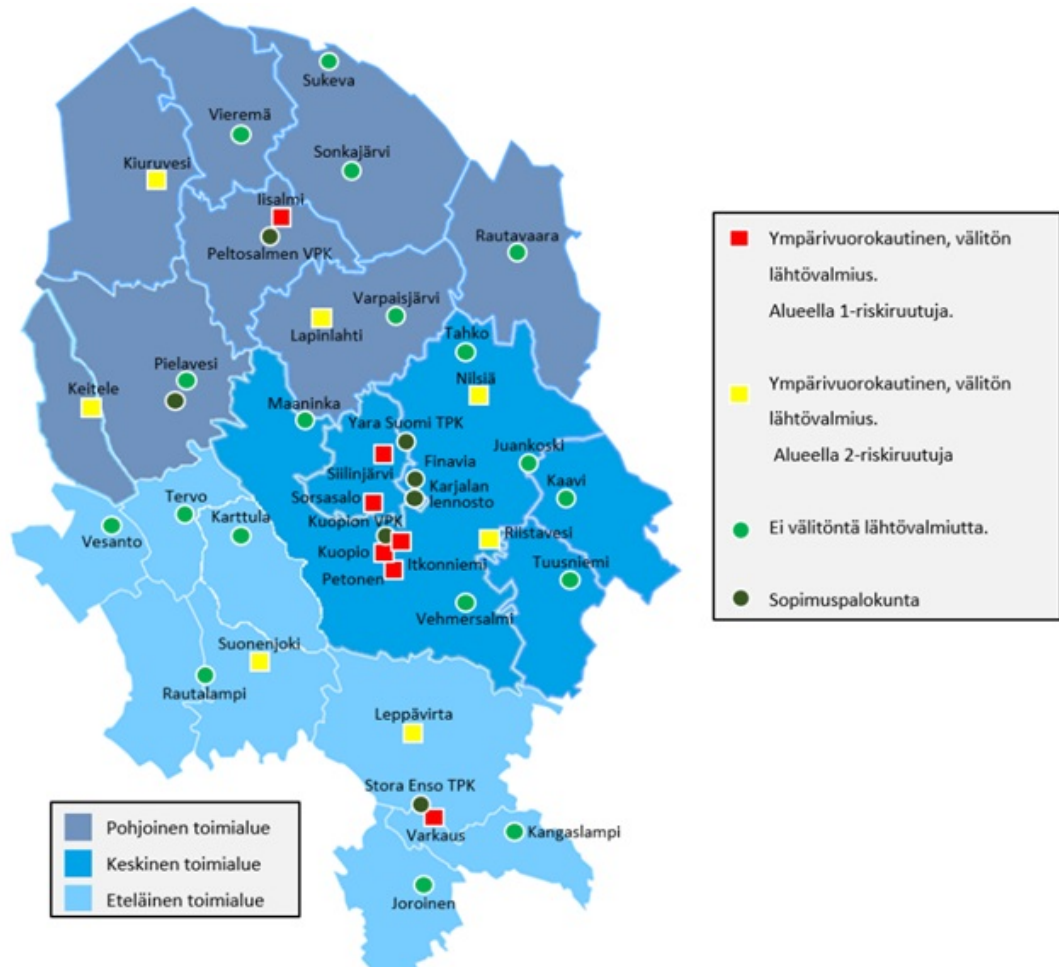
Aluskaluston uusimisessa otetaan huomioon alusten miehistölle asettamat pätevyysvaatimukset ja pyritään hankkimaan aluksia, joiden kuljettajien pätevyysvaatimukset ovat vähäisemmät.

Pelastusasemien henkilöstön määrä ja erityisosaamiset otetaan huomioon kaluston sijoittamisessa (riskiperusteisuus).

Pelastuslaitos on hankkinut Trail-kalustonhallintajärjestelmän, joka otetaan käyttöön vaiheittain vuosien 2024–2025 välisenä aikana.

4.2.2.7 Pelastusasemat, sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen paloasemaverkosto 2023

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastustoimen lakisääteisten palveluiden ja palvelutasopäätöksessä päätettävien muiden palveluiden järjestäminen edellyttävät tarkoituksenmukaisia toimitiloja.

Pelastuslaitoksen toimitilat ovat suurelta osin tavanomaisia työpaikkatiloja, mutta niissä korostuvat pelastustoimen toimialaan liittyvät tarpeet. Toimitiloissa on oltava toimisto- ja sosiaalityötilojen lisäksi kaluston ja varusteiden säilytys- ja huoltotilat, koulutus- ja harjoitustoiminnan edellyttämät tilat sekä osassa pelastusasemia myös johtamistilat. Toimitilaratkaisujen on tuettava Puhdas paloasema -toimintamallin toteutusta, jolla ehkäistään palo- ja kemikaalijäämille altistumista. Pelastustoiminnan valmiutta koskevat vaatimukset edellyttävät lisäksi, että toimitilojen sijainti, kalusto ja varusteet, henkilöstö ja henkilöstön valmius vastaavat alueen riskien ja uhkamallien mukaisiin vaatimuksiin. Toimitilojen tulee täyttää toimialan toimitilojen tietoturva (tilaturvallisuus) koskevat

ohjeet ja vaatimukset. Turvallisuusviestinnän palveluiden näkökulmasta on tarpeen, että pelastusasema on helposti saavutettavassa paikassa ja pysäköintimahdollisuuksia on riittävästi. Toiminnan jatkuvuuden kannalta on lisäksi tärkeää, että toimitilaturvallisuus on asianmukaisessa kunnossa ja että toimitiloissa kyetään jatkamaan toimintaa kaikissa turvallisuustilanteissa.

Pelastuslaitoksella on käytössään yhteensä 32 pelastusasemarakennusta sekä sopimuspalokunnilla 7 toimitilaa. Pelastuslaitos toimii kaikissa pelastusasemarakennuksissa vuokralaisena ja pääasiallisesti kiinteistöt omistavat kunnat. Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on Palomuseo Neulamäen pelastusasemalla.

Pelastuslaitoksen toimitiloista on laadittu yhteenvetotaulukko "Toimitilojen kunnossapito- ja muutostarpeet 2024". Yhteenvetotaulukossa on määritelty pelastusasemakiinteistöjä ja toimitiloja koskevien muutostarpeiden toteuttamisen kiireellisyysjärjestys.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen käytössä olevien kiinteistöjen ylläpidon toimintaa ohjaa ja hallinnoi Pohjois-Savon hyvinvointialueen kiinteistöhallinto. Ylläpitoa ohjaa vuosittain laadittava toimitilojen pitkän tähtäimen suunnitelma (PTS) ja aikataulutetut huoltosuunnitelmat, joilla huomioidaan tilojen normaalin kulumisen mukanaan tuomat huoltotehtävät. Pelastuslaitos toimii kaikissa pelastusasemarakennuksissa vuokralaisena.

Uudisrakentamisen osalta Pohjois-Savon hyvinvointialueen kiinteistöhallinnon rakennuttajaorganisaatio toteuttaa ja johtaa hyvinvointialueen pelastusasemien rakennusinvestoinnit. Tavoitteena on saada käyttäjille ja asiakkaille terveelliset, turvalliset ja toiminnallisesti laadukkaat tilat.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen tilahallinta vastaa toimintaa tukevien toimitilojen järjestämisestä hyvinvointialueen yksiköille ja avustaa yksiköitä toimitiloissa tarvittavien käyttäjäpalveluiden järjestämisessä. Tilahallinta vastaa vuokratilojen sopimusneuvotteluista sekä yhteydenpidosta vuokranantajiin ja palveluntuottajiin.

Pelastusasemien tilaturvallisuus tulee ottaa huomioon rakennusten pitkän tähtäimen (PTS) suunnittelussa.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos laatii yhdessä Pohjois-Savon hyvinvointialueen kiinteistöhallinnon kanssa kattavan nykytilakartoituksen ja tarveselvityksen pelastustoimen palvelutuotantoa varten tarvittavista toimitiloista. Tarveselvityksessä selvitetään pelastusasemien sijainnit sekä uudisrakentamisen ja nykyisten pelastusasemien peruskorjaustarve sekä näiden aikataulut ja investointitarpeet. Tarveselvitys, peruskorjaustarve sekä investointisuunnitelma laaditaan vuoteen 2035 saakka.

Pelastuslaitoksen käyttöön suunniteltuja pelastusasemia rakennetaan alueille, missä riskialueiden toimintavalmiusaikavaatimukset tai muut toiminnalliset syyt sitä edellyttävät. Suunnitelman perusteella valmistellaan tarveselvitykset ja esitetään tulevat pelastusasemien sijoituspaikkavaihtoehdot. Pelastusasemien sijainnin suunnittelua ohjaa riskianalyysi.

Suunnitelmat peruskorjattavien/laajennettavien pelastusasemien tarpeesta ja tehdään yhteistyössä pelastusasemarakennusten omistajien ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen kiinteistöhallinnon kanssa riskialueiden kehittymisselvityksen (riskianalyysi) pohjalta.

Pelastuslaitoksen käytössä olevat tilat ja sopimuspalokuntien tilat pidetään hyvässä kunnossa työturvallisuus-, terveellisyys- sekä toiminnalliset vaatimukset huomioiden.

Pelastusasemien tilaturvallisuus saatetaan säädösten edellyttämälle tasolle käytössä oleviin rakennuksiin suunnitelmien mukaisesti. Uudisrakennuksissa tilaturvallisuus toteutetaan suunnittelun ja rakentamisen yhteydessä.

Pelastusasemien toimitiloihin tulee tehdä tarvittavat rakenteelliset muutokset, jos palvelutuotanto kyseisellä pelastusasemalla muuttuu esim. päiväkäytöstä ympärivuotiseksi tai palvelutuotanto laajenee esim. ensihoidon myötä.

Kehittämistarve

Tehdään palvelutuotannon tarpeiden mukainen tarveselvitys toimitiloista.

Pelastusasemien vuokrasopimusten uusiminen tarvittavilta osin.

Käytössä oleville pelastusasemarakennuksille tulee laatia pitkän tähtäimen suunnitelma (PTS) huolto- ja korjaustoimenpiteistä yhteistyössä kiinteistöjen omistajien, Pohjois-Savon hyvinvointialueen kiinteistöhallinnon

ja pelastuslaitoksen (käyttäjä) edustajien kanssa. Pitkän tähtäimen suunnitelma tulee laatia vuoteen 2035 saakka.

Pelastusasemien uudisrakentamiselle tulee laatia pitkän tähtäimen rakennuttamissuunnitelma vuoteen 2035 saakka. Suunnitelman tulee perustua riskianalyysiin ja toimintavalmiustarpeisiin sekä johtamisvalmiuksiin.

Tilaturvallisuuden toteuttamisesta laaditaan suunnitelma pelastustoimen käytössä oleviin rakennuksiin ja varataan siihen tarvittava rahoitus talousraion laadinnan yhteydessä.

Palvelutuotannon muutosten yhteydessä tulee tehdä tarvittavat suunnitelmat toimitilojen soveltuvuudesta muuttuneeseen palvelutuotantoon. Mahdollisiin toimitilamuutoksiin tulee osoittaa riittävät taloudelliset resurssit.

4.2.2.8 Savusukellusvalmiudet alueen eri osissa

Palvelutason nykytilan kuvaus

Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojavaarusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan ja rajattuun sisätilaan, jossa on savua. Palavan rakennuksen katolla tapahtuva työskentely paineilmahengityslaitetta käyttäen rinnastetaan savusukellukseen.

Savusukellus on työturvallisuuslain 738/2002, 11 §:ssä mainittua erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä, jossa on tapaturman tai sairastumisen vaara. Tällaista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä. Turvallinen savusukellus edellyttää tekijän erityistä kelpoisuutta, joka muodostuu terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja harjoitteluun liittyvistä vaatimuksista.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella savusukelluskelpoisuuden saavuttamiseksi työntekijän tulee suorittaa savusukelluskoulutus, joka on mahdollista suorittaa pelastajatutkinnon yhteydessä tai sopimushenkilöstön savusukelluskurssilla sekä savusukellukseen liittyvät vuosittain suoritettavat harjoitukset.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksessa on lähtökohtaisesti kahden eri toimintakuntoisuustason omaavia savusukeltajia. Erityisvalmius pelastusasemien päätoimisen savusukellusta suorittavan henkilökunnan

fyysisen toimintakyky on tasolla PST 1 (Fire Fit -indeksi vähintään 3).
Perusvalmius pelastusasemien päätoimiset ja kaikki sivutoimiset
savusukeltajat voivat olla tasolla PST 2 (Fire Fit -indeksi vähintään 2,7).

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksella on alueellaan 32 pelastusasemaa, joista kymmenellä ei voida aloittaa savusukellusta lainkaan edes yhteen asuinhuoneistoon rajoittuvissa rakennuspaloissa vähäisen savusukeltajamäärän vuoksi (savusukeltajia alle neljä). Neljällä pelastusasemalla savusukellus voidaan aloittaa yhteen asuinhuoneistoon rajoittuvissa paloissa, mutta palon jatkuessa tehokas sammutustoiminta päättyy reservin puutteen vuoksi (savusukeltajia alle kuusi), koska savusukeltajien tulisi pitää pelastussukellusohjeen mukaisesti 20–30 minuutin tauko ennen seuraavaa sukellusta. Jos rakennuspalo on useammassa kuin yhdessä asuinhuoneistossa tai on leviämässä rakennuksessa palavan asuinhuoneiston ulkopuolelle, neljällä pelastusasemalla ei ole riittävästi savusukeltajia kahden yhtäaikaisen savusukellusparin lähettämiseen rakennukseen (savusukeltajien määrä alle 8).

Niillä pelastusasemilla, joilla ei ole savusukeltajia lainkaan tai joissa savusukeltajien määrä ei ole riittävä savusukelluksen aloittamiseen tai savusukeltajien vähäinen määrä tuottaa haasteita savusukelluksen jatkuvuudelle, on erityisen tärkeää panostaa vaihtoehtoihin sammutusmenetelmiin. Näiden paikkakuntien osalta on myös ensisijaisen tärkeää, että naapuripelastusasemat liitetään rakennuspalojen välittömään vasteeseen etupainotteisesti. Lisäksi näillä paikkakunnilla tulisi panostaa entistä enemmän paloturvallisuuden valvontaan sekä kuntalaisten paloturvallisuustietämykseen ja alkusammutustaitoihin.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitoksen savusukellusvalmiudet alueen eri osissa muodostuvat paloasemaluokituksen sekä henkilökunnan osaamisprofiilin mukaisesti.

Pelastuslaitoksen savusukellustoimintaan osallistuvat henkilöt nimetään vuosittain ja henkilöillä on peruskoulutuksen, terveydentilan ja toimintakuntoisuuden sekä harjoitusten toteuttamisesta muodostuva ja ohjeiden mukainen kelpoisuus tehdä savusukellustyötä

Savusukellus sisältää vaaroja sekä haittoja ja työstä saattaa aiheutua erityistä tapaturman tai sairastumisen vaaraa. Tällaista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä (73872002, 11§). Muiden henkilöiden pääsy vaara-alueelle on tarpeellisin toimenpitein estettävä. Pelastustoimintaan osallistuvien henkilöiden vastuusta työskentelyn edellytysten ylläpitämiseen on säädetty pelastuslain 37972011, 39 §:ssä.

Pelastuslaitos selvittää ja kehittää edelleen vaihtoehtoisten sammutusmenetelmien ja sammutteiden käyttöönottamista savusukellustoimintaa tukevana ja täydentävänä tai korvaavana toimintamuotona.

Savusukelluksessa käytettävät henkilönsuojaimet ovat sopivia ja asianmukaisesti tarkastettuja sekä huollettuja. Henkilönsuojaimia koskevat henkilönsuojainasetus (EU) (2016/425) ja Valtioneuvoston asetus henkilönsuojainten valinnasta ja käytöstä työssä (427/2021). Savusukeltajan perusvarustus on määritelty Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan 28/2028 (SM).

Pelastuslaitos kiinnittää erityistä huomiota savusukellustoiminnan toteuttamista koskevaan turvallisuuskulttuuriin ja puuttuu turvallisuutta vaarantavaan toimintaan ja turhien riskien ottamiseen. Keskeisiä toimenpiteitä ovat ennakointi ja henkilökunnan riskitietoisuuden lisääminen.

Pelastuslaitos huomioi Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan 28/2028 (SM) määritellyt sisältövaatimukset.

Kehittämistarve

Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan (28/2023 SM) on valmistunut ja Sisäministeriö on hyväksynyt ohjeen käyttöönotettavaksi 8.9.2023. Ohjeella korvataan Pelastussukellusohje (48/2007). Lisäksi ohjeella tarkennetaan pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä vuonna 2016 annettua sisäministeriön ohjetta (6/2016).

Ohjetta pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan sovelletaan pelastustoimen savusukellus-, kemikaalisukellus-, vesisukellus- ja pintapelastustoimintaan sekä näiden tukitehtäviin. Pelastuslaitos perehtyy uudistetun ohjeen keskeiseen sisältöön ja huomioi ohjeen vaatimukset palveluntuotannon toteuttamisessa. Yhteenvedo uudistetun ohjeen savusukellusta koskevista työskentelytasoista kuvattu taulukossa 14.

Tehtävän kuvaus (vaativampi tehtäväkuvaus sisältää alemman kuvauksen)	Taso	Peruskoulutus (vaativampi sisältää alemman koulutuksen)	FireFit-indeksi
Sammutus-, pelastus- ja tukitehtävät , mitkä edellyttävät savusukellusta, jossa on varauduttava pitkään toiminta-aikaan tai vaikeasti saavutettavissa kohteissa työskentelyyn, kuten laajojen maanalaisten tilojen pelastustoiminta	Savusukeltaja	Pelastajatutkinto / sopimushenkilöstön opetussuunnitelman mukainen savusukelluskoulutus ja PVAT 1-tason koulutus. Toimintaympäristön mukainen työnantajan määrittelemä lisäkoulutus.	3,0 (3,0 aerobisen kestävyysindeksi)
Sammutus- ja pelastustehtävät rakennusten ja muiden tavanomaisten tilojen katolla, mitkä edellyttävät savusukellusta	Savusukeltaja	Pelastajatutkinto / sopimushenkilöstön opetussuunnitelman mukainen savusukelluskoulutus ja PVAT 1-tason koulutus	3,0 (3,0 aerobisen kestävyysindeksi)
Sammutus-, pelastus- ja tukitehtävät rakennusten ja muiden tavanomaisten tilojen sisällä, mitkä edellyttävät savusukellusta	Savusukeltaja	Pelastajatutkinto / sopimushenkilöstön opetussuunnitelman mukainen savusukelluskoulutus	3,0 (3,0 aerobisen kestävyysindeksi)
Perustehtävät , joita ovat sammutus- ja pelastustoimintaa tukevat tehtävät, sammuttaminen palavan tilan ulkopuolelta, alkusammutustiedustelu	Paineilmahengityslaitteen käyttäjä	Pelastajatutkinto / sopimushenkilöstön opetussuunnitelman mukainen koulutus sammutus- ja pelastustoimintaan tulipaloissa	Ei vaatimusta, suositus > 2,0

Taulukko 14. Yhteenveto savusukellusta koskevista työskentelytasoista.

4.2.2.9 CBRNE-onnettomuuksien valmiudet alueen eri osissa sisältäen kemikaalisukellusvalmiudet

Palvelutason nykytilan kuvaus

CBRNE-onnettomuuksilla tarkoitetaan onnettomuuksia, joissa on osallisena kemiallisia aineita (C), biologisia taudinaiheuttajia (B), radioaktiivisia aineita (R), ydinenergiaa (N) tai räjähteitä (E).

Jokaisella 24/7-miehitetyllä pelastusasemalla on perusvalmius välittömään kemikaalitorjunnan aloittamiseen sekä tavanomaisten kemikaalionnettomuustilanteiden suorittamiseen. Sisäasiainministeriö on antanut pelastussukellusohjeen, joka sisältää myös ohjeet kemikaalisukelluksesta. Vaarallisten aineiden onnettomuuksien tiedustelua ja alkuvaiheen torjuntaa varten tarkoitettua kalustoa on sijoitettu kaikille pelastusasemille sekä niillä on valmius henkeä pelastavien toimenpiteiden suorittamiseen kemikaalionnettomuuksissa.

Erikoiskalustoa on keskitetty erityisvalmius pelastusasemille. Alueen teollisuuspalokunnat varautuvat myös omalta osaltaan vaarallisten aineiden aiheuttamien onnettomuuksien torjuntaan. Koulutuksessa ja

kalustohankinnoissa pyritään tekemää tiivistä yhteistyötä tehdaspalokuntien kanssa. Pelastuslaitoksella on mahdollisuus tarvittaessa käyttää myös Pelastusopiston vaarallisten aineiden torjuntakalustoa onnettomuustilanteissa.

Sisäministeriö on tehnyt CBRNE onnettomuuksiin varautumiseen Suomen kansallisen CBRNE-strategian 2017, jonka tavoitteena on CBRNE-uhkien ja tilanteiden ennaltaehkäisy ja valmiuden jatkuva parantaminen. Itä-Suomen alueen pelastuslaitoksilla sekä Pelastusopistolla on yhteistä erikoiskalustoa käytössään, jota voidaan hyödyntää CBRNE-onnettomuuksiin liittyvissä onnettomuustilanteissa. Erikoiskalustoon kuuluu mm. kaasuanalysaattori sekä eri raaka-aineiden tunnistamiseen käytössä oleva laseranalysaattori.

Tarpeet ja tavoitteet

Toteutuneessa CBRNE-tilanteessa minimoidaan vahingot ja estetään uhkan laajeneminen. Nämä toteutetaan CBRNE-tilanteen arvioinnilla ja päätöksenteolla, CBRNE-aineiden tiedustelulla ja tunnistamisella, leviämisen arvioinnilla, yleisön ja muiden toimijoiden varoittamisella, CBRNE-aineiden ja räjähteiden vaarattomaksi teolla, pelastus- ja puhdistustoimenpiteillä, ensihoidolla, evakuoinnilla, eristämisen-, karanteeni- ja hoitotoimenpiteillä sekä ympäristön suojaamisella. Toiminnan painopiste on ihmishenkien pelastamisessa, vaaraa aiheuttavan toiminnan pysäyttämässä sekä lisävahinkojen estämisessä. Jotta näihin tavoitteisiin päästään, tulee uhkatilanteisiin varautua tiiviissä viranomaisyhteistyössä ensihoidon, poliisin, sosiaalihuollon sekä pelastuslaitoksen kanssa.

Vaarallisten aineiden onnettomuuksien sekä kemikaalitorjunnan nykytilasta laaditaan arviointi sekä tehdään suunnitelma TOKEVA 2020 ohjeen mukaan kalusteiden ja varusteiden vaatimuksista.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos laatii vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelman sekä tarvesuunnitelma, jossa kuvataan toiminnan järjestelyt ja tulevat kalustohankinnat koko maakunnan alueella. Lisäksi laaditaan suunnitelma CBRNE-onnettomuuksiin varautumiseen kansallisen CBRNE-strategian pohjalta.

Erikseen nimettävälle erityisvalmius pelastusasemalle keskitetään vaarallisten aineiden torjunnan erikoiskalustoa, jossa on erityisesti huomioitu alueen teollisuuden vaaralliset aineet ja niiden vaatimukset. Pelastusaseman torjuntakalusto mitoitetaan TOKEVA 2020 -ohjeen

kalustotason 4 mukaiseksi ja pelastusasema tuottaa erityisvalmiutta sekä suorituskykyä koko pelastuslaitoksen toiminta-alueelle.

Pitkäkestoisia vaarallisen aineiden onnettomuuksia varten kehitetään yhteistoimintaa muiden hyvinvointialueiden pelastuslaitosten, eri viranomaisten sekä Pelastusopiston kanssa.

Vaarallisten aineiden onnettomuuksien toimintavalmiutta kehitetään toimialueittain siten, että niillä on valmius aloittaa onnettomuuskohteen tiedustelu, onnettomuuden seurauksien rajoittaminen ja vaarallisen aineiden torjuntatoimenpiteet sekä kemikaalisukellus. 24/7-miehitetyillä pelastusasemilla torjuntavalmius mitoitetaan vähintään kalustotasolle 2 tai 3.

Kehittämistarve

Erikseen nimettävän erityisvalmius pelastusaseman erikoistumiseen vaarallisten aineiden sekä CBRNE-onnettomuuksien suorittamiseen tulee panostaa. Tarvittaessa tätä varten perustetaan työryhmä. Lisäksi on tehtävä tarveselvitys TOKEVA 2020 -ohjeen mukaisesti ja arvioitava miten saattaa pelastusasemat halutulle torjuntatasolle ohjeen mukaisesti. (2024)

Henkilöstöä tulee kouluttaa CBRNE-uhkiin varautumisessa sekä kemikaalisukellukseen vaativissa onnettomuustilanteissa. Tätä täytyy tehdä tiiviissä yhteistyössä Itä-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitosten sekä Pelastusopiston kanssa. (2025)

Erikoiskaluston käyttöön tarvitaan lisää koulutusta, jotta sitä osataan käyttää tarkoituksenmukaisesti ja oikein onnettomuustilanteissa. Lisäksi kaikesta pelastuslaitoksien käytössä olevasta erikoiskalustosta on tehtävä selvitys koko Itä-Suomen yhteistyöalueen osalta. (2025)

Kalustohankinnoissa tehdään tiivistä yhteistyötä Pelastusopiston kanssa. Pelastusopistolla on todella laaja kemikaalionnettomuuksiin liittyvä kalusto sekä heillä kemikaalisuojapukuja käytetään varmasti eniten koko Suomessa. Tämän takia, Pelastusopistolla on suurin tietotaito kertoa mikä kalusto toimii ja mikä ei. (2026)

Vaativimpien kemikaalionnettomuustilanteiden hoitamiseen tulee varautua ja harjoitella erikoiskaluston käyttöä pitkäkestoisissa onnettomuustilanteissa. Esimerkiksi ulkoisen pelastussuunnitelman piirissä oleviin kohteisiin voidaan järjestää isompi harjoitus. CBRNE-

onnettomuuksiin tulee varautua yhdessä muiden viranomaisten kanssa.
(2027)

4.2.2.10 Vesipelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen venekaluston sekä vesisukellus- ja pintapelastusvalmiudet

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pintapelastuksen ja vesisukelluksen vaatimukset on määritelty Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastussukellusohjeessa. Kaikilla 24/7 pelastusasemilla ylläpidetään pintapelastusvalmiutta. Pienillä pelastusasemilla valmiutta ylläpidetään, mikäli niillä on riittävästi toiminnan kelpoisuusvaatimukset täyttävää henkilöstöä. I-tason vesisukellusvalmiutta ylläpidetään Kuopion Neulamäen pelastusasemalla. Varkauden pelastusasemalla on vesisukelluskalusto sekä muutamia sukeltajia. Vesisukellusvalmius on muu vesisukellusvalmius.

Vesipelastustehtäviin hälytetään nopeimmin kohteen saavuttavan pelastusaseman pelastusyksikkö ja muu tarvittava kalusto sekä vesisukellusyksikkö Kuopion Neulamäen pelastusasemalta alle tunnin ajomatkan päähän tapahtuviin vesipelastustehtäviin. Lisäksi vesipelastustehtäville hälytetään järvipelastusseura, mikäli tehtävä on järvipelastusseuran toiminta-alueella. Pelastuslaitoksen sukeltajien turvamääräykset, kalusto ja hengityskaasut eivät mahdollista pelastamista syvältä (40–50 metriä) tai luolasta / onkalosta, joka on yli 70 m etäisyydellä veteen menopaikasta. Tällaisilla tehtävillä pelastustoiminnan johtajan tulee hälyttää etupainotteisesti Vapepan erikoissukellusryhmä avustamaan tehtävällä.

Vesipelastustoimintaa varten on käytettävissä öljyntorjuntaan tarkoitettua venekalustoa ja muuta vesistöissä liikkumiseen tarvittavaa kalustoa. Tällä hetkellä aluskalusto osalla asemista on melko raskasta ja siten sen laskeminen esimerkiksi paikoista, joissa ei ole veneenlaskuramppia on melko rajallista. Venetoiminnan harjoittelu jää vuosittain tarpeettoman vähäiseksi heikkojen resurssien ja nykymallisen, pelkästään työvuorosta tapahtuvan harjoittelun vuoksi. Kelirikko-alus (hydrokopteri), joka palvelee koko maakuntaa ja on sijoitettuna Kuopion kantakaupunkiin alkaa olla käyttöikänsä päässä. Alueella on kuitenkin paljon vapaa-ajan, sekä ympärivuotista asutusta saarissa ja tehtäviä myös kelirikon aikana.

Tarpeet ja tavoitteet

Vesipelastustoiminnan tavoitteena on varmistaa toimintavalmius tilanteissa, jotka vaativat ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista kaikenlaisissa vesistöissä vedestä kaikkina vuoden- ja vuorokaudenaikoina. Tavoitteiden

saavuttamiseksi on varmistettava resurssien riittävyys laadukkaalla ja monipuolisella koulutuksella ja harjoittelulla sekä pelastuskaluston ylläpidolla ja hankinnoilla.

Vesipelastustoiminta on kokonaisuus, joka sisältää alustoiminnan, pintapelastuksen, vesisukeltamisen sekä kelirikko-olosuhteissa jäällä liikkumisen osa-alueet

Päätös palvelutasosta

Ylläpidetään jatkuva (1 taso) vesisukellusvalmius yhdellä erityisvalmius pelastusasemalla.

Yhdellä perusvalmius pelastusasemalla vesisukellusvalmiutta ylläpidetään kahdessa vuorossa (muu vesisukellusvalmius). Mikäli vesisukellusvalmiutta ei voida ylläpitää kahdessa vuorossa, niin toiminnan jatkaminen arvioidaan uudelleen.

Pelastuslaitoksen jokaisella ympärivuorokautisesti miehitetyllä 24/7 pelastusasemilla ylläpidetään pintapelastusvalmiutta. Pienillä pelastusasemilla valmiutta ylläpidetään, mikäli niillä on riittävästi toiminnan kelpoisuusvaatimukset täyttävää henkilöstöä.

Jokaisella pelastusasemapaikalla ylläpidetään valmius venetoimintaan avovesikaudella.

Pelastuslaitoksen erikoisvalmius pelastusasemalle on sijoitettu hydrokopteri, joka palvelee tarpeen mukaan tehtävillä koko pelastuslaitoksen toiminta-alueella.

Kehittämistarve

Ylläpidetään ja kehitetään vesipelastustoiminnan kalustoa ja harjoittelua.

Ollaan aktiivisesti mukana kansallisen vesipelastustoiminnan koulutuksessa ja kehittämishankkeissa (tällä hetkellä laitokselta jäsen palopäällystöliiton vesisukellustoimikunnassa, aktiivinen osallistuminen viranomaisveneilyn hankkeisiin). Edellä mainituin toimin parannetaan kansallisen vesipelastustoiminnan yhteistyötä ja tiedonvaihtoa.

Varmistetaan pelastajien jatkokoulutuspoluilla sekä sisäisen koulutuksen kehittämällä ja -koulutuksella sukeltajaresurssien ja alusten kuljettajien ja kansihenkilöstön riittävyys.

4.2.2.11 Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitos vastaa pelastuslain mukaisesti öljyntorjunnan varautumisesta ja torjunnasta sekä sen johtamisesta maalla ja sisävesistöissä pelastustoimen alueella. Pelastustoimintaa johtaa alueen pelastusviranomainen. Öljyvahingon torjuntaa johdetaan pelastuslain mukaisesti kuten mitä tahansa muuta onnettomuutta. Pelastuslaitos tekee ilmoituksen ensitorjunnan päättymisestä öljyvahingon jälkitorjunnasta vastaavalle viranomaiselle eli kunnalle. Jälkitorjuntaa johtaa asianomaisen kunnan määräämä viranomainen. Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (PSELY) ohjaa ja sovittaa yhteen jälkitorjuntatöitä, jos torjunta ulottuu usean kunnan alueelle. Alueen kuntien eri viranomaisten ja laitosten tulee osallistua öljyvahinkojen torjuntaan ja huolehtia tarvittaessa jälkitorjunnasta siten kuin alueen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelmassa on tarkemmin määrätty. Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan ylin johto, ohjaus ja valvonta sekä torjunnan valtakunnallinen järjestäminen kuuluvat sisäministeriölle. Pelastuslaitos vastaa ensitorjunnan johtamisesta sekä pelastustoimen alueen torjuntavalmiuden hankkimisesta ja ylläpidosta.

Saimaan alueen pelastuslaitosten välinen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma (Saimaan syväväylän alueen alus öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan yhteistoimintasuunnitelma) on laadittu vuonna 2015 kattamaan koko Saimaan syväväylän aluetta. Suunnitelma on voimassa toistaiseksi. Suunnitelma päivitetään ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelmaksi vuonna 2024.

Pelastuslaitoksella on toistaiseksi voimassa oleva ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelma, jota päivitetään tarvittaessa. Viimeinen päivitys on vuodelta 2022. Ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelmassa kunnat jaetaan riskien perusteella eri ryhmiin ja pelastusasemat varustetaan riskien mukaisella torjuntakalustolla. Alueen kuntien perustiedot ja ympäristövahinkojen torjunnan valmiustasot on esitetty torjuntasuunnitelmassa. Kalustonhankintasuunnitelma on päivitetty vuosille 2024–2028. Kunnan eri viranomaisten ja laitosten tulee osallistua ympäristövahinkojen torjuntaan ja huolehtia tarvittaessa vahingon jälkitorjunnasta. Ympäristövahinkojen torjunnasta huolehditaan voimassa olevan torjuntasuunnitelman mukaisesti. Torjuntatasot on määritelty kuntakohtaisesti (Taulukko 15). Ympäristövahinkojen jälkihoito tukeutuu kuntien organisaatioihin.

POHJOIS-SAVON ÖLJYNTORJUNNAN TORJUNTATASOT KUNNITTAIN 2023						
KUNTA	Kok.	Vesistö		Torjuntataso		
	p-a				MÖ	AÖ
	km ²	km ²	%			
Iisalmi	872,2	109,2	12,5	MÖ2	2	-
Kaavi	789,6	115,5	14,6	MÖ1	1	-
Kiuruvesi	1 423	94,8	6,66	MÖ1	1	-
Lapinlahti	1 245	148,6	11,9	MÖ2	2	-
Varpaisjärvi				MÖ1	1	-
Rautavaara	1 235	84,6	6,79	MÖ1	1	-
Sonkajärvi	1 577	110,9	7,01	MÖ1	1	-
Tuusniemi	699,4	156,3	22,3	MÖ1	1	-
Vieremä	973,4	48,1	4,95	MÖ1	1	-
Kuopio	4326,4	1085,3	24,8	AÖ3	3	3
Vehmersalmi				AÖ2	2	2
Karttula				MÖ1	1	-
Nilsiä				MÖ1	1	-
Maaninka				MÖ1	1	-
Juankoski				MÖ2	2	-
Siiinjärvi	507,8	106,8	21	MÖ2	2	-
Varkaus	524,5	138,8	26,3	AÖ2	2	2
Kangaslampi				MÖ1	1	-
Keitele	578,3	95,4	16,7	MÖ1	1	-
Leppävirta	1519,7	383,7	25,2	AÖ2	2	2
Pielavesi	1406,5	253,3	18	MÖ1	1	-
Rautalampi	762	223	29,3	MÖ1	1	-
Suonenjoki	862,3	148,8	17,2	MÖ1	1	-
Tervo	494	146,6	29,6	MÖ1	1	-
Vesanto	569,8	147	25,8	MÖ1	1	-
Joroinen	711,8	136,7	19,23	MÖ1	1	-
YHT.	21077,7	3733,4	339,84			

Taulukko 15. Öljyntorjunnan torjuntatasot kunnittain.

Tarpeet ja tavoitteet

Pohjois- Savon pelastuslaitoksen jokaisella pelastusasemalla on perusvalmius aloittaa maalla tai vesistöissä tapahtuneen ympäristövahingon torjunta.

Pelastuslaitoksella on riittävä määrä alusten kuljettajan pätevyyden omaavaa henkilökuntaa.

Pelastuslaitos järjestää vuosittain alueellaan yhden laajan öljyntorjuntaharjoituksen vesistöissä. Harjoituksessa voidaan testata pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen torjunta kalustoa ja viranomaisyhteistyötä.

Päivitetään ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelma.

Päätös palvelutasosta

Ylläpidetään ympäristövahinkojen torjuntavalmiustasoa B.

Pelastuslaitos ylläpitää pelastuslaitoksen aluskaluston suorituskykyä uusimalla nykyistä aluskalustoa voimassa olevan investointisuunnitelman mukaisesti.

Investointien toteuttamisen yhteydessä poistetaan vanhentuneita ja elinkaaren lopussa olevia aluksia, joten alusten kokonaismäärä ei kasva investointien yhteydessä.

Päivitetään vuonna 2024 Pohjois-Savon pelastuslaitoksen voimassa oleva ympäristövahinkojentorjuntasuunnitelma.

Toteutetaan operatiiviselle henkilöstölle säännöllistä koulutusta ja harjoittelua ympäristövahinkojen torjuntaan.

Operatiivisen päällystön koulutuksessa keskitytään erityisesti laajamittaisen ympäristövahinkojen torjuntaoperaation johtamiseen.

Henkilöstön osaamisen kehittäminen ympäristöonnettomuuksien osalta.

Vuosittain järjestetään henkilöstölle ympäristövahinkojen torjuntakoulutusta ja alusten kuljettamiseen vaadittava pätevyyskirjavaatimukset otetaan huomioon henkilöstön koulutuksessa.

Pelastuslaitos osallistuu säännöllisesti Saimaan alueen yhteistoimintaharjoituksiin.

Kehittämistarve

Ympäristövahinkojen torjunnan suorituskyvyn kehittäminen erityisesti kemikaalitorjuntavälineiden osalta

Aluskaluston uusiminen investointisuunnitelman mukaisesti välillä 2024–2028.

Päivitetään vuoden 2024 aikana Pohjois-Savon ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelma.

Kehitetään ympäristövahinkojen torjunnan terveys- ja turvallisuussuunnittelua sekä taloushallinnon suunnittelua torjuntatason B:n saavuttamiseksi.

Laaditaan kehittymissuunnitelma sekä torjuntavalmiuden itsearviointi, jossa huomioidaan seuraavan vuoden kehittämiskohteet.

4.2.2.12 Korkealta pelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet putoamisvaarallisella alueella työskentelystä sekä ajoneuvokalustosta

Palvelutason nykytilan kuvaus

Korkealta pelastaminen sisältää ajoneuvokalustolla ja köysipelastamisella tehtävät korkealta pelastamisen toimenpiteet ja työskentelyn alueella, jossa on putoamisvaara. Putoamisvaarallisella alueella työskentely voi olla henkisesti ja fyysisesti vaativaa työtä, jonka turvallinen suorittaminen asettaa tekijälle terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja harjoitteluun liittyviä erityisvaatimuksia.

Korkealta pelastamisen valmiudet perustuvat paikallisen riskianalyysin yhteydessä tehtyyn kohdekartoitukseen. Kohdekartoituksessa on selvitetty korkealta pelastamisen tarpeet mm. luontomatkailu- ja teollisuuskohteissa. Lisäksi tunnistettuja kohteita ovat tietoliikennemastot, torninosturit ja kaivot. Käytössä oleva kalusto ja osaaminen on mitoitettu näille kohteille.

Korkealta pelastamisen osaamista ylläpidetään päätoimisille pelastajille vuotuisilla harjoituksilla ja riskikohteiden vaatimilla erikoiskoulutuksilla.

Savusukelluskoulutuksen yhteydessä ylläpidetään kykyä työskentelyyn palavan rakennuksen katolla. Suorituskyky on tarpeellinen erityisesti kattojen ontelopalojen sammuttamiseksi ja niiden rajoittamiseksi. Palvelu on kytketty savusukellusvalmiuteen.

Pelastuslaitoksella on käytössä kolme nostolava-autoa, jotka on sijoitettu erityisvalmius pelastusasemille. Nostolava-autoja käytetään pelastustoimintatehtäviin pelastuslaitoksen koko toiminta-alueella. Lisäksi pelastuslaitoksella on käytössään yksi koura-auto, joka myös käytetään hälytysvastesuunnittelun mukaisesti koko pelastuslaitoksen toiminta-alueella.

Korkealta pelastaminen on harvinainen onnettomuustyyppi ja tehtävien suorittamisen ammattitaito perustuu pelkästään harjoitteluun.

Pelastuslaitoksen toiminnan noudatetaan sisäministeriön ohjetta putoamisvaarallisella alueella työskentelystä (SM 2021:6).

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen valmius vastaa alueella olevia riskejä. Keskeiset kohteet on tunnistettu. Henkilöstön osaaminen on varmistettu keskittämällä vaativa toiminta pelastajien erikoistavaan koulutukseen ja toteuttamalla PVAT 1 ja perustehtävät hajautetusti osana pelastustoiminnan peruspalveluja. Pelastusasemien valmiuden ja kalustotasojen tavoite kuvattu taulukossa 16. Henkilöstön suorituskykytavoite paloasemaluokittain kuvattu taulukossa 17.

Pelastusasemaluokka	Valmius	Kalustotaso
1	Kyky kattotyöskentelyyn osana savusukellusvalmiutta on varmistettu. Kyky toteuttaa vaativat ihmisen pelastamisen tehtävät ylhäältä ja alhaalta	PVAT 2
2	Kyky kattotyöskentelyyn osana savusukellusvalmiutta on varmistettu. Kyky toteuttaa vaativat ihmisen pelastamisen tehtävät ylhäältä ja alhaalta. Nostolavatyöskentely	PVAT 2
3	Kyky kattotyöskentelyyn savusukeltajilla. Kyky tunnistaa ja työskennellä putoamisvaarallisella alueella turvallisesti	PVAT PERUSTASO ja savusukeltajilla PVAT 1

Taulukko 16. Pelastusasemien valmius ja kalustotasot

Asemaluokka	PVAT perustaso	PVAT1	PVAT2
Erytisvalmius pelastusasema	100 %	80 %	60 %
Perusvalmius pelastusasema	100 %	80 %	60 %
Pelastusasema	50–100 %	0-50 %	10 %

Taulukko 17. Henkilöstön suorituskykytavoite pelastusasemaluokan mukaan.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos ylläpitää korkealla työskentelyn toimintakykyä pelastusasemaluokituksen mukaisesti ja varmistaa keskitettynä palveluna PVAT 2-toiminnot riskikartoituksen mukaisilta asemilta.

Kehittämistarve

Korkealta pelastamisen varusteet ja kalusto tarkastetaan vuosittain.

Kaluston järjestäminen uusien PVAT mukaiseksi on kesken. Uusien kalustojen käyttö edellyttää sisäiseen koulutukseen panostamista. Kouluttajat kantavat vastuun turvallisista ja laadukkaista koulutuksista.

Kouluttajakorvaukset mahdollistaisivat laadukkaan sisäisen koulutuksen.

4.2.2.13 Sammutusveden saamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet letkukalustosta, säiliöautoista ja pumpuista

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain (379/2011) 30 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee tehdä sammutusvesisuunnitelma yhteistyössä hyvinvointialueeseen kuuluvien kuntien ja hyvinvointialueella toimintaa harjoittavien vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettujen vesihuoltolaitosten sekä näille vettä toimittavien vesilaitosten kanssa. Sammutusvesisuunnitelma on laadittava siten, että sammutusveden hankinta ja toimittaminen vastaavat pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 6 §:ssä tarkoitettussa palvelutasopäätöksessä määriteltyjä onnettomuusuhkia.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on laatinut alueelle sammutusvesisuunnitelman yhteistyössä kuntien ja vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettujen vesihuoltolaitosten kanssa vuonna 2022. Sammutusvesisuunnitelmassa on tehty arvio sammutusveden tarpeesta, kartoitettu alueen riskikohteet vesihuollon näkökulmasta sekä pelastuslaitoksen vesihuollon resurssit. Suunnitelmassa määritellään sammutusvesihuollon järjestämisen vaatimukset vesihuoltoverkoston suunnittelulle ja rakentamiselle. Lisäksi sammutusvesisuunnitelmassa on määritetty kehittämistarpeet eri osapuolille.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen vesihuoltoresurssien kartoituksen yhteydessä on tehty mallinnukset vesihuollon järjestämisestä eri toimialueille riskiluokittain (I-IV). Mallinuksien perusteella vesihuolto pääosin mahdollista järjestää riittävällä tasolla I- ja II-riskiluokan alueilla, mutta riskiluokissa III-IV vesihuollon järjestämisessä on haasteita pitkien etäisyyksien, vesiasemaverkoston puuttumisen ja luonnonvesilähteiden käytettävyyden vuoksi.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen tulee suunnitella sammutusvesihuolto siten, että riittävä sammutusvesihuolto on järjestettävissä koko pelastuslaitoksen toiminta-alueella. Sammutusvesisuunnitelmassa määritellyt kehittämistarpeet tulee käynnistää ja yhteistyötä alueen kuntien sekä vesihuoltolaitosten kanssa tulee kehittää.

Sammutusvesisuunnitelmassa määritellyt tarpeet tulee huomioida kuntien kaavoituksen suunnittelussa ja pelastuslaitoksen tulee huomioida sammutusvesihuollon tarpeet kaavoitukseen liittyvissä lausunnoissa.

Pelastuslaitoksella on riittävästi vedenkuljetukseen tarvittavaa kalustoa sekä henkilöstöllä riittävä osaaminen vesihuollon järjestämiseen erilaisissa onnettomuustilanteissa.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos kehittää sammutusvesihuoltoa yhteistyössä kuntien ja vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettujen vesihuoltolaitosten kanssa sammutusvesisuunnitelmassa kuvatulla tavalla.

Pelastuslaitos ylläpitää vesihuollon kannalta riittäviä kalusto- ja henkilöstöresursseja koko pelastuslaitoksen toiminta-alueella. Vesihuoltoon tarvittavaa kalustoa hankitaan investointisuunnitelman mukaisesti toimialueittain siten, että jokaisella alueella on riittävä suorituskyky vesihuollon järjestämiseen laajoissa onnettomuustilanteissa. Vesihuollon järjestämisen suorituskyky pelastusasemittain määritellään paloasemaluokituksen mukaisesti.

Kehittämistarve

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tulee kartoittaa harva-alueiden luonnonvesilähteet yhteistyössä kuntien, vesi- ja tieosuuskuntien sekä kyläyhdistysten kanssa ja kehittää näin sammutusvesihuollon järjestelyitä riskiluokkien III-IV alueilla vuosien 2024–2025 aikana.

Pohjois-Savon pelastuslaitokselle on hankittu neljä vesihuoltoperäkärä kalustoineen, osana Itä-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitosten maastopalomuodostelman hankintoja. Vesihuoltoperäkäräjen varustelua jatketaan ja käräyt hajasijoitetaan pelastuslaitoksen alueelle vuoden 2024 aikana. Näiden avulla saadaan parannettua sammutusvesihuollon järjestelyitä koko pelastuslaitoksen toiminta-alueella.

Kehitetään pelastustoiminnan johtajien ja miehistön osaamista vesihuollon järjestämisessä osana muuta henkilöstön sisäistä koulutusta. Vesihuollon

järjestäminen huomioidaan sisäisen koulutuksen suunnitelmassa vuosina 2024–2027.

Sammutusvesihuoltoon sisältyvien ja erityisesti suuria vedensiirtotarpeita koskevien suurteho tms. pumppauskaluston, letkukaluston sekä muun siirtokaluston sisällön ja erilaisten toimintamuotojen suunnittelua jatketaan kiinteänä osana toimintaympäristössä havaittujen tarpeiden mukaisesti (tulvat, maasto -ja metsäpalot, vesihuollon häiriötilanteet jne.). Suunnittelua toteutetaan avoimessa vuorovaikutuksessa ja yhdessä Itä-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitosten kesken.

4.2.3 Pelastustoiminnan johtaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitoksen johtamisvalmiuden suorituskyvyn kaikissa turvallisuustilanteissa muodostaa päivittäinen johtamisvalmius ja sen ylläpitäminen. Johtamisvalmius muodostuu neljästä tasosta, joita ovat pelastuskomppanian-, pelastusjoukkueen- pelastusryhmän- ja pelastusyksikön johtajatasot.

Pelastuskomppanian johtamisvalmius muodostuu kolmesta päivystävästä palomestarista ja muun päällystön muodostamasta esikuntahenkilöstöstä, pelastusjoukkueen johtamisvalmius kolmesta päivystävästä palomestarista ja pelastusryhmän- sekä pelastusyksikön johtamisvalmius pelastusryhmänjohtajista, miehistöviranhaltijoista ja sopimushenkilöstön yksikönjohtajista. Johtamisvalmiutta voidaan tarvittaessa kohottaa eri turvallisuustilanteissa valmiuden säätelyn parametrien mukaisesti.

Pelastusjoukkueen johtamisvalmiutta ylläpidetään keskisellä toimialueella 24/7 välittömässä lähtövalmiudessa olevan päivystävän palomestarin ja pohjoisella sekä eteläisellä toimialueella virka-ajan ulkopuolella päivystävien palomestareiden vapaamuotoisen varallaolon turvin.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on valmius perustaa johto- ja tilannekeskustoiminta häiriötilanteiden ja laajojen onnettomuustilanteiden johtamista ja johtamisen tukemista varten kaikissa turvallisuustilanteissa. Johto- ja tilannekeskusvalmius tulee voida perustaa päällystöviranhaltijoiden muodostaman esikuntahälytysryhmän avulla virka-aikana 60 minuutin ja virka-ajan ulkopuolella 120 minuutin kuluessa hälytyksestä.

Pelastustoimen johtajan tukena toimii Itä-Suomen tilannekeskus (ISTIKE). Pohjois-Savon pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmä ja johtamisen järjestelyt on kuvattu tarkemmin johtamisohjeessa.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslain (379/2011) 26 § ja 34 § mukaan pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen. Pelastusviranomaisia ovat pelastuslaitoksen pelastusjohtajan lisäksi hänen määräämänsä pelastuslaitoksen viranhaltijat. Pelastustoimintaa voi kuitenkin tilapäisesti johtaa myös muu pelastuslaitoksen palveluksessa oleva henkilö tai sivutoiminen pelastustoimen henkilöstö siihen saakka, kunnes toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa johtovastuun. Pelastustoiminnan johtajana toimiva pelastusviranomainen toimii virkavastuun alaisena.

Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Eri toimialojen yksiköt toimivat oman johtonsa alaisuudessa siten, että niiden toimenpiteet kokonaisuudessaan edistävät onnettomuuden tai tilanteen seurausten tehokasta torjuntaa (Pelastuslaki 379/2011, 35 §).

Pelastustoimen alueen palvelutasopäätöksessä tulee päättää, missä ajassa suuronnettomuusvalmius kyetään perustamaan (Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 2012). Suuronnettomuusvalmiudella tarkoitetaan toimintavalmiutta laajoissa onnettomuustilanteissa, normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Johto- ja tilannekeskusvalmius on osa suuronnettomuusvalmiutta, jolla varmistetaan tilanteen aikainen johtaminen ja pelastustoiminnan johtamisen tukitoiminnot.

Pelastustoiminnan johtaminen tarkoittaa johdonmukaista ja koordinoitua toimintaa, jonka avulla varmistetaan ihmisten turvallisuus ja omaisuuden suojaaminen mahdollisessa hätätilanteessa. Pelastustoiminnan johtamisen suorituskyyvyssä ja valmiudessa pyritään toiminnan nopeuteen, tehokkuuteen, turvallisuuteen ja yhteistyöhön.

Toiminnan nopeus tarkoittaa sitä, kuinka nopeasti ja tehokkaasti pelastustoiminta käynnistyy hätätilanteen sattuessa. Tehokkuus tarkoittaa sitä, kuinka hyvin pelastustoiminta toimii hätätilanteessa. Turvallisuus tarkoittaa sitä, että pelastustoiminnan johtamisen tulee varmistaa, että toiminta on turvallista ja että riskejä arvioidaan jatkuvasti. Yhteistyö tarkoittaa sitä, että pelastustoiminnan johtamisessa tarvitaan hyvää yhteistyötä ja kommunikointia eri viranomaisien ja pelastushenkilöstön välillä.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen johtamisvalmiuden tavoitteena on varmistaa johdonmukainen ja koordinoitu johtamistoiminta päivittäisissä,

normaaliaikojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa tapahtuvissa onnettomuustilanteissa. Tavoitteen saavuttamiseksi pelastuslaitoksen tulee ylläpitää tehokasta pelastustoiminnan johtamisjärjestelmää, jossa on huomioitu alueen riskit, maantieteelliset erityispiirteet ja eri pelastusmuodostelmien johtamisvalmius sekä valmius toimia yleisjohtajana onnettomuuksissa, joihin osallistuu useamman toimialan viranomaisia.

Pelastustoiminnan johtamista varten tulee olla käytettävissä nykyaikaiset ja toimivat johtamistilat ja -välineet sekä viestiyhteydet, jotka mahdollistavat johtamistoiminnan kaikissa turvallisuustilanteissa. Johtamiseen liittyvät suunnitelmat, seuranta- ja taltiointivälineet sekä muu erikoiskalusto tulee olla pelastustoimen organisaation käytettävissä välittömästi onnettomuuden tapahduttua.

Päätös palvelutasosta

Pohjois-Savon pelastuslaitos ylläpitää toiminta-alueella keskeisten pelastusmuodostelmien (pelastusryhmä, -joukkue, -komppania ja -yhtymä) johtamisvalmiutta. Johtamisvalmius on suunniteltu ja resursoitu siten, että pelastustoiminnan johtamistoiminta voidaan toteuttaa johdonmukaisesti ja skaalautuvan toimintaperiaatteen mukaisesti päivittäisissä, normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa tapahtuvissa onnettomuuksissa sekä erilaisissa turvallisuustilanteissa.

Pelastuslaitoksen ylläpitää tehokasta pelastustoiminnan johtamisjärjestelmää, jossa on huomioitu alueen riskit, maantieteelliset erityispiirteet ja valmius toimia yleisjohtajana onnettomuuksissa, joihin osallistuu useamman toimialan viranomaisia.

Pelastusryhmän johtaminen järjestetään siten, että jokainen 24/7 valmiudessa toimiva pelastusasema kykenee tuottamaan pelastusviranomaisen ja pelastusryhmän johtamisen suorituskyvyn ja valmiuden. Muiden pelastusasemien pelastusviranomaisen ja pelastusryhmän johtamisen suorituskyky varmistetaan hälyttämällä tehtävään lähin 24/7 aseman pelastusryhmä.

Pelastusjoukkueen johtaminen järjestetään siten, että pelastuslaitoksen kolmella toimialueella on riittävä valmius ja suorituskyky pelastusjoukkueen johtamiseen. Pelastusjoukkueen johtajaksi hälytetään aina lähin päivystävä palomestari (P3X) ja hälytysohjeessa erikseen määritettyihin korkeariskisiin tai laajaa viranomaisyhteistyötä edellyttäviin tehtäviin lisäksi toinen päivystävä palomestari tukemaan johtamistoimintaa. Pelastuslaitoksen päällikköpäivystäjänä virka-ajan ulkopuolella (P21) toimii keskisen toimialueen päivystävä palomestari (P31).

Kolmen toimialueen johtamisvalmiudella ja suorituskyvyllä varmistetaan, että pelastuslaitos kykenee muodostamaan johtamisvalmiuden suurten tehtävälajien, ruuhkatilanteiden, viranomaisten yhteistyön ja poikkeusolojen johtamiseen sekä huolehtimaan tehokkaasti yleisjohtamisesta, kun onnettomuustilanteen hoitamiseen osallistuu useamman toimialan viranomaisia. Kolmen toimialueen johtamisvalmiudella varmistetaan, että pelastustoiminta, viranomaisten yhteistyö ja turvallisuusasiat ovat asianmukaisesti toteutettu ja johtamistoimintaan on käytettävissä riittävästi johtamistehtäviin soveltuvaa henkilökuntaa.

Pelastuskomppanian johtamisvalmius järjestämisen perusta muodostuu edellä kuvatun kolmen toimialueen johtamisvalmiuden ja suorituskyvyn myötävaikutuksella. Pelastuskomppanian ensisijaisena pelastustoiminnan johtajana toimii keskisen toimialueen päivystävä palomestari (P31). Pelastuskomppanian johtamisen tukemiseksi pelastuslaitoksella on valmius perustaa johto- tai tilannekeskustoiminta.

Pelastusyhtymän johtaminen hoidetaan pelastuslaitoksen johtokeskuksesta. Pelastustoiminnan johtajana johtokeskuksessa toimii päällystöviranomainen, joka toimii yleisjohtajana ja yhteensovittaa eri viranomaisten toiminnan. Pelastusyhtymän alaisuudessa toimivien pelastuskomppanioiden johtajana toimii päivystävät palomestarit (P3X), komppanioihin kuuluvien joukkueiden johtaminen varmistetaan alipäällystöviranhaltijoiden toimesta.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on valmius perustaa johto- ja tilannekeskustoiminta häiriötilanteiden ja laajojen onnettomuustilanteiden johtamista ja johtamisen tukemista varten kaikissa turvallisuustilanteissa. Johto- ja tilannekeskusvalmius tulee voida perustaa päällystöviranhaltijoiden muodostaman esikuntahälytysryhmän avulla virka-aikana 60 minuutin ja virka-ajan ulkopuolella 120 minuutin kuluessa hälytyksestä. Johto- ja tilannekeskus voidaan perustaa myös hajautetun esikuntamallin mukaisesti, jolloin toiminta voidaan perustaa hajautussuunnitelman mukaisesti etäjohtamiseen soveltuvista tiloista.

Pelastuslaitos huomioi Itä-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitoksien välillä laadittavan yhteistyösopimuksen keskeisen sisällön pelastustoiminnan johtamisjärjestelyjen toteuttamista ja suorituskyvyn muodostumista koskevilta osiltaan.

Pelastuslaitos huomioi Itä-Suomen yhteistyöalueen ja asetuksella säädetyn tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden toteuttamisen sisällön oman toiminta-alueen pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän suunnittelun yhteydessä

Pelastuslaitos suunnittelee ja toteuttaa pelastuslaitosta koskevan pelastustoiminnan johtamisjärjestelmäuudistuksen vuoden 2024 aikana.

Kehittämistarve

Pelastustoimen johtamisjärjestelmää koskevana toiminnallisena muutoksena on tulossa pelastustoimen johtamisjärjestelmäuudistus, josta säädetään valtioneuvoston asetuksessa. Valtioneuvoston asetusta koskeva lausuntoaika on päättynyt 1.9.2023 ja asetuksen valmistelu jatkuu lausuntojen käsittelyn muodossa. Lausuntokierroksella olleen asetuksen mukaisesti pelastustoimen alueellinen tilanne- ja johtokeskustoiminta sekä muu pelastustoiminnan alueellisen johtamisen edellytyksenä oleva erityisvalmius kootaan niiden viiden hyvinvointialueen järjestettäväksi, joiden alueella sijaitsee sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 34 §:ssä tarkoitettu yliopistollinen sairaala. Asetuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2024 ja kootusta tehtävästä vastaavan hyvinvointialueen on järjestettävä asetuksessa säädetyt tehtävät viimeistään 30.6.2024.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella ei ole käytössä pelastustoiminnan johtamiseen liittyvää osaamisen kartoitusta, eikä eri pelastusmuodostelmien johtamistasojen osaamisvaatimuksia ole määritelty. Pelastuslaitos kehittää pelastustoiminnan johtajina toimivien johtamisvalmiuksia ottamalla käyttöön vuosien 2024–2025 aikana Pelastusopiston laatimat osaamisen kartoitusmallit alipäällystölle ja päällystölle.

Keskisuurille (24/7) asemille ei ole perustettu alipäällystövirkoja, joiden tehtävänä olisi huolehtia päivittäisten ryhmätason tehtävien johtamisesta ja lähijohtamisesta asemapalveluksessa. Alipäällystökoulutettujen saatavuus virkoihin on tällä hetkellä haasteellista, jonka vuoksi tehtäviin ei olisi saatavilla riittävästi kelpoisuusehdot täyttäviä viranhaltijoita. Pelastuslaitos kehittää pelastusryhmätason tehtävien johtamista ja pelastusasemien lähijohtamista perustamalla keskisuurilla asemilla oleviin työvuoroihin vanhemman pelastajan virat vuoden 2024 aikana. Tulevaisuudessa alipäällystövirkojen perustamista tulee kehittää huomioimalla henkilöstön urapolkusuunnittelu ja luomalla mahdollisuuksia koulutukseen hakeutumiselle.

Pelastustoiminnan johtamiseen osallistuvan miehistön, alipäällystön ja päällystön osaamisen ylläpitämistä ja kehittymistä varten kehitetään vuosittaista täydennys- ja ylläpitokoulutusta osana sisäisen koulutuksen suunnitelmaa vuosina 2024–2027.

Pelastustoiminnan johtamisvalmiuksia joukkue- ja komppaniatason tehtävissä kehitetään kaikissa turvallisuustilanteissa kolmen toimialueen johtamisvalmiuden ja suorituskyvyn avulla. Toimialueiden johtamisvalmiuden roolia päivittäistoiminnan valmiuden ylläpitämisessä, seurannassa sekä ohjauksessa kehitetään vuoden 2024 aikana.

Kehitetään pelastusjoukkueen ja pelastuskomppanian johtamista hajautetun esikuntatyöskentelyn periaatteiden mukaisesti. Pelastuslaitos suunnittelee ja rakentaa esikuntatyöskentelyä varten etäjohtamiseen soveltuvat erityisvalmius pelastusasemille vuosien 2024–2025 aikana. Tilojen tulee täyttää tilaturvallisuusvaatimukset ja niihin tulee olla sijoitettuna johtamiseen tarvittavat johtamisen apuvälineet ja viestiyhteydet. Etäjohtamiseen soveltuvat tilat tukevat pelastusmuodostelmien (pelastusryhmä, -joukkue, -komppania ja -yhtymä) johtamistoimintaa siten, että johtamistoiminta on mahdollista kaikissa turvallisuustilanteissa kaikkina vuorokauden aikoina. Etäjohtamiseen soveltuvat tilat ja suorituskyky mahdollistavat myös esikuntatoiminnan tai sen osan siirtämisen ja näin voidaan varmistaa pelastustoiminnan johtamisen suorituskyky myös mahdollisessa laaja-alaisessa kriittisen infrastruktuurin häiriötilanteessa.

Pelastustoiminnan johtamiseen osallistuvan päällystö- ja alipäällystökoulutetun henkilöstön rekrytointia ja työn houkuttelevuutta kehitetään niin, että avoimina olleisiin virkoihin saadaan riittävästi kelpoisuusehdot täyttäviä hakijoita. Rekrytoinnin onnistuminen on kriittinen tekijä myös päivittäisen lähijohtamisen kannalta erityisesti pienillä ja keskisuurilla pelastusasemilla, joissa palomestari toimii päätoimisen ja sopimushenkilöstön lähiesihenkilönä.

Pelastuslaitos parantaa esikuntatoiminnan toimintavalmiutta kehittämällä virka-aikana töissä olevan päällystön valmiutta osallistua johtamistoimintaan. Esikuntaryhmän toimintavalmiutta kehitetään laatimalla pelastuslaitoksen johto- ja tilannekeskuksen esikuntahenkilöstön osaamisvaatimukset ja nimetään esikuntaryhmään kuuluva henkilöstö vuoden 2024 aikana.

Itä-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitosten kanssa yhteistoiminnassa kehitetään ja yhteensovitetään pelastustoiminnan johtamisen suorituskykyä yli hyvinvointialuerajojen koko palvelutasopäätöskauden ajan (2024–2027).

4.2.3.1 Yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskus

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastustoiminnan johtaminen edellyttää johtamistason mukaisen tilannekuvatoiminnan järjestämistä. Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon pelastuslaitoksilla on yhteistoimintasopimus yhteisestä Itä-Suomen tilannekeskuksesta (ISTIKE) vuoden 2023 loppuun saakka. Pohjois-Savon pelastuslaitos vastaa yhteistoimintasopimuksen mukaisesti tilannekeskustoiminnan järjestämisestä 24/7.

Yhteistyöalueen tilannekeskus pitää yllä koko Itä-Suomen yleistä turvallisuustilannekuvaa. Tilannekeskus kerää ja muokkaa tietoa pelastustoiminnan johtamista ja päätöksentekoa varten. Tilannekeskus seuraa aktiivisesti toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia sekä raportoi niistä tarvittaessa etupainotteisesti pelastuslaitosten suuntaan. Jatkuva seuranta mahdollistaa, että häiriö- ja poikkeustilanteisiin voidaan varautua ennakkoon. Tilannekeskus toimii päivittäisissä keskisuurissa ja suurissa häiriö- sekä onnettomuustilanteissa tilannekuvan tuottajana kaikille Itä-Suomen pelastuslaitoksille sekä rajapintana yhteistoimintaviranomaisten ja muiden tahojen suuntaan. Tilannekeskus tekee tiivistä yhteistyötä muiden pelastuslaitosten tilanne- ja johtokeskusten kanssa, sekä tarvittaessa myös muiden viranomaisten (poliisi, rajavartiolaitos, sisäministeriö, AVI) ja muiden toimijoiden (esimerkiksi energiayhtiöt, vesilaitokset, Traficom, rajavartiolaitos, Hätäkeskus, ratavalvontakeskus, Saimaa VTS) kanssa. Tilannekeskus tukee pelastustoiminnan johtajaa päivittäisillä pelastustehtävillä selvittämällä erilaisia tietoja onnettomuuskohteesta sekä sen ympäristöstä. Lisäksi tilannekeskuksella on muun muassa kyky laatia pyydettyä vaara- ja onnettomuustiedotteita eri onnettomuustilanteista.

Tällä hetkellä tilannekeskuksessa työskentelee kuusi päätoimista ja yksi määräaikainen tilannekeskuspäivystäjä tilannekeskuspäällikön johdolla.

Tarpeet ja tavoitteet

Valtioneuvoston asetus valtakunnallisten ja alueellisten tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden ja muun pelastustoiminnan johtamisen edellytyksenä olevan erityisvalmiuden kokoamisesta tulee voimaan 1.1.2024. Tällä hetkellä vielä luonnosvaiheessa olevan asetuksen mukaisesti pelastustoimen alueellinen tilanne- ja johtokeskustoiminta sekä muu pelastustoiminnan alueellisen johtamisen edellytyksenä oleva erityisvalmius kootaan niiden viiden hyvinvointialueen järjestettäväksi, joiden alueella sijaitsee sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 34 §:ssä tarkoitettu yliopistollinen sairaala. Pohjois-Savon pelastuslaitos vastaa jatkossa yhteistyöalueen (Etelä-Savon, Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon) pelastuslaitosten alueellisista tilanne- ja johtokeskusjärjestelyistä.

Yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskuksen henkilöstön tehtäviä ovat tulevan asetuksen mukaisesti hyvinvointialueiden omien tilanne- ja johtokeskusten tukeminen, hyvinvointialueiden pelastustoimen alueellisen tilannekuvan kokoaminen, analysointi, ennakointi ja johtopäätösten tekeminen sekä tilannekuvan jakaminen kaikissa turvallisuustilanteissa. Kokoamisella vältetään suuria päällekkäisiä kustannuksia, koska pelastustoimen alueellinen tilanne- ja johtokeskus toimii samalla myös kootun tehtävän järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen, eli Pohjois-Savon pelastuslaitoksen, tilanne- ja johtokeskuksena.

Kootusta tehtävästä vastaavan hyvinvointialueen on järjestettävä tehtävät lausunnolla olevan asetuksen mukaisesti viimeistään 30. päivänä kesäkuuta 2024. Tilanne- ja johtokeskustoiminta tulee suunnitella vastaamaan valtioneuvoston asetusta. Toiminnassa huomioidaan yhteistyöalueen pelastuslaitosten tarpeet.

Pelastustoiminnan alueellisen johtamisen edellytyksenä oleva erityisvalmius ja johtamistoiminta pitkäkestoisissa onnettomuuksissa edellyttää laajaa ja monimuotoista johtamisosaamista sekä riittäviä henkilöstöresursseja toiminnan ylläpitämiseksi. Tämänhetkinen henkilöresurssi ei vastaa asetuksen mukaisen yhteistyöalueen johtokeskustoiminnan tarpeita, sillä tilannekeskuspäivystäjillä ei ole pelastuslain (379/2011) 57 §:n sekä valtioneuvoston asetuksen pelastustoimesta (407/2011) 6 §:n mukaista päällystön kelpoisuutta.

Tämänhetkiset tilat eivät mahdollista asetuksen mukaista yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskustoiminnoista suoriutumista asetuksen vaatimalla tasolla. Lisäksi tilanne- ja johtokeskustoiminnan turvaaminen kaikissa turvallisuustilanteissa tarkoittaa selkeitä varajärjestelyjä häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten.

Päätös palvelutasosta

Toimintaa kehitetään tilannekeskuspäällikön johdolla vahvassa yhteistyössä Itä-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitosten kanssa. Tilannekeskuksen henkilöresurssi suunnitellaan kesäkuun 2024 loppuun mennessä vastaamaan tulevan yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskustoiminnan tarpeita ja voimaantulevaa asetusta. Henkilöstön määrä mitoitetaan siten, että yhteistyöalueen johtokeskuksessa on välitön johtamisvalmius ja siellä kyetään keskeytyksettömään toimintaan, viranomaisyhteistyöhön sekä tarvittaessa laajan tilanteen yleisjohtamiseen, mikäli se on välttämätöntä.

Asetuksen mukaisen suorituskyvyn saavuttamiseksi tilanne- ja johtokeskuksen tilat, laitteet ja järjestelmät pidetään ajantasaisina ja toiminta varmistetaan riittävin varajärjestelmin. Toimintatapoja ja

työmenetelmiä kehitetään jatkuvasti toiminnan vaatimaan suuntaan. Henkilöstölle tarjotaan koulutusmahdollisuuksia syventää ammatillista osaamistaan ja jaetaan vastuualueita eri työvuorojen välillä. Henkilöstön osaaminen varmistetaan säännöllisin johtamisharjoituksin sekä testataan kolmen vuoden välein pidettävällä osaamisen kartoituksella.

Pelastustoiminnan keskeisten viestiliikennejärjestelmien ylläpidossa sekä uusien viestiliikennejärjestelmien kehittämisessä ja hankinnassa noudatetaan valtakunnallisia ratkaisuja. Pelastuslaitos varautuu osaltaan viestiliikennejärjestelmistä aiheutuvien kustannusten maksamiseen, mukaan lukien Virve 2, TUVE ja muut TL III käyttöjärjestelmät sekä tilaturvallisuus tilanne- ja johtokeskustiloissa. Viestiliikenteen varmistamisessa huomioidaan myös viranomaisyhteistyön tarpeet.

Päätös valtioneuvoston asetuksella säädetyn Itä-Suomen alueellisen tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden ja muun pelastustoiminnan johtamisen edellytyksenä olevan erityisvalmiuden kokoamisen toiminallisesta muodosta tehdään asetuksen voimaan tulon jälkeen yhdessä Itä-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitoksien kesken.

Kehittämistarve

Jatkuva teknologinen kehitys ja tietojärjestelmien päivittyminen aiheuttaa säännöllistä koulutustarvetta koko tilannekeskushenkilöstölle.

Tulevan yhteistyöalueen toiminta tulee suunnitella ja toteuttaa siten, että yhteistyöalueen pelastuslaitoksilla olisi tehokkaat, yhteneväiset toimintamallit ja tietojärjestelmät tilanne- ja johtokeskustyöskentelyyn. Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa johtamis- ja viestiohjeiden yhteensovittamista, varayhteyksien varmentamista sekä yhteistä valmiussuunnittelua. Kehitystarpeena on huomioitava myös tarvittavien tiedonsaantioikeuksien kartoittaminen eri tietojärjestelmiin sekä rekistereihin. Jatkossa suunnitellaan myös yhteisen viestintäjärjestelmän käyttöönottoa koko yhteistyöalueella.

4.2.3.2 Julkisen hallinnon turvallisuusverkko (TUVE) käyttöönotto Pohjois-Savon pelastuslaitoksella

Palvelutason nykytilan kuvaus

Korkean varautumisen ja turvallisuuden vaatimusten mukaisesti toteutettu turvallisuusverkko (TUVE) on valtion omistuksessa ja hallinnassa oleva viranomaisverkko, johon kuuluu viestintäverkko, siihen liittyvät laittilat ja laitteet sekä yhteiset tieto- ja viestintätekniset palvelut. Turvallisuusverkolla mahdollistetaan jokapäiväinen työskentely sekä operatiivisessa toiminnassa että hallinnollisissa tehtävissä. Turvallisuusverkon palvelut ovat

käytettävissä koko valtakunnan alueella, ja niitä voidaan käyttää myös kansainvälisissä tehtävissä. TUVE-palveluita tuotetaan ja niitä valvotaan sekä hallitaan kellon ympäri.

TUVE-palveluja tuotetaan TUVE-laissa määritetyille käyttäjäryhmille. Palveluilla on noin 35 000 käyttäjää valtioneuvostossa, Poliisin eri organisaatioissa, Rajavartiolaitoksessa, Hätäkeskuslaitoksessa, Maahanmuuttovirastossa, Puolustusvoimissa, Tullissa, pelastustoimessa, ensihoidossa sekä eräissä näitä viranomaisia tukevissa organisaatioissa.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen TUVE-käyttö on tällä hetkellä vielä vähäistä. Laitteita on käytössä ainoastaan henkilöillä, jotka niitä tarvitsevat työtehtävissään. TUVE-palveluita käytetään turvaluokiteltujen materiaalien säilytykseen ja käsittelyyn, tietoturvallisiin etäkokouksiin ja yhteistyöhön muiden viranomaisten kanssa.

TUVE-käyttöönottoa varten toteutettiin nykytilan kartoitusprojekti, jossa selvitettiin pelastusasemien valmius täyttää asetetut tilaturvallisuusvaatimukset. Projektin yhteenvetona oli se, että yhdenkään aseman nykytila täyttyä asetettuja tilaturvallisuusvaatimuksia. Vain muutaman, noin viimeisen viiden vuoden aikana rakennetun aseman turvateknisiä ratkaisuja voidaan hyödyntää edes jollain tasolla, kun lähdetään parantamaan asemien turvajärjestelmiä kohti tavoitetilaa. Suurimmaksi osin turvajärjestelmät joudutaan rakentamaan kokonaan alusta lähtien uudestaan kaapelointityöt mukaan lukien.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksella on Laki julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta (13.1.2015/10) mukaan käyttövelvoite turvallisuusverkon palveluihin. Lain 26 § mukainen siirtymäsäännös aktivoitui hyvinvointialueiden perustamisen myötä.

Pelastusjohtajat ovat 16.8.2017 päättäneet, että TUVE on pelastustoimen perusratkaisu, jota hyödynnetään yhtenäisesti ja tarkoituksenmukaisella laajuudella toimialan strategiset tavoitteet huomioon ottaen.

Kaikki pelastustoimen yhteiset tietojärjestelmät tullaan rakentamaan TUVE-ympäristöön. Näistä ensimmäisenä käyttöönottoon on tulossa onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmä vuonna 2024. Järjestelmä tulee korvaamaan nykyisen käytössä olevan palotarkastusjärjestelmän (Wisemaster). Toinen suuri järjestelmä on KEJO, joka on turvallisuusviranomaisten yhteinen kenttäjärjestelmä. KEJO:n operatiivinen käyttö on alkamassa vuoteen 2025 mennessä. Näiden kahden järjestelmän käyttöönoton myötä TUVE-verkon palveluita tulee tarvitsemaan koko pelastustoimen henkilöstö.

Tavoitteena on saada TUVE-palvelut käyttöön koko pelastustoimen henkilöstölle vuoteen 2026 mennessä.

Päätös palvelutasosta

Lain julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta (13.1.2015/10) ja pelastusjohtajien 16.8.2017 tekemän päätöksen mukaisesti, Pohjois-Savon pelastuslaitos ottaa TUVE-palvelut käyttöön vaiheittain kolmen vuoden aikana, vuoteen 2026 mennessä.

Kehittämistarve

Käyttöönottoa varten toteutettiin vuosina 2022–2023 kartoitusprojekti, jonka rinnalla aloitettiin vuonna 2023 erillinen suunnitteluprojekti. Kartoitusprojektissa on kartoitettu Pohjois-Savon pelastuslaitoksen nykytilanne ja suunnitteluprojektissa suunnitellaan TUVE-käyttöönoton edellyttämä tietoturvatekniikka. Suunnitteluprojektin yhteydessä toteutetaan 1 pilottiasema ja tämän jälkeen 4 muuta asemaa.

Suunnitteluprojektin jälkeen aloitetaan toteutusprojekti, joka toteuttaa tarvittavat muutokset lopuille pelastusasemille. Rahaa projektille on haettu hyvinvointialueen investoinneista 1.8 miljoonaa euroa vuosille 2024–2027. Tavoitteena on toteuttaa vuosien 2024 ja 2025 aikana tarvittavat muutokset turvatekniikassa, jotta asemat täyttävät TUVE:n asettamat vaatimukset.

Turvatekniikan toteutusprojektin rinnalla on käynnissä erillinen TUVE-käyttöönottoprojekti, jossa suunnitellaan ja toteutetaan varsinainen TUVE-palveluiden käyttöönotto. Projekti aloitettiin Q4/2022 ja se sisältää mm. TUVE-tietoliikenneyhteydet, TUVE-laitteet, henkilöstön koulutuksen uuteen ympäristöön ja käyttöympäristön suunnittelun Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tarpeisiin.

Kartoitus- ja suunnitteluprojekteille on saatu VM:n rahoitusta 600 000 € ja hyvinvointialueelta 200 000 €. Arvioitu kustannus toteutusprojektille on 1.8 miljoonaa euroa.

Arvioitu työaikatatarve turvatekniikan toteutusprojektille on noin 5 henkilötyövuotta.

4.2.4 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta

Palvelutason nykytilan kuvaus

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy järjestämisvastuu ja vastuu palvelujen asianmukaisen hoitamisen valvonnasta.

Itä- ja Kaakkois-Suomen alueen pelastuslaitokset toteuttavat yhdessä tilannekeskustoimintaa, jonka vastuullisena tuottajana on Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos.

Tarpeet ja tavoitteet

Itä- ja Kaakkois-Suomen alueen pelastuslaitokset toteuttavat yhdessä tilannekeskustoimintaa, jonka vastuullisena tuottajana on Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos. Toiminta perustuu sopimukseen ja osapuolet seuraavat sopimuksen toteutumista.

Päätös palvelutasosta

Palvelut, joita tuotetaan yhteistoiminnassa perustuvat niistä tehtyyn sopimukseen.

Pelastuslaitos, joka järjestää palvelun muiden puolesta vastaa myös toiminnan valvonnasta.

Yhteistoimintasopimuksessa määritellyn mukaisesti yhteistoimintaan osallistuvat pelastuslaitokset ohjaavat toimintaan mm. ohjausryhmän kautta.

Kehittämistarve

Hyvinvointialueen pelastuslaitoksien välistä yhteistyötä kehitetään edelleen yhdessä tunnistettujen tarpeiden mukaisesti.

4.2.5 Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, hyvinvointialueen tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Pelastuslaitos antaa virka-apua eri viranomaisille näiden sitä pyydettyä. Virka-apua annetaan siten kuin eri säädöksissä on säädetty. Pohjois-Savon johtokeskus tai päivystävä palomestari (P31/P20) vastaa virka-apupyyntöjen vastaanottamisesta, käynnistämisestä ja toteuttamisesta. Pelastusviranomaiset voivat antaa virka-apua muille viranomaisille erilaisissa tilanteissa, joissa pelastusviranomaiset ovat koulutuksensa ja tehtäviensä perusteella päteviä avustamaan. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi tulipalot, luonnonkatastrofit, onnettomuudet, etsintä- ja pelastustehtävät ja muut vastaavat tapahtumat.

Pelastusviranomaisen antama virka-apu voi sisältää esimerkiksi henkilö- ja kalustoresursseja, asiantuntija-apua, tiedonvälitystä, koordinoitua, suojele- ja varautumistehtäviä sekä muita pelastusviranomaisien toimialaan kuuluvia tehtäviä.

Tarpeet ja tavoitteet

Virka-apu on tärkeä osa viranomaisten välistä yhteistyötä ja sen tarkoituksena on varmistaa, että tilanteisiin saadaan nopeasti ja tehokkaasti riittävät resurssit ja asiantuntemus käyttöön.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitoksen pelastusviranomaisen antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion tai kunnan viranomaisten ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Kehittämistarve

Pelastuslaitoksen sisäistä virka-apumenettelyä kehitetään edelleen niin, että pelastusviranomaisen toimesta annettava ja omaan toimialaan soveltuvaa virka-apua voidaan antaa virka-apua pyytävän valtion ja kunnan viranomaisten ja laitoksen tarpeiden mukaisesti.

4.2.6 Osallistuminen pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pohjois-Savon, Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Kymenlaakson pelastuslaitokset ovat tehneet sopimuksen yhteisen metsäpalomuodostelman perustamisesta vuonna 2021. Muodostelman tarkoituksena on varmistaa vaativien ja pitkäkestoisten metsäpalotilanteiden nopea ja tarkoituksenmukainen toiminta yhteistoiminta-alueella silloin, kun tilanne ulottuu useamman pelastuslaitoksen alueelle tai tilanne on niin suuri, että pelastuslaitoksen omat resurssit eivät ole riittävät tehtävän hoitamiseen. Muodostelmaa tai sen osaa voidaan käyttää myös muiden pelastuslaitosten alueilla virka-apupyyntöjen perusteella.

Metsäpalomuodostelmasta kehitetään EU:n pelastuspalvelumekanismin metsäpalomoduulin vaatimukset täyttävä muodostelma, jota voidaan käyttää myös kansainvälisissä tehtävissä. Muodostelman kehittämiseen on saatu rahoitusta EU:lta, jonka avulla on koulutettu henkilöstöä ja hankittu muodostelman toiminnan edellyttämää kalustoa sekä varusteita. Muodostelman sertifiointi EU:n pelastuspalvelumekanismin valmiutta varten järjestetään vuonna 2024.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilöstöstä muodostelman toimintaan osallistuu 70 henkilöä. Henkilöstölle on järjestetty koulutusta kansainväliseen pelastustoimintaan. Itä-Suomen pelastuslaitokset ovat osallistuneet EU:n pelastuspalvelumekanismiin kautta valmiussiiirtoihin Kreikkaan (2022) ja Portugaliin (2023). Valmiussiiirtojen tarkoituksena on ollut tukea kohdemaan viranomaisia maastopalojen sammuttamisessa sekä hakea oppia kansainväliseen toimintaan ja maastopalojen sammuttamiseen.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on laatinut yhteistyössä Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon pelastuslaitosten kanssa ohjeistuksen HNS-toimintaan (Host Nation Support). Ohjeessa kuvataan periaatteet kansainvälisen avun vastaanottamiseen.

Tarpeet ja tavoitteet

Kansainvälinen pelastustoiminta ja siihen osallistuminen edellyttää pelastuslaitokselta riittäviä resursseja sekä sitoutumista toimintaan. Tulevalla palvelutasopäätöskaudelle pelastuslaitos tulee osallistumaan metsäpalomuodostelman koulutuksiin ja sertifiointiin sekä muodostelman valmiuden rakentamiseen yhteistyössä muiden pelastuslaitosten kanssa.

Ilmastonmuutoksen vuoksi maastopalot ovat yleistyneet erityisesti Välimeren alueen maissa, mutta myös muualla Euroopassa riski laajoille maastopaloille tulee kasvamaan tulevaisuudessa. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tulee varautua lähettämään henkilöstöä osana metsäpalomuodostelmaa kansallisille ja kansainvälisille tehtäville.

Päätös palvelutasosta

Pohjois-Savon pelastuslaitos osallistuu Itä-Suomen pelastuslaitosten metsäpalomuodostelman toimintaan ja kehittää HNS-toimintaa yhteistyössä muiden pelastuslaitosten kanssa.

Pelastuslaitos varautuu lähettämään henkilöstöä maastopalotehtäville kansallisille ja kansainvälisille tehtäville sekä muodostelman toimintaan liittyviin harjoituksiin ja koulutuksiin.

Pelastuslaitos varautuu antamaan kansainvälistä apua metsäpalomuodostelman (FIGFFF-V) kautta yhdessä muiden pelastuslaitosten kanssa.

Kehittämistarve

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tulee kehittää valmiuksiaan osallistua kansainväliseen pelastustoimintaan ja HNS-toiminnan käynnistämiseen.

HNS-toiminnan kehittäminen tukee pelastustoimintaa myös tilanteissa, joissa apua pyydetään muiden hyvinvointialueiden pelastuslaitosten alueilta laajoihin ja pitkäkestoisiin onnettomuustilanteisiin. Pelastuslaitos kehittää valmiuksiaan ottaa apua vastaan muilta pelastuslaitoksilta sekä kansainvälisiltä muodostelmilta vuosien 2024–2025 aikana.

Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti kansainvälisen pelastustoiminnan seminaareihin, koulutuksiin ja mahdollistaa toiminnassa mukana olevalle henkilöstön hakeutumisen niihin palvelutasopäätöskauden aikana.

4.3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

4.3.1 Hälytysohje

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitoksen hälytysvasteiden laadinnassa on hyödynnetty valtakunnallisia ohjeita ja suosituksia, joita on täydennetty alueellisilla erityispiirteillä. Varsinaista hälytysohjetta pelastuslaitokselle ei ole laadittu. Pelastuslaitos ylläpitää vasteita ja laatii vastemallit ERICA-tietojärjestelmään.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten sekä Hätäkeskuslaitoksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä. Pelastuslaitosten on huolehdittava hälytysohjeiden valtakunnallisesta yhteensovittamisesta sekä pelastuslaitosten kesken, että Hätäkeskuslaitoksen kanssa (PelL 379/20111, 33 § 1 ja 3 mom.).

Pelastuslaitoksella tulee olla hälytysohje, jonka avulla määritetään eri pelastustoimen tehtäville hälytettävät resurssit. Resurssit määräytyvät onnettomuustyyppikohtaisesti ja niissä tarvittavista kyvykkyyksistä suorituskykyvaatimusten mukaisesti.

Hälytysohjeessa pelastustoiminnan toimintavalmius muodostuu viidestä osatekijästä:

1. Henkilöstön määrästä ja laadusta
2. Kaluston määrästä ja laadusta
3. Ennakoon laadituista toiminnallisista suunnitelmista
4. Johtamisen organisoinnista
5. Pelastustoiminnan toimintavalmiusajasta.

Hälytysohjeessa otetaan huomioon pelastuslain mukainen yhteistoiminta ja 45 §:n mukainen avunanto. Ohjeessa kuvataan vasteiden muodostumisprosessi. Hälytysvasteet suunnitellaan pelastustoimen tehtävänimikkeittäin. Vastesuunnittelussa huomioidaan tehtävän työturvallisuusriskit ja viranomaisyhteistoiminta. Automaattisten palohälytysten osalta tehdään määrittely kohteenominaisuuksien mukaan.

Hätäkeskuksen ja pelastustoimen yhteistoiminnan kehittämiseen nimetään pelastuslaitoksen yhteyshenkilö ja hänelle varahenkilö, jotka vastaavat pelastuslaitoksen hälytysohjeen laadinnasta ja päivittämisestä.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos laatii yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten sekä Hätäkeskuslaitoksen kanssa hälytysohjeen pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä.

Hälytysohjeessa otetaan huomioon myös pelastuslaitosten hyvinvointialueesta annetun lain 8 luvussa tarkoitettuun sopimukseen perustuva yhteistoiminta ja pelastuslain 45 §:ssä pelastuslaitokselle säädetty velvollisuus antaa apua toiselle pelastuslaitokselle.

Kehittämistarve

Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset pelastusyksiköt ja pelastustoimenpiteiden johtamiseen tarvittavan suorituskyvyn riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat.

Hälytysohjeen on muodostettava muiden pelastuslaitoksen erityissuunnitelmien kanssa kokonaisuus, joka tukee pelastustoimen tehtävien suorittamista. Hälytysohjeeseen liitetään luettelo asiantuntijoista, joiden hälyttäminen tapahtuu vaativissa onnettomuuksissa pyydettyä tai automaattisesti. Asiantuntija on henkilö, joka osallistuu pelastustoimintaan.

Hälytysohjeeseen laaditaan mahdollisuus hälyttää komppanian vahvuinen muodostelma. Hälytysvasteet muodostetaan neliportaisesti, pieni, keskisuuri, suuri ja lisähälytys komppanian muodostamista varten. Lisähälytys toteutetaan pelastusviranomaisen pyynnöstä.

Pelastuslaitos laatii yhteistyössä naapurialueiden, muiden pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten ja virka-apua antavien viranomaisten sekä hätäkeskuksen kanssa hälytysohjeen

pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä ja avun antamisesta vuoden 2024 aikana.

Hätäkeskuksen ja pelastustoimen yhteistoiminnan kehittämiseen nimetään pelastuslaitoksen yhteyshenkilö ja hänelle varahenkilö.

Hälytysohjeen laadinnan yhteydessä huomioidaan Itä-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitosten välillä laadittavan yhteistyösopimuksen keskeinen sisältö.

4.3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnittelu

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitosten välinen yhteistyö on saumatonta Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun ja Etelä-Karjalan pelastuslaitosten kanssa.

Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon sisällön suunnittelua toteutetaan säännöllisesti eri pelastuslaitosten ja viranhaltijoiden välillä ja eri tasoilla. Yhteistyö ja avunnon suunnittelu sekä varsinaisten toimenpiteiden toteuttaminen ovat kiinteä osa normaalia arjen palveluntuotannon toteuttamista. Henkilöstö- ja kalustovoimavaroja käytetään lähimmän yksikön periaatteella. Lisäksi varaudutaan tukemaan ja antamaan tarvittaessa käyttöön myös muita pelastuslaitosten suorituskykyjä tapahtuman erityispiirteiden ja tarpeiden mukaisesti.

Itä-Suomen alueella keskinäisen avunannon yhteys - ja koordinoitikeskuksena toimii tilannekeskus ISTIKE. Tilannekeskuksessa ylläpidetään tietoja muun muassa erikoiskalustoista ja tämä parantaa mahdollisuuksia pyytää käyttöön tarvittavia resursseja.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa. Pelastuslaitoksen tulee myös laatia yhteistyössä pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten tulee varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistoiminta-alueen puitteissa ja tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueeseen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa. Pelastuslaitoksella on kahdenväliset yhteistyösopimukset naapuripelastuslaitosten kesken.

Pelastuslaitoksen ei ole tarpeellista ylläpitää kaikkia suorituskykyjä itsenäisesti. Erityisesti pelastustoimen yhteistyöalueella keskinäistä

avunantoa tulee tiivistää. Tämä edellyttää nykyistä laajempaa yhteistyötä operatiivisen pelastustoiminnan suunnittelun osalta.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitosten keskinäisestä avunannosta on sovittu Itä-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitoksien yhteisessä sopimuksessa.

Sopimuksessa on kuvattu avunannon suunnittelun periaatteet.

Kehittämistarve

Yhteistyöalueen pelastuslaitosten välistä avunantoa koskevan suunnittelun ja sopimuksen laadinnan yhteydessä huomioidaan pelastustoiminnan lisäksi myös väestönsuojelutehtävissä esille nousseet tarpeet.

Pelastustoimintaan sisältyvien suorituskykyjen muodostumista, toiminnan suunnittelua ja koordinoitua yhteistyöalueella kehitetään kiinteänä osana tilannekeskustoiminnan kehittämistä palvelutasopäätöskauden aikana.

4.3.3 Yhteistyön suunnittelu pelastustoiminnassa

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitos ei ole laatinut erillisiä yhteistyön suunnitelmia pelastustoiminnan osalta. Pelastuslaitoksen ja eri yhteistyökumppaneiden välillä laadituissa yhteistoimintasopimuksissa on kuitenkin kuvattu joitakin yhteistyön yksityiskohtia sekä pelastustoiminnan johtamisen ohjeissa on kuvattu yhteisteistyötä pelastustoimen näkökulmasta.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen tulee laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos tiedostaa ja tunnistaa yhteistyössä sekä eri toimijoiden välillä toteutettavan suunnittelun sekä sopimuksien laadinnan kiinteänä osana pelastustoiminnan kokonaissuorituskyvyn muodostumista

Suunnittelun ja sopimuksien laadinnan yhteydessä huomioidaan yhteiskunnan eri toimijoiden suorituskyvyt ja kalusto siten, että

yhteiskunnan resurssien käyttöperiaatteet ovat tarkoituksenmukaisia kokonaistaloudellisia.

Yhteistyön suunnittelun yhteydessä tunnistetaan myös kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamalli, jossa yhteiskunnan elintärkeitä toiminnoista huolehditaan viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä (YTS 2017, 9).

Kehittämistarve

Pelastuslaitos tiedostaa ja edistää omalta osaltaan eri verkostoissa toteutettavan sidosryhmäyhteistyön muodostumista siten, että yhteiskunnan eri toimijoiden suorituskyvyt ja resurssit muodostavat yhteensopivan ja kokonaistaloudellisesti tarkoituksenmukaisen toimintakokonaisuuden.

Yhteistyössä toteutetun suunnittelutyön yhteydessä havaittujen ja tunnistettujen tarpeiden mukaisesti laaditaan tarvittaessa myös erillisiä sopimuksia.

4.3.4 Hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitos on laatinut erillisiä suunnitelmia paikallisten onnettomuusuhkien torjuntaan. Tällaisia suunnitelmia ovat muun muassa myrskytuho ja metsäpalosuunnitelmat. Näiden lisäksi pelastuslaitos on toteuttanut suunnitelmat liikenneonnettomuustyyppeihin, raide-, ilma-, ja tieliikenteeseen.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen tulee laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Pelastustoiminnan suunnitelmista, niiden sisällöstä ja rakenteesta sekä pelastustoiminnan yhteistyösuunnitelmista säädetään valtioneuvoston asetuksessa pelastustoimen suunnitelmista (1363/2018).

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos toteuttaa omatoimisen tarkastelun pelastuslaitoksen voimassa olevien suunnitelmien suunnitelmahierarkian ja suunnitelmien yhteensopivuuden osalta. Tarkastelun perusteella pelastuslaitos tekee päätöksen suunnitelma-arkkitehtuurin rakenteesta siten, että rakenne täyttää asetuksen (1368/2018) sisältövaatimukset.

Suunnitelmien tarkastelu ja päätös suunnitelma-arkkitehtuurin rakenteesta toteutetaan vuoden 2024 aikana. Suunnitelma-arkkitehtuuria koskevat muut sisältömuutokset toteutetaan vuosien 2025–2027 välisenä aikana.

Kehittämistarve

Pelastustoimen suunnitelmien tarkastelu, laadinta, ylläpito sekä päivittäminen edellyttävät henkilöstöresursointia seuraavasti:

- noin 1 HTV/ vuosi

4.3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma

Palvelutason nykytilan kuvaus

Ulkoisen pelastussuunnitelman laatiminen perustuu pelastuslain (379/2011) 48 §:ään ja sen perusteella annetun sisäministeriön asetukseen (1286/2019). Suunnitelma tulee laatia kohteisiin, jotka ovat vaarallisia kemikaaleja käsitteleviä ja varastoivia tuotantolaitoksia.

Ulkoisessa pelastussuunnitelmassa määritellään toimenpiteet, joilla onnettomuudet ja niistä aiheutuvat seuraukset voidaan rajata ja hallita mahdollisimman tehokkaasti. Suunnitelmaa laadittaessa pelastuslaitoksen on kuultava vaaralle alttiiksi joutuvaa väestöä sekä oltava riittävässä yhteistyössä oman alueen ja naapurialueiden viranomaisien kanssa. Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan on huolehdittava yhteistyössä suunnitelmasta tiedottamisesta sekä järjestettävä harjoituksia pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminta-alueella on kahdeksan (8) kohdetta, joihin pelastuslaitos on velvollinen laatimaan ulkoisen pelastussuunnitelman (UPS). Jokaiselle kohteelle on määritetty vastuhenkilö, jonka tehtävänä on laatia suunnitelma sekä järjestää Sisäministeriön asetuksen (1286/2019) mukaiset harjoitukset.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on laatinut jokaiseen kohteeseen vaaditun suunnitelman, mutta niiden sisältö ei kaikkien kohteiden osalta vastaa

vaatimuksia. Itä-Suomen aluehallintovirasto on antanut suunnitelmista lausunnot ja edellyttänyt niihin täydennyksiä.

Tarpeet ja tavoitteet

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tulee laatia ulkoiset pelastussuunnitelmat niin, että ne täyttävät pelastuslain (379/2011) 48 § ja Sisäministeriön asetuksen (1286/2019) mukaiset vaatimukset. Suunnitelmien laatiminen edellyttää riittäviä henkilöstöresursseja, ohjausta ja koulutusta. Tavoitteena on, että pelastuslaitos laatii palvelutasopäätöskaudella yhtenäiset ja selkeät ulkoiset pelastussuunnitelmat, joiden hyödynnettävyys mahdollisissa onnettomuustilanteissa on mahdollisimman tarkoituksenmukainen.

Päätös palvelutasosta

Pohjois-Savon pelastuslaitos laatii ja ylläpitää pelastuslain (379/2011) 48 §:n mukaisia ulkoisia pelastussuunnitelmia.

Ulkoisen pelastussuunnitelmien edellyttämille kohteille on määritelty vastuuhenkilöt, joiden tehtävänä on huolehtia suunnitelmien laadinnasta ja yhteistoiminnasta toiminnanharjoittajien kanssa.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos laatii suunnitelmille yhtenäisen mallin, jonka avulla suunnitelmien sisältö saadaan yhtenäistettyä ja laadullisesti vastaamaan asetettuja tavoitteita. Päätös yhtenäisen mallin sisällöstä tehdään osana pelastuslaitoksen suunnitelmien tarkastelua ja suunnitelma-arkkitehtuurin rakennetta koskevaa päätösprosessia vuoden 2024 aikana.

Suunnitelmista laaditaan toimintaohjekortteja, jotka ovat hyödynnettävissä kohteissa mahdollisesti tapahtuvissa onnettomuuksissa. Toimintaohjekortit liitetään pelastustoimen kenttäjohtojärjestelmään (PEKE). Yhteistoimintaa muiden onnettomuuden hoitamiseen osallistuvien viranomaisten kanssa kehitetään osana suunnitelmien laadintaa ja harjoituksia.

Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti valtakunnallisen UPS-verkoston toimintaan palvelutasopäätöskauden aikana.

4.3.6 Muut pelastustoimen suunnitelmat (ei asetuksen edellyttämät)

4.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

4.4.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palveluiden tuottamisessa

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitoksella on sopimukset yhteistoiminnasta Järvipelastajien kanssa Iisalmessa, Suonenjoella, Kuopiossa ja Varkaudessa. Konneveden järvipelastajat Keski-Suomesta hoitavat Konnevesi järven Rautalammin puolen tehtävät. Järvipelastajat on liitetty pelastustoimen hälytysvasteisiin, joten he saavat automattisesti hälytykset purjehduskaudella tiettyihin vesistötehtäviin.

Pelastuslaitoksella on sopimuksia joidenkin järjestöjen kanssa pelastustoiminnan tukitoimintoihin osallistumisesta. Tällaisia ovat mm. palokuntanaisten kanssa tehty muonitus sopimus sekä sopimus Vapepan kanssa.

Tarpeet ja tavoitteet

Vapaaehtoiset saavat koulutusta ja ohjausta pelastuslaitoksen ammattilaisilta, jotta he pystyvät toimimaan tehokkaasti ja turvallisesti. Heidän työpanoksensa on erityisen tärkeää tilanteissa, joissa ammattilaisia ei ole riittävästi tai riittävän nopeasti saatavilla tai kun toimintaan tarvitaan suuria joukkoja.

Vapaaehtoiset eivät korvaa ammattihenkilöstöä, mutta heidän tukensa on merkittävä lisä resurssien tarjonnassa. Vapaaehtoistoiminnan avulla voidaan myös lisätä yhteisön tietoisuutta turvallisuudesta ja auttaa luomaan vahvempaa yhteisöllisyyttä. On tärkeää, että vapaaehtoiset toimivat ammattihenkilöstön valvonnassa ja noudattavat sovittuja protokollia ja ohjeita. Tällä tavoin voidaan varmistaa turvallisuus ja tehokkuus pelastustoimen palveluiden tuottamisessa.

Vapaaehtoistoiminta pelastustoimessa tarjoaa mahdollisuuden yksilöille osallistua yhteiskunnan turvallisuuden parantamiseen ja auttaa kanssaihmiä vaikeissa tilanteissa.

Päätös palvelutasosta

Varmistetaan, että alueella on riskeihin ja pelastustoimen tarpeisiin nähden riittävä määrä osaavaa, motivoitunutta ja aktiivista sopimus -ja muuta vapaaehtoista henkilöstöä.

Varmistetaan sopimushenkilöstön riittävä yksilötasoinen osaaminen.

Pelastuslaitos osoittaa sopimuspalokuntatoiminnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen riittävät henkilö- ja taloudelliset resurssit.

Pelastuslaitos tukee ja edistää omalla toiminnallaan vapaaehtoisen toiminnan toteutumista sekä mahdollisuuksien mukaan myös osallistaa vapaaehtoistoimijat osaksi pelastustoimen palvelukokonaisuutta omalla toiminta-alueellaan.

Kehittämistarve

Laaditaan toimintasuunnitelma yhdistys- tai laitospohjaisen sopimuspalokuntatoiminnan ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi yhteistyössä sopimuspalokuntien kanssa.

Laaditaan sopimushenkilöstölle yhtenäinen osaamisen hallinnan seurantajärjestelmä riittävän osaamisen varmistamiseksi.

Edistetään uusien sopimuspalokuntien ja vapaaehtoisjärjestöjen muodostumista Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminta-alueella.

4.4.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Sopimushenkilöstön määrä on laskenut viime vuosina. Sopimushenkilöstön määrän ylläpitämiseksi maakunnan eri pelastusasemilla järjestetään aktiivista viikkoharjoitustoimintaa, yhteistyötä eri pelastusasemien kesken sekä muun muassa avoimien ovien päiviä, joissa viranhaltijat ja sopimushenkilöstö kertovat monipuolisesta toiminnastamme. Lisäksi usealla pelastusasemalla on pelastustoimen nuoriso-osastot. Sivutoimisen (työsopimussuhteinen) henkilöstön määrä vuonna 2023 on n. 400 henkilöä.

Vuoden 2022 aikana seitsemän (7) pelastusasemaa muutettiin ympärivuorokautisesti (24/7) miehitetyksi (ns. keskisuuret pelastusasemat). Näille asemille perustettiin 57 uutta pelastajan virkaa. Muilta kuntataajamien pieniltä pelastusasemilta päätoimiset miehistöviranhaltijat siirtyivät keskisuurille asemille ja pienet asemat jäivät ilman päätoimista paikalla olevaa viranhaltijaa eli ns. asemavastaavaa. Tämä muutos aiheutti haasteita pienten asemien arjen pyörittämiseen. Pienten asemien kalustonhuollot ja sopimushenkilöstön koulutukset hoidetaan pääasiallisesti keskisuurten asemien henkilöstön toimesta.

Tarpeet ja tavoitteet

Tarjotaan vapaaehtoisille enemmän koulutusta ja koulutusmahdollisuuksia. Koulutuksen avulla vapaaehtoiset voivat parantaa taitojaan ja osaamistaan, mikä parantaa heidän kykyään suorittaa pelastustehtäviä. Lisäksi koulutus auttaa vapaaehtoisia paremmin ymmärtämään pelastustoimen tavoitteita ja roolia yhteiskunnassa. Koulutuksen tulee olla suunnitelmallista ja tavoitteellista.

Tarjotaan vapaaehtoisille hyvä työympäristö ja tuki. Tämä sisältää esimerkiksi asianmukaisen toimitilan, varustuksen ja kaluston, henkisen tuen, terveydenhuollon, vapaa-ajan toimintoja ja muita etuja, jotka auttavat vapaaehtoisia jaksamaan toiminnassa.

Parannetaan viestintää vapaaehtoisille ja yleisölle. Selkeä ja avoin viestintä auttaa vapaaehtoisia ymmärtämään, mitä heiltä odotetaan. Lisäksi hyvä viestintä voi auttaa houkuttelemaan uusia vapaaehtoisia toimintaan.

Aktiivinen rekrytointi- ja markkinointistrategia auttaa houkuttelemaan uusia vapaaehtoisia mukaan toimintaan. Lisäksi vapaaehtoisten sitouttaminen organisaatioon ja sen tavoitteisiin voi tapahtua esimerkiksi tarjoamalla mielekkäitä tehtäviä, tunnustamalla heidän panostaan ja tarjoamalla mahdollisuuksia edetä tai ottaa vastuuta.

Tarjotaan vapaaehtoisille hyviä palkitsemisjärjestelmiä, jotka auttavat tunnustamaan heidän panoksensa ja antavat heille lisämotivaatiota jatkaa toimintaansa.

Nykyaikainen teknologia voi tukea vapaaehtoistoiminnan kehittämistä pelastustoimessa. Esimerkiksi mobiilisovellukset voivat auttaa vapaaehtoisia viestinnässä, tehtävien koordinoinnissa ja tiedon jakamisessa. Myös verkkoympäristössä tapahtuva oppiminen ja etäkoulutus voivat olla hyödyllisiä.

Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi on tärkeää kerätä jatkuvasti palautetta vapaaehtoisilta ja sidosryhmiltä. Tämä auttaa tunnistamaan kehityskohteita ja mahdollistaa tarvittavat muutokset ja parannukset toiminnassa. Kehittämisen tulee olla jatkuvaa ja suunnitelmallista.

Päätös palvelutasosta

Sopimushenkilöstön rekrytointi on tavoitteellista, suunnitelmallista ja jatkuvaa.

Laaditaan sopimushenkilöstön rekrytointisuunnitelma.

Laaditaan sopimushenkilöstön pito- ja vetovoimastrategia.

Laaditaan sopimuspalokuntatoiminnan seuraamiseen luotettavat mittarit.

Pelastuslaitos edistää vapaaehtoistoiminnan liittämistä osaksi pelastustoimen palvelukokonaisuutta.

Kehittämistarve

Laaditaan toimintasuunnitelma nuorisopalokuntatoiminnan ylläpitämistä ja uusien muodostumisesta yhteistyössä palokuntanuorten edustajien kanssa.

Jokainen pelastusasema osallistuu vuosittain vähintään yhteen tapahtumaan, jonka yhtenä tavoitteena on uusien sopimushenkilöiden rekrytointi.

Sopimushenkilöstön määrän muutoksia tulee seurata asemittain ja selvittää syyt määrän muutoksille.

Selvitetään mahdolliset varallaolojärjestelmän muutosten vaikutukset sopimushenkilöstön määrään.

Toteutetaan sopimushenkilöstölle vuorovaikutteinen palautejärjestelmän, jonka tavoitteena on kehittää toimintaa.

Jokaisella pelastusasemalla on pelastuslaitokselta nimetty vastuhenkilö sopimuspalokuntatoiminnan kehittämiseen ja hänellä on selkeä tehtävänkuva sekä hänelle on osoitettu tehtävän hoitamiseen riittävät resurssit.

Osoitetaan tehtävään nimetyille motivoituneelle pelastuslaitoksen työntekijälle riittävästi työaika ja resursseja vapaaehtoistoiminnan koordinoituun kehittämiseen.

4.4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain mukaan ”sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalla savusukeltajalle ja muuta vastaavaa raskasta työtä tekeväälle on järjestettävä pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvien terveysvaarojen ja -haittojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä henkilön turvallisuuden, työkyvyn ja terveyden suojelemiseksi ja edistämiseksi tarkoitetut tehtävien edellyttämät

työterveyshuoltolain 1383/2001, 12§:ssä säädettyjä tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennalta ehkäisevät palvelut siltä osin kuin hänellä ei ole oikeutta työterveyshuoltolaissa tarkoitettuun työterveyshuoltoon työsuhteen perusteella. Edellä 1 momentissa tarkoitettujen palveluiden järjestämisestä tulee sopia 25 §:ssä tarkoitetussa sopimuksessa.”

Pelastuslaitoksen työsopimussuhteisen sopimushenkilöstön terveystarkastuksien järjestäminen on määritelty Pohjois-Savon hyvinvointialueen työterveyshuollon toimintasuunnitelmassa.

Sopimuspalokuntien henkilöstön terveystarkastuksien järjestämisestä on sovittu ao. Palokuntasopimuksessa sekä Pohjois-Savon hyvinvointialueen työterveyshuollon toimintasuunnitelmassa.

Tarpeet ja tavoitteet

Sopimushenkilöstön terveystarkastukset järjestetään voimassa olevien säädösten ja palokuntasopimusten mukaisesti.

Tavoitteena on ehkäistä ja torjua terveysvaaroja ja -haittoja sekä tapaturmia ja osaltaan varmistaa pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön riittävä toimintakyky.

Päätös palvelutasosta

Sivutoimisten (työsopimussuhteiset) terveystarkastukset määritellään Pohjois-Savon hyvinvointialueen Työterveyshuollon toimintasuunnitelmassa pelastuslain 53§ mukaisesti.

Sopimuspalokuntien terveystarkastukset sovitaan palokuntasopimuksissa ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen Työterveyshuollon toimintasuunnitelmassa pelastuslain 53§ mukaisesti.

Kehittämistarve

Sisällytetään työhyvinvoinnin edistäminen sopimushenkilöstön osalta osaksi pelastuslaitoksen suunnitelmia.

4.4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastustoimintaan osallistuvan sopimushenkilöstön opetussuunnitelman valmistelusta, ylläpidosta ja kehittämisestä, vastaavien kouluttajien koulutuksesta, kouluttajarekisterin ylläpidosta sekä opetusmateriaalin

tuottamisesta vastaa Pelastusopisto. Sopimushenkilöstön peruskoulutus koostuu kursseista, joiden toteuttamisesta alueella vastaa pelastuslaitos. Kursseilla opiskellaan pelastustoiminnassa tarvittavia perustietoja ja -taito. Kouluttajina toimivat pelastuslaitoksen päätoimiset henkilöt ja koulutus tapahtuu iltaisin ja viikonloppuisin.

Sopimushenkilöstön viikkoharjoitukset toteutetaan laaditun harjoitussuunnitelman mukaisesti. Toiminnassa hyödynnetään sähköisiä oppimisalustoja, harjoituksia ja tenttejä. Koulutukseen liittyy oleellisena osana toimintakyvyn osoittamiseksi pidettävät kuntotestit ja niiden osa-alueita luetaan myös kelpoisuustesteiksi. Koulutusmääriä ja pätevyyskiä seurataan henkilöstö- ja resurssisuunnitteluohjelma STOREN kautta.

Tarpeet ja tavoitteet

Sivutoimisen ja sopimushenkilöstön koulutusta tulee kehittää siten, että se on kiinteä osa muuta pelastuslaitoksen koulutustoiminnan organisaatiota.

Pelastuslaitokselle tulee laatia kirjallinen ohje, jossa määrätään sisäisen ja ulkoisen koulutuksen toteuttamisesta, tehtävistä ja vastuista. Tässä ohjeessa tulee huomioida myös sopimus- ja sivutoimisen henkilöstön koulutustarpeet.

Pelastuslaitokselle tulee muodostaa pysyvä organisaatio vastaamaan osaamisen ylläpidosta, kehittämisestä ja valvonnasta sekä päätoimisen että sivutoimisen ja sopimushenkilöstön osalta. Tästä toiminnasta vastaaville henkilöille tulee osoittaa riittävä työaikaresurssi tehtävän hoitoon.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitokselle laaditaan kirjallinen ohje, jossa määrätään sisäisen ja ulkoisen koulutuksen toteuttamisesta, tehtävistä ja vastuista. Tässä ohjeessa huomioidaan myös sopimus- ja sivutoimisen henkilöstön koulutustarpeet.

Pelastuslaitokselle muodostetaan pysyvä organisaatio vastaamaan osaamisen ylläpidosta, kehittämisestä ja valvonnasta sekä päätoimisen että sivutoimisen ja sopimushenkilöstön osalta. Tästä toiminnasta vastaaville henkilöille osoitetaan riittävä työaikaresurssi tehtävän hoitoon.

Kehittämistarve

Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen osalta päätöksessä mainituista kohdista kiireellisin tehtävä on organisoida toimiva pysyvä organisaatio vastaamaan tästä tehtävästä sekä

varmistaa tehtävän vaatima riittävä työaikaresurssi. Tämän tavoitteen tulee täyttyä heti suunnitelmakauden alussa.

Palvelutasopäätöksen ensimmäisen vuoden aikana on laadittava osaamisen hallintaa ohjaamaan koulutustoiminnan ohje. Ohje on edellytys koulutustoiminnan ja osaamisen hallinnan pitkäjänteiselle kehittämiselle sekä koko henkilöstön osallistamiselle toimintaan.

4.5 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautuminen

4.5.1 Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain (379/2011), 2§ mukaan pelastuslain mukainen toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että se on mahdollista myös valmiuslain (1552/2011) mukaisissa poikkeusoloissa. Lisäksi pelastuslain (379/2011) 64§ velvoittaa pelastustoimen viranomaisia varautumaan toimialaansa kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluin, mitä lain mukaan ovat:

- Huolehtimalla väestönsuojelutehtävien edellyttämästä sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arvioinnista
- Kouluttamalla ja varaamalla henkilöstöä ja väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä sekä muuta henkilöstöä väestönsuojelutehtäviin;
- Huolehtimalla väestönsuojelun johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien perustamisesta ja ylläpidosta;
- Varautumalla valmiuslain 121§:ssa tarkoitettuun väestön siirtämiseen;
- Huolehtimalla muistakin näitä vastaavista toimenpiteistä.

Edellä mainittuja muita vastaavia toimenpiteitä ovat varautuminen valmiuslain 3§ 1 kohdassa tarkoitettujen poikkeusolojen aikana tapahtuvaan humanitääristen tehtävien hoitamiseen, minkä tarkoituksena on siviiliväestön suojelu vihollisuuksien ja onnettomuuksien vaaroja vastaan ja siviiliväestön auttaminen selviytymään niiden välittömiltä vaikutuksilta sekä välittömien edellytysten luominen eloonjäämiselle. Lisäksi pelastuslain (379/2011) 65 § velvoittaa pelastustoimen viranomaisten huolehtimaan niiden vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten väestönsuojelutilanteisiin varautuminen perustuu normaaliolojen toimintamalleihin. Hyvinvointialueella on käytössä kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamalli, jossa yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista

huolehditaan yhteistyössä viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten kanssa.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen tavoitteena on kyetä tuottamaan pelastustoimen lakisääteiset tehtävät kaikissa yhteiskunnan turvallisuustilanteissa häiriöttömästi. Pelastustoimi on varautunut tunnistettuihin häiriöihin, uhkiin ja riskeihin jatkuvuudenhallinnallisin keinoin. Uhkien ja riskien tunnistaminen tapahtuu kansallisen ja alueellisen riskiarviotyön ja sodan ajan uhkien arvioinnin kautta.

Hyvinvointialueuudistuksen myötä osa väestönsuojelun kokonaisuuteen liittyvistä vastuista on siirtynyt uudelle palveluntuottajalle. Väestönsuojeluun liittyvät suunnitelmat vaativat päivittämistä. Suunnitelmat on päivitettävä ja yhteensovittettava vastaamaan nykyisiä vaatimuksia, tarpeita, sekä hallintorakenteita.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksella on suojaväistö- ja evakuointisuunnitelma, jota voidaan käyttää kaikissa evakuointitilanteissa niin normaaliaikana, kuin valmiuslain 1552, 121 § mukaisissa väestönsiirroissa. Evakuointisuunnitelma laaditaan vuonna 2023 sisäministeriön julkaiseman evakuointien suunnittelu- ja toimenpano-ohjeen mukainen.

Pelastuslaitoksen varautumis- ja valmiussuunnittelun suunnitelmakokonaisuudet liitteineen ovat ajantasaiset ja ajan vaatimukset huomioon ottava ja ajantasaisen lainsäädännön täyttävät.

Pelastustoimen viranomaisten on huolehdittava niiden vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta.

Väestönsuojeluun varautumisen suunnitelmat tulee jalkauttaa väestönsuojeluorganisaatiolle ja niiden mukaisia toimia harjoitella.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos vastaa pelastuslaissa (379/2011) ja valmiuslaissa (1552/2011) pelastustoimen viranomaisille säädetyistä varautumisen, valmiussuunnittelun ja väestönsuojelun kokonaisuuksista.

Pelastuslaitos sisällyttää väestönsuojeluun varautumisen sekä toimenpiteiden toteuttamisen sisältyvän suunnittelun kiinteäksi osaksi pelastuslaitoksen suunnitelma-arkkitehtuuria.

Pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmakokonaisuus yhteensovitetaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen valmiussuunnitelmakokonaisuuden kanssa.

Pelastuslaitos yhteen sovittaa suunnitelmat muiden väestönsuojeluun varautumisvelvollisten tahojen kanssa.

Pelastuslaitos laatii sodan ajan uhkien arvioinnin ja päivittää sen ajantasaisuuden vuosittain tai tarvittaessa koko palvelutasopäätöskauden ajan.

Kehittämistarve

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos laatii evakuointisuunnitelman, jota voidaan käyttää kaikissa evakuointitilanteissa niin normaaliaikana kuin valmiuslain 121 § mukaisissa väestönsiirroissa. Evakuointisuunnitelma on vuonna 2023 sisäministeriön julkaiseman evakuointien suunnittelu- ja toimenpano-ohjeen mukainen. (aloitettu vuonna 2023. Valmis keväällä 2024, 0,5htv)

Pelastuslaitos päivittää varautumis- ja valmiussuunnittelun suunnitelmakokonaisuudet liitteineen ajantasaisiksi ja ajan vaatimukset huomioon ottaviksi, sekä ajantasaisen lainsäädännön täyttäviksi (vuonna 2024–2025, 0,5htv)

Pelastustoimen viranomaisten on huolehdittava niiden vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta. (vuonna 2024–2027, 0,1htv/vuosi)

Väestönsuojeluun varautumisen suunnitelmat tulee jalkauttaa väestönsuojeluorganisaatiolle ja niiden mukaisia toimia harjoitella. (harjoitus 2025 ja 2027. 0,2htv/vuosi).

4.5.2 Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain 379/2011, 65 § mukaan pelastustoimen viranomaiset huolehtivat niiden vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta. Lisäksi väestönsuojeluun varautumisvelvolliset viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia laatimaan suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastuslaitoksen johdolla.

Varautumiseen ja väestönsuojeluun sisältyvien tehtävien ja suunnitelmien sisältöjen yhteensovittamisen osalta pelastustoimen viranomaisille muodostuu erittäin laaja ja monikompleksinen tehtäväkokonaisuus. Pelastustoimen viranomaisen tehtävänä on yhteen sovittaa vastuullaan olevien väestönsuojelutehtävien toiminta ja suunnitelmat sekä valvoa väestönsuojeluvälmiuden ylläpitoa. Väestönsuojeluun liittyvä suunnittelu edellyttää pelastustoimen viranomaisilta laaja-alaista sekä pitkäkestoista suunnittelu-yhteistyötä, jota toteutetaan verkostomaisesti sidosryhmäyhteistyön keinoin eri toimijatahojen kanssa.

Pelastuslaitos toimii aktiivisesti erilaisissa verkostoissa ja tukee varautumisen, valmissuunnittelun sekä väestönsuojeluun sisältyvien suunnitelmien yhteensovittamisen toimenpiteitä kunta, maakunta ja aluetasolla. Pelastuslaitos on vastannut vastuullaan olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta. Suunnitelmien yhteensovittaminen on toteutettu ensisijaisesti Pohjois-Savon valmiustoimikunnan yhteistyöverkostoissa, sekä pelastuslaitoksen ja kuntien yhteistoimintaryhmien kautta. Yhteensovittamista ei ole kaikilta osin tehty siinä laajuudessa ja syvyydessä kuin nykyinen maailmantilanne on osoittanut tarpeelliseksi.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksella tulee olla yhteistyössä sosiaali- ja terveystieteiden järjestäjien, kuntien, puolustusvoimien ja liikenne- ja viestiasioista vastaavien viranomaisten kanssa laadittu evakuoitisuunnitelma, joka on hyödynnettävissä normaaliolojen evakuoinneista aina valmiuslain (1552/2011) 121 § mukaisiin väestönsiirtoihin asti.

Pelastuslaitoksella tulee olla yhteistyössä muiden varautumisvelvollisten toimijoiden kanssa laadittu väestönsuojelusuunnitelma, joka yhteensovittaa kunkin toimijan omat suunnitelmat.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimi pyrkii tunnistamaan alueella olevat ja väestönsuojelutehtäviin käytettävissä olevat voimavarat sekä niiden suorituskyvyn. Voimavarojen tunnistaminen sekä määrittäminen perustuvat aktiiviseen sidosryhmäyhteistyöhön muiden viranomaisten, kuntien, elinkeinoelämän, järjestöjen sekä kuntalaisten kanssa.

Väestön suojaamiseksi ja väestönsuojelun johtamisen tehostamiseksi pelastustoimen viranomaisten hyvinvointialueen ja kuntien tulee perustaa johtokeskuksia sekä sammutus-, pelastus-, ensiapu-, huolto-, raivaus- ja puhdistustehtäviä tai muita näihin rinnastettavia, väestön suojaamiseksi välttämättömiä tehtäviä varten väestönsuojelumoduuleita.

Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamiseksi tulee järjestää koulutuksia ja harjoituksia, jotka koeponnistavat suunnitelmien yhteensovittamisen.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos yhteensovittamaa alueen pelastustoimen vastuulle muodostuvien väestönsuojelutehtävien sekä suunnitelmien yhteensopivuuden siten, että ne muodostavat yhdessä mahdollisimman tarkoituksenmukaisen sekä suorituskykyisen toimintakokonaisuuden yhdessä alueen kuntien sekä muiden maakunnan alueen toimijoiden kanssa. Keskeisiä toimijoita ovat hyvinvointialueen muut toimialat, kunnat ja kaupungit sekä niiden eri liikelaitokset, muut viranomaiset, kuten poliisi sekä vapaaehtoisjärjestöt. Suunnitelmien yhteensovittamista tehdään dynaamisesti läpi koko palvelutasopäätöskauden.

Suunnitelmat yhteensovitetaan palvelutasopäätöskauden ensimmäisen puolikkaan (2024–2025) aikana.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos laatii yhteistyössä muiden varautumisvelvollisten toimijoiden kanssa väestönsuojelusuunnitelma, joka yhteensovittaa kunkin toimijan omat suunnitelmat. (vuonna 2025, 0,5htv)

Pelastuslaitos jatkaa verkostoyhteistyötä eri viranomaisten, sidosryhmien ja kuntalaisten kanssa (koko palvelutasopäätöskauden ajan, 0,25htv/vuosi)

Pelastuslaitos laatii yhteistyössä sosiaali- ja terveystieteiden järjestäjien, kuntien, puolustusvoimien ja liikenne- ja viestiasioista vastaavien viranomaisten kanssa evakuointisuunnitelman, joka on hyödynnettävissä normaaliolojen evakuoinneista aina valmiuslain (1552/2011) 121 § mukaisiin väestönsiirtoihin asti. Evakuointisuunnitelma on osa väestönsuojelusuunnitelmaa. (aloitettu vuonna 2023. Valmis keväällä 2024, 0,5htv)

Väestön suojaamiseksi ja väestönsuojelun johtamisen tehostamiseksi pelastustoimen viranomaiset, hyvinvointialue ja kunnat perustavat johtokeskuksia sekä sammutus-, pelastus-, ensiapu-, huolto-, raivaus- ja puhdistustehtäviä tai muita näihin rinnastettavia, väestön suojaamiseksi välttämättömiä tehtäviä varten väestönsuojelumodostelmia. Väestönsuojelumodostelmat kirjataan väestönsuojelusuunnitelmaan. (vuonna 2026, 0,5htv)

Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamiseksi pelastuslaitoksen johdolla järjestetään koulutuksia ja harjoituksia, jotka koeponnistavat suunnitelmien yhteensovittamisen.

4.5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitoksen väestönsuojeluorganisaatio perustuu pelastuslaitoksen normaaliaikoinakin käytössä oleviin henkilöihin, kalustoon ja tiloihin. Poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa palveluntarve kasvaa, mikä vaatii resurssien kasvattamista. Tästä syystä pelastuslaitos on varannut normaaliolojen resurssien lisäksi lisäresursseiksi henkilöitä, kalustoa ja kiinteistöjä.

Pelastuslaitoksella ei ole sodan ajan uhka-arvioon perustuvaa väestönsuojelusuunnitelmaa ja -organisaatiota.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen on laadittava väestönsuojelusuunnitelma ja sitä toteuttava organisaatio, mitkä perustuvat sodan ajan uhka-arvioon. Sodan ajan uhka-arvio luo pohjan suunnittelumitoitukselle. Resurssien varaamisen tulee perustua tarvearvioon.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos suunnittelee väestönsuojeluorganisaation, jonka mukaisesti toteutetaan tarvittaessa väestönsuojelusuunnitelmaa.

Väestönsuojeluorganisaatiota varten varataan henkilöitä, kalustoa ja kiinteistöjä.

Väestönsuojeluorganisaation suunnittelu on osa pelastuslaitoksen varautumis- ja valmiussuunnittelua, jota tehdään 2 HTV voimin.

Kehittämistarve

Pohjois-Savon hyvinvointialueelle suunnitellaan koko konsernin kattava väestönsuojeluorganisaatio, jonka osana pelastuslaitoksen väestönsuojeluorganisaatio toimii. (vuosi 2025, 1htv)

4.5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain 379/2011, 64 §:n 2 momentin mukaan pelastustoimen viranomaisten on varauduttava kouluttamalla ja varaamalla henkilöstöä ja väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä sekä muuta henkilöstöä

väestönsuojelutehtäviin. Pelastusviranomaisella on pelastuslain 90 §:n oikeus saada pykälässä määriteltyjä tietoja eri rekistereistä väestönsuojelutehtäviä varten. Pelastustoimen valtakunnallisten strategisten tavoitteiden 2023–2026 tavoitteen 4. mukaisesti pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on varannut henkilöstöä väestönsuojelutehtäviin henkilövarauksilla puolustusvoimilta ja siviilipalveluskeskukselta. Varattu henkilöstö koostuu pelastuslaitoksen päätoimisesta ja työsopimussuhteisesta henkilöstöstä sekä tehtäviin koulutetuista reserviläisistä.

Henkilövaraukset on päivitetty säännöllisesti vuosittain vastaamaan henkilöstötilannetta ja väestönsuojelutehtävien tarpeita.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksella on tarve suunnitella etukäteen poikkeusoloja varten väestönsuojeluorganisaatio, joka johtaa ja suorittaa pelastustoimen vastuulla olevia väestönsuojelutehtäviä. Väestönsuojeluorganisaation suunnittelun myötä tarkentuu organisaation henkilöstömäärä ja -laatu.

Väestönsuojeluorganisaation henkilöstö varataan pelastuslaitoksen käyttöön poikkeusoloihin väestönsuojelutehtäviä varten.

Pohjois-Savon hyvinvointialue vastaa koko hyvinvointialueen henkilöstön henkilövarauksista. Henkilövarausten tilanne tulee pitää ajantasaisena.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos varaa väestönsuojeluorganisaation tarvitseman henkilöstön, väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön sekä muun tarvittavan henkilöstön väestönsuojelutehtäviä varten.

Pohjois-Savon hyvinvointialue tekee koko hyvinvointialueen henkilöstön henkilövaraukset, mukaan lukien Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilövaraukset. Pelastuslaitos kuitenkin vastaa omasta henkilövaraustarpeesta ja varattavista henkilöistä.

Henkilövaraukset päivitetään vuosittain tai tarpeen mukaan.

Kehittämistarve

Suunnitellaan pelastuslaitoksen väestönsuojeluorganisaation henkilöstömäärä ja -laatu. Henkilöstömäärän suunnittelu liittyy palvelutasopäätöksen kohtaan 4.5.3. hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio (vuosi 2025).

Henkilöstövaraukset tehdään suunnitellun väestönsuojeluorganisaation tarpeiden mukaisesti (vuosi 2025).

4.5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslain 379/2011, 64 §:n mukaan kukin viranomainen huolehtii väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön kouluttamisesta. Pelastusopisto antaa väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutusta sekä valmiuslain mukaista varautumista edistävää koulutusta. Pelastuslaitos kouluttaa väestönsuojelutehtäviin varatut henkilöt pelastusopiston kursseilla ja itse sisäisen koulutuksen keinoin.

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstölle on järjestetty harjoituksia Pohjois-Savon aluehallintoviraston valmiusharjoitusten ja puolustusvoimien johdolla järjestettävien paikallispuolustusharjoitusten yhteydessä. Väestönsuojelutehtäviin varattujen VSS-reserviläisille on järjestetty vuosittain koulutus- ja harjoituspäiviä.

Hyvinvointialueen pelastuslaitoksen henkilöstöä ei ole koulutettu väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön tehtäviin organisoidusti. Nykyinen maailmanpoliittinen tilanne, ilmastonmuutos, kulkutaudit ja yhteiskuntien sisäiset ja ulkoiset haasteet ovat asettaneet väestönsuojelutehtäviin varautumisen tarpeen uuteen valoon. Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön kouluttaminen nähdään erityisen tärkeänä ja ajankohtaisena asiana.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksella on oltava väestönsuojeluorganisaatio, jolle on määritetty suorituskykyvaatimus.

Johto- ja erityishenkilöstö on nimettävä ja koulutettava väestönsuojeluorganisaation tehtäviin. Koulutus on järjestettävä vastaamaan tosiasiallisia tehtäviä.

Pelastuslaitoksen häiriötilanteiden ja poikkeusolojen toimintavalmius, sekä väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön toimintakyky perustuvat normaaliolojen ja -aikojan kykyyn. Johto- ja erityishenkilöstölle on järjestettävä harjoituksia ja koulutuksia eri yhteiskunnan uhka-, riski- ja häiriötilanteita varten.

Pelastuslaitoksella on oltava VSS-koulutusohjelma väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön osaamisen varmistamiseksi.

Pelastuslaitoksen on hyödynnettävä riskiarvioita henkilöstön koulutustarpeita suunniteltaessa.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos laatii VSS-koulutussuunnitelman, jolla varmistetaan johto- ja erityistehtäviin nimettyjen henkilöiden koulutus ja osaamisen kehittäminen.

Pelastuslaitoksen henkilöstö koulutautuu väestönsuojelutehtäviin pelastusopiston, pelastuslaitoksen sisäisissä ja muissa varautumisen koulutustilaisuuksissa.

Pelastuslaitos kehittää rauniopelastamisen suorituskykyä yhdessä YT-alueen pelastuslaitosten kanssa.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos laatii VSS-koulutussuunnitelman, joka koskee pelastuslaitoksen väestönsuojelumudostelman henkilöstöä. Ennen koulutusohjelman laadintaa on muodostettava hyvinvointialueen konsernin ja pelastuslaitoksen väestönsuojeluorganisaatio. (vuonna 2025, 0,5htv)

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstölle on järjestettävä harjoituksia ja koulutuksia eri yhteiskunnan uhka-, riski- ja häiriötilanteita varten. (vuonna 2025 ja 2027, 0,25htv)

Pelastuslaitos kehittää rauniopelastamisen suorituskykyä yhdessä YT-alueen pelastuslaitosten kanssa. Pelastuslaitoksella on rauniopelastamiseen erikoistunut joukkue (vuoden 2025 loppuun mennessä, 0,25htv)

4.5.6 Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastustoiminnan johtaminen normaaliaikana ja normaaliaikojen häiriötilanteissa on kuvattu tarkemmin pelastustoiminnan johtamisen

luvussa 4.2.3. Pelastuslain 77 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee järjestää pelastustoiminnan johtamistilat ja muut edellytykset siten, että johtaminen on mahdollista myös poikkeusoloissa.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on järjestänyt pelastustoiminnan johtamisedellytykset ja johtamistilat poikkeusoloissa siten, että johtaminen on mahdollista kaikissa turvallisuustilanteissa. Pelastuslaitoksella on johtamistoimintaa varten suojatilat, varmennetut viesti- ja tietoliikenneyhteydet sekä toimintaa varten varattu henkilöstö.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen pelastustoiminnan johtaminen tulee olla mahdollista kaikissa turvallisuustilanteissa.

Pelastuslaitoksella tulee olla valmius perustaa johto- ja tilannekeskustoiminta kaikissa turvallisuustilanteissa.

Pelastustoiminnan johtamistilat ja muut edellytykset tulee mahdollistaa pelastustoiminnan johtamisen kaikissa turvallisuustilanteissa. Johtamistoimintaa varten tulee olla riittävät suojatilat, varmennetut viesti- ja tietoliikenneyhteydet sekä toimintaa varten varattu henkilöstö.

Pelastustoiminnan johtamisvalmiuden suorituskyky tulee ylläpitää kaikissa turvallisuustilanteissa. Johtamisvalmius muodostuu neljästä tasosta, joita ovat pelastuskomppanian-, pelastusjoukkueen- pelastusryhmän- ja pelastusyksikönjohtajatasot.

Pelastustoiminnan johtamisvalmiutta tulee voida tarvittaessa kohottaa eri turvallisuustilanteissa valmiuden säätelyn parametrien mukaisesti.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos ylläpitää poikkeusolojen pelastustoiminnan johtamisvalmiutta siten, että pelastustoiminnan johtamistilat ja muut edellytykset on turvattu myös poikkeusoloissa. Johtamistilat ovat suojatilassa. Viestiyhteydet ovat varmistettu varaviestijärjestelmällä.

Pelastuslaitoksella on valmius perustaa johto- ja tilannekeskustoiminta kaikissa turvallisuustilanteissa.

Pelastustoiminnan johtamisvalmiutta säädellään käytössä olevien valmiuden säätelyn parametrien mukaisesti.

Kehittämistarve

Pelastustoiminnan johtamisvalmiutta tulee kehittää poikkeusoloja varten johtamistilojen, varmennettujen viesti- ja tietoliikenneyhteyksien sekä henkilöstön osalta (2024).

Pelastuslaitoksen johto- ja tilannekeskustoimintaa poikkeusoloissa tulee kehittää palvelutasopäätöskaudella (2023–2027).

Osana pelastustoiminnan johtamisvalmiutta olevaa valmiuden säätelyn parametrikäytäntöä tulee kehittää poikkeusolojen näkökulmasta (2025).

4.5.7 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pohjois-Savon hyvinvointialue on valmistelemassa samansisältöistä yhteistoimintasopimusta alueensa kunnille ja kaupungeille. Yhteistoimintasopimuksessa tullaan sopimaan hyvinvointialueen ja kuntien sekä kaupunkien yhteistoiminnasta väestönsuojeluun varautumisessa.

Tarpeet ja tavoitteet

Kuntien ja kaupunkien valmius toimia väestönsuojelullisissa tilanteissa on sillä tasolla, että eri hallinnonalan mukaiset lakisääteiset tehtävät kyetään hoitamaan mahdollisimman häiriöttömästi kaikissa turvallisuustilanteissa.

Päätös palvelutasosta

Pohjois-Savon hyvinvointialue laatii maakunnan alueen varautumista ja valmiussuunnittelun tukemista koskevan sopimuksen maakunnan alueen kuntien kanssa vuoden 2023 aikana.

Pelastuslaitos tukee kuntien varautumis- ja valmiussuunnittelua yhteistoimintasopimusten mukaisesti niiltä osin, jotka ovat pelastustoimen hallinnonalan asioita.

Kehittämistarve

Yhteistoimintaa hyvinvointialueen ja alueen kuntien sekä kaupunkien kanssa on tiivistettävä. Yhteisiä suunnitelmia tulee laatia, kouluttaa ja harjoitella säännöllisesti vuosittain. Harjoitus- ja koulutustoimintaa on kehitettävä aktiivisesti ja huomioitava myös kerättävä palaute. Yhteistoiminnalle asetetaan lyhyen ja pitkäkätäimen tavoitteita.

4.6 Muut palvelut (ei pelastuslainsäädännön edellyttämät)

4.6.1 Yhteistyö- ja varautumisverkostot

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitos osallistuu jäsenenä tai vetovastuullisena toimijana useiden varautumisverkostojen toimintaan Pohjois-Savossa, Itä-Suomessa sekä kansallisesti. Alla olevassa listauksessa on mainittuna muutamia esimerkkejä niistä:

- ELVAR-toimikunta (Huoltovarmuuskeskus)
- IK@ROS-työryhmä (Itä-Suomen pelastuslaitokset)
- Itä-Suomen valmiustoimikunta (AVI)
- Kuntien ja pelastuslaitoksen välinen yhteistyöryhmä
- Maakunnallisten toimijoiden johtoryhmä
- Pelastustoimen varautumisen työryhmä (PVT)
- Pohjois-Savon valmiustoimikunta
- Valmius- ja turvallisuustoimikunta (PSHVA).

Pelastuslaitos järjestää Pohjois-Savon alueen kuntien varautumisen yhteyshenkilöille kahdesti vuodessa (keväisin ja syksyisin) kokoontumisen, jossa koulutetaan ja käydään läpi ajankohtaisia varautumisasioita. Aiheet kokoontumisiin valitaan palvelemaan sekä kuntia että pelastuslaitosta.

Normaaliolojen häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten pelastuslaitoksen alueelle on perustettu 2000-luvun alkupuolella maakunnallinen Pohjois-Savon valmiustoimikunta, jossa jäseninä ovat alueen tärkeimmät yhteistyötahot. Maakunnallinen valmiustoimikunta kehittää maakunnan varautumista ja valmiussuunnittelua. Toimikunta kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa ja tarvittaessa useammin. Valmiusryhmässä on edustettuna pelastuslaitoksen lisäksi yhteistyöviranomaisia, kriittisen infrastruktuurin asiantuntijoita, järjestöjä sekä muita tärkeitä yhteistyötahoja.

Helmikuussa 2019 perustettiin pelastuslaitoksen aloitteesta Pohjois-Savon maakunnallisten toimijoiden johtoryhmä, jossa jäseninä ovat alueen tärkeimpien yhteistyötahojen ylintä johtoa. Johtoryhmä on perustettu normaaliolojen häiriötilanteita, kriisitilanteita ja poikkeusoloja varten. Ryhmän tehtävänä yhteisen varautumisen yhteensovittaminen sekä ylimmän johdon tilannetiedon jakaminen ja tarvittavien toimenpiteiden arviointi. Johtoryhmä kokoontuu lähtökohtaisesti kahdesti vuodessa ja tilanteen edellyttäessä useammin.

Tarpeet ja tavoitteet

Kuntien valmiussuunnittelun tukemisen tavoitteena on, että kunta pystyy tuottamaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta tärkeät palvelut ja täyttämään lakisääteiset tehtävänsä kaikissa olosuhteissa.

Varautuminen erilaisiin uhkiin edellyttää tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Nykyajan maailmassa kohdattavat uhkat ovat moniulotteisia ja ketjuuntuvia, lisäksi ne vaikuttavat yhtä aikaa useisiin toimijoihin, jolloin myös kohdattavat haasteet ovat yhteisiä. Toimivalla varautumisverkostoyhteistyöllä pyritään löytämään ennakkoon ratkaisuja kohdattaviin haasteisiin, tekemään yhteisiä suunnitelmia ja tukemaan toisten toimijoiden toimintaa sekä ennen uhkan mahdollista toteutumista että myös sen kohtaamisen aikana.

Varautumisverkostojen kautta syntynyttä laajaa ja syvällistä asiantuntijuutta pyritään hyödyntämään varautumisasioiden kehittämistyössä. Esimerkiksi keväällä 2023 laaditussa Pohjois-Savon alueellisessa riskiarviossa hyödynnettiin varautumisverkostojen osaamista.

Päätös palvelutasosta

Tiivis yhteistyö muiden viranomaisten, kriittisen infrastruktuurin asiantuntijoiden, järjestöjen sekä muiden yhteistyötahojen kanssa on tärkeää pelastuslaitoksen varautumistyön onnistumiselle.

Pelastuslaitos jatkaa toimimista yhteistyöverkostoissa ja osallistuu niiden toimintaan jatkossakin aktiivisesti sekä vetäjän että osallistujan rooleissa.

Kehittämistarve

Erilaisia varautumisverkostoja on useita ja se aiheuttaa haasteen pelastuslaitoksen rajallisille henkilöresursseille suunnittelun näkökulmasta sekä myös kokouksiin osallistumiselle kokousmäärän kasvaessa normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Pelastuslaitoksen tulee jatkossakin varmistaa riittävät henkilöressit, jotta tavoitteet täyttävää varautumistyötä voidaan tehdä varautumisverkostoissa riittävällä ajankäytöllä.

Pohjois-Savossa/Itä-Suomessa toimii useita varautumisverkostoja, joita vetävät eri vastuutahot. Varautumisverkostoissa käsiteltävät asiat ovat usein samankaltaisia keskenään, joten kehittämisenäkökulmasta tulisi miettiä nykyisten varautumisverkostojen mahdollista yhteensovittamista ainakin joiltain osin, jotta saavutettaisiin rajallisten henkilöressurssien tehokkaampi hyödyntäminen.

4.6.2 Hyvinvointi ja terveys (HYTE) yhteistyö

Palvelutason nykytilan kuvaus

Vastuu pohjoissavolaisten hyvinvoinnin edistämisestä on alueen kunnilla ja hyvinvointialueella yhteisesti. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE) on toimintaa, jonka tarkoituksena on terveyden ja toimintakyvyn lisääminen, terveysongelmien ja väestöryhmien välisten terveyserojen vähentäminen. HYTE-työ on terveyttä edistävää, ennaltaehkäisevää työtä ja varhaista tukea.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen HYTE- ja osallisuuspalvelualue vastaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) sekä osallisuuden koordinoinnista Pohjois-Savon hyvinvointialueella. Palvelualue toimii HYTE-työtä johtavan HYTE-neuvottelukunnan valmistelijana ja toimeenpanijana sekä tukee myös järjestöneuvoston ja muiden vaikuttamistoimielinten toimintaa oman tehtävänsä puitteissa. HYTE-neuvottelukunnassa on kuntien eri toimialojen, hyvinvointialueen, mukaan lukien pelastustoimen – ja turvallisuuspalvelualueen sekä yhteistyökumppaneiden edustus.

HYTE -ja osallisuuspalvelualueen tärkeimpiä tehtäviä ovat alueellisen hyvinvointikertomuksen laatiminen ja laaja-alainen HYTE-työn tuki. Pohjois-Savon hyvinvointialueen laaja alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma kokoaa yhteen alueen terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät tärkeimmät tiedot ja määrittää painopisteet vuosille 2021–2025. Kyseessä on alueen tärkein HYTE-työtä ohjaava työkalu. HYTE- ja osallisuuspalvelualueen antaa laaja-alaista HYTE-työn tukea hyvinvointialueelle ja alueen kunnille, huolehtii työryhmien poikkihallinnollisuudesta ja monialaisuudesta sekä tukee erityisesti alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman painopisteissä: Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentäminen, vanhemmuuden vahvistaminen, itsestä huolehtimisen ja terveellisten elintapojen edistäminen, mielen hyvinvoinnin vahvistaminen ja riippuvuuksien ehkäiseminen, tapaturmien ja väkivallan ehkäisy ja HYTE-resurssien, rakenteiden ja prosessien vahvistaminen.

Tarpeet ja tavoitteet

HYTE- ja osallisuuspalvelualue sekä Pelastustoimi- ja turvallisuuspalveluilla molemmilla on tavoitteena ennaltaehkäisevä työ ja asukkaiden oman hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen. Pelastus- ja turvallisuuspalveluille etenkin onnettomuuksien ehkäisy, asumisturvallisuuden parantaminen sekä (työssä kohdatun) väkivallan tai sillä uhkailun vähentäminen. Hyvinvointisuunnitelmassa nousevat HYTE:n puolelta esille painopisteinä osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden

vähentäminen sekä tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen. Yhdyspinnat löytyvät näistä teemoista ja kohderyhmäkin samaa eli asukkaat, hyvinvointialueella työskentelevät, kunnat sekä järjestöt.

HYTE- ja osallisuuspalvelualueella edistetään koko hyvinvointialueen osallisuustyötä - ja osaamista. Pelastustoimi- ja turvallisuuspalveluiden kohdalla tämä tarkoittaa sen varmistamista, että asukkailla, asiakkaila, henkilöstöllä sekä erilaisilla sidosryhmillä on edellytykset osallistua ja tuoda näkemyksiään palvelujen valmisteluun sekä päätöksentekoon. Edellytyksiä edistetään esimerkiksi luotettavalla tiedolla ja tiedonlähteillä, asiakaspalautteella, kuntalaiskyselyillä sekä järjestötoiminnan edellytyksiä tukemalla. HYTE- ja osallisuuspalvelualue tukee osallisuuden edistämien menetelmien suunnittelussa ja käyttöönotossa.

HYTE- ja osallisuuspalvelualue tuottaa tietoa, järjestää luentoja, koulutuksia ja kampanjoita ammattilaisten tueksi ja asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Turvallisuusviestinnässä on samansuuntaiset toimenpiteet, joten yhteistyötä voidaan tehdä yhteisten teemojen kautta.

Päätös palvelutasosta

Pelastustoimi ja turvallisuuspalveluilla on aluehallituksen valitsema edustus HYTE-työtä johtavassa HYTE-neuvottelukunnassa.

Pelastustoimi ja turvallisuuspalveluiden edustus on mukana monialaisissa HYTE- verkostostoissa.

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut osallistuvat alueen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laatimiseen kokoamalla oman toimialan tärkeimmät hyvinvointiin ja terveyteen liittyvät tiedot ja ovat mukana määrittämässä painopistealueita.

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut osallistuvat omalta osaltaan HYTE-yhteistyöhön ja tiedostavat merkittävän keskinäisriippuvuuden ja yhdyspinnan HYTETU- yhteistyön, turvallisuussuunnittelun sekä kansalaisten turvallisuustietoisuuden välillä.

Kehittämistarve

HYTE-työtä ja pelastuslaitoksen yhteistyötä on tärkeä tiivistää, sillä turvallisuuden edistäminen on osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Turvallisuuden kuten myös hyvinvoinnin edistäminen ja ennaltaehkäisy ovat kaikkien toimijoiden ja hallinnonalojen yhteinen asia. Yhteistyön paikkoja ovat monialaiset verkostot (esim. Pohjois-Savon VäkiValta työryhmä, Pohjois-Savon hyvinvointialueen osallisuustyöryhmä sekä Pohjois-Savon monitoimijainen osallisuusverkosto) sekä yhteisten teemojen edistäminen yhteistyötoimilla.

Painopisteenä vuonna 2024 mukana oleminen monialaisissa verkostoissa, uuden hyvinvointikertomukseen laatimiseen osallistuminen sekä osallisuustoimien tukeminen: asiakaspalautteen hyödyntäminen, asukkaiden osallistaminen sekä kokonaisturvallisuuslautakunnan ja vaikuttamistoimielinten yhteistyön tukeminen sekä osallistava järjestöyhteistyö myöhemmin sovittavalla tavalla.

Painopisteenä vuonna 2025 jatkuvat monialaisissa verkostoissa mukana oleminen, osallisuuden toimet sekä uuden valtuustokausittain laadittavan Pohjois-Savon hyvinvointialueen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laatimiseen osallistuminen Pelastustoimi- ja turvallisuuspalveluiden HYTE-näkökulmien esille tuominen vuosittaisissa hyvinvointialueen kuntaneuvotteluissa.

Painopisteet vuosille 2026–2027 määrittyvät uuden hyvinvointisuunnitelman tarpeiden ja siellä esiin nousseiden hyvinvointivajeiden mukaisesti. Pelastustoimi- ja turvallisuuspalveluiden HYTE-näkökulmien esille tuominen vuosittaisissa hyvinvointialueen kuntaneuvotteluissa.

4.6.3 Palomuseo turvallisuusalan oppimisen ja viestinnän välittäjänä

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pohjois-Savon palomuseo sijaitsee Kuopion Neulamäen pääpelastusaseman yhteydessä (Volttikadun toimipisteessä). Palomuseo avattiin heinäkuussa 2001. Palomuseo tallentaa, tutkii sekä välittää tietoa alueen pelastusasemien, niiden miehistön sekä pelastustoimen historiasta ja perinteistä esineiden, valokuvien ja tarinoiden kautta. Palomuseo edistää alan tuntemusta suurelle yleisölle. Museo säilyttää vanhaa perinnettä ja pyrkii dokumentoimaan myös alan kehitystä. Tarkempi kuvaus palomuseon nykytilasta kuvattu kohdassa 2.8.

Tarpeet ja tavoitteet

Vuonna 2024 valmistuva ja uudistettava palomuseo antaa museossa kävijälle historiatietojen lisäksi nykyajan tietoa ja taitoa sekä neuvontaa pelastustoimen asioista. Palomuseo tuo turvallisuusvalistukseen ja

neuvontaan uutta särmää ja samalla vahvan signaalin maakunnan laajasta turvallisuusalan osaamisesta.

Pohjois-Savon palomuseosta rakennetaan ilmiölähtöinen oppimisympäristö, joka parantaa ihmisten yleistä turvallisuustietoisuutta. Tavoitteena on, että museo palvelee myös alan henkilöstön koulutusta ja oppimis- ja elämyskohteena muitakin oppilaitoksia.

Museoympäristössä on mahdollista konkreettisesti osoittaa, kuinka ihmisten tulee toimia erilaisissa häiriö- ja onnettomuustilanteissa. Turvallisuus koostuu useista arjen valinnoista, joihin kuka tahansa voi vaikuttaa. Nyt museoon rakennetaan monipuolista perusnäyttelyä. Se on hyvä pohja museon myöhemmälle uudistumiselle ja kokeiluille.

Museon tavoitteena on saada turvallisuusalalle laajempi yhteiskunnallinen vaikuttavuus sekä kertoa ne tärkeät yhtymäkohdat muihin aihepiiriin liittyviin alueisiin. Omatoiminen onnettomuuksiin varautuminen on kiinni viime kädessä aina ihmisten omasta toiminnasta.

Päätös palvelutasosta

Pohjois-Savon palomuseo on pelastustoimen kokonaisuuteen sisältyvä osa-alue, joka antaa kävijöilleen historiatietojen lisäksi ilmiölähtöisen ja turvallisuustietoisuutta lisäävän oppimisympäristön sekä vahvan signaalin maakunnan laaja-alaisesta turvallisuusalan osaamisesta.

Palomuseotoiminnan ylläpitäminen ja yleisoesittelyjen järjestäminen toteutetaan Kuopion Paloveteraanit ry. museotoimikunnan toimesta.

Kehittämistarve

Kävijöiden paloturvallisuustietoutta voidaan mitata erilaisilla turvallisuusaiheisilla kyselyillä ja peleillä. Kierroksen lopussa tehtävällä palautekyselyllä voidaan arvioida, ovatko palomuseossa kerrotut asiat jääneet mieleen. Lähtökohta kuitenkin on, että kiinnostuksen herättyä ihmiset suhtautuvat myönteisemmin turvallisuutta lisääviin tekijöihin.

5 KEHITTÄMISSUUNNITELMA

5.1 Omavalvonta ja tiedolla johtaminen

Omavalvonnan ja tiedolla johtamisen tavoitteena on, että päätöksenteon tieto- ja vaikuttavuusperusteisuus vahvistuu. Pelastuslaitoksen käytössä olevan tietopohjan ajantasaisuus, kattavuus ja laatu paranevat sekä olemassa olevan tiedon hyödynnettävyyttä parannetaan sitä jalostamalla ja vahvistetaan osaamista hyödyntää sitä osana tiedolla johtamista. Tiedolla johtamisen tukena pelastuslaitos käyttää mm. FireFit, Store ja Trail - tietokantoja. Viestinnän avulla muodostetaan ja jaetaan yhteistä kuvaa tiedolla johtamisesta, sen merkityksestä sekä tiedolla johtamisen käytännöistä.

Viitaten asiakirjan kohtaan 1.4 omavalvonnan sekä tiedolla johtamisen kokonaisuuksien kehittäminen, koordinointi ja henkilöstön kouluttaminen edellyttävät henkilöresursointia seuraavasti:

- 2024 ja 2025 noin 0,5 htv/vuosi
- 2026 ja 2027 noin 0,25 htv/vuosi

5.2 Henkilöstön kehittäminen, osaamisprofiilin määrittäminen ja työhyvinvoinnin kehittäminen

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen suurin pääoma on osaava ja motivoitunut henkilökunta. Hyvinvoiva ja osaavan henkilökunta tuottaa pelastuslaitoksen lakisääteiset ja asiakaslähtöiset palvelut Pohjois-Savon maakunnan alueella. Henkilöstösuunnittelulla ennakoidaan henkilöstön osaamisen, määrän ja kohdentamisen tarvetta. Tuloksellisuutta ja tuottavuutta parannetaan panostamalla työhyvinvointiin ja osaamisen vahvistamiseen. Henkilöstöltä edellytetään kehittymis- ja muutoskykyä ja työyhteisöltä sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin. Hyvinvoivan ja osaavan henkilökunnan myötävaikutuksella mahdollistetaan pelastuslaitoksen lakisääteisten tehtävien toteuttaminen.

Pelastuslaitoksen henkilöstöhallinnolliset palvelut ja työhyvinvointi- ja työsuojelun palvelut tuotetaan hyvinvointialueelta. Pelastuslaitokselle on hyvinvointialueen organisaatiossa nimetty omat henkilöstöasiantuntija, työhyvinvointiasiantuntija ja työsuojeluasiantuntija. Henkilöstösuunnittelu tehdään hyvinvointialueella yhteistyössä toimialan johdon kanssa huomioiden taloudellinen raami. Henkilöstösuunnitelman toteutumista seurataan hyvinvointialueella vuosittain.

Työhyvinvointi ja työkykyjohtaminen on nostettu yhdeksi keskeiseksi Pohjois-Savon hyvinvointialueen strategiseksi painopisteeksi. Pelastuslaitoksen tavoite on mahdollistaa motivoituneen henkilöstön osaamisen, työn ja työyhteisön aktiivinen kehittäminen sekä ylläpitää henkilöstön osaamistasoa ja panostaa täydennyskoulutukseen. Tavoitteena on kehittää työyhteisön avointa ja oppimismyönteistä ilmapiiriä. Osaamisen vahvistamisen keinoina käytetään perehdyttämistä, työssä oppimista oppisopimuskoulutusta sekä ammatillista täydennyskoulutusta. Hyvinvointialue tarjoaa laajalti lisäkoulutusmahdollisuuksia koko henkilöstölleen.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen henkilöstöstrategian vuosille 2023–2025 lähtökohta on paremmin voiva henkilöstö, toimintaympäristön vaatimuksia vastaava johtamis- ja henkilöstörakenne sekä tuottavuuden kehityksen huomioiva henkilöstösuunnittelu että työtä motivoiva palkitseminen. Hyvinvointialueelle laaditun henkilöstövoimavarojen kehittäminen ja vahvistaminen – ohjelman mukaan osaava, hyvinvoiva, motivoitunut ja ammattitaitoinen henkilöstö on keskeinen voimavara. On tärkeää, että palvelukokonaisuudet ja palveluketjut toteutuvat asiakkaillemme annettujen palvelulupausten mukaisesti.

Hyvinvointialue toteuttaa henkilöstöhallinnon asiantuntijaselvityksen 2023, jossa osa-alueina ovat mm. Johtamis- ja organisaatorakenteen arviointi ja kehittäminen sekä palvelutarpeeseen perustuva henkilöstösuunnittelu; toimialakohtainen kokonaisnäkemys hyvinvointialueen henkilöstöresurssitarpeesta vuosille 2024–2027 lähtötilanteessa ja ennakoituilla tuottavuusmuutoksilla; palkkausjärjestelmän muutokset ja rekrytointiin ja sijaistyövoiman hallintaan liittyvien prosessien tuottavuustarkastelu. Pelastuslaitos ottaa henkilöstön kehittämissuunnitelmaa laatiessa huomioon asiantuntijaselvityksen tulokset ja suositukset.

Pelastuslaitokselle tulee laatia henkilöstön kehittämissuunnitelma, joka on osa Pohjois-Savon hyvinvointialueen henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaa.

Kehittämissuunnitelma sisältää seuraavat osiot:

- Tunnistetaan henkilökunnan jäsenten osaamisen pääoma/ kyvykkyys sekä osaamisen/ kyvykkyuden vaje (kyvykkyyskartta)
- Selvitetään Pohjois-Savon pelastuslaitoksen erilaisten tehtävien suorituskykyvaatimukset ja määritetään tehtävien edellyttämä osaamisprofiili
- Luodaan suorituskykyvaatimuksia vastaava henkilöstön lisä- ja täydennyskoulutusjärjestelmä tukemaan henkilöstön osaamisen kehittämistä ja työurasuunnittelua

- Henkilöstön kehittämissuunnitelman sisällön mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen suunnitellaan koko palvelutasokaudelle 2024–2027
- Pelastustoimen henkilöstön toimintakyvyn, osaamisen sekä riittävyyden osalta henkilöstönkehittämissuunnitelman laadintaa voidaan hankkeistaa tai toteuttaa kiinteänä osana koko Pohjois-Savon hyvinvointialueen toimesta toteutettavaa työhyvinvointiohjelmaa
- Pelastuslaitos huomioi Sisäministeriön ja pelastustoimen kumppanuusverkoston toimesta laaditun työhyvinvointityöryhmän loppuraportin sekä raportin liitteiden sisältökirjaukset.
- Henkilöstön kehittämissuunnitelman laadinta ja suunnitelman sisällöllisen koordinaation toteuttaminen edellyttävät henkilöresursointia seuraavasti:
  - 2024 0,5 htv/ vuosi
  - 2025, 2026 ja 2027 noin 0,25 htv/ vuosi.

5.3 Pohjois-Savon pelastuslaitoksen jatkuvuudenhallinta ja materiaalisen varautumisen kehittäminen

Pelastuslain 379/2011, 2 § mukaan toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että se on mahdollista myös valmiuslain (1552/2011) mukaisissa poikkeusoloissa. Pelastuslain 27 §:ssä määritellään pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät ja 28 §:ssä, että pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia ja palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa.

Pelastuslaki tai pelastustoimen hallinnonalan muut ohjeet eivät yksiselitteisesti määrittele pelastuslaitoksen suorituskyvyn tai materiaalisen varautumisen vaatimuksia häiriötilanteen keston, materiaalivaatimuksien tai pelastustoimen suorituskykyyn vaikuttavien toimitusketjujen (sopimuksellinen varautuminen) osalta. Pohjois-Savon pelastuslaitos on mitoittanut pelastuslaitoksen jatkuvuudenhallinta ja materiaalisen varautumisen toimenpiteet yleisellä tasolla ja käyttänyt suunnitteluperusteena esim. Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM 21/2012) sisältökirjauksien mukaisia periaatteita.

Pelastuslaitos laatii jatkuvuudenhallinta- ja materiaalisen varautumisen suunnitelman 31.12.2004 mennessä. Suunnitelman sisällön mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen suunnitellaan koko palvelutasokaudelle 2024–2027.

Pelastuslaitoksen jatkuvuudenhallinnan- ja materiaalisen varautumisen toimenpiteiden arvioinnin sekä kehittämisen työkaluina käytetään soveltuvin osin KUJA- konseptin sisältämiä toimintamalleja

Pelastuslaitos huomioi jatkuvuudenhallintasuunnitelman ja materiaalisen varautumisen suunnitelman sisällön laadinnassa sekä toteuttamisessa pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskykyhankkeen sisältövaatimukset.

Jatkuvuudenhallinta – ja materiaalisen varautumisen suunnitelman laadinta ja suunnitelman sisällöllisen koordinaation toteuttaminen edellyttävät henkilöresursointia pelastuslaitokselta seuraavasti:

- 2024 ja 2025 noin 0,5 htv/ vuosi
- 2026 ja 2027 0,25 htv/ vuosi.

5.4 Pelastuskaluston ylläpitämiseen sisältyvät investoinnit 2024–2028

Pelastuslaitoksen pelastuskaluston keski-ikä on noin 17 vuotta, eli pelastuskaluston keski-ikä on suhteellisen korkea. Pelastuslaitos on laatinut pelastuskaluston ja infrastruktuurin ylläpitämiseen pohjautuvan investointisuunnitelman, jonka mukaisesti pelastuskalustoa tulee kyetä uudistamaan välillä 2024–2028. Pelastuslaitoksella on pelastuskaluston kierrätys ja elinkaarimalli, jonka mukaisesti pelastuslaitos luopuu elinkaaren lopussa olevasta pelastuskalustosta uuden pelastusajoneuvon käyttöön saamisen yhteydessä. Investointisuunnitelmassa määritellyt pelastuskalustohankinnat eivät siis lisää pelastuskaluston kokonaislukumäärää, vaan pitää pelastuskaluston suorituskyvyn ja keski-ikänsä nykyisen mukaisena. Pelastuslaitoksen vuosittain toistuvat ja pelastuskalusto infrastruktuurin ylläpitämiseen perustuvat investoinnit kuvattu taulukossa 18.

Pohjois-Savon hyvinvointialue		VUOSITTAIN TOISTUVAT JA INFRASTRUKTUURIN YLLÄPITÄMISEEN SISÄLTYVÄT INVESTOINNIT 2024-2028								
Pvm. 14.9.2023										
Laatija: JKar										
Aihe	2024	Euroa (€)	2025	Euroa (€)	2026	Euroa (€)	2027	Euroa (€)	2028	Euroa (€)
Sammutusauto	2	880 000			1	440 000	2	900 000	3	1 350 000
Säiliöauto			1	350 000	1	350 000	1	350 000		
Puomitikas			1	800 000						
Hydrokopteri									1	80 000
Johtoauto					1	180 000				
Maastojoneuvot							2	120 000		
Öljyntorjunta-alus C-luokka	1	300 000								
Öljyntorjunta-alus E-luokka					1	1 000 000				
Öljyntorjunta-alus A-luokka			2	90 000						
Öljyntorjunta-alus C-luokka									1	350 000
Laitakeräjä C-luokka	1	65 000								
Öljyntorjuntakalusto		35 000		100 000		50 000		100 000		50 000
Väestöhälyttimet	2	60 000	2	60 000	2	65 000	2	65 000	2	65 000
Pelastusvälineet		180 000		180 000		180 000		190 000		190 000
Miehistö- ja tark.autot (leasing)		339 435		339 435		339 435		344 000		344 000
Yhteensä		1 859 435,00 €		1 919 435,00 €		2 604 435,00 €		2 069 000,00 €		2 429 000,00 €

Taulukko 18. Vuosittain toistuvat pelastuskalustoinvestoinnit välillä 2024–2027.

5.5 Palvelutasopäätöksen kehittämiskohteiden yhteenvetotaulukko 2024–2027

Pelastuslaitos on määritellyt palvelutasopäätösasiakirjan laadinnan yhteydessä asiakohdittain kehittämistoimenpiteitä, jotka on määritelty toteutettavaksi palvelutasopäätöskauden aikana välillä 2024–2027. Taulukossa määriteltyjen kehittämistoimenpiteiden HTV-vaikutus on laskennallisesti laskettu yhden päällystöviranhaltijan vuosipalkan mukaan, vaikka kehitystyö toteutettaisiin virkatyönä. Pelastuslaitoksen Kehittämistoimenpiteiden yhteenvetotaulukko taulukko 19.

Pohjois-Savon hyvinvointialue									
PALVELUTASOPÄÄTÖKSEN KEHITTÄMISKOHTEIDEN YHTIENNETOTAUUKKO 2024-2027									
Pvm:	14.9.2023								
Laatija:	JKar								
Asiakirjakohda	2024	HTV	Euroa €	2025	HTV	Euroa €	2026	HTV	Euroa €
4.1.1	0,25	0,25		0,25	0,25		0,25	0,25	
Kehittettävä aihe									
Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä									
Palontutkinta									
Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä									
Onnettomuuskehityksen seuranta:									
alueellisen riskinarvioinnin päivitys									
riskianalyysin päivitys									
onnettomuusympörien onnettomuuksien määrien kehityksen tarkastelu									
raportointi onnettomuuskehityksen havainnoista									
Valvontatehtävät									
sisäinen koulutus									
A7 ja A8 kohteiden riskierusteiset tarkastukset									
palotarastajien vinkoja									
arviointiteerit palotarastajien laadulle									
Väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuusilanteissa sekä siihen tarvittava hälytyjärjestelmä									
väestöhälyttimien sijoittamis- ja kehittämissuunnitelma									
väestöhälyttimien elinkaari- ja pitkän tähtäimen investointisuunnitelma									
vaihtoehtoisten järjestelmien ja tekniikoiden kehittäminen									
väestöhälyttimien hankinta									
liikuttavan väestöhälytyjärjestelmän kehittämissuunnitelma									
Valmiuden säätelyn toimintamallit									
Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu									
Hyvinvointialueen eri osissa									
rekrytointi ja kouluttaminen									
työntekijäkuva ja työolosuhteista huolehtiminen									
sopimuskehittämisen rekrytointi ja siihen liittyvät toimenpiteet									
sopimuspalokuntien toiminnan kehittäminen									
Julkisen hallinnon turvallisuusverkko (TUVE) käyttöönotto									
Savon pelastuslaitoksella									
TUVE-käyttöönoton toteutusprojekti									
turvateknillinen toteutusprojekti									
Hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoiminta- ja sen johtamista koskevat suunnitelmat									
Väestönsuojelun varautumisen edellyttämä suunnittelu									
evakuointisuunnitelman laadinta									
varautumis- ja valmiussuunnitelman päivittäminen									
väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen									
väestönsuojelun varautumisen suunnitelmien jalkauttaminen									
Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen									
verfoystyö									
evakuointisuunnitelman laadinta osana väestönsuojelusuunnitelmaa									
väestönsuojelumuodostelmien perustaminen									
Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio									
koko konsernin kattavan väestönsuojeluorganisaation laadinta									
Väestönsuojelun johto- ja erityisenkilistön koulustarve									
väestönsuojelun johto- ja erityisenkilistön koulutusohjelman laadinta									
väestönsuojelun johto- ja erityisenkilistölle järjestettävät harjoitukset ja koulutukset									
runoilpeleamisen suorituskykyyn kehittäminen									
Omavaroitus ja tiedolla johtaminen									
Henkilöstön kehittäminen, osaamisprofiilin määrittäminen ja työhyvinvoinnin kehittäminen									
Jatkuvuudenhallinta ja materiaalsen varautumisen kehittäminen									
YHTIENSÄ	15,35	1,074 500,00 €	Yhteensä	10,65	745 500,00 €	Yhteensä	6,2	434 000 €	Yhteensä
									5,4
									378 000 €

Henkilöstönsuunnitelman arvioinnissa on käytetty laskupäätöksiä. 1 HTV = 70 000 € (sis. sivukuluja). TUVE-käyttöönottoprojektille kolme ensimmäistä vuorokautta on määrätty yhteensä 500 000 € kustomuuslaskennassa.

Taulukko 19. Palvelutasopäätöksen kehittämiskohteiden yhteenvedotaulukko 2024–2027.

6 Liitteet

Liite 1. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen riskianalyysi 2023 (salassa pidettävä, JulkL 24.1 § 8)

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma 2.0

- Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman (2022) päivitys ja uudistaminen
- Ohjelmapohjainen toimeenpano
- Palvelujen ja palveluverkon kokonaisuudistus

Hyväksytty aluehallitus 01.11.2023 § 366

Sisältö

Lähtökohdat

Palvelujärjestelmän uudistaminen ja muutosohjelmat

Taloudelliset tavoitteet

Ohjelmanseuranta

Yhteenveto

Tausta

Valmisteluryhmä esittää huolensa siitä, että Pohjois-Savon hyvinvointialueen taloustilanne on heikentymässä merkittävästi. Lainamäärä on kuluvan vuoden tilinpäätösennusteiden mukaan lähes kaksinkertainen maan keskiarvoon nähden ja yhä kasvussa vuoden 2023 ja mahdollisesti vuoden 2024 lainanottovaltuuksien muutosten myötä.

VN päätöksen 19.10.2023 ehdot / tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman päivitys

- **vastaa muuttuneita olosuhteita** talouden ja toiminnan osalta sekä varmistaa hyvinvointialueen lainahoitokyvyn. Ohjelmassa **tulee huomioida** myös kesällä 2024 valmistuvan **palveluverkkosuunnitelman vaikutus ja päivittää ohjelma tarvittavilta osin palveluverkkosuunnitelman valmistuttua.**
- Kokonaisvaltainen tarkastelu hyvinvointialueen toiminnasta ja taloudesta mukaan lukien palvelujen tuottavuutta parantavat toimenpiteet ja niiden mitattavissa olevat taloudelliset vaikutukset.
- Ohjelman tulee sisältää myös vuosittaiset euromääräiset tulosta ja lainanhoitokykyä kuvaavat tavoitteet, joiden toteutumista seurataan.
- Lainanottovaltuuden muutostarpeen arvioinnissa korostuvat **investointihankkeen välttämättömyys näkökulma sekä varmuus siitä, että hanke sisältyisi myös tulevaan palveluverkkosuunnitelmaan ja –strategiaan.** Koska palveluverkkosuunnitelma valmistuu vasta kesällä 2024, ainakin **Suonenjoen sote-keskuksen osalta lainanottovaltuuden muutosta ei voida esittää hyväksyttäväksi tässä vaiheessa.**
- Ohjelma tulee toimittaa valtiovarainministeriölle 15.11.2023 mennessä ja ohjelmaa valtiovarainministeriön käsittelyn perusteella 29.12.2023 mennessä. Hyvinvointialue raportoi ohjelman toteutumisesta puolivuositain valtiovarainministeriölle.

Valmisteluryhmä painottaakin, että alueen tulorahoituksen ja lainamäärän kestäväan kehitykseen ja suhteeseen tulee kiinnittää erityistä huomiota taloudellisuus- ja tuottavuusohjelmaa laadittaessa ja päivittäessä.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman päivitys

- Ensimmäinen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma on hyväksytty 12/2022, liittyy vuoden 2023 lainanottovaltuuden muuttamispäätökseen.
- Ohjelman päivitys 11 / 2023
  - VN 19.10.2023 lainanottovaltuus vuodelle 2024 126 292 000 €
  - Investointeja vastaavat sopimukset 32 360 000 €
  - Pitkäaikainen laina 93 931 000 € (lähinnä rakennusinvestoinnit)

Ohjelma tukee hyvinvointialueen strategiaa ja kestävästä tasapainoista taloutta. Ohjelman tavoitteena on turvata mm.

- Palvelukyky
- Kehittymiskyky sekä
- Investointi- ja lainanhoitokyky
- Sote- ja pelastustoimen uudistuksen ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen strategisten tavoitteiden saavuttaminen

Ohjelma koskee koko hyvinvointialueen konsernia mukaan lukien In House – yhtiöt.

Toiminnalliset uudistukset kestävän talouden pohjana

Talouden tasapainottaminen vaatii merkittäviä ja vaikuttavia koko palvelujärjestelmää koskevia toiminnallisia uudistuksia.

- Hyvinvointialueen ennuste vuodelle 2023 on yli 90 miljoonaa euroa alijäämäinen
- Keskimääräistä korkeammat sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset
- Korkea investointitaso
- Korkea lainakanta
- Henkilöstön saatavuuden ongelmat
- Ikääntymisestä johtuva palvelutarpeen kasvu

Uudistumisen ja kehittämistoimien kulmakivet

- Hyvinvointialuestrategia
- Palvelustrategia
- Palvelujen ja palveluverkon kokonaisuudistus (reformi)
  - Strategiset toimeenpano-ohjelmat
  - Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma, koskee koko konsernia

Lähtökohdat

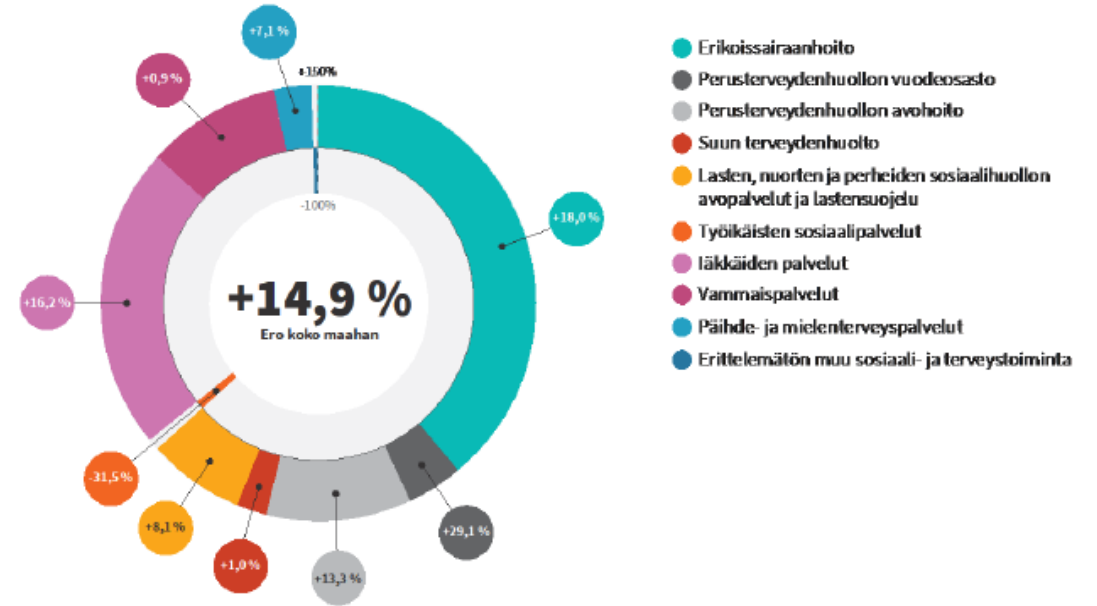

Lähtökohdat

THL ARVOINTIRAPORTTI 10 / 2023

- Vuonna 2022 Pohjois-Savon kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon nettokäyttökustannukset olivat yhteensä 1,09 miljardia euroa (4 385 euroa/asukas). Alueen väestön palvelutarpeeseen suhteutetut sosiaali- ja terveydenhuollon nettokäyttö-kustannukset olivat vuosina 2021 maan keskitasoa (indeksi 99, koko maa 100).
- Asukaskohtaiset palvelutarpeeseen suhteuttamattomat nettokäyttökustannukset olivat **15 prosenttia maan keskitasoa suuremmat**.
- Erikoissairaanhoidon asukaskohtaiset kustannukset olivat **18 prosenttia maan keskiarvoa suuremmat**.
- Alueen 75 vuotta täyttäneeseen väestöön suhteutetut ikääntyneiden palvelujen kustannukset olivat **16 prosenttia yli maan keskitason**.
- Perustason vuodeosastohoidon kustannukset olivat **29 prosenttia maan keskiarvoa suuremmat**.
- Perusterveydenhuollon avohoidon kustannukset olivat **13 prosenttia yli maan keskitason**.
- Suurinta kustannusten kasvu (2018 – 2022) oli **lasten, nuorten ja perheiden** (14 %, koko maa 18 %) ja **iäkkäiden** palveluissa (15 %, koko maa 11 %).

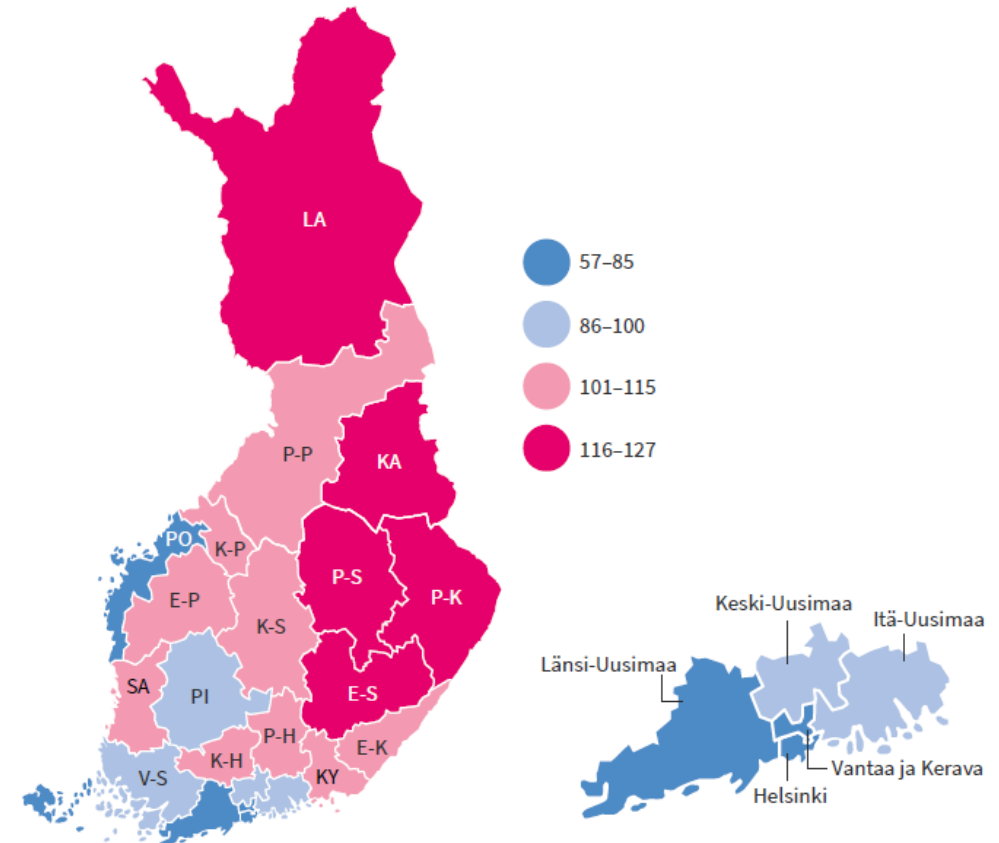
Kuvio 3. Sosiaali- ja terveydenhuollon nettokäyttökustannusten jakauma vuonna 2022

THL ARVOINTIRAPORTTI 10 / 2023

- **Palvelutarve, asukaskohtainen alijäämäennuste ja lainakanta maan suurimpien joukossa**
- Valtaosa alueen seuraaville 15 vuodelle ennakoidusta menojen kasvusta johtuu väestön ikääntymisen aiheuttamasta lisääntyvästä palvelutarpeesta.
- Ikääntyneiden palvelujen lisäksi perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon tarve ja kustannukset kasvavat.
- Lasten ja nuorten palvelujen kustannukset vähenevät, kun heidän määränsä alueella vähenee.
- **Sekä nykyisiin palvelujen saatavuuden että talouden tasapainottamisen haasteisiin vastaaminen vaatii palvelutuotannon tehostamistoimia mahdollisimman pian.**

Kuvio 1. Ikävakiomaton sairastavuusindeksi ajanjaksolta 2019–2021

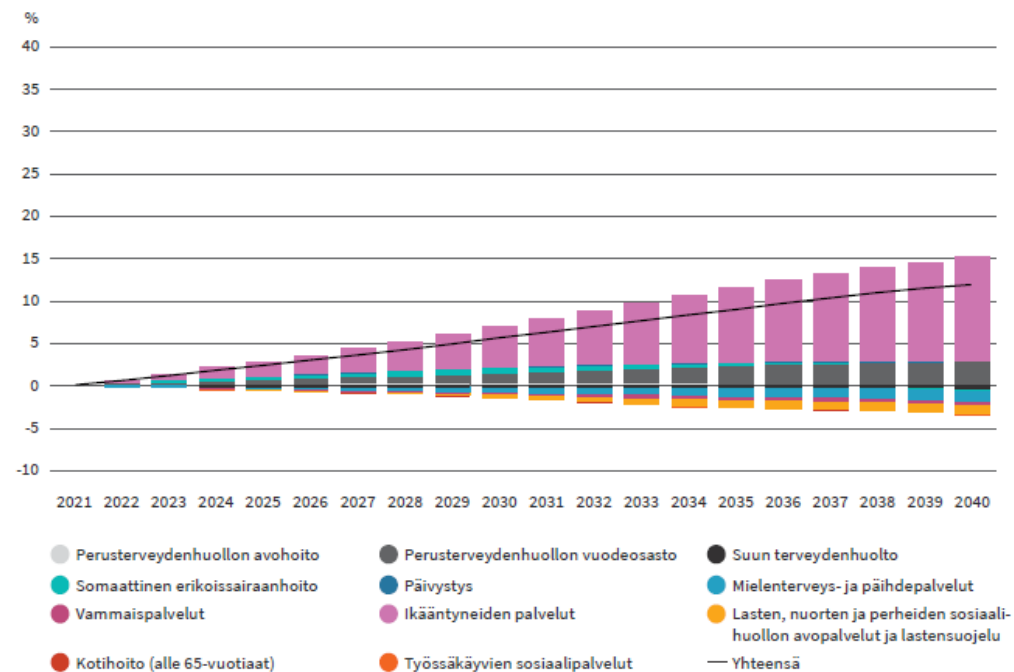

Arvio väestörakenteen muutoksen vaikutuksista kustannuksiin

- Väestörakenteen muutoksiin pohjautuvien THL:n ennuste-laskelmien mukaan Pohjois-Savon sosiaali- ja terveystalouden kustannusten ennustetaan kasvavan vuosina 2021–2030 **keskimäärin 0,6 prosenttia vuodessa** (koko maa 1,0). Kustannusennusteen vuosikasvu pysyy samalla tasolla ulottaessa ennuste 15 vuoden periodille.
- Alueella ennakoitua sosiaali- ja terveydenhuollon menokehitystä kasvattaa suhteellisesti eniten väestön ikääntymisen aiheuttama palvelutarpeen kasvu.
- Lisäksi kasvavat perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon tarve ja kustannukset.
- Lasten ja nuorten palvelujen kustannukset vähenevät, kun heidän määränsä alueella vähenee. Samansuuntainen kustannuskehitys on odotettavissa myös mielenterveys- ja päihdepalveluissa.
- Kasvuennuste ei huomioi inflaation, tuottavuuden, palvelurakenteen eikä väestön sosioekonomisen aseman muutoksia.

Lähde THL Arviointiraportti 10/2023

Kuvio 5. Väestörakenteen muutoksen vuosittainen vaikutus alueen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten ennakoituun kehitykseen, prosenttia vuodesta 2021 vuoteen 2040

▲ Kuviossa esitetään, miten alueen sosiaali- ja terveydenhuollon menot kehittyvät väestörakenteen muutoksen myötä, mikäli toiminta kehittyy nykytilan kaltaisesti. Arvio palvelutarpeen vuosittaisista muutoksista perustuu pitkän aikavälin sosiaalimenojen analyysimallin (SOME-mallin) ennusteisiin. Luvut kertovat prosentteina tehtävittäin, kuinka paljon hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalouden volyyymi keskimäärin vuosittain kasvaa vuodesta 2021 vuoteen 2040. Luku ei sisällä inflaation ja tuottavuuden vaikutusta.

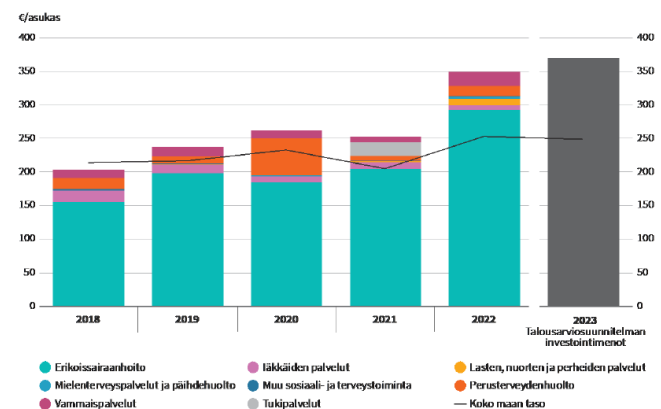
Laskentamalli perustuu THL:n kokoamiin rekisteriaineistoihin vuodelta 2019 sekä sosiaalihuollon avohoidon osalta suoriin aineistopyyntöihin.

THL arviointi-raportin keskeisiä huomiota

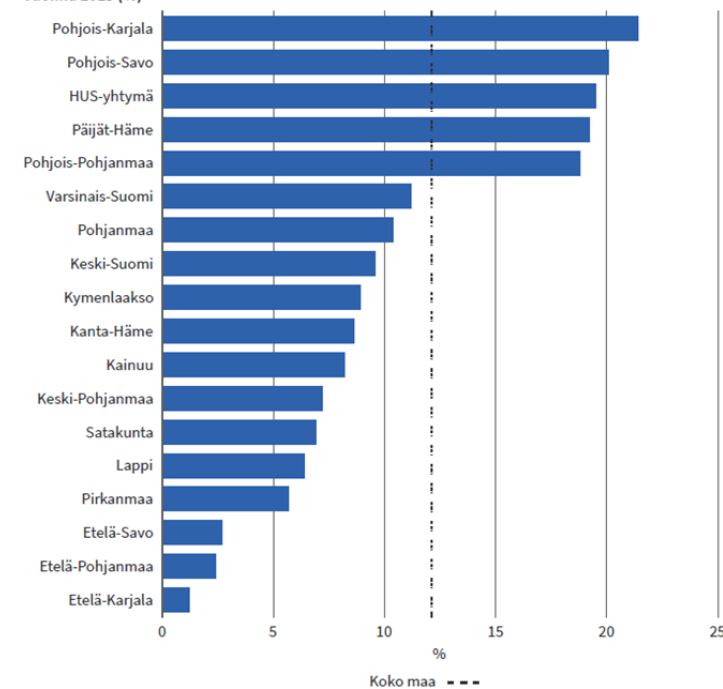
Hyvinvointialueiden suurimmat järjestämisen haasteet liittyvät lasten, nuorten ja perheiden sekä iäkkäiden perus- ja erityistason palveluihin. Näiden palvelujen nettokäyttökustannukset kasvoivat vuosina 2018–2022 suhteellisesti eniten. Erityisesti väestön ikääntyminen kasvattaa palvelutarpeita ja kustannuksia jatkossakin.

- Perusterveydenhuollon lääkärin vastaanotolle ja erikoissairaanhoidon pääsyssä parantamisen varaa.
- Kiirettömään erikoissairaanhoidon Pohjois-Savossa pääsee huominkin kuin maassa keskimäärin,
  - noin 18 prosenttia joutuu odottamaan yli kuusi kuukautta (koko maassa 11 %).
  - Lasten ja nuorten psykiatriseen erikoissairaanhoidon yli kolme kuukautta joutuu jonottamaan 13 prosenttia potilaista (koko maassa 32 %).
- Vanhuspalvelujen seurannan järjestäjäkyselyn mukaan Pohjois-Savon kunnissa 75 vuotta täyttäneistä asiakkaista
  - noin 75 prosenttia pääsi palvelutarpeen arviointiin lakisääteisessä seitsemässä arkipäivässä
- Investointimenot ovat kohdistuneet yli 80 % erikoissairaanhoidon.

Kuvio 4. Reaaliset asukaskohtaiset investointimenot tehtävittäin vuosina 2018–2022 ja hyvinvointialueen talousarviosuunnitelman asukaskohtaiset investointimenot vuodelle 2023

Kuvio 7. Kiireetöntä erikoissairaanhoidon yli kuusi kuukautta odottaneet hyvinvointialueittain vuonna 2023 (%)

▲ Kuviossa esitetään kiireetöntä erikoissairaanhoidon yli kuusi kuukautta odottaneiden osuudet hyvinvointialueilla ja HUS-yhtymän alueella ajanjaksolla tammikuu–heinäkuu 2023. Tiedot perustuvat THL:n Erikoissairaanhoidon hoitopaikasta -tietoihin. Tiedot päivitetään THL:n verkkosivuilla kerran kuukaudessa.

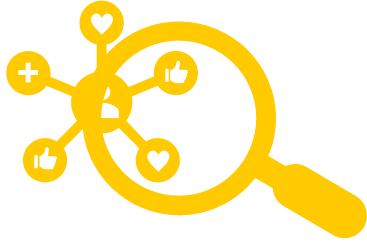
Tavoitteet

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma noudattaa sekä valtakunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tavoitteita, hyvinvointialueen strategian sekä palvelustrategian tavoitteita

- Peruspalvelujen vahvistaminen
- Palveluiden saatavuuden parantaminen
- Turvallisuuden ja vaikuttavuuden parantaminen
- Kustannusten hallinta ja talouden tasapaino

Kustannusten kasvun kestävä hillitseminen

- Kustannustehokkaat ja kustannusvaikuttavat palvelut.
- Kokonaistavoite 50 milj. € vuoden 2026 loppuun mennessä, talouden tasapainotavoite.
- Investointien arviointi, priorisointi ja tuottavuus mm. kalliiden laiteinvestointien sekä tilatehokkuuden näkökulmasta.

Vaikuttaminen toiminnan ja prosessien tehokkuuteen

- Lean ajattelu, prosessien tarkastelu ja ”läpimenoajan” tarkastelu

Vaikuttavuuden arviointi

- Tehdäänkö oikeita asioita asiakkaan kokonaistilanteen arvioinnin perusteella
- ”ylihoitaminen / alihoitaminen”

Investointitarpeen kriittinen tarkastelu

- Investoinnin välttämättömyys
- Vaihtoehtoiset ratkaisut
- Investoinnin kannattavuuslaskenta

Tuottavuustoimien kohdentuminen

Vaikuttaminen palvelujen kysyntään

- Kysynnän vähentäminen
- Kysynnän kohdentuminen

Vaikuttaminen palvelujen tuottamisen tapoihin ja resursointiin

- Digitaaliset palvelut, liikkuvat palvelut, kivijalkapalvelut
- Henkilöstöressurssien suunnittelu ja kohdentaminen

Vaikuttaminen hankintoihin

- Hankintavaltuudet, hankintamenettelyt ja prosessit
- Ohjeistus ja seuranta
- Taloudellisuusajattelu ja kustannustietoisuus

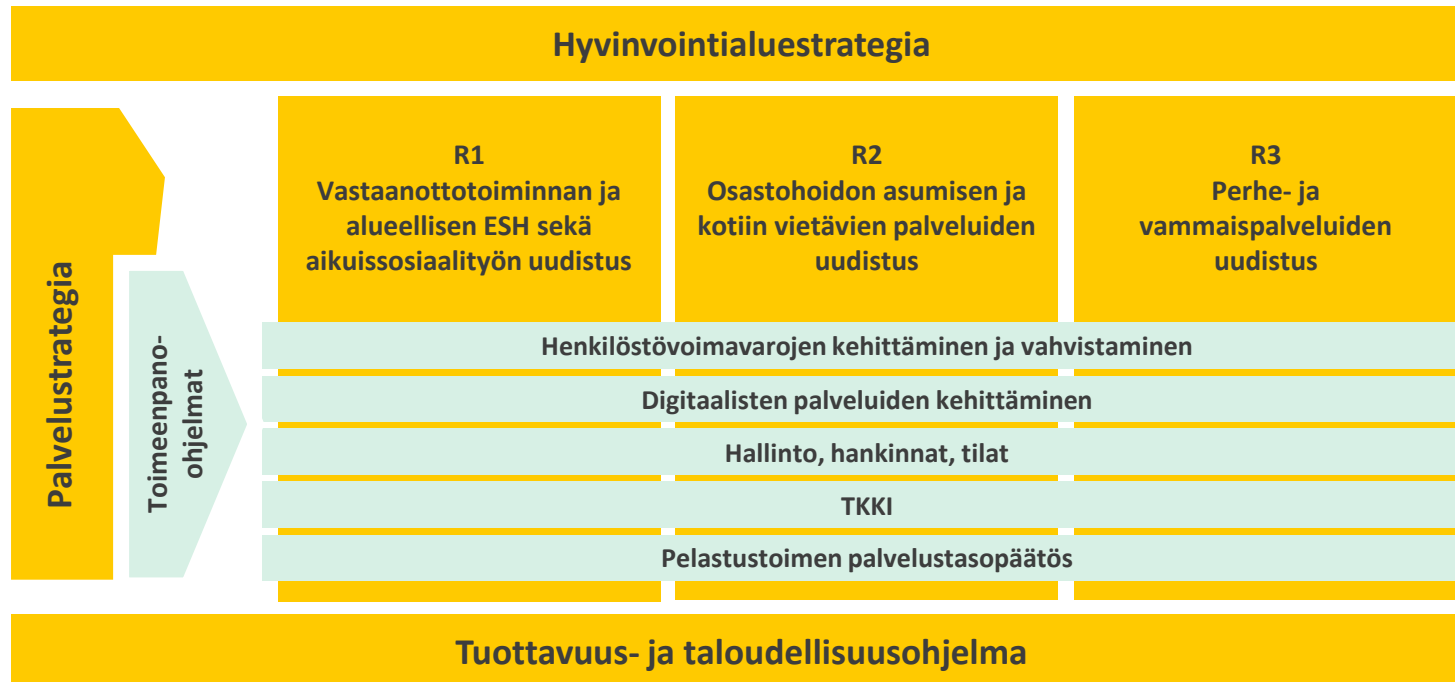

Palvelujärjestelmän uudistaminen ja muutosohjelmat

Uudistumisen ohjelmakokonaisuus

Hyvinvointialueen uudistaminen toteutetaan hyvinvointialueen strategialla, palvelustrategialla ja strategisilla toimenpideohjelmilla. Palvelustrategiaa toimeenpannaan palvelureformilla, joka sisältää kolme pääkokonaisuutta (R1-R3). Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimeenpano sisältyy näihin ohjelmiin.

Tavoitteena
30-50 M€
pysyvä
kustannusvaikutus.

Palvelureformien
osalta päätöksenteko
kesällä 2024.

Palvelujärjestelmän kokonaisuudistuksen keskeiset tavoitteet

- Palvelujärjestelmän uudistamisessa tarkastellaan kaikkia toimintoja, aina erityisen vaativista palveluista ennaltaehkäiseviin palveluihin.
- Keskeisintä uudistuksissa on hakea kustannusvaikuttavaa toimintamallien uudistamista esim:
  - Liikkuvat palvelut
  - Digitaaliset palvelut
  - ”Kivijalkapalvelut”
  - Uudistuvat toimintatavat
  - Etäpalvelut ja robotiikka
- Palveluverkon ja kiinteistösuunnitelma valmistelu
- Tavoitteena saada palvelujärjestelmän kokonaisuudistus päätöksentekoon kesällä 2024
- HVA-strategia, palvelustrategia ja strategiset ohjelmat luovat tavoitetilaa ja kuvaavat keskeisiä uudistustarpeita sekä periaatteita, joilla uudistus toteutetaan.

Toimeenpano-ohjelmien keskeiset tavoitteet (1)

Henkilöstövoimavarojen kehittäminen ja vahvistaminen

- Tuetaan henkilöstövoimavarojen oikeaa ja osaamiseen perustuvaa kohdentumista ja työvoimakustannusten alentumista.
- Prioriteettina resurssien kohdentaminen ydinpalveluun.
- Työtä, joka voidaan tuottaa joko automaatio- tai tekoälyavusteisesti tai sähköisiä toimintaprosesseja, hyödynnetään täysimääräisesti

Ajantasainen hallinto, investoinnit ja tilahallinta

- Keskitytään yhteisen hankintakulttuurin ja yhteisten menettelytapojen luomiseen
- Hankintasopimusten optimointiin koko hyvinvointialueen osalta sekä hankintojen avoimuuden lisäämisen ja uusien vaikuttavampien toteuttamistapojen käyttöönottoon.
- Tukipalveluissa erityisenä kehittämiskohteena on In-house kumppanuuden kiinnittäminen mahdollisuuksien mukaan
- Tukipalveluiden optimointi palveluverkon mukaisesti
- Kiinteistöjen ja toimitilojen pitkän aikavälin suunnitelma
- Rakennusinvestointien osalta kehittämiskohteet ovat investointien kannattavuudessa ja palvelutuotantoa parhaiten tukevissa tila-ratkaisuissa ja toimintamalleissa.
- Tehokkuuden edistäminen tilaratkaisuissa vaarantamatta toiminnan laatua.

n. 15-30 Milj. €
2023-2026

8 – 12 Milj. €
2023-2026

Toimeenpano-ohjelmien keskeiset tavoitteet (2)

Tutkimus-, kehitys-, koulutus- ja innovaatiotoiminta

- Yliopistollisen statuksen vahvistamista, veto- ja pitovoiman paranemista, henkilöstön riittävyden turvaamista, tulopohjan merkittävää laajentumista sekä alueellisen elinvoiman merkittävää kehittymistä.

Digitaalisten palvelujen kehittäminen

- Digitalisaation avulla tuotetaan asiakaslähtöisiä palveluita kustannustehokkaalla tavalla (saatavuus ja saavutettavuus) ja mahdollistetaan toiminnan tehostamisella resurssien tehokasta allokoointia.
- Digitalisaatiolla kehitetään myös palveluverkon ja työympäristön suunnittelua, hallintaa ja tuottavuutta.
- Toimenpiteillä tuetaan asukkaiden omatoimiasiointia, asukkaan ja ammattilaisen välistä vuorovaikutusta digiratkaisujen käyttöönotossa, kustannustehokkaiden ratkaisujen järjestämistä ja työtä sekä päätöksentekoa tukevan tiedonhallinnan parantamista.

Pelastustoimen palvelutasopäätös

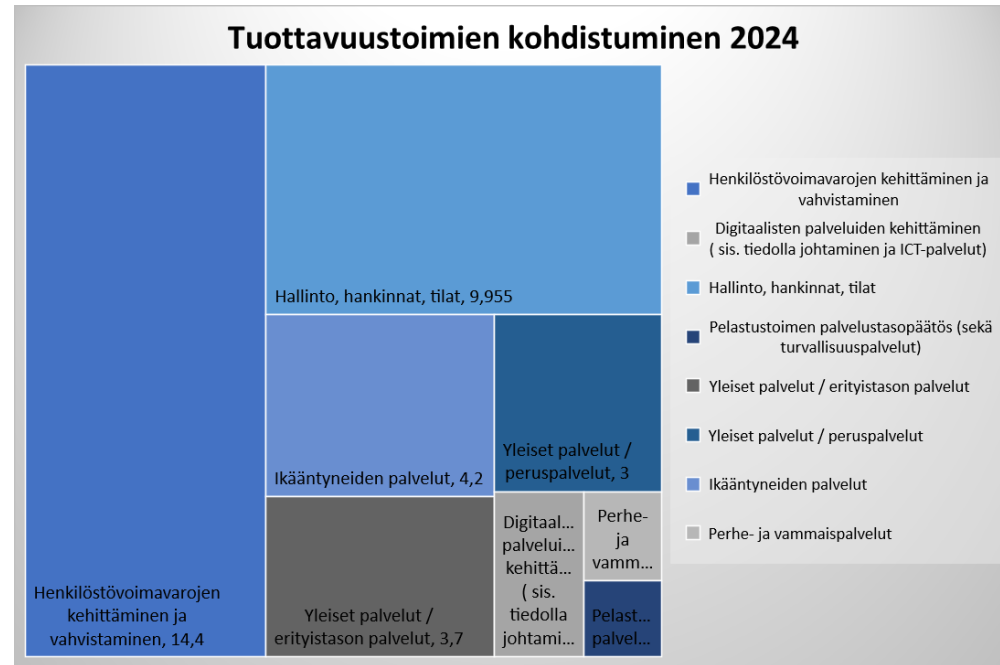
- Rekrytoinnin tehostaminen ja henkilöstöpitovoiman parantaminen
- Pelastuslaitoksen palveluverkoston kehittäminen
- Riskienarvioinnin, varautumisen ja väestönsuojelun kehittäminen
- Moniviranomaistoiminnan ja tilannekeskustoiminnan kehittäminen

Tulopohjan
vahvistaminen, useita
toimia

5-15 Milj. €
2023-2026

Yhteenveto säästötoimista loppuvuosi 2023 ja 2024

Osa alla luetelluista toimista on nopeasti toteutettavia operatiivisen tason. Vuoden 2024 talousarvioon sisältyvät toimet ovat osa palvelureformia ja pidemmän aikavälin toteutusta.

Toimenpiteet ohjelmakokonaisuuksittain	Talousvaikutukset 2023 M€	Talousvaikutukset 2024 M€
1. Henkilöstövoimavarojen kehittäminen ja vahvistaminen	5,320	14,347
2. Digitaalisten palveluiden kehittäminen (sis. tiedolla johtaminen ja ICT-palvelut)		1,500
3. Hallinto, hankinnat, tilat	0,310	9,955
4. TKKI	Ei arviota	Ei arviota
5. Pelastustoimen palvelustasopäätös (sekä turvallisuuspalvelut)	0,270	0,570
Palvelujärjestelmän kokonaisuudistus (esitetään toimialoitain)		
Yleiset palvelut / erityistason palvelut	0,720	3,731
Yleiset palvelut / peruspalvelut		3,050
Ikäntyneiden palvelut		4,200
Perhe- ja vammaispalvelut		0,700 – 1,500
Arvioiden kustannusvaikutukset yhteensä	6,620	38,055 – 38,855
Kehittämistoimiin liittyvät investoinnit (ikäntyneiden palvelut)		1,500

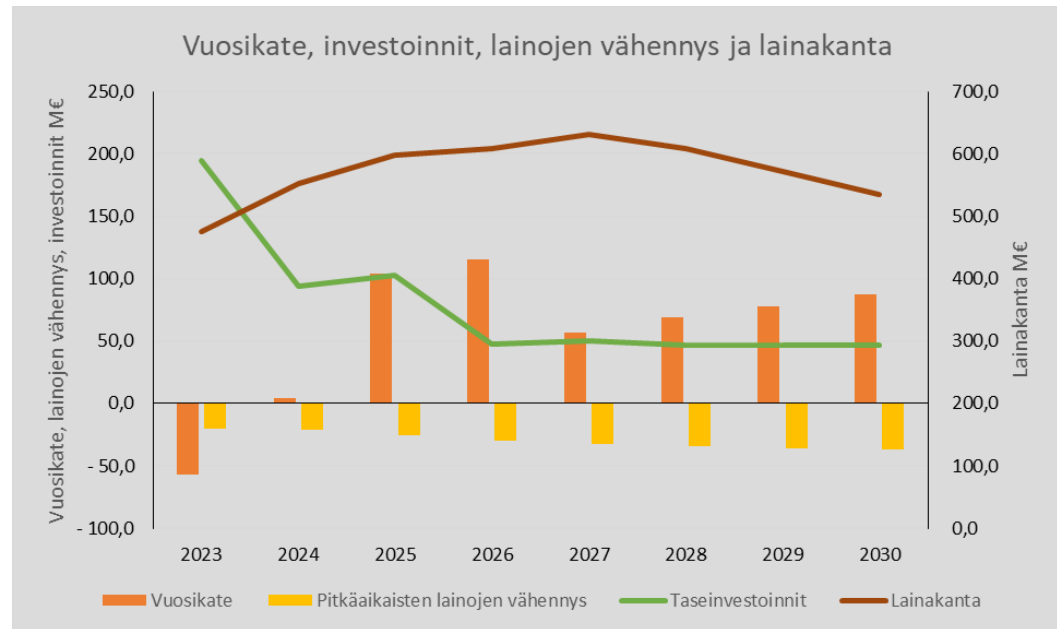
Taloudelliset tavoitteet

Talouden tasapainon edellytykset

- Vuoden 2026 lopussa vuosikate 112,6 M€
  - Poistot 47 M€
  - Tilikauden ylijäämä 65 M €
- Suurimmat haasteet ovat 2024 – 2026 välillä saada vuosikate riittäväksi kattamaan syntyneet alijäämät
- Lainakanta nousee lähivuosina ja saavuttaa huippunsa 2027, jonka jälkeen se kääntyy laskuun
- Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset kasvavat vuosikymmenen loppuun saakka
- Investointitasoa on laskettava merkittävästi

Palvelureformi ja tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma

Tuloslaskelma 2023-2030

TULOSLASKELMA SKENAARIO 2023 -2030

		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
		ennuste	-4,4 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Toimintatuotot	+	250 593	239 683	246 873	254 279	261 908	269 765	277 858	286 194
Valmistus omaan käyttöön	+	1 497	1 617	1 650	1 707	1 767	1 828	1 892	1 958
			-3,1 %	-0,8 %	3,0 %	7,1 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Toimintakulut	-	-1 476 582	-1 430 800	-1 419 724	-1 462 718	-1 566 704	-1 613 705	-1 662 116	-1 711 980
TOIMINTAKATE	=	-1 224 492	-1 189 500	-1 171 201	-1 206 731	-1 303 029	-1 342 112	-1 382 366	-1 423 828
			2,5 %	7,1 %	3,6 %	2,9 %	3,9 %	3,4 %	3,4 %
Valtion rahoitus	+	1 175 211	1 204 931	1 291 000	1 338 000	1 377 000	1 431 000	1 479 000	1 530 000
Rahoitustuotot ja -kulut	+/-	-7 328	-11 000	-15 800	-15 850	-17 000	-19 500	-19 000	-18 600
VUOSIKATE	=	-56 609	4 431	103 999	115 419	56 971	69 388	77 634	87 572
Poistot ja arvonalentumiset	-	-36 811	-40 000	-43 193	-47 693	-55 493	-63 693	-69 593	-70 143
TILIKAUDEN TULOS	=	-93 420	-35 569	60 805	67 725	1 477	5 694	8 040	17 428
Tilinpäätössiirrot	+/-	458							
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	=	-92 962	-35 569	60 805	67 725	1 477	5 694	8 040	17 428

Lainanhoitokate 2023-2030

Lainanhoitokate vuosille 2023-2030	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
	M€	M€	M€	M€	M€	M€	M€	M€
Vuosikate	-56,6	4,4	104,0	115,4	57,0	69,4	77,6	87,6
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-20,3	-21,3	-25,0	-30,0	-32,1	-33,8	-36,1	-36,5
Omarahoitusosuus	-76,9	-16,9	79,0	85,4	24,9	35,6	41,5	51,1
Investointisuunnitelma	265,8	126,3	132,7	64,8	66,3	62,7	62,7	62,7
Hyväksytty lainanottovaltuus / lainanottovaltuuden tarve	245,8	126,3	53,7	0,0	41,4	27,1	21,2	11,6
Investointisuunnitelman mukaiset:								
Taseinvestoinnit	194,4	93,9	102,7	47,7	50,7	47,0	47,0	47,0
Investointeja vast.sopimukset	51,4	32,4	30,0	17,1	15,6	15,7	15,7	15,7
Lainatarve	194,4	93,9	23,7	0,0	25,8	11,4	5,5	0,0
Lainakanta	474,8	553,4	598,4	609,2	632,1	608,3	572,2	535,6
Laskennallinen lainanhoitokate	-0,90	0,23	1,58	1,71	0,92	1,11	1,27	1,47
<i>rah.erät netto</i>	<i>7,3</i>	<i>11,0</i>	<i>15,80</i>	<i>15,85</i>	<i>17,00</i>	<i>19,50</i>	<i>19,00</i>	<i>18,60</i>
*) vuoden 2023 vuosikate perustuu elokuun 2023 taloustietojen pohjalta tehtyyn ennusteeseen, valtion rahoitus on päivitetty VMn 10.10.2023 julkaisemien tietojen mukaiseksi.								
**) vuoden 2024 vuosikate perustuu talousarvioluonnokseen, valtion rahoitus on päivitetty VMn 10.10.2023 julkaisemien tietojen mukaiseksi. Luonnosversiota ei ole vielä käsitelty luottamushenkilöelimissä.								

Vuoden 2024 investointisuunnitelma, 1000 €

HYVINVOINTIALUE	2024	2025	2026	2027	2024-2027 Yhteensä
Pysyvät vastaavat	42 615	13 276	12 191	25 849	93 931
Rakennukset	3 950	5 550	8 000	22 000	39 500
Laite- ja kalustohankinnat	19 964				19 964
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	15 651	7 726	4 191	3 849	31 417
Muut investoinnit	3 050				3 050
Investointeja vastaavat sopimukset	32 360	0	0	0	32 360
Rakennukset	17 500				17 500
Laite- ja kalustohankinnat	4 860				4 860
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	10 000				10 000
Muut investoinnit					0

OSASUUNNITELMAT

SOTE	2024	2025	2026	2027	2024-2027 Yhteensä
Pysyvät vastaavat	40 895	13 276	12 191	25 849	92 211
Rakennukset	3 950	5 550	8 000	22 000	39 500
Laite- ja kalustohankinnat	18 444	0	0	0	18 444
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	15 451	7 726	4 191	3 849	31 217
Muut investoinnit	3 050	0	0	0	3 050
Investointeja vastaavat sopimukset	24 419	0	0	0	24 419
Rakennukset	10 000				10 000
Laite- ja kalustohankinnat	4 419				4 419
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	10 000				10 000

PELA	2024	2025	2026	2027	2024-2027 Yhteensä
Pysyvät vastaavat	1 720	0	0	0	1 720
Laite- ja kalustohankinnat	1 520				1 520
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	200	0	0	0	200
Investointeja vastaavat sopimukset	7 942	0	0	0	7 942
Rakennukset	7 500				7 500
Laite- ja kalustohankinnat	442				442

Investointisuunnitelma on ehdollinen. Investointisuunnitelman toimeenpano edellyttää valtiovarainministeriön hyväksymää taloudellisuus- ja tuottavuusohjelmaa. Valtiovarainministeriön tulee ilmoittaa hyvinvointialueelle 1.12.2023 mennessä mahdollisesta taloudellisuus- ja tuottavuusohjelman täydentämisestä tai hylkäämisestä.

Talouden tasapainon haasteet

- Koska hyvinvointialueen lainakanta on korkea vielä vuoteen 2030 jälkeenkin, joudutaan merkittävä osa rahoituksesta suuntaamaan ko.rahoituseriin. Poistot kasvavat vuosikymmenen loppuun saakka.
- Talouden tasapainon saavuttaminen edellyttää hyvinvointialueen organisaation sisäisen tehokkuuden kasvattamista pääasiassa siten, että nykyisillä tai vähemmillä resursseilla voidaan tuottaa palvelutarpeen mukaiset palvelut. Talouden tasapaino saavutetaan vain toiminnan uudistumisen avulla.
- Palvelutoiminnan integraatio näkyy jo toiminnan uudistamisen valmistelussa. Eri toimialat ovat riippuvaisia toisistaan asiakkaan palvelun kokonaisuuden hallinnassa. Integraation vahvistaminen on uudistumisen yksi päätavoitteista.
- Tiedon ja tietojohdamisen merkitys eri tasoilla korostuu ja todellinen integraatio ei ole mahdollinen ilman ajantasaista tietoa asiakkuudesta, palveluista ja kustannuksista.
- Tuottavuusohjelman toimenpiteet ovat eri mitallisia, isoja reformeja ja palvelutoiminnan arjessa toteutuvia, vaikutuksiltaan pienempiä, mutta eivät merkityksettömiä. Toimia tarvitaan kaikilla tasoilla.
- Pitkävaikutteiset investoinnit rahoitetaan pääosin lainarahoituksella. Tilatehokkuuden vaatimukset edellyttävät pitkän aikavälin tilaohjelman laatimista siten, että tilat tukevat toiminnan muutoksia mahdollisimman joustavasti. Tämä tehdään palvelureformin ja palveluverkon tarkastelun yhteydessä.
- Kalliit laiteinvestoinnit tulee tehdä kannattavuuslaskentaan perustuen ja näiden laitteiden käytön seuranta liitetään osaksi tuottavuusohjelman seurantaa.

Ohjelman seuranta ja riskien hallinta

Seuranta, reunaehdot ja riskienhallinta

Hyvinvointialustrategia, palvelustrategia, muut strategiset ohjelmat, pelastustoimen palvelutasopäätös, tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma sekä talousarvio muodostavat tiiviin kokonaisuuden myös seurannan näkökulmasta. Tiivis seuranta mahdollistaa muutostarpeiden arvioinnin ja muutosten ennakoinnin sekä toimenpiteiden vaikuttavuuden todentamisen. Palveluiden järjestämisen seurantaan käytettäviä mittareita seurataan joko vuosittain, puolivuositain tai joitakin vielä tiheämmin.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimenpiteiden toteutumista arvioidaan ja raportoidaan aluevaltuustolle puolivuositain osana valtionvarainministeriölle tehtävää arviointia. Seurannan tarkoitus on, että havaittuihin haasteisiin tai poikkeamiin voidaan puuttua. Samalla voidaan arvioida, tarvitaanko tehtyyn suunnitelmaan muutosta tai korjaavia toimenpiteitä.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toteuttaminen toimenpiteittäin on edellytys toiminnan uudistumiselle ja kestäväälle taloudelle. Toiminnan, talouden ja henkilöstöressurssien sopeuttaminen vallitsevaan tilanteeseen ja ennustettavaan tulevaisuuteen on edellytys hyvinvointialueen järjestämisveloitteen toteutumiselle.

Reunaehdot ohjelman toimeenpanolle:

Valtion rahoituksen kehitys tulevaisuudessa

Työvoiman saatavuus

Sitoutuminen palvelustrategian tavoitteisiin

Toiminnan kehittämisen kyky ja resurssit.

Tiedostetut ja toteutuneet riskit

Tiedostettuja ja toteutuneita riskejä ovat mm:

- Korona-pandemian aikana syntynyt hoitovelka, jota ei ole vielä purettu.
- Työvoiman saatavuus.
- Palvelutarpeen kasvu erityisesti ikääntyneiden palveluissa.
- Palveluiden kustannusten kasvu, inflaatio ja yksityisten palveluntuottajien merkittävät hinnankorotukset sekä toteutuvat uudet kilpailutuksen nostavat hintatasoa merkittävästi nykyisestä tasosta.

Tiedotettuja riskejä

- Lainsäädännön muutokset, kuten mitoitukset, palvelutasoon liittyvät lisäykset, hallitusohjelmaan liittyvät muutokset (esim. In House-yhtiöihin kohdistuvat muutokset).
- Hyvinvointialueen palkkaharmonisointi toteutuu seuraavina vuosina.
- Yleinen kustannuskehitys ja inflaatio.
- Toimintaympäristön epävakaus ja varautuminen.
- Rakennusinvestoinnit sisältävät pitkäkestoisuuden vuoksi riskejä. Riskejä voivat aiheuttaa mm. hintojen muutokset, joiden vaikutus investoinnin lopullisiin kustannuksiin on huomioitava.
- Työvoiman saatavuusongelmat jatkuvat edelleen.
- Tuottavuusohjelman toimeenpano viivästyy tai se ei toteudu suunnitellusti.
- Talouden tasapainottamisen kiireellisyydestä ja tilannekuvan epävarmuudesta johtuen voidaan tehdä säästötoimia, jotka eivät ole pitkällä aikavälillä kustannuksia alentavia ja voivat vaarantaa esim. päätavoitteena peruspalveluiden vahvistamisen.

Valitaan oleelliset tunnusluvut, joilla voidaan analysoida ja ohjata toimintaa (mittaaminen ja arviointi) ja asetetaan tavoitearvo. Alla esimerkkejä.

Palvelun laadun ja vaikuttavuuden arviointi	<ul style="list-style-type: none"> • Valitaan keskeiset laatumittarit • Vaikuttavuuden mittarit tai sanallinen arvio
Kustannustehokkuus	<ul style="list-style-type: none"> • Arviointi, miten käytettävä kapasiteetti on hyödynnetty (maksimiin nähden) - %.
Suorituskyky	<ul style="list-style-type: none"> • kyky saavuttaa tavoitteet – seuranta etenemisestä
Tuottavuus, kustannukset ja laatu	<ul style="list-style-type: none"> • Lähtötilanne, kehittämistoimenpiteiden eteneminen ja lopputilanne<ul style="list-style-type: none"> • Valittavat palvelutoiminnan tunnusluvut • Henkilöstötuottavuus<ul style="list-style-type: none"> • Käytettävissä oleva työaika suhteessa kokonaistyöaikaan • Sairaspoissaolot, koulutuspäivät, htv/suorite/asiakas, henkilöstön vaihtuvuus • Ostopalvelujen tuottavuus<ul style="list-style-type: none"> • Oman tuotannon ja ostopalvelujen suhde • Ostopalvelujen ja oman tuotannon hintavertailu yhtenäisin kriteerein • Sairaaloiden tuottavuusmittarit
Prosessien läpimenoaika	<ul style="list-style-type: none"> • Hoitoon pääsy, vuodeosastojen hoitajaksot jne. • Jonot ja odotusajat

Tuottavuuden todentaminen

Ohjelman seurantaan käytettävät tunnusluvut suunnitellaan osana ohjelman toimeenpanoa.

- Hyvinvointialueen strategia, palvelustrategia ja muutosohjelmien seurantaan käytettävät mittarit päivitetään alkuvuodesta 2024 osana hyvinvointialueen strategisen seurannan kehittämistä ja yhdenmukaistamista.

Yhteenveto

Taloudelliset tavoitteet

Vuonna 2022 hyväksytyn alkuperäisen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman tavoitteena oli saavuttaa n. 40 milj. euron säästöt vuosittain 2023 – 2025 vuosien aikana, yhteensä 123,7 milj. €. Päivitetyn tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman kokonaistavoite on n. 30 – 50 milj. € vuoteen 2026 mennessä.

Tuottavuusohjelman päivitys koskee vuosia 2024 – 2026.

Vuosien 2024 ja 2025 osalta vuosikatetavoite on 50 milj.€ molempina vuosina, jotta talouden tasapaino voidaan saavuttaa 2026 lopussa.

Valtion rahoitus kasvaa hieman yli 3 % / vuosi vuosikymmenen loppuun saakka.

Hyvinvointialueen toimintakulujen kehitys on negatiivinen ensimmäisinä suunnitelmavuosina ja voi olla korkeintaan 3 % (alle rahoituksen kasvun)vuodesta vuosikymmenen loppuun.

Investointitaso laskee merkittävästi vuodesta 2025 alkaen ollen vuosikymmenen lopussa n. 11 milj. €. Tämä merkitsee sekä kiinteiden investointien että laiteinvestointien (ml. sopimukset) merkittävää priorisointia ja tarveharkintaa.

Palvelujärjestelmään kohdistuvat tavoitteet

Palvelujärjestelmän kokonaisuudistus ja sen pohjalta laadittava palveluverkko muodostavat pohjan myös talouden kestäväydelle.

Palvelut on turvattava kansallisten tavoitteiden mukaisesti yhdenvertaisesti koko hyvinvointialueella, mutta palvelujen tuotantotapa voi vaihdella ottaen huomioon eri asiakastarpeet ja asiakasryhmät.

Liitteet

- ✓ Hyvinvointialueen strategia
- ✓ SOTE-palvelustrategia
- ✓ Digitaalisten palveluiden kehittäminen - strateginen ohjelma
- ✓ Henkilöstövoimarojen kehittäminen ja vahvistaminen - strateginen ohjelma
- ✓ TKKI - strateginen ohjelma
- ✓ Hallinto, hankinnat ja tilat - strateginen ohjelma
- ✓ Pelastustoimen palvelutasopäätös

[Strategia ja suunnitelmat - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](https://pshyvinvointialue.fi)

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma

**Käynnistettävät nopeat toimenpiteet
strategisten toimeenpano-ohjelmien
mukaisesti**

Toimialajohdon esitykset
Muutosjohtaja Leila Pekkanen

Aluehallitus 02.10.2023

23.10.2023

01.11.2023

Säästötoimien ja toiminnan uudistusten periaatteet

Vaikuttaminen palvelujen kysyntään

- Kysynnän vähentäminen
- Kysynnän kohdentuminen

Vaikuttaminen palvelujen tuottamisen tapoihin ja resursointiin

- Digitaaliset palvelut, liikkuvat palvelut, kivijalkapalvelut
- Henkilöstöressurssien suunnittelu ja kohdentaminen

Vaikuttaminen hankintoihin

- Hankintavaltuudet, hankintamenettelyt ja prosessit
- Ohjeistus ja seuranta
- Taloudellisuusajattelu ja kustannustietoisuus

Vaikuttaminen toiminnan ja prosessien tehokkuuteen

- Lean ajattelu, prosessien tarkastelu ja ”läpimenoajan” tarkastelu

Vaikuttavuuden arviointi

- Tehdäänkö oikeita asioita asiakkaan kokonaistilanteen arvioinnin perusteella
- ”ylihoitaminen / alihoitaminen”

Investointitarpeen kriittinen tarkastelu

- Investoinnin välttämättömyys
- Vaihtoehtoiset ratkaisut
- Investoinnin kannattavuuslaskenta

Yhteenvedo säästötoimista loppuvuosi 2023 ja 2024

Toimenpiteet ohjelmakokonaisuuksittain	Talousvaikutukset 2023 M€	Talousvaikutukset 2024 M€
2. Digitaalisten palveluiden kehittäminen (sis. tiedolla johtaminen ja ICT-palvelut)		1,500
4. TKKI	Ei arviota	Ei arviota
Yleiset palvelut / erityistason palvelut	0,720	3,731
Ikääntyneiden palvelut		4,200
Arvioiden kustannusvaikutukset yhteensä	6,620	38,053 – 38,853

Henkilöstövoimavarojen kehittäminen ja vahvistaminen

Henkilöstövoimavarojen vahvistaminen ja kehittäminen (2 vuotta) Toimenpiteet	Talous- vaikutukset 2023 M€	Talous- vaikutukset 2024 M€
Henkilöstörakenne, asiantuntijaselvityksen perusteella uudistuva johtamis- ja henkilöstörakenne		
<ul style="list-style-type: none"> Eläkepoistuman toimialakohtaisten tavoitteiden asettaminen ja sitoutuminen uusiin tehtäväjakoihin koko PSHVA 	-	0,397
<ul style="list-style-type: none"> Vakituisen ja määräaikaisen henkilöstön rakenteen tasapainottaminen koko PSHVA 	-	3,000 (60 htv)
<ul style="list-style-type: none"> Hoitotyön varahenkilöstöpoolin vahvistaminen, sijaishallinnan budjetointi- ja seurantamallin sekä vuokratyövoiman ostojen hallinta/ in house toiminnan laajentaminen sekä vuokratyön periaatteiden käytön kriittiset kriteerit 	1,000	2,000
<ul style="list-style-type: none"> Hoitotyön mitoituksen nykytilan arviointi yleisissä palveluissa ja muutossuunnittelu osana TA 2024, toimialojen henkilöstömitoitusten tarkastelu pohjana, käynnistynyt 	-	0,500
<ul style="list-style-type: none"> Palkattomat virka – ja työvapaat, säästötavoite koko PSHVA 	-	0,250
<ul style="list-style-type: none"> Lomarahen vaihto, yhdenmukaiset periaatteet, säästötavoite koko PSHVA 	-	1,000 (arvio 563 htv)
Henkilöstöhankinta, saatavuus, riittävyys, pysyvyys, työnjaon uudistaminen		
<ul style="list-style-type: none"> Rekrytointijärjestelmä (prosessin uudistaminen ja kansainvälinen rekrytointi), käynnissä koko PSHVA 	-	0,900
<ul style="list-style-type: none"> Koulutusjärjestelmän taloudellisuus (ilmainen tarjonta ennen ulkopuolista, kalliit koulutukset tauolle koko PSHVA) 	0,0100	0,0500
<ul style="list-style-type: none"> Täydennyskoulutusmäärärahan kohdentaminen tasapuolisesti toimialoittain enintään 0,5% suhteessa henkilöstökustannuksiin koko PSHVA 	0,0100	0,0500
<ul style="list-style-type: none"> DIIP henkilöstösuunnittelu talouden seurannan ja ohjauksen tukena HR toimiala 	-	0,200
<ul style="list-style-type: none"> Toimialakohtaisesti kartoitetaan keskeiset saatavuutta tukevat ammattiryhmien väliset työnjaot (esim. sairaanhoitajien lääkkeenmääräämisosoikeus jne.) koko PSHVA 	-	-
<ul style="list-style-type: none"> Digitalisaatio ja teknologia: digiaikakauden käyttöönoton myötä vapautuvat henkilöstöresurssit arvioidaan (esim. sanelujen purku) HR toimiala 	-	0,050
<ul style="list-style-type: none"> Resurssisuunnittelun automatisoinnissa on työryhmän työ käynnissä ja tavoiteaikatauluna saada tilaajan näkemys uudesta järjestelmästä - kilpailutuksen arviointi vuonna 2024 HR toimiala 	-	0,200

Henkilöstövoimavarojen vahvistaminen ja kehittäminen (2 vuotta) Toimenpiteet	Talous- vaikutukset 2023 M€	Talous- vaikutukset 2024 M€
Henkilöstön hyvinvointi		
<ul style="list-style-type: none"> Johtamisen ja esihenkilöstön valmentavan johtamisen osaamisen vahvistaminen sekä talousosaamisen vahvistaminen (vaihtuvuudesta johtuvien kustannusten pieneneminen, LEAN –osaaminen) koko PSHVA 	-	0,100
<ul style="list-style-type: none"> Palkkaus- ja kannustinjärjestelmän kehittäminen, säästö lisä- ja ylityökorvauksissa Henkilöstön liikkuvuuden tukeminen koko PSHVA 	-	0,650 (10%)
<ul style="list-style-type: none"> Sairauspoissaolot, pitkien sairauspoissaolojen vähentäminen, jatkotavoite, käynnissä koko PSHVA 	2,500	3,000
<ul style="list-style-type: none"> Osatyökykyisten kohdentaminen tukemaan toimialojen toiminnallisia muutoksia 	-	0,150
<ul style="list-style-type: none"> Toimiva työterveyshuoltoyhteistyö ja Aino Health, alentuvina työterveyshuoltokustannuksina HR toimiala 	1,800	0,700
<ul style="list-style-type: none"> Työsuojelutoimet (työympäristön parantaminen, tilajärjestelyt) koko PSHVA 	-	0,150
<ul style="list-style-type: none"> Työhyvinvointikyselyn analyysin perusteella kehittämisohjelma toimialakohtaisesti ja tyky-toiminta (lyhyet 1-14 pv sairauspoissaolot ja väheneminen) koko PSHVA 	-	1,000

Henkilöstöhallinto

Kokonaistavoite 2023 loppuvuosi ja 2024 19,667 M€

Säästötavoite vuoden 2023 aikana 5,32M€

Talousarvioon 2024 sisältyvät toimet, vaikutus alentuvina kustannuksia 14,347M€

Kehittämistoimien edellyttämät investoinnit €

Hallinto, hankinnat, tilat

Hallinto, hankinnat ja tilat Toimenpiteet	Talousvaikutukset 2023 M€	Talousvaikutukset 2024 M€
Tilat ja omaisuus	0,300	0,400
<i>Omaisuuksien myynti</i>	<i>0,300</i>	<i>0,300</i>
<i>Vuokrien tarkistaminen</i>		<i>0,100</i>
Logistiikka, keskusvarasto ja näihin liittyvät palvelut / prosessit		0,205
<i>Logististen palveluiden toimitustaajuuksien tarkastelu</i>		<i>0,015</i>
<i>Täyttöpalvelun laajentaminen kaikkiin kohteisiin</i>		<i>0,050</i>
<i>Käyttäjäpalvelut, kuten ruokapalveluprosessiin, vuodehuoltotehtäviin, logistisiin tehtäviin, apuvälineiden puhdistuksiin, tekstiilihuoltotehtäviin jne... liittyvät tehtävät asiakasyksiköissä</i>		<i>0,030</i>
<i>Kotiin toteutettavien palvelujen tukipalvelut ja pienet yksiköt</i>		<i>0,050</i>
<i>Keskusvaraston toimitustaajuuksien tarkastelu</i>		<i>0,060</i>
Hankinnat ja tukipalvelut		9,065
<i>Hankintojen keskittäminen ja kilpailuttaminen YTA laajuisesti, Hoitotarvike- ja laitehankintojen volyymietujen ja keskitetyn valikoimahallinnan hyödyntäminen hankinnoissa. Keskitetyt kilpailutukset.</i>		<i>8,000</i>
<i>Tekstiilihuollon eri prosessien ja tuotevalikoiman kokonaistarkastelu</i>		<i>0,150</i>
<i>Välinehuollon keskittäminen, Yhtenäiset toimintamallit ja tarkastelu kohdekohtaisesti huomioiden laitteet ja henkilöstöressurit.</i>		<i>0,150</i>
<i>Ruokahuollon valikoimahallinta</i>		<i>0,280</i>
<i>Ruokapalvelun ateriatilaukset</i>		<i>0,200</i>
<i>Ruokapalvelun hävikinhallinta</i>		<i>0,100</i>
<i>Laitoshuollon palvelut, siivoustason ja taajuudet tarkastelu</i>		<i>0,185</i>

Hallinto, hankinnat ja tilat ohjelma Toimenpiteet	Talousvaikutukset 2023 M€	Talousvaikutukset 2024 M€
Taloushallinto	0,010	0,285
• <i>Laskujen asiatarastus ja prosessin uudistaminen, sopimustiedon liittäminen järjestelmään</i>		0,200
• <i>Laskujen tiliöintiprosessin tarkastelu</i>	0,010	0,085
• <i>Luottokorttien myöntäminen ja käyttö, kokonaistarkastelu</i>		
Johtamisjärjestelmän tarkastelu on käynnistynyt ja koskee sekä toimitelinorganisaatiota että viranhaltijaorganisaatiota. Päätökset mahdollisista muutoksista tehdään toimitelinorganisaation osalta seuraavan vaalikauden alkuun mennessä ja viranhaltijaorganisaation osalta selvityksen ja siihen liittyvän jatkovalmistelun jälkeen. Taloudelliset vaikutukset näkyvät vasta vuoden 2024 lopulla tai sen jälkeen.		

Hallinto, hankinnat ja tilat ohjelma

- Kokonaistavoite 2023 loppuvuosi ja 2024 10,265 M€
- Säästötavoite vuoden 2023 aikana 0,310 M€
- Talousarvioon 2024 sisältyvät toimet, vaikutus alentuvina kustannuksia 9,955 €

Digitaalisten palvelujen kehittäminen
sekä
Tiedolla johtaminen
ICT - palvelut

Digitaaliset palvelut, tiedolla johtaminen ja ICT - palvelut Toimenpiteet	Talous- vaikutukset 2023 M€	Talous- vaikutukset 2024 M€
<ul style="list-style-type: none"> Tiedolla johtamisen rakenteet, selvitystyö käynnistynyt Una Oy:n kanssa. 		Ei arviota
<ul style="list-style-type: none"> Digitaalisten palvelujen kehittäminen kaikki toimialat ja ohjelmakokonaisuudet läpileikkaavana, kustannusvaikutukset sisältyvät toiminnan uudistuksiin 		
ICT – palvelut		
<ul style="list-style-type: none"> Päällekkäisten ja tilapäisten järjestelmien poistaminen käytöstä, jotka aiheuttavat päällekkäisiä ylläpitokustannuksia 		0,5000
<ul style="list-style-type: none"> Keskitetty toimintamallit (mm. laitehallintapalvelut) ja ICMT-käyttömenojen sopeuttaminen 		1,000

Digitaaliset palvelut, tiedolla johtaminen ja ICT - palvelut
 Kokonaistavoite 2023 loppuvuosi ja 2024 1,5 M€

**Pelastustoimi
palvelutasopäätös
sekä
Turvallisuuspalvelut**

Pelastustoimi palvelutasopäätös sekä turvallisuuspalvelut Toimenpiteet	Talous- vaikutukset 2023 M€	Talous- vaikutukset 2024 M€
Toteutettu 3/2023: Kuopiossa muutettu kahden henkilön ensihoitoyksikkö yhden alue-ensihoitajan yksiköksi. Jatkokehitystyö kantakaupungin kotisairaalapalveluiden kanssa.	0,270	0,270
Moniammatillisen yksikön perustaminen, eli ensihoitajan ja pelastaja-ensihoitajan/lähihoitajan muodostama yksikkö. Parantaa kustannustehokkuutta ja tukee palveluintegraatiotavoitteita <ul style="list-style-type: none"> • Ohjelmassa yksi yksikkö, mutta voisi olla esim. viidessä keskisuudessa kunnassa yksikkö. • Suorituskykyvaatimus 1+3, moniammatillinen yksikkö (H+P) olisi osa tätä resurssia • Kunnissa joissa vahvuus 0+2, voisi olla moniammatillinen yksikkö, joka vastaa suoraan ensivastetoiminnan vaatimukseen 		0,300 M€ / yksikkö / v
Ensivastetoiminnan uudelleen järjestely. Ensihoitopalveluun kuuluvan ensivastetoiminnan laajentaminen 24/7 -pelastusasemien pelastajaresurssin avulla.		Toiminnallinen muutos (kustannusneut.)
Ikäihmisten kotiin vietävien palveluiden tukeminen ja turva-auttajatoiminta.		Arvio selviää toimintamallin tarkentumisen myötä.
ICT-kulujen hillintä		Kustannuskehityksen taittaminen

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut

Kokonaistavoite 2023 loppuvuosi ja 2024 0,840 M€

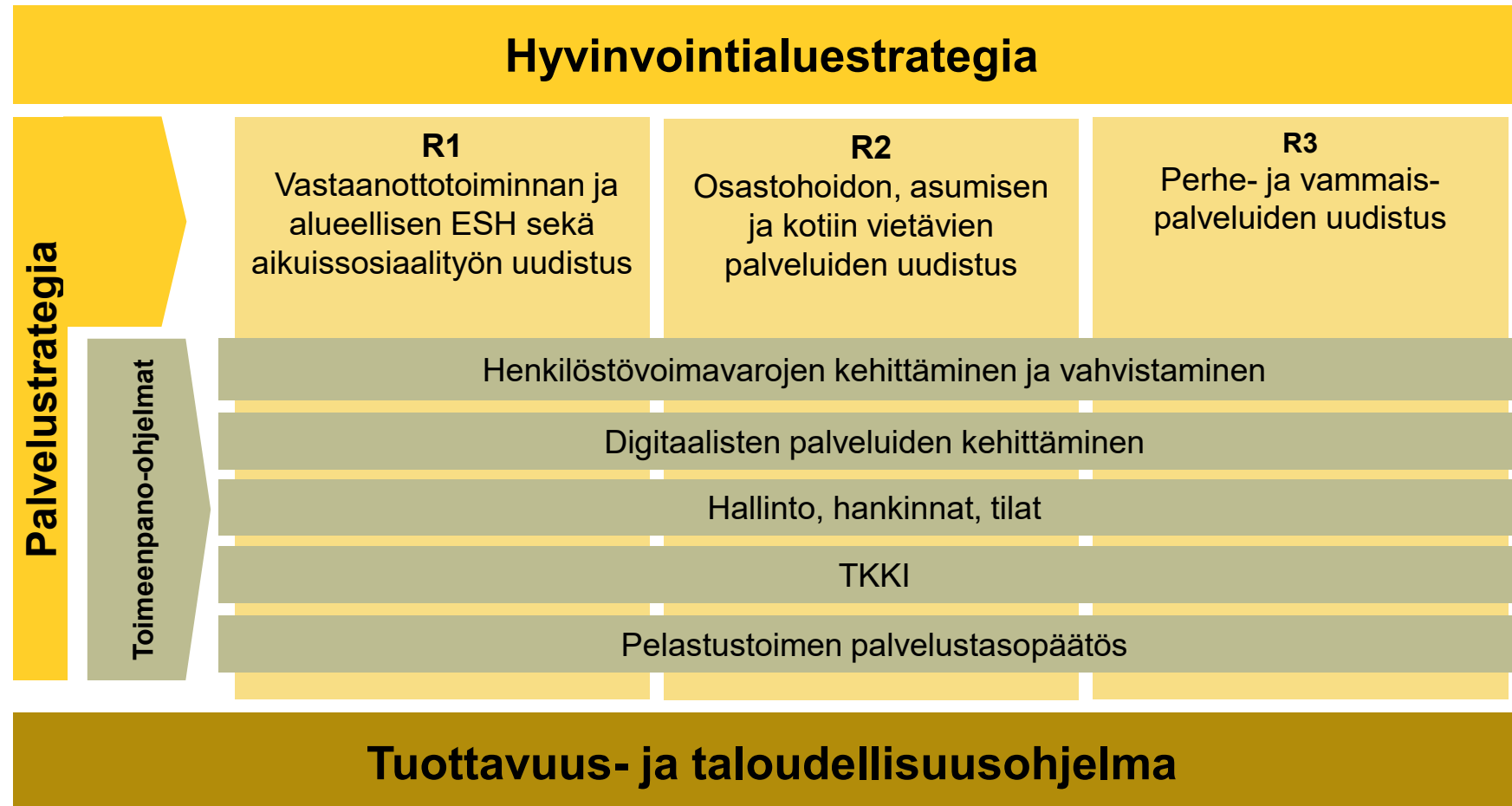
Säästötavoite vuoden 2023 aikana 0,270 €

Talousarvioon 2024 sisältyvät toimet, vaikutus alentuvina kustannuksia 0,570 M€

Palvelujärjestelmän kokonaisuudistus 2024 – 2026

**Kokonaisuuteen liittyviä toimenpiteitä vuosien 2023 –
2024 osalta esitetty toimialoittain**

Uudistumisen ohjelmakokonaisuus

Tavoitteena
30 -50 M€
pysyvä kustannus-
Vaikutus

Päätöksenteko
kesällä 2024

Erityistason palvelut Toimenpiteet (luonnos / karkea arvio)	Talousvaikutukset 2023 M€	Talousvaikutukset 2024 M€
Leikkaustoiminnan tehostaminen		
<ul style="list-style-type: none"> • Tekonivelleikkausjonon purkutoimien lisääminen ja oman toiminnan tehostaminen 		
<ul style="list-style-type: none"> • Leikattavien potilaiden määrä / leikkauspäivä, tavoite asetetaan 	0,750	2, 500
<ul style="list-style-type: none"> • Heräämöstä kotiin lähtevien osuus leikatuista potilaista (päiväkirurgia, heräämöstä kotiin) 	0,100	0,300
Alueellisen kuvantamistoiminnan kustannustehokas malli, rakennemuutos, käynnistynyt		
<ul style="list-style-type: none"> • Sopimusten uudistaminen ja hankintakustannusten sekä hankittavien palveluiden määrän tarkastelu 	0,600 alustava arvio	0,243 alustava arvio
<ul style="list-style-type: none"> • Tekoälyn tuomien mahdollisuuksien selvittäminen kuvantamistoiminnassa 	0,008 alustava arvio	0,0518 alustava arvio
Akuutti		
<ul style="list-style-type: none"> • Ikääntyneiden hoito tapahtuu oikeassa paikassa (toimialojen yhteistyömalli ja tarkastelu, tilannekeskuspäivystys) 		Selvitys käynnissä yhdessä ikääntyneiden palvelujen kanssa huomioiden kotisairaala-toiminnan kehittäminen.
<ul style="list-style-type: none"> • Varkauden ja lisalmen päivystysyksiköiden toimintamalli 		Eri toimintamallien vaikutusten arviointi käynnissä
<ul style="list-style-type: none"> • Geriatriinen päivystys 		Osana kahta edellistä kokonaisuutta.

Erityistason palvelut Toimenpiteet (luonnos / karkea arvio)	Talous- vaikutukset 2023 M€	Talous- vaikutukset 2024 M€
Lääkinnällisten palveluiden keskus		
<ul style="list-style-type: none"> Vähentää vajaaravitsemuksesta johtuvaa sairastavuutta ja lisäkustannuksia ikääntyneillä 		
<ul style="list-style-type: none"> Diabeteksen alueellisen hoitomallin uudistaminen, parantaa laatua ja vaikuttavuutta seuraamalla 	0,300	0,500
<ul style="list-style-type: none"> Palliativisen hoidon ja saattohoidon uudistaminen 	0,170	0,300
Operatiivinen keskus, Leikkaustoiminnan tehostaminen ja uudistaminen		
<ul style="list-style-type: none"> Pehmytkirurgian hoitovelan purkaminen, päiväaikaisen leikkaustoiminnan tehostamien ja iltaisin sekä viikonloppuisin tehtävän lisätyön kehittäminen (jononpurku) 	0,250	1,500
<ul style="list-style-type: none"> lisalmen ja Varkauden sairaaloiden kapasiteetin täysimääräinen käyttöönotto paikallispuudutuksessa tehtävässä kirurgiassa 		
Mielenterveys- ja hyvinvointi		
<ul style="list-style-type: none"> Hoidonporrastuksen, hoitoketjujen ja palveluiden yhteensovittamisen kehittäminen 		0,215
<ul style="list-style-type: none"> Jatketaan nuorten psykososiaalisten menetelmien koulutusta 		0,216
<ul style="list-style-type: none"> Osastotoiminnan kapasiteetin lisääminen omana toimintana 		1,0 M€ – 6,0 M€ arvio
<ul style="list-style-type: none"> Lasten, nuorten ja perheiden osaamis- ja tukikeskustoiminnan (OT) kehittäminen 		
<ul style="list-style-type: none"> Päihdepalveluiden uudelleen järjestäminen 		

Yleiset palvelut / Erityistason palvelut
 Kokonaistavoite 2023 loppuvuosi ja 2024 8,95 M€
 Säästötavoite vuoden 2023 aikana 0,720 M€
 Talousarvioon 2024 sisältyvät toimet, vaikutus alentuvina kustannuksia 3,731 M€

Yleiset palvelut / Peruspalvelut Toimenpiteet	Talousvaikutukset 2023 M€	Talousvaikutukset 2024 M€
Sotokeskus		
• Asiakassegmentaation käyttöönotto ja aktiivinen hyödyntäminen	Ei arviota	Ei arviota
• Yhtenevä palvelutarpeen arviointi, käyttöönotto (sisältyy uudistamisohjelmaa)	Ei arviota	0,300-0,500
• Vastaanottomallien kehittäminen ja yhdenmukaistaminen (sisältyy uudistamisohjelmaan)	Ei arviota	0,500
• Resurssisuunnittelu ja alueellinen hyödyntäminen	Ei arviota	0,500
• Hoitoketjujen ja käypä hoito-suositusten yhtenevät käytännöt	Ei arviota	Ei arviota
• Ilta- ja viikonloppupäivystysten uudelleen järjestäminen	Ei arviota	0,500
Osastopalvelut		
• Yhteisen tilannekuvan ylläpitäminen palvelujärjestelmän yhteensovittamiseksi ja sujuvoittamiseksi erikois- ja peruspalveluiden sekä ikääntyneiden palveluiden kanssa	Ei arviota	Ei arviota
• Henkilöstön resurssien riittävyyden edistäminen työtehtäviä ja työnjakoa tarkistamalla	Ei arviota	0,100-0,200
• Osastojaksojen vaikuttavuuden parantaminen ja seuranta	Ei arviota	Ei arviota
Työikäisten sosiaalipalvelut		
• Asiakkaan tilanteen kokonaisvaltaisen selvitystyön kehittäminen	Ei arviota	Ei arviota
• Moniviranomaistyön ja moniammatillisen työskentelyn ja ennaltaehkäisevän työtteen kehittäminen	Ei arviota	Ei arviota
• Palvelukuvausten ja hankintamuotojen yhtenäistäminen	Ei arviota	1,000
• Henkilöstöresurssien kohdentaminen ja ammattitaidon hyödyntäminen palveluprosesseissa	Ei arviota	0,150

Yleiset palvelut / Peruspalvelut

Kokonaistavoite 2023 ja 2024 3,05 M€, vuoden 2023 osalta ei arviota

Talousarvioon 2024 sisältyvät toimet, vaikutus alentuvina kustannuksia 3,05 M€

Ikääntyneiden palvelut Toimenpiteet	Talousvaikutukset 2023 Me	Talousvaikutukset 2024 M€
Yksikkörakenne <ul style="list-style-type: none"> Pielavesi : Ilonakodin sulautumien osaksi Pielakodin toimintaa 		0,400
Työn hinta: henkilöstörakenteen oikaiseminen (sisältyy henkilöstöohjelmaan)		
<ul style="list-style-type: none"> Henkilöstörakenne (vakituiset ja määräaikaiset) tavoitesuhde % (vakituiset yli 60%) 	Vakituisten sijaispoolin henkilöstön vahvistumien on edellytys tuottavuustoimenpiteille	
<ul style="list-style-type: none"> Sijaispoolin vahvistaminen, käynnistyy heti (resurssipooli) 		
<ul style="list-style-type: none"> Vuokratyövoiman tai ulkoisen sijaistyövoiman /ostojen käytön vähentäminen ja rajaaminen, käynnistyy heti Sisältyy hr laskelmiin 		0
Tulopohjan tarkastelu		
<ul style="list-style-type: none"> Ympäri vuorokautisen asumisen palveluissa Hoitotuki ajantasalle , vaatii uuden maksupäätöksen 		1,800 arvio
<ul style="list-style-type: none"> Vuokraperusteiden ja asumistuen tarkastelu, käynnistyy heti Vuokrat ajan tasalle, vuokria jäänyt korottamatta Vuokraperusteet, tarkistuslaskenta, eivät ole kohdistuneet oikein => mahdollinen HVa vuokrasubventio poistuu , asiakasmaksutulo kasvaa(asumistuki kuntoon) 		2,000 arvio
Koko palveluketjun tarkastelu yhteistoiminnassa muiden toimialojen kanssa (tilannekeskus)		
<ul style="list-style-type: none"> Esh osastohoito – perustaso osastohoito – kotiutus – päivystys – kotisairaala - kotihoito 		Prosessin toimivuus on edellytys tuottavuustoimenpiteille
Hoivan tarpeen vähentäminen ja prosessiongelmien ratkaiseminen <ul style="list-style-type: none"> Osastoilla asumispalveluja odottavien jonojen purku (investointina kotiutusyksikkö 1,5m€, kehittämisrahoitus) Kotihoidon kohdentaminen, ja kuntotutus Kotisairaalan toiminnan merkittävä vahvistaminen Kuntoutuksen ja toimintakyvyn ylläpitäminen, ennalta ehkäisee raskaitten palvelujen piiriin joutumista 		ikääntyneiden osuus Realisoituu pääosin mahdollisuutena tarkastella osastokapasiteettiä on osa ta 2024 suunnittelua

Ikääntyneiden palvelut Toimenpiteet	Talousvaikutukset 2023 M€	Talousvaikutukset 2024 M€
Hoivan tarpeen vähentäminen ja prosessiongelmien ratkaiseminen <ul style="list-style-type: none"> Osastoilla asumispalveluja odottavien jonojen purku Kotihoidon kohdentamien ja kuntotus Kotisairaalan toiminnan merkittävä vahvistaminen Kotiutusyksikkö Kuntoutuksen ja toimintakyvyn ylläpitäminen, ennalta ehkäisee raskaitten palvelujen piiriin joutumista <ul style="list-style-type: none"> Osastot, kotikuntoutus, sosiaalsiin ongelmiin puuttuminen 		Osa ta 2024 suunnittelua Tukee ja toteutuu osana rakenne muutosta
<ul style="list-style-type: none"> Hoitoketjuajattelun uudistaminen vastaamaan tämän päivän toimintaympäristöä, asiakkaiden omavastuu ja lähiympäristön voimavarojen tunnistaminen 	On edellytys ym säästöjen toteutumiselle	

Ikääntyneiden palvelut

Kokonaistavoite 2023 loppuvuosi ja 2024 4,2m€

Säästötavoite vuoden 2023 aikana m€

Talousarvioon 2024 sisältyvät toimet, vaikutus alentuvina kustannuksia m€

- Käsitellään osana talousarvioprosessia

Kehittämistoimien edellyttämät investoinnit osana ta prosessia

Toimenpiteet, Perhe- ja vammaispalvelut	Talous-vaikutukset 2023	Talous-vaikutukset 2024
Palvelurakenteen ja palveluiden systemaattinen kehittäminen	-	Eurovaikutusta ei ole mahdollista arvioida *
Palvelujen verkostojen uudistaminen ja uudet palvelutuotannon mallit (henkilöstövaikutusten arviointi)	-	Eurovaikutusta ei ole mahdollista arvioida*
Prosessien kehittäminen ja yhtenäistäminen/yhdenmukaistaminen (läpivirtaus, määrämittaisuus)	-	Eurovaikutusta ei ole mahdollista arvioida*
Palveluhankinnat (oman palvelutuotannon ja ostopalvelujen suhde, kuntoutuspalvelut)	-	Arvio noin -0,2-0,5 M€
Integraatio yhteistyöpinnat (prosessien omistajuudet, rakenteelliset uudistukset)	-	Eurovaikutusta ei ole mahdollista arvioida*
Ammattihenkilöiden tarkoituksenmukaisen työnjaon kehittäminen ja arvoa tuottamattoman työn vähentäminen	-	Eurovaikutusta ei ole mahdollista arvioida*
Tulopohja (Vuokraperusteet, vuokrien ajan tasaistaminen, laskutusprosessien yhdenmukaistaminen /yhteistyöpinnat)	-	Arvio noin 0,5 - 1,0 M€
<ul style="list-style-type: none"> • Eurovaikutuksia ei ole mahdollista arvioida, koska toimenpiteet sitoutuvat kompleksiseen kokonaisuuteen, jossa tavoitteena pitkällä aikavälillä kustannussäästöt. Toimenpiteiden onnistuminen edellyttää esim. investointeja. 		

Perhe- ja vammaispalvelut

Kokonaistavoite 2023 loppuvuosi ja 2024 0,7-1,5 M€

Säästötavoite vuoden 2023 aikana 0 €

Talousarvioon 2024 sisältyvät toimet, vaikutus alentuvina kustannuksia käsitellään osana talousarvioprosessi (em. Säästötavoitteet on mukana sopeuttamistoimissa).

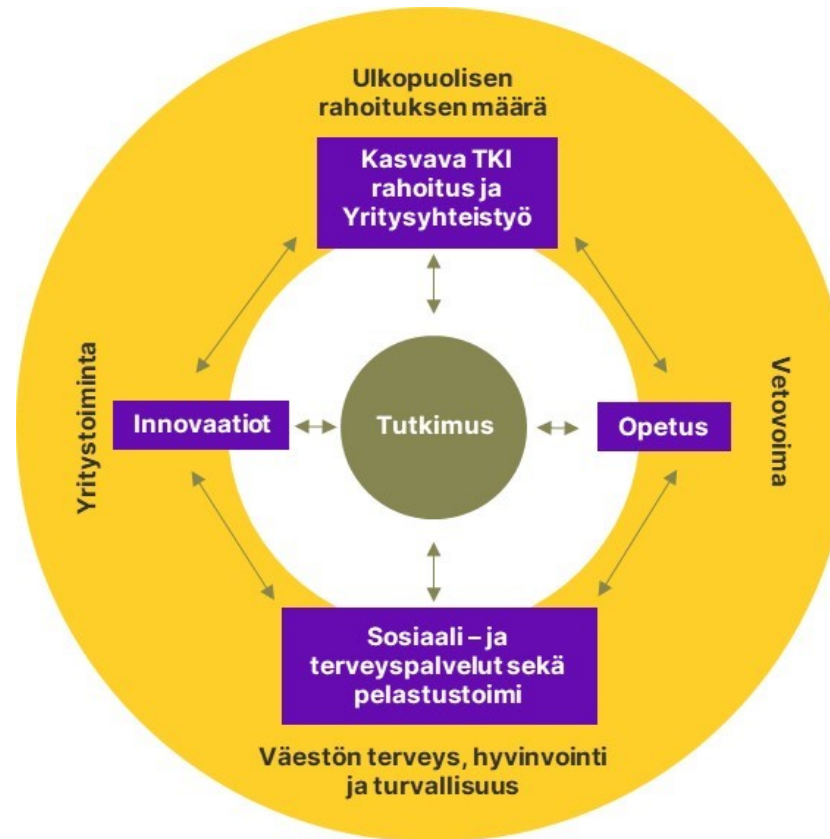
Tutkimus on investointi elinvoimaan

Tutkimus- ja innovaatiojohtaja, professori Juha Töyräs

Pohjois-Savon hyvinvointialue

Itä-Suomen yliopisto, Kuopio

The University of Queensland, Brisbane, Australia

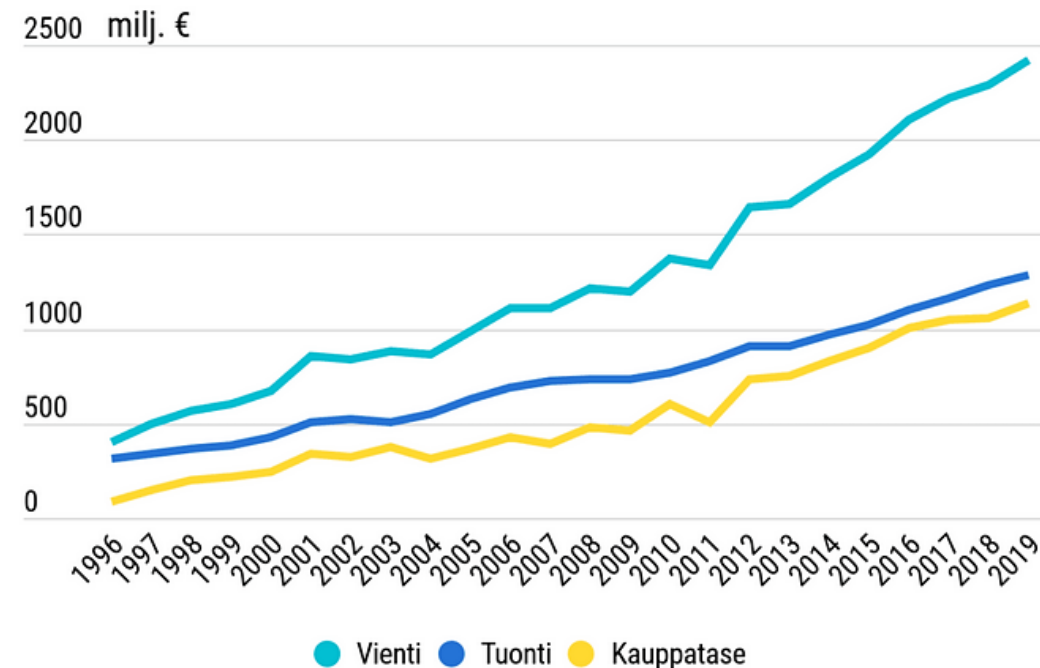

Suomen kilpailukyky ja hyvinvointi rakentuvat osaamiselle, tutkimukselle ja innovaatioille

- Kansallisten ja globaalien haasteiden ratkaiseminen nojaavat tutkimustoimintaan ja korkeaan teknologiaan.
- Terveysteknologian kauppataase on positiivinen ja tuonut Suomeen 20 vuoden aikana 14 miljardin euron ylijäämän.
- Terveysteknologia muodostaa yli puolet korkean teknologian viennistä.
- **Tavoitteena 15 miljardin euron vuotuinen vienti.** (Business Finland Missio)

Mitkä ovat tämän elintärkeän tavoitteen edellytykset?

Terveysteknologian tuotekauppa 1996 – 2019

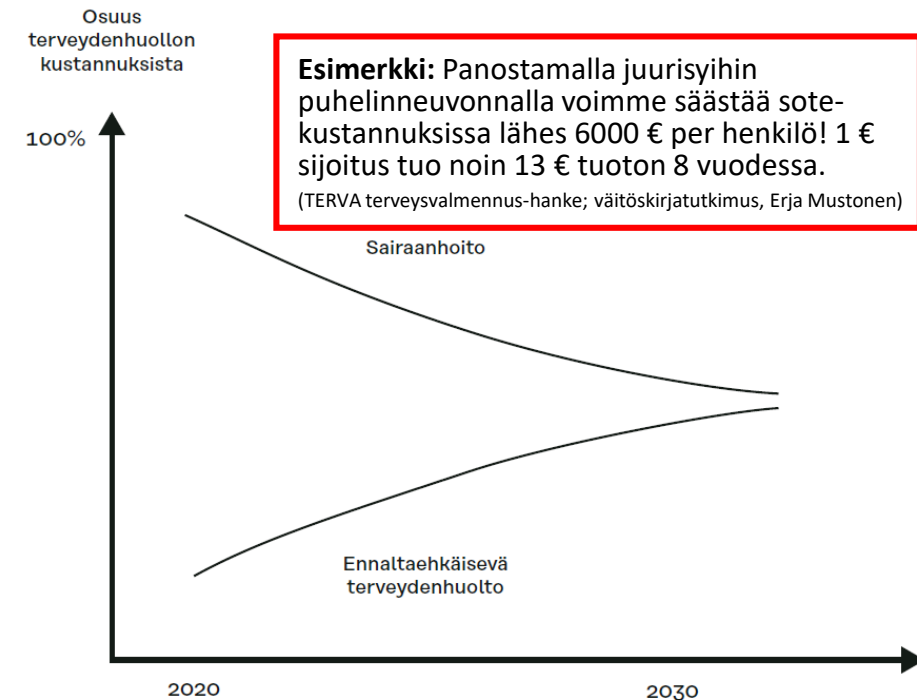

Lähde: Healthtech Finland

Sote-uudistus ja hyvinvointialueet eivät voi onnistua ilman tutkimusta

- Hyvinvointialueen toiminnan pitää perustua näyttöön. (terveydenhuoltolaki, sosiaalihuoltolaki, järjestämislaki, rahoituslaki)
- Tutkimus on tehokkaan, turvallisen, vaikuttavan, vetovoimaisen ja tasa-arvoisen terveydenhuollon perusta.
- Sote-uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen perustuu tietoon ja tutkimukseen.
- **Soten kuormittavuuden sijaan täytyy keskittyä sen tarjoamiin mahdollisuuksiin.** (Terveysalan kasvun ja kilpailukyyn visio, Sitra 2023)
- **Jokainen yliopistosairaaloissa tutkimukseen investoitu euro palautuu nelinkertaisena.** ("Kuopion yliopistollisen sairaalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan merkitys", Esior Oy, 2022)

Mistä hyödyt syntyvät?

Kliiniset lääketutkimukset tuottavat terveyttä, osaamista ja taloudellista hyötyä

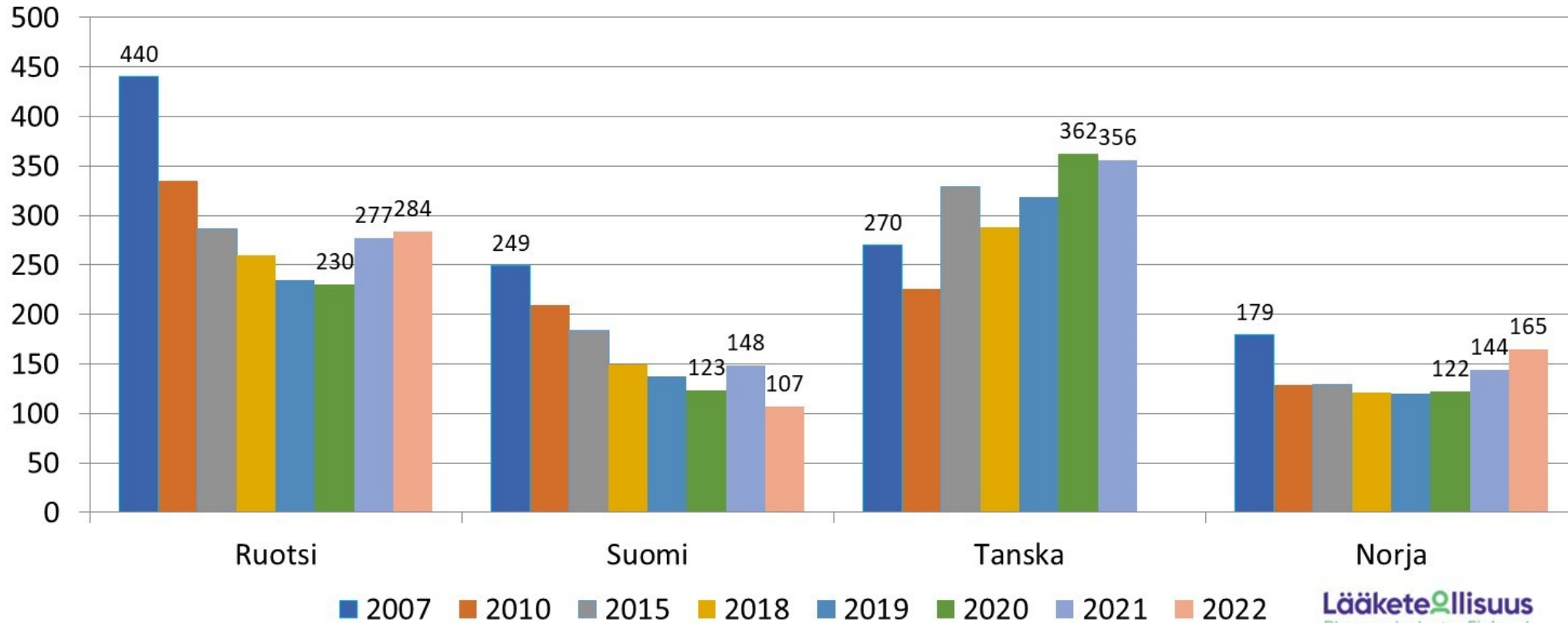
- **Kliinisten lääketutkimusten tavoitteena on löytää potilaille uusia tehokkaita lääkehoitoja.**
- Kliiniset lääketutkimukset kasvattavat osaamista ja edistävät potilaiden hyvää hoitoa.
- Kliininen lääketutkimus varmistaa, että potilailla on yhtäläinen mahdollisuus saada huomisen hoitoa tänään.
- **Kliiniset lääketutkimukset tuovat Suomeen yli sadan miljoonan euron vuotuisen kokonaishyödyn.**

Mistä lääketutkimusten kokonaishyöty muodostuu?

Hyvinvointialueilla tehtävä tutkimus on monin tavoin kriisissä

- Kliinisen lääketutkimuksen määrä on laskenut jo pitkään.
- Tämä trendi on aiheuttanut Suomen kansantalouteen ja kansanterveyteen satojen miljoonien eurojen menetyksen.

Viranomaisille ilmoitetut uudet kliiniset lääketutkimukset pohjoismaissa

Kriisin syyt kumpuavat ohjausmekanismeista

- STM:n, OKM:n, TEM:n ja VM:n ohjaus on ristiriitaista.
- Kliinisten lääketutkimusten kokonaismerkityksen ymmärrys ja arvostus eivät ole olleet riittäviä.
- Kliinisiä lääketutkimuksia ei ymmärretä kannattaviksi ja osaksi potilaan normaalia hoitopolkua.
- Pula tutkimushoitajista, tutkijalääkäreistä, tutkimuksen tiloista, rekistereistä ja muista resursseista.
- Kriisin torjumisessa on pitkään keskitytty sen oireiden korjaamiseen, nyt on korkea aika puuttua juurisyihin.

Mitä konkreettista pitäisi tehdä, jotta tämä kansantaloudellisesti ja –terveydellisesti tärkeä toiminta saadaan taas vauhtiin?

Kliinisen tutkimuksen kriisi vaikuttaa merkittävästi Suomen elinvoimaisuuteen

- Ennaltaehkäisyn, vaikuttavuuden ja näyttöön perustuvuuden kasvattaminen epäonnistuu, mikä **tekee sote-uudistuksesta mahdottoman ja taloudellisesti kestäättömän.**
- **Terveysteknologian 15 miljardin euron vientitavoitteeseen ei päästä,** mikä johtaa kymmenien miljardien eurojen kansantaloudelliseen menetykseen.
- **Kliinisten lääketutkimusten laskeva trendi jatkuu,** mikä johtaa vuosikymmenen kuluessa valtavaan taloudelliseen, toiminnalliseen ja terveydelliseen menetykseen sekä epätasa-arvoon uusimpien lääkehoitojen saatavuudessa.
- Suomen veto- ja pitovoima sekä osaamistason varmistaminen riippuvat mahdollisuudesta tutkia, oppia ja kehittää.
- **Kliinisen tutkimuksen kriisiytyminen heikentää osaavan työvoiman riittävyttä sote-sektorilla.**

elinvoiman ja sote-järjestelmän kantokyvyn

- **STM:n, TEM:n, OKM:n ja VM:n ohjaus (rahoitusmallit ja lainsäädäntö) tulee olla paremmin linjassa, jotta kansallisten strategisten tavoitteiden (mm. Hallitusohjelma, TKI-tiekartta, Terveysalan kasvustrategia, Terveysalan kasvun ja kilpailukyvyn visio 2023, Business Finland missio) saavuttaminen mahdollistuu.**
  - Tämä on edellytys ennaltaehkäisyyn, vaikuttavuuden ja näyttöön perustuvuuden kasvattamiseksi, mitä ilman sote-uudistus on toiminnallisesti mahdoton ja taloudellisesti kestävä.
  - Tämä on edellytys sote-järjestelmän kyvylle toimia terveysalan innovaatioiden lähteenä sekä testi- että kehitysalustana suomalaisille terveysalan tuotteille. Ilman tätä terveysteknologian kasvu 15 miljardin euron ventialaksi ja kliinisen lääketutkimuksen elpyminen ovat mahdottomia.
- **Hyvinvointialueiden rahoitusmallin tulee nykyisestä poiketen kannustaa tulopohjan kasvattamiseen (esim. tutkimus-, terveys- ja koulutuspalvelujen vienti) ja terveyden edistämiseen.**
  - Ilman tätä sote-järjestelmä kuormittuu ja kallistuu entisestään. Tämä on myös edellytys tiedon ja osaamisen kasvulle, vetovoimaisuudelle, näyttöön perustuvuudelle, vaikuttavuudelle, tehokkuudelle ja ennaltaehkäisylle, jotka kaikki kumpuavat tutkimuksesta.
  - Esimerkiksi Suomessa kituva kliininen lääketutkimus voitaisiin elvyttää tarjoamalla kannustimena vaikkapa 40 senttiä jokaisesta eurosta, jonka saamme lääkeyritysten sponsoroimien ilmaisten lääkkeiden myötä.
- **Eduskuntapuolueet ovat sitoutuneet Suomen TKI-menojen kasvattamiseen 4% BKT:sta vuoteen 2030 mennessä. Lisääntyvää TKI-rahoitusta tulisi jakaa kannustinmallien kautta suoraan hyvinvointialueille tutkimustyön mahdollistamiseksi.**
  - VTR rahoituksen osuus hyvinvointialueiden kokonaisrahoituksesta on n. 1,5 promillea, mikä on kaukana kansallisesta tavoitteesta.
  - Yliopistosairaalisän kohdistuminen TKI-toimintaan tulee varmistaa, jotta osaamisen ja tiedon kasvu mahdollistuu.

Investoimalla ja kannustamalla tutkimukseen turvaamme Suomen elinvoiman ja sote-järjestelmän kantokyvyn

Palvelujärjestelmän uudistamisohjelma

Valmistelun käynnistäminen

Tausta

- Hyvinvointialueuudistus mahdollistaa sote-palvelujärjestelmän uudistamisen asiakaslähtöisesti ja peruspalveluita vahvistaen hyödyntäen integroitunutta järjestelmää.
  - HVA-strategia, palvelustrategia ja strategiset ohjelmat luovat tavoitetilaa ja kuvaavat keskeisiä uudistustarpeita sekä periaatteita, joilla uudistuksia toteutetaan.
  - Palvelujärjestelmän uudistamisessa tarkastellaan kaikkia toimintoja, aina erityisen vaativista palveluista ennaltaehkäiseviin palveluihin.
- Talouden tasapainottaminen vaatii merkittäviä ja vaikuttavia koko palvelujärjestelmää koskevia toiminnallisia uudistuksia.
  - Hyvinvointialueen ennuste vuodelle 2023 on lähes 83 miljoonaa euroa alijäämäinen
- Kiinteistösuunnitelman valmistelu on aloitettava.
  - Kuntien kanssa tehdyt 3+1 vuokrasopimukset pitää arvioida 31.12.2024 mennessä.
- Henkilöstön saatavuuden ongelmat ja ikääntymisestä johtuva palvelutarpeen kasvu haastavat jo nyt nykyistä palvelujärjestelmää voimakkaasti.
- Toiminnan uudistaminen on välttämätöntä.

Palvelustrategia antaa suunnan palvelujärjestelmän uudistamiselle

Yhteiset toimenpiteet ja keinot

Keskitetyn asiakasneuvonta- ja palveluohjausyksikön valmistelu.

Lasten ja nuorten mielen-terveys- ja päihde-palveluiden kehittäminen.

Osastohoidon toiminnan uudistaminen ja kotisairaala-toiminnan kehittäminen.

Akuutisti sairaan iäkkään hoidon tarpeen arvioinnin ja palvelujen kehittäminen.

Ensihoidon tarkoituksen- mukaisen hallinto- ja toimintamallin selvittäminen ja siitä päättäminen vuoden 2023 aikana.

Lääkehoidon ongelmien ja niistä aiheutuvien kustannusten vähentäminen.

Liikkuvien ja digitaalisten palveluiden kehittäminen.

Suunterveyden kokonaisvaltaisen hoidon ja ennaltaehkäisyn vahvistaminen.

Kansallisen asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian toimeenpano.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen yhteistyö kotiin vietävissä palveluissa.

Hankintastrategian ja ostopalveluja koskevien toimintaperiaatteiden vahvistaminen.

Hoito- ja palvelupolkujen ja hoidon jatkuvuuden kehittäminen. Paljon palveluita käyttävien tavoittaminen.

Asiakaskokemuksen kunnioittaminen ja osallisuuden vahvistaminen.

Tiedolla johtamisen, palveluiden vaikuttavuuden ja kustannustietoisuuden lisääminen.

Kuntoutus osaksi kaikkia asiakaskohtauksia.

Henkilöstövoimavarojen ja osaamisen vahvistaminen sekä varautuminen työvoiman saatavuuden haasteisiin.

Palveluverkon ja -valikoiman suunnitteluun vaikuttavat periaatteet

- Lainsäädäntö ja muu kansallinen ohjaus*
- Asukkaat, palvelutarve ja sen alueelliset vaihtelut
- Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus
- Työvoiman saatavuus ja sen paikalliset vaihtelut
- Hyvinvointialueen toimintaympäristö (esim. asiointi, työssäkäynti, maantieteellinen etäisyys, liikenneyhteydet, oppilaitokset, apteekit, muut julkiset palvelut ja muut hyvinvointialueet)
- Etäpalvelut, digitaaliset palvelut ja liikkuvat palvelut
- Toimintatapojen- ja mallien yhtenäistäminen, hyvien käytäntöjen juurruttaminen sekä integraatio
- Yksityisen toiminnan ja kolmannen sektorin toimipisteet ja palvelutuotanto, integroituminen hyvinvointialueen palvelutuotantoon
- Tilojen ja laitteiden tehokas ja taloudellinen käyttö sekä tilojen muuntojoustavuus

Tavoitteena julkisten palveluiden valinnanvapaus

- Alue- tai kuntarajat eivät rajoita liikkuvuutta.
- Hyvinvointialueen asukkaat voivat liikkua vapaasti ja valita heille sopivan palvelupisteen.
- Hyvinvointialueen resurssit, kuten henkilöstö, suunnitellaan ja kohdennetaan koko alueen käyttöön.

Palveluverkosta palveluiden verkostoksi

Toimenpiteet 2023–2025

- Edistämme palveluiden tuotantotavoissa lähipalveluiden lisäksi digitaalisia palveluita sekä etä- ja liikkuvia palveluita.
- Teemme tila- ja investointiselvityksen osana palveluverkon kehittämistä.
- Luomme ennuste-/simulointimallin palveluverkon kehittämiseen.
- Parannamme tilatehokkuutta yhteistyössä pelastustoimen kanssa.
- Yhtenäistämme toimintatapoja ja -malleja parhaiden käytäntöjen suuntaan.
- Kehitämme työvoiman oikeanlaista kohdentamista koko hyvinvointialueelle siten, että palvelujen tuotantokustannuksia voidaan pienentää.
- Kehitämme ammattihenkilöiden työnjakoa, erityistason konsultaatioita ja digitalisaatiota hyödyntäviä toimintamalleja.
- Siirrämme toiminnan painopistettä hyvinvointia ja terveyttä edistävään, ennaltaehkäisevään, kuntouttavaan ja avopainotteisempaan palvelurakenteeseen.

Ohjelmakaudella (2023–2025) lähipalveluverkkoon ei tule muutoksia. Tulevaisuuden palveluverkkosuunnitelman, lähipalveluiden konseptoinnin ja niiden palvelumuotoilun toteutamme vuoteen 2025 mennessä.

Kustannusvaikutukset

Palveluverkko ja -valikoima sopeutetaan hyvinvointialueen taloudellista kestävyyttä vastaavaksi samalla kun peruspalveluita vahvistetaan.

Valmistelussa työstetään skenaarioita päätöksentekoon

- Tulevaisuuden palvelujärjestelmä suunnitellaan skenaariotyöskentelynä
  - Suunnitellaan skenaarioiden toimenpiteet, niiden aikataulut ja arvioidaan kustannusvaikutukset sekä luodaan seurantamallin uudistusten toteuttamisen seurantaan.
- Keskeisintä uudistuksissa on hakea kustannusvaikuttavaa toimintamallien uudistamista esim:
  - Liikkuvat palvelut
  - Digitaaliset palvelut
  - ”Kivijalkapalvelut”
  - Uudistuvat toimintatavat
  - Etäpalvelut ja robotiikka

Kustannusvaikutukset

Palveluverkko ja -valikoima sopeutetaan hyvinvointialueen taloudellista kestävyyttä vastaavaksi samalla kun peruspalveluita vahvistetaan.

**Tavoitteena n. 30-50M€
pysyvä kustannusvaikutus**

R1. Vastaanottotoiminnan
ja alueellisen ESH sekä
aikuissosiaalityön uudistus

R2. Osastohoidon,
asumisen ja kotiin
vietävien palveluiden
uudistus

R3. Perhe- ja
vammaispalveluiden
uudistaminen

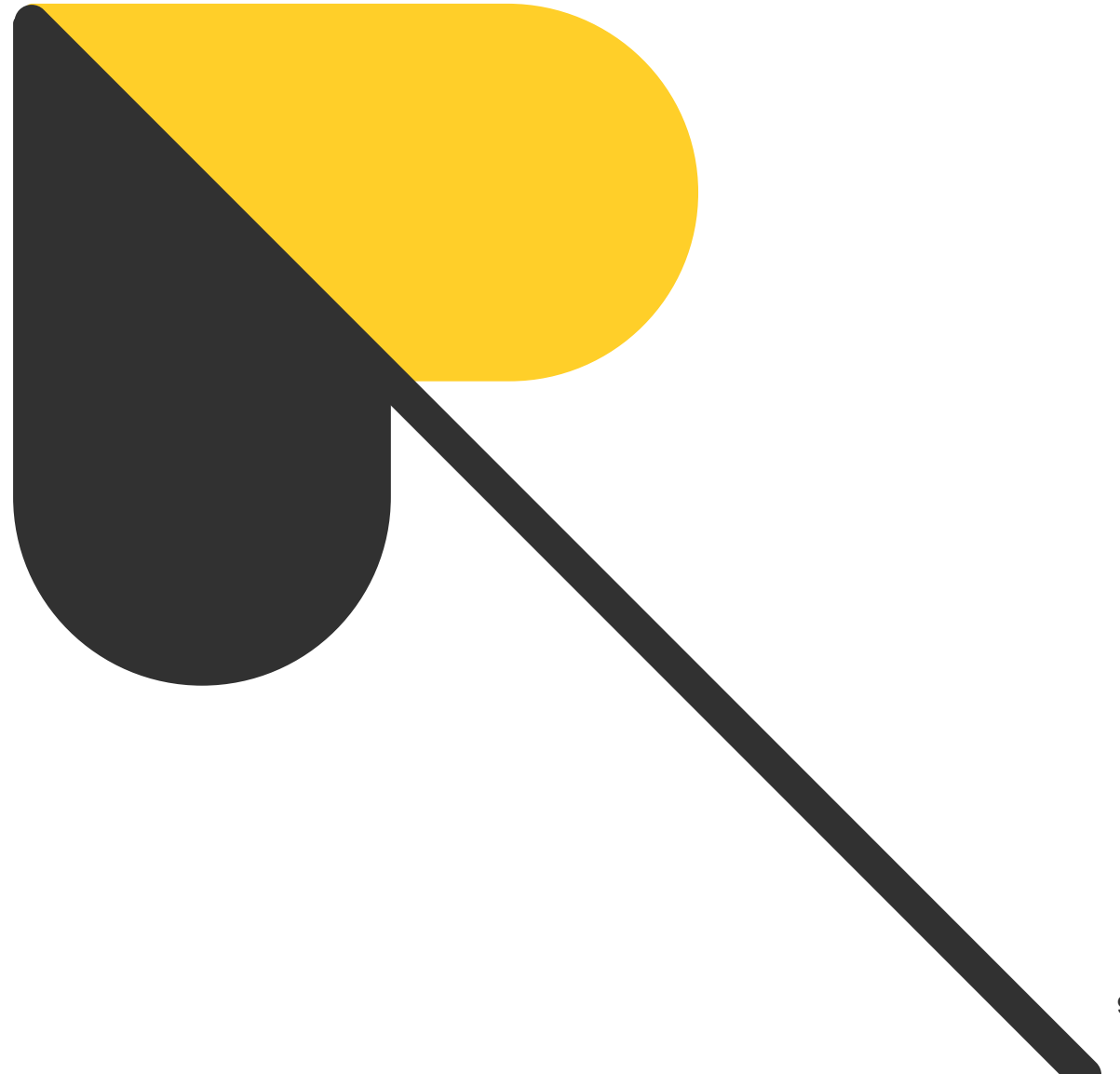
Digitaalisten palveluiden
uudistaminen

Kiinteistöselvitys ja
toimitilaverkko

Hallinto ja tukipalvelut, HR

R4. Yliopistollisen sairaalan uudistamisohjelma

- Erikoissairaanhoidon ydintoiminta, rakenteet, perustason ja erityistason integraatio, prosessit, hoidonporrastus ja hoitopolut.
  - Sairaaloiden ja päivystysten porrasteisuus, työnjako ja yhteistyö –selvitys (STM; syksy 2023)
- Uudistamisohjelman tavoitteiden määrittäminen syksyllä 2023 samanaikaisesti STM selvityksen kanssa.
  - Valmistelu käynnistyy arviolta 2024 alussa.

Alustava aikataulu

- Valmistelun käynnistäminen (syyskuu 2023)
- Viranhaltijavalmistelu syysy-talvi 2023, työryhmät.
- Ensimmäiset luonnokset työryhmistä valmiina (tammikuu 2024)
- Laaja-alainen toimielinkäsittely luonnoksista. Valtuusto, lautakunnat ja jaostot sekä vaikuttamistoimielimet ja henkilöstö; (talvi 2024)
- Hallituksen käsittely luonnoksista (talvi 2024)
- Sidosryhmäkuulemiset (kunnat, asukkaat) ja henkilöstö (kevät-kesä 2024)
- Hallituksen käsittely (kesä 2024)
- Aluevaltuuston käsittely (kesä 2024)

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategia

Sisältö

1. Johdanto
2. Toimintaympäristö ja palvelutarve
3. Palvelulupaus
4. Yhteiset periaatteet palveluiden järjestämiselle
5. Yhdyspinnat palveluiden järjestämiselle
6. Palveluverkko
7. Sote-palveluiden toimenpideohjelma 2023–2025
8. Seuranta, reunaehdot ja riskienhallinta

Liite 1. Palveluyksikkökohtaiset tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit

Johdanto

Sosiaali- ja terveystalouden palvelustrategia syventää hyvinvointialuestrategian palveluiden järjestämiseen liittyviä linjauksia ja toimii strategian toimeenpano-ohjelmaksi. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä määrittää palvelustrategian sisältöä. Palvelustrategiassa tulee huomioida sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset strategiset tavoitteet.

Palvelustrategiaa on valmisteltu yhteistyössä hyvinvointialueen toimielimien, asukkaiden, henkilöstön, järjestöjen, yritysten ja alueen kuntien kanssa.

Palvelustrategiassa kuvataan sote-palvelutoimialojen yhteiset ja toimialakohtaiset tavoitteet ja toimenpiteet sekä periaatteet, joilla rakenteellisia muutoksia tehdään. Palvelustrategia sisältää myös tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman mukaisia, palveluiden järjestämistä koskevia toimenpiteitä. Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma toimii valtiovarainministeriön hyvinvointialueelle myöntämän lisälainanottovaltuuden ehtona. Valtionvarainministeriö seuraa ohjelman etenemistä.

Hyvinvointialuestrategia, palvelustrategia, muut strategiset ohjelmat, pelastustoimen palvelutasopäätös, hyvinvointikertomus- ja suunnitelma, investointisuunnitelma sekä vuosien 2023–2025 talousarviot ja -suunnitelmat muodostavat tiiviin kokonaisuuden yhdessä hyvinvointialueen muun strategisen suunnittelun kanssa.

Hyvinvointialueen pelastustoimea ohjaa **palvelutasopäätös**, jonka aluevaltuusto vahvistaa. Sisäministeriö valvoo yleisesti pelastustoimea ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa. (Sisäministeriön asetus 1225/2022.)

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma on strateginen alueellinen asiakirja, joka linjaa alueellisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) koordinaation painopisteet ja niiden toimeenpanon.

Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu yleiskatteelliseen laskennalliseen valtion rahoitukseen sekä maksu- ja myyntituloihin.

Tavoitteet palveluiden järjestämiselle

Vahvistamme ennaltaehkäiseviä ja perustason palveluita.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ovat toimintamme perusta.

Työmme on laadukasta ja asiakaslähtöistä.

Yhteensovitamme erilaiset palvelut vastaamaan asukkaidemme tarpeita.

Kestävä palvelurakenne luodaan vahvalla sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiolla sekä hoito- ja palveluketjujen uudistamisella.

Marko Korhonen
Hyvinvointialuejohtaja

2. Toimintaympäristö ja palvelutarve

Hyvinvointialueen elinvoima on Pohjois-Savon elinvoimaa

Hyvinvointialueen päätökset ovat osa alueen kehittämistoimia. Palvelurakenne ja palveluverkko vaikuttavat koko Pohjois-Savon elinvoimaan. Ne tukevat työvoiman pysyvyyttä ja alueen houkuttelevuutta.

Terveys- ja hyvinvointiteknologia ja niihin liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta vahvistavat osaamisen kasvua. Hyvinvointialue hyödyntää uusia innovaatioita ja yrittäjyyttä.

Hyvinvointialueen toiminta tukee kiertotaloutta ja kestäväää kehitystä.

Tutkimus, kehitys, koulutus ja innovaatiot varmistavat toimintamme tulevaisuuden

- TKKI-toiminta (tutkimus-, kehitys-, koulutus- ja innovaatiotoiminnalla) varmistaa hyvinvointialueella tarjottavien palvelujen laatua ja niiden vaikuttavuutta. Palvelujen vaikutus ohjaa niiden kehittämistä ja tarjontaa.
  - TKKI-toiminta on koko hyvinvointialueen toiminnan, työnantajakuvan sekä veto- ja pitovoiman perusta.
- Kuopion yliopistollinen sairaala (KYS) ja korkeakoulut toimivat Itä- ja Keski-Suomen sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja innovaatiotoiminnan vetureina.
- Tutkimusta vahvistetaan kaikilla hyvinvointialueen toimialoilla.
  - TKKI-toiminta tukee myös perustason sosiaali- ja terveystieteiden palveluita ja pelastustoimen palveluita.

Kuopion yliopistollinen sairaala (KYS)

vastaa pohjoissavolaisten erikois-sairaanhoidosta ja lähes miljoonan itä- ja keskisuomalaisen erityisen vaativasta sairaanhoidosta. Itä-Suomen yliopiston (UEF) terveystieteiden tiedekunta ja KYS toimivat tiiviissä yhteistyössä Kuopion kampuksella.

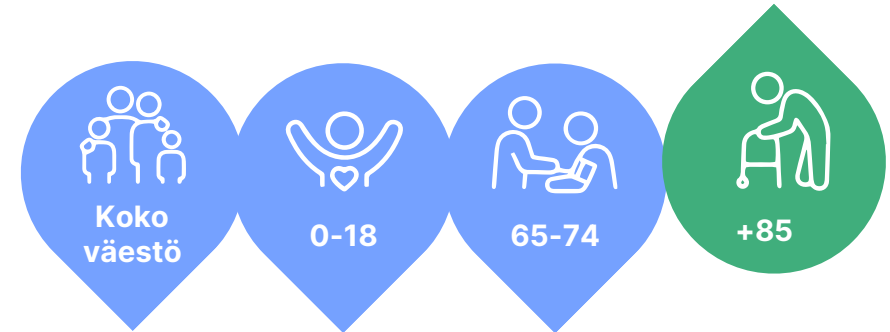
Kehitämme toimintaamme vastaamaan asukkaiden tarpeita

Pohjois-Savossa väestö ikääntyy, kuten muuallakin Suomessa. Siksi palvelujen tarve kasvaa erityisesti ikääntyneiden parissa.

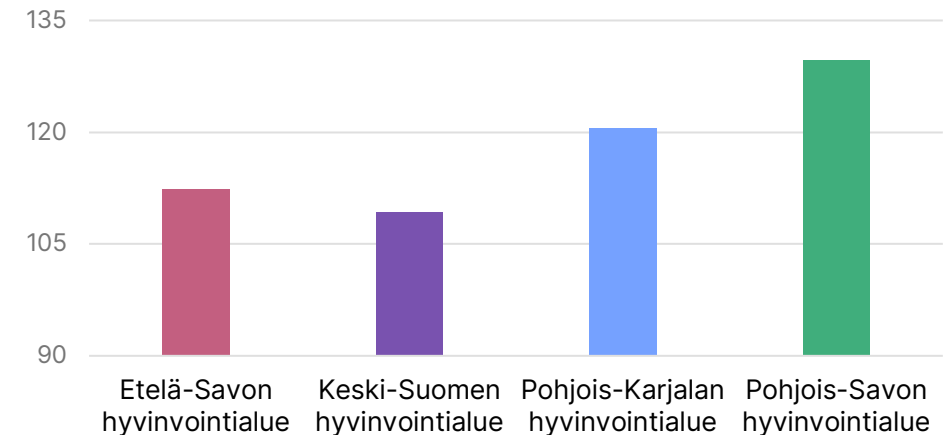
Kehitämme hyvinvointialueen palveluita ja toimintatapoja ja teemme rakenteellisia uudistuksia, jotta kykenemme vastaamaan palvelutarpeen kasvuun ja sen tuomiin taloudellisiin haasteisiin.

Kansanterveystyön painopiste on terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä, ennaltaehkäisyssä ja perustason palveluiden vahvistamisessa.

Väestö ikääntyy

THL:n sairastavuusindeksi

Hyvinvointialue mahdollistaa muutoksen

– aloitamme haasteellisesta lähtötilanteesta.

Keskimääräistä
korkeammat
kustannukset

Korkeat
sairauspoissaolo-
kustannukset

Korkea
velkamäärä ja
investointitaso

Pohjois-Savon hyvinvointialueella on keskimääräistä enemmän työntekijöitä, mutta samalla puute monista ammattiryhmistä.

- Työntekijöitä on väestöpohjaan suhteutettuna neljänneksi eniten kaikista Suomen hyvinvointialueista.

- Vajetta on muun muassa lähihoitajista, sairaanhoitajista, terveydenhoitajista, psykologeista, sosiaalialan ohjaajista ja neuvojista, sosiaalityön erityisasiantuntijoista, yleislääkäreistä, yli- ja erikoislääkäreistä sekä hammaslääkäreistä.

3. Palvelulupaus

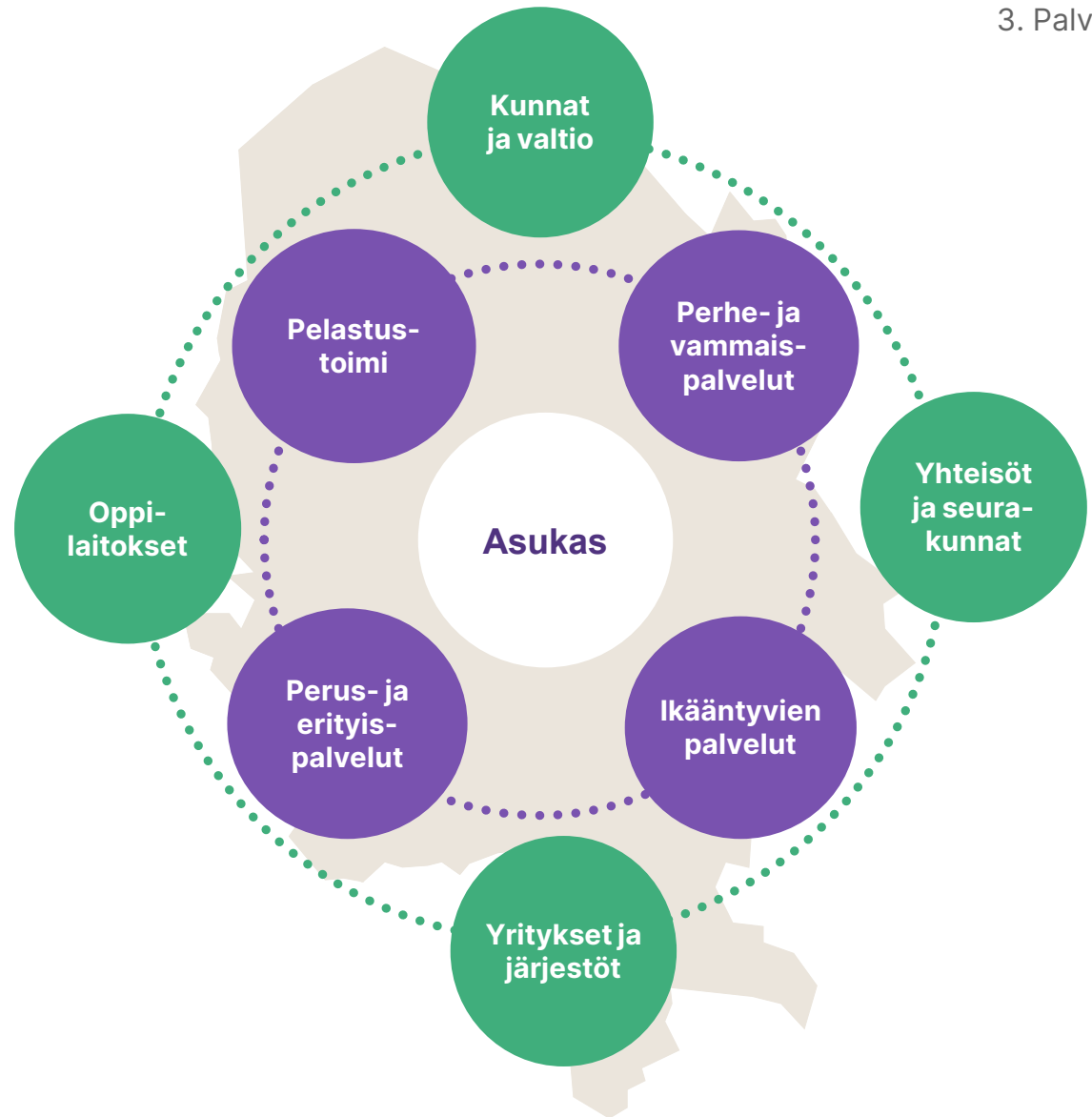

Sinua varten!

Järjestämme laadukkaat terveydenhoidon, sosiaalihuollon ja pelastustoimen palvelut sinua varten koko Pohjois-Savon alueella.

Kuuntelemme sinua ja uudistamme toimintaamme, jotta arkesi olisi entistä parempaa ja sujuvampaa.

Tulevaisuuden hyvinvointialue toteutetaan yhdessä.

4. Yhteiset periaatteet palveluiden järjestämiselle

Työmme on laadukasta ja asiakaslähtöistä

- Palvelemme matalan kynnyksen ja yhden yhteydenoton periaatteilla.
- Toteutamme palvelut kokonaisuutena asiakkaan tarpeiden mukaisesti aina kun se on mahdollista.
- Varmistamme hoidon jatkuvuuden sekä yhtenäiset ja sujuvat palvelut.
- Kiinnitämme erityistä huomiota paljon palveluita käyttäviin, heikossa ja erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin.
- Käytämme ja kehitämme monimuotoisia palvelukanavia, kuten sähköisiä, etä- ja liikkuvia palveluita.
- Hyödynnämme asiakkaiden kokemuksia ja kehitämme asukasviestintää.

Varmastikin sähköiset ja digitaaliset palvelut tulevat lisääntymään, mutta on varmistettava riittävä tuki, ohjaus ja neuvonta. Samoin on otettava huomioon, ettei kaikilla ole vamman, sairauden tai muun takia mahdollisuutta näitä käyttää.

Ikäihmisten neuvoston kannanotto

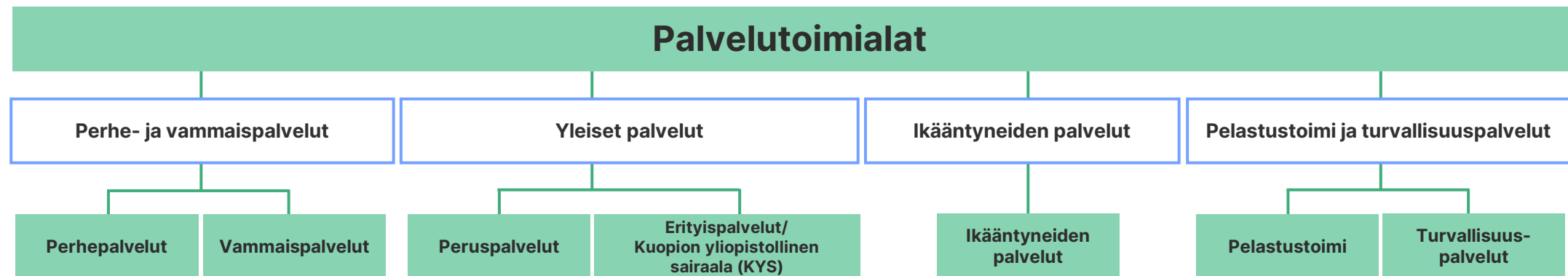
Varmaan nykypäivän mielenterveysongelmien lisääntymiseen pohjautuen nuoret tarvitsisivat alueellisesti matalan kynnyksen keskusteluapua. Nuoria ei saa jättää yksin omien murheiden kanssa, ne voi muuten kärjistyä pahemmaksi.

Nuorisvaltuuston kannanotosta

Yhteensovitamme palveluita ihmisten avuksi

Yhteensovitamme palvelumme siten, että asiakkaan ympärille kootaan hänen tarpeensa mukaisesti valitut asiantuntijat. Sosiaali- ja terveystieteiden ja pelastustoimen yhteistyön tulee olla saumatonta.

Vahvistamme perustason palveluja. Tuomme erityispalveluita entistä lähemmäksi asiakkaita muun muassa uuden teknologian avulla. Peruspalveluiden vahvistaminen tukee erityistason palvelujärjestelmän kestävyttä ja palveluiden saatavuutta.

Vahvistamme ennalta-ehkäiseviä ja perustason palveluita

- Kehitämme ja vahvistamme kansansairauksien ennaltaehkäisyä ja hoitoa sekä suun terveydenhuollon palveluja.
- Kannustamme ja ohjaamme ihmisiä ottamaan vastuuta omasta hyvinvoinnistaan ja terveydestään.
- Teemme tiivistä yhteistyötä kuntien, järjestöjen ja kolmannen sektorin kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.
- Vaikutamme hyvinvoinnin vajeisiin ja edistämme hyvinvointia lisääviä tekijöitä arkiympäristössä, kuten kouluissa, työpaikoilla, kodeissa ja harrastuksissa.
- Toimiva palveluiden porrastus ja kuntouttava ote ohjaavat työtämme.

Asiakaslähtöisyys tarkoittaa asiakkaan kuulemista ja palvelujen saamista omien tarpeiden mukaisesti. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että nuori vammaisen voi elää nuoren elämää.

Vammaisneuvoston kannanotto

5. Yhdyspinnat palveluiden järjestämisessä

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on hyvinvointialueen ja kuntien yhteinen tavoite

Tavoitteeseen päästään määrätietoisella työllä:

- Yhteistyörakenteiden vahvistamisella ja roolien selkeyttämisellä.
- Toimenpiteiden vaikuttavuuden arvioinnilla ja tiedolla johtamisella.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimien kohdentamisella alueellisiin haasteisiin kuten mielenterveyden ongelmien ennaltaehkäisyyn ja päihdetyöhön.
- Järjestöillä on keskeinen rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Hyvinvointialue ja kunnat sopivat yhteisistä periaatteista järjestöjen avustamiseksi.

Asukkaiden kuuleminen ja arjen tunteminen nostetaan keskiöön palveluiden kehittämisessä

Hyvinvointialueella ja kunnilla on yhteiset asukkaat. Tulevaisuuden toimintamallit ja palvelukäytännöt luodaan yhdessä asukkaiden tarpeita ja ehdotuksia kunnioittaen.

Yhteistyössä asiakaslähtöisemmät palvelut:

- Perhekeskus ja opiskeluhoito
- Työhön kuntouttavat sote-palvelut
- Pakolaistyön, kotouttamisen ja maahanmuuttajien sote-palvelut
- Kiinteistöt ja toimitilat sekä asuntopolitiikka
- Varautuminen ja sisäinen turvallisuus

Järjestöjen rooli osallisuuden, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä

Järjestöillä on osaamista ja tietoa osallisuuden edistämisestä. Niiden toiminta on monipuolista ja vaikuttavaa. Järjestöt tavoittavat kohderyhmänsä, kehittävät toimintaansa joustavasti ja tekevät suunnitelmallista, monialaista yhteistyötä.

Järjestöjen tuottamat yleishyödylliset palvelut:

- Asiantuntijatiedon tuottaminen, harrastus- ja vapaa-ajan toiminta, ohjaus- ja neuvontapalvelut, yksilöllinen, ryhmämuotoinen ja yhteisöllinen psykososiaalinen tuki, vertaistuki.
- Palvelut puhelimitse, verkossa ja erilaisissa tiloissa etsivän, jalkautuvan ja liikkuvan työn keinoin vapaaehtoisten ja ammattilaisten voimin.

Tiivistämme järjestöyhteistyötä

- Järjestöt ovat keskeinen sidosryhmä palveluiden suunnittelussa ja palvelupolkujen kehittämisessä.
- Toteutamme säännöllistä tiedottamista ja vuoropuhelua järjestöjen kanssa.
- Yhdyspinnat kuntien, järjestöjen ja muiden kumppaneiden kanssa toimivat tehokkaasti ja yhteisillä tavoitteilla.
- Tuemme järjestöjen toimintaedellytyksiä kehittämällä toiminnallista ja avustusperusteista yhteistyötä.

Kehitämme rohkeasti uudenlaista kumppanuutta yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa

- Vahvistamme nykyisiä hyviä kumppanuuksia ja toimintamalleja.
- Kehitämme asiakkaidemme valinnanvapauden lisäämistä, palveluseleiden ja ostopalveluiden hyödyntämistä ja käyttötapojen laajentamista yhdenvertaisuus ja taloudellinen tasa-arvo huomioiden, siten ettei heikoimmassa asemassa olevien palvelu heikkene. Monituottajamallia kehitetään aidosti osaksi hyvinvointialueen palvelujen tuotantotapaa.
  - Monituottajamallia kehitetään siten, että hyvinvointialueella on kaikissa olosuhteissa myös järjestämisvastuun riittävä ja alueellisesti kattava oma palvelutuotanto.
  - Omalle tuotannolle ja ostopalveluille suunnitellaan yhteiset läpinäkyvät mittarit, kriteerit ja palvelukuvaukset.
- Teemme tiivistä yhteistyötä muiden hyvinvointialueiden ja YTA-alueen kanssa. Tavoitteenamme on kehittää palveluita yhtenevästi koko YTA-alueella.
- Etsimme uudenlaisia tapoja hyödyntää hyvinvointialueen kiinteistö- ja laiteomaisuutta entistä tehokkaammin ja tuottavammin.
- Kuuntelemme kumppaneita – luomme avoimen innovoinnin kentän.

Hankinnoilla tuetaan koko alueen elinvoimaa

Hyvinvointialueen hankinnat tukevat alueen ja yritysten menestymistä. Kehitämme jatkuvaa ja avointa markkinavuoropuhelua yksityisten toimijoiden ja kolmannen sektorin kanssa, mukaan lukien pienet, keskisuuret ja isot toimijat. Kehitämme myös uusia hankintojen tapoja ja yhteistyön malleja.

Hankintojen kriteereissä huomioidaan mahdollisuuksien mukaan:

- Alueelliset tarpeet
- Laatu ja joustavuus
- Kustannukset
- Pienet palvelutuottajat
- Varautuminen ja huoltovarmuus

6. Palveluverkko

Käynnistymisvaiheen palveluverkko ja valikoima

Hyvinvointialue aloitti toimintansa entisiltä sote-järjestäjiltä siirtyvällä palveluverkolla. Peruspalvelut on jaettu viiteen hallinnolliseen alueeseen, joilla on vastuu johtamisesta ja palveluiden tuottamisesta:

- Pohjoinen alue
- Koillinen alue
- Keskinen alue
- Läntinen alue
- Eteläinen alue

Palvelupisteet

Hyvinvointialueen palveluvalikoima sisältää selkeästi määritellyt

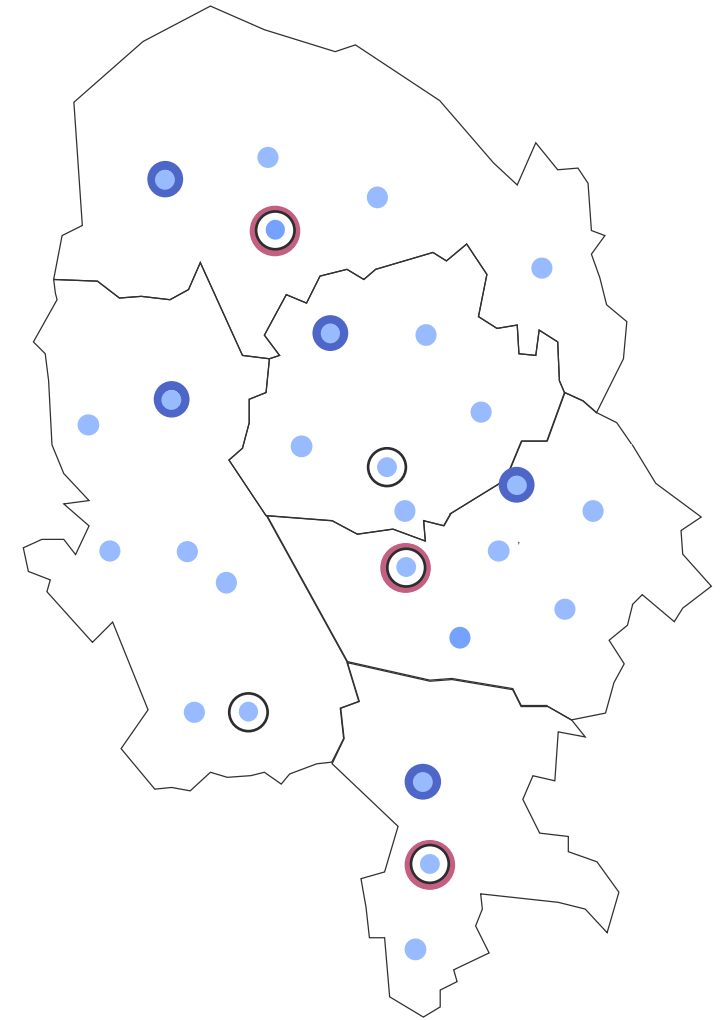
- kotiin vietävät palvelut
- lähipalvelut
- seudulliset ja alueelliset palvelut
- keskitetyt palvelut

Keskitetyt erityistason palvelupisteet sijaitsevat lissalmessa, Varkaudessa ja Kuopiossa.

Erityisen vaativat sairaanhoidon palvelut toteutetaan Kuopion yliopistollisessa sairaalassa (KYS). KYS vastaa pohjoissavolaisten erikoissairanhoidosta ja lähes miljoonan itä- ja keskisuomalaisen erityistason erikoissairanhoidosta.

Palveluverkko ja -valikoima muuttuvat asukkaiden palvelutarpeen, toimintaympäristön ja uusien innovaatioiden myötä.

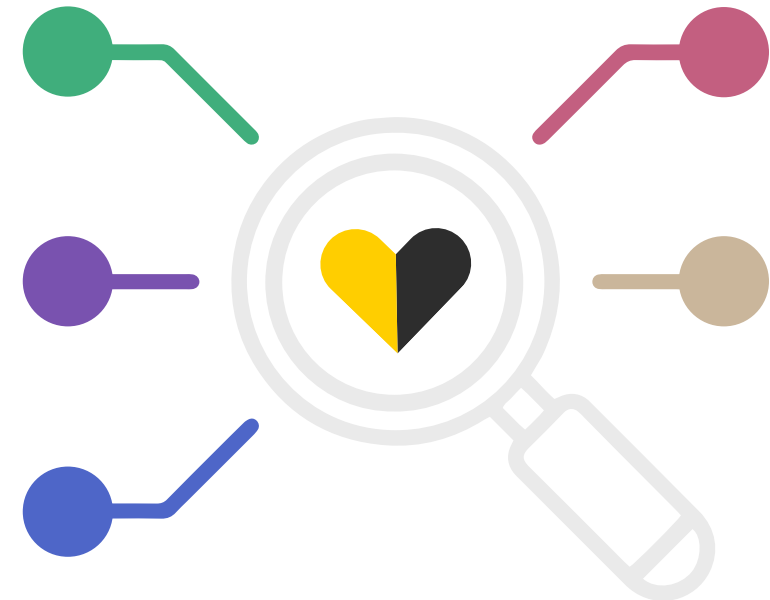
- **Lähipalvelupisteissä** huolehdimme arkesi turvaamisesta matalan kynnyksen terveydenhuollon ja sosiaalihuollon keinoin.*
- **Seutu- ja aluepalvelupisteissä** tarjoamme lisäksi palveluita, jotka ovat keskitetympin saatavilla alueen asukkaille. Jokainen seutu- ja aluepalvelupiste on myös lähipalvelupiste.*
- **Keskitettyinä palveluina** tarjoamme niitä palveluita, jotka vaativat erityistä laitteistoa, tiloja tai ammattiosaamista.*
- 🏠 **Kotiin annettavat palvelut** ovat enenevässä määrin etäyhteydellä ja puhelimitse tuotettavia palveluita. Jos palvelu ei ole sellaisena riittävä tai mahdollinen, tuotetaan palvelut kotikäyntinä.
- 📱 **Digitaalisia palveluita** kehitämme jatkuvasti. Ne mahdollistavat palveluiden saavutettavuuden koko alueella.

Tulevaisuuden palveluverkkoa suunnitellaan vuorovaikutuksessa asukkaiden ja kuntien kanssa

Palveluverkon kehittämisestä käydään avointa keskustelua asukkaiden ja kuntien kanssa. Pitkäjänteisellä suunnittelulla luomme kestävät tulevaisuuden rakenteet.

- Yksityiset ja paikalliset palvelutuottajat huomioidaan osana palvelurakennetta.
- Avauksia uusista palvelumuodoista ja toimintamalleista kehitetään yhteistyössä kuntien kanssa.
- Sote-palvelujen suunnittelua tehdään yhdessä muun alueellisen suunnittelun kanssa.

Palveluverkon ja -valikoiman suunnitteluun vaikuttavat periaatteet

- Lainsäädäntö ja muu kansallinen ohjaus*
- Asukkaat, palvelutarve ja sen alueelliset vaihtelut
- Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus
- Työvoiman saatavuus ja sen paikalliset vaihtelut
- Hyvinvointialueen toimintaympäristö (esim. asiointi, työssäkäynti, maantieteellinen etäisyys, liikenneyhteydet, oppilaitokset, apteekit, muut julkiset palvelut ja muut hyvinvointialueet)
- Etäpalvelut, digitaaliset palvelut ja liikkuvat palvelut
- Toimintatapojen- ja mallien yhtenäistäminen, hyvien käytäntöjen juurruttaminen sekä integraatio
- Yksityisen toiminnan ja kolmannen sektorin toimipisteet ja palvelutuotanto, integroituminen hyvinvointialueen palvelutuotantoon
- Tilojen ja laitteiden tehokas ja taloudellinen käyttö sekä tilojen muuntojoustavuus

Tavoitteena julkisten palveluiden valinnanvapaus

- Alue- tai kuntarajat eivät rajoita liikkuvuutta.
- Hyvinvointialueen asukkaat voivat liikkua vapaasti ja valita heille sopivan palvelupisteen.
- Hyvinvointialueen resurssit, kuten henkilöstö, suunnitellaan ja kohdennetaan koko alueen käyttöön.

Palveluverkosta palveluiden verkostoksi

Toimenpiteet 2023-2025

- Palvelujen tuotantotavoissa edistämme lähipalvelujen lisäksi digitaalisia palveluita sekä etä- ja liikkuvia palveluja.
- Tila- ja investointiselvityksen teemme osana palveluverkon kehittämistä.
- Luomme ennuste-/simulointimallin palveluverkon kehittämiseen.
- Parannamme tilatehokkuutta yhteistyössä pelastustoimen kanssa.
- Yhtenäistämme toimintatapoja ja -malleja parhaiden käytäntöjen perusteella.
- Kehitämme työvoiman oikeanlaista kohdentamista koko hyvinvointialueelle siten, että palvelujen tuotantokustannuksia voidaan pienentää.
- Kehitämme ammattihenkilöiden työnjakoa, erityistason konsultaatioita ja digitalisaatiota hyödyntäviä toimintamalleja.
- Siirrämme toiminnan painopistettä hyvinvointia ja terveyttä edistävään, ennaltaehkäisevään, kuntouttavaan ja avopainotteisempaan palvelurakenteeseen.

Ohjelmakaudella (2023-2025) lähipalveluverkkoon ei tule muutoksia. Tulevaisuuden palveluverkkosuunnitelman, lähipalveluiden konseptoinnin ja niiden palvelumuotoilun toteutamme vuoteen 2025 mennessä.

Kustannusvaikutukset

Palveluverkko ja -valikoima sopeutetaan hyvinvointialueen taloudellista kestävyttä vastaavaksi samalla kun peruspalveluita vahvistetaan.

7. Sote-palveluiden toimenpideohjelma 2023–2025

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman tavoitteena on saavuttaa palvelutoimialoille suuntautuvien toiminnan muutosten avulla noin 20 miljoonan euron vuotuinen kustannustason nousun hillintä.

Toimenpideohjelma kuvaa keinot, joilla vastaamme tulevaisuuden haasteisiin

- Ohjelmassa kuvataan keskeiset toimenpiteet ja keinot, joilla muun muassa vahvistetaan palveluiden yhteensovittamista, saatavuutta, laatua ja kustannustehokkuutta sekä muita sote-uudistukselle asetettuja kansallisia tavoitteita.
- Toimenpideohjelmassa kuvataan palveluiden järjestämiselle asetetut tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit palveluyksiköittäin (liite 1).
- Toimenpideohjelman kautta toteutetaan osa tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimenpiteistä.

Yhteiset toimenpiteet ja keinot

	Keskitetyn asiakasneuvonta- ja palveluohjausyksikön valmistelu.		Lasten ja nuorten mielen- terveys- ja päihde- palveluiden kehittäminen.		Osastohoidon toiminnan uudistaminen ja kotisairaala- toiminnan kehittäminen.		Akuutisti sairaan ikääntyneen hoidon tarpeen arvioinnin ja palvelujen kehittäminen.
	Ensihoidon tarkoituksen- mukaisen hallinto- ja toimintamallin selvittäminen ja siitä päättäminen vuoden 2023 aikana.		Lääkehoidon ongelmien ja niistä aiheutuvien kustannusten vähentäminen.		Liikkuvien ja digitaalisten palveluiden kehittäminen.		Suunterveyden kokonaisvaltaisen hoidon ja ennaltaehkäisyn vahvistaminen.
	Kansallisen asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian toimeenpano.		Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen yhteistyö kotiin vietävissä palveluissa.		Hankintastrategian ja ostopalveluja koskevien toimintaperiaatteiden vahvistaminen.		Hoito- ja palvelupolkujen ja hoidon jatkuvuuden kehittäminen. Paljon palveluita käyttävien tavoittaminen.
	Asiakaskokemuksen kunnioittaminen ja osallisuuden vahvistaminen.		Tiedolla johtamisen, palveluiden vaikuttavuuden ja kustannustietoisuuden lisääminen.		Kuntoutus osaksi kaikkia asiakaskohtauksia.		Henkilöstövoimavarojen ja osaamisen vahvistaminen sekä varautuminen työvoiman saatavuuden haasteisiin.

8. Seuranta, reunaehdot ja riskienhallinta

Seuranta, reunaehdot ja riskienhallinta

Hyvinvointialuestrategia, palvelustrategia, muut strategiset ohjelmat, pelastustoimen palvelutasopäätös, tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma sekä talousarvio muodostavat tiiviin kokonaisuuden myös seurannan näkökulmasta. Tiivis seuranta mahdollistaa muutostarpeiden arvioinnin ja muutosten ennakkoinnin sekä toimenpiteiden vaikuttavuuden todentamisen. Palveluiden järjestämisen seurantaan käytettäviä mittareita seurataan joko vuosittain, puolivuositain tai joitakin vielä tiheämmin.

Palvelustrategian ja siihen liittyvien tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimenpiteiden toteutumista arvioidaan ja raportoidaan aluevaltuustolle puolivuositain osana VM:lle tehtävää arviointia. Seurannan tarkoitus on, että havaittuihin haasteisiin tai poikkeamiin voidaan puuttua. Samalla voidaan arvioida, tarvitaanko tehtyyn suunnitelmaan muutosta tai korjaavia toimenpiteitä.

Palvelustrategian tavoitteiden toteutumisen suurimmat riskit liittyvät rahoitukseen, kustannusten hallintaan, henkilöstön riittävyyteen sekä palvelujärjestelmän toimivuuteen ja ohjaamiseen. Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toteuttaminen toimenpiteittäin on edellytys toiminnan uudistumiselle ja kestäväälle taloudelle. Toiminnan, talouden ja henkilöstöressurssien sopeuttaminen vallitsevaan tilanteeseen ja ennustettavaan tulevaisuuteen on edellytys hyvinvointialueen järjestämisveloitteen toteutumiselle.

Reunaehdot palvelustrategian toimeenpanolle:

Valtion rahoituksen kehitys tulevaisuudessa

Työvoiman saatavuus

Sitoutuminen palvelustrategian tavoitteisiin

Toiminnan kehittämisen kyky ja resurssit.

Pohjois-Savon
hyvinvointialue

Liite 1. Sote-palveluiden toimenpideohjelma 2023–2025

Palveluyksikkökohtaiset tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit

Perhe- ja vammaispalvelut

Perhekeskuspalvelut

Tavoitteet

- Varmistaa perhekeskuksen toimintamalli ja uudistaa toimintakulttuuri.
- Kehittää lasten ja nuorten matalan kynnyksen ja perustason mielenterveys- ja päihdepalveluiden oikea-aikaista saatavuutta.
- Varmistaa lasten, nuorten ja perheiden vahvat omavaraiset ja ennaltaehkäisevät varhaisen tuen ja hoidolliset palvelut siten, että ne saadaan oikea-aikaisesti arjen ympäristöissä.

Mittarit*

- Lapset puheeksi -menetelmäkoulutuksen käyneet terveydenhoitajat lastenneuvolassa (lkm), menetelmän käyttö 4-vuotiaiden tarkastuksessa (%)
- Lasten ja nuorten hoitopääsyaika eri sosiaali- ja terveystalouteihin (palvelujen saatavuus)
- Hoitopääsyaika perustason palveluihin (palvelukokonaisuudet määritellään)
- Hoitotakuun toteutuminen (jono, hoitotakuun ylitykset)
- IPC-menetelmäkoulutuksen käyneet työntekijät (lkm)

Toimenpiteet

- Perhekeskuksen palveluiden yhdenmukaisen toiminnan varmistaminen hyvinvointialueella moniammatillisesti ja jatkuvuutta turvaten. (perhekeskus-toimintamalli)
- Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluiden kehittäminen.
- Opiskeluhuollon monialaisen yhteistyörakenteen luominen ja organisointi.
- Yhteistyömallien kehittäminen varhaiskasvatukseen ja perusopetuspalveluiden sekä muiden hyvinvointialueen toimijoiden kanssa.
- Resurssien arvioiminen ja kohdentaminen perustason palveluihin.
- Lääketieteellisen asiantuntemuksen vahvistaminen ja toimintamallin kehittäminen erityistason konsultaatioille.

*Tavoitteiden mittarit ja niiden tavoitetasot ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana. Tiedolla johtamisen kehittäminen on yksi keskeisistä toimenpiteistä myös ohjelmassa.

Perhe- ja vammaispalvelut

Lastensuojelupalvelut

Tavoitteet

- Kehittää lastensuojelun toimintaa siten, että se on asiakasturvallista ja lapsen suojelun tarpeeseen perustuvaa.
- Kehittää kestävästi palvelutuotantoa siten, että se vastaa yksilölliseen ja perheen kokonaisvaltaiseen tuen tarpeeseen ja on alueellisen tarpeen mukaista.

Mittarit*

- Systeeminen toimintamallin käyttö alueellisissa toimintayksiköissä (%)
- Lastensuojelun avohuollon asiakasmäärä sekä kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä (%-osuus vastaavan ikäisestä väestöstä)
- Voimassa oleva asiakassuunnitelma palvelussa olevalla lapsella (%)

Toimenpiteet

- Asiakasturvallisuuden kehittäminen palvelun lakisääteisten edellytysten vahvistamiseksi.
- Oman ympärivuorokautisen palvelun tuotannon mittarien, kriteerien, tuotteistusten ja palvelukuvausten luominen sekä tuotantotapa-analyysin toteuttaminen.
- Mallintaminen:
  - lapsen osallisuuden toteutuminen osana asiakkuusprosessia.
  - integraatioprosessit lastensuojelun avohuollon toimintaedellytysten ja monialaisen osaamisen hyödyntämisen vahvistamiseksi.
- Tiedonkulun ja moniammatillista yhteistyön lisääminen.

*Tavoitteiden mittarit ja niiden tavoitetasot ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana. Tiedolla johtamisen kehittäminen on yksi keskeisistä toimenpiteistä myös ohjelmassa.

Perhe- ja vammaispalvelut

Vammaisten avopalvelut

Tavoitteet	Mittarit*	Toimenpiteet
<ul style="list-style-type: none"> • Kehittää laadukasta, laaja-alaista ja moniammatillista palvelutarpeen arviointia. • Varmistaa tarkoituksenmukainen ja monipuolinen palveluvalikoima. • Vammaiset asiakkaat saavat sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut ja erityispalvelut oikea-aikaisesti, tasa-laatusesti ja yhdenvertaisesti.	<ul style="list-style-type: none"> • Palvelutarpeen arviointi on tehty kolmen (3) kuukauden sisällä (%) • RAI-toimintakykyarvioiden määrä vammaispalveluissa (lkm) • Monituottajamalli hyvän arjen tukena käytössä (kuntien lkm) • Vammaispalvelujen osaamiskeskuksen toiminnan mallintaminen yhteistyössä eri toimialojen ja YTA-alueen kanssa (K/E)	<ul style="list-style-type: none"> • Uuden vammaispalvelulain mukaisen palvelumuotoilun toteuttaminen.<ul style="list-style-type: none"> • RAI-toimintakykymittarin käytön lisääminen toimintakyvyn yhdenmukaisen arvioinnin tukena. • Oima-järjestelmän sähköisen asioinnin kehittäminen ja sähköisen sopimuksen käyttöönotto. • Varhaisen tuen tunnistamisen, monialaisen yhteistyön ja konsultaatiokäytäntöjen kehittäminen. • Hop-keskuksessa henkilökohtaisen avun ja omais- ja perhehoidon palveluiden kehittäminen. • Palvelujen kriteerien ja soveltamisohjeiden yhdenmukaistaminen sekä sen varmistaminen, että ne tukevat perustason palvelujen ensisijaisuutta. • Hyvinvointialueen peruspalvelujen, järjestöjen, kuntien ja seurakuntien palvelujen selvittäminen ja vammaisten ohjaaminen yleisten palvelujen käyttöön tarvittavan tuen avulla. • Vammaisten osaamiskeskuksen toiminnan mallintaminen

*Tavoitteiden mittarit ja niiden tavoitetasot ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana. Tiedolla johtamisen kehittäminen on yksi keskeisistä toimenpiteistä myös ohjelmassa.

Perhe- ja vammaispalvelut

Vammaisten asumispalvelut

Tavoitteet

- Turvata vammaisille asiakkaille yksilöllisen tarpeensa mukaiset asumispalvelut ja mahdollistaa asumisen vaihtoehtoja.
- Siirtää asumispalvelujen tuottamisen painopiste ympärivuorokautisesta palveluasumisesta muihin asumisen järjestelyihin.
- Käyttöönottaa teknologisia ratkaisuja tuetussa asumisessa.
- Turvata riittävät tilapäishoidon asumispalvelut.

Mittarit*

- RAI-toimintakykyarvioiden määrä vammaispalveluissa (lkm)
- Asiakaskohtaiset kustannukset
  - Tehostetun palveluasumisen, palveluasumisen ja tuetun asumisen oman toiminnan, ostopalveluiden ja palvelusetelien kustannusten vertailu (€/asiakas)
- Vammaisten tuetun ja yhteisöllisen asumispalvelun asiakkaat (lkm)
- Vammaisten ympärivuorokautisen asumispalvelun asiakkaat (lkm)
- Vammaisten laitoshoidon ja kuntoutuksen asiakkaat / hoitopäivät

Toimenpiteet

- Erialaisten asumispalveluratkaisujen kehittäminen.
- Asumispalvelujen kilpailutus.
- Erialaisten teknologisten ratkaisujen käyttöönotto ja hyödyntäminen tuetun asumisen mahdollistamiseksi (turvaranneke, etähoiva, virtuaaliset palvelut).
- Kotona asuvien kehitysvammaisten tulevaisuuden asumistarpeiden huomioiminen asumispalveluiden suunnittelussa.
- Asumispalvelujen tuottaminen osto- ja palvelusetelipalveluna sekä omana toimintana.

*Tavoitteiden mittarit ja niiden tavoitetasot ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana. Tiedolla johtamisen kehittäminen on yksi keskeisistä toimenpiteistä myös ohjelmassa.

Yleiset palvelut - peruspalvelut

SOTE-keskus

Tavoitteet

- Turvata vaikuttavien palveluiden saatavuus ja saavutettavuus hoitotakuun edellyttämällä tavalla.
- Edistää terveyttä ja ehkäistä kansansairauksia.
- Vahvistaa peruspalveluiden palvelutarjontaa ja hoidonporrastusta.

Mittarit*

- Hoitoon pääsyn toteutumisaika (odotusaika) hoidon tarpeen arvioinnista
- COC-indeksi (hoidon jatkuvuus)
- Etäpalveluiden käytön %-osuus kaikista käynneistä
- Läheteiden määrä erityispalveluihin
- VOS-luku (vältettävissä olevat sairaalahoitajaksot)

Toimenpiteet

- Asiakassegmentaation käyttöönotto ja aktiivinen hyödyntäminen.
- Yhtenevän palvelutarpeen arvion kehittäminen ja käyttöönotto.
- Vastaanoton toimintamallien vertaaminen ja tarvittaessa yhdenmukaistaminen.
- Käytettävissä olevien resurssien hyödyntäminen alueellisesti.
- Hoitoketjujen ja Käypä hoito -suositusten yhteneväisen käytön lisääminen koko hyvinvointialueella.

*Tavoitteiden mittarit ja niiden tavoitetasot ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana. Tiedolla johtamisen kehittäminen on yksi keskeisistä toimenpiteistä myös ohjelmassa.

Yleiset palvelut - peruspalvelut

Työkäisten sosiaalipalvelut

Tavoitteet	Mittarit*	Toimenpiteet
<ul style="list-style-type: none"> • Edistää asiakkaiden itsenäistä selviytymistä. • Vastata asiakkaiden akuutteihin ennakoimattomiin taloudellisiin tarpeisiin. • Varmistaa henkilöstöressurin riittävyys laadukkaan ja vaikuttavan suunnitelmallisen sosiaalityön tuottamiseksi. • Tukea asiakkaiden elämäntilannetta siten, että palveluntarve kevenee.	<ul style="list-style-type: none"> • Harkinnanvaraista toimeentulotukea (ehkäisevä ja täydentävä) saaneet kotitaloudet (lkm) • Asiakasmäärä/suunnitelmallisen sosiaalityön sosiaalityöntekijä	<ul style="list-style-type: none"> • Asiakkaan tilanteen kokonaisvaltaisen selvitystyön kehittäminen. • Moniviranomaistyön ja moniammatillisen työskentelyn sekä ennaltaehkäisevän työnotteen kehittäminen. • Palvelukuvausten ja hankintamuodon yhtenäistäminen. • Henkilöstöressurin kohdentaminen siten, että eri työntekijöiden ammattitaitoa voidaan hyödyntää parhaiten palveluprosessin eri kohdissa. • Muistutuksiin ja kanteluihin vastataan neljän viikon kuluessa asian vireilletulosta, ja niiden sisältöä seurataan.

*Tavoitteiden mittarit ja niiden tavoitetasot ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana. Tiedolla johtamisen kehittäminen on yksi keskeisistä toimenpiteistä myös ohjelmassa.

Yleiset palvelut - peruspalvelut

Osastopalvelut

Tavoitteet

- Ratkaista akuutti terveysongelma ja/tai tasapainottaa pitkäaikaissairaus niin, että potilas pystyy odotettavissa olevan toimintakykynsä mukaisesti mahdollisimman omatoimiseen ja osallistuvaan arkeen.
- Kehittää perus- ja vaativan tason osastokuntoutusta.
- Kehittää elämän loppuvaiheen arvokasta hoitoa.

Mittarit*

- Hoitojaksot ja -päivät (lkm)
- Hoidetut asiakkaat (lkm)
- Hoitojakson keskipituus
- HILMOon raportoidut hoidonaikaiset haattatapahtumat

Toimenpiteet

- Yhteisen tilannekuvan ylläpitäminen palvelujärjestelmän yhteensovittamiseksi ja sujuvoittamiseksi erikois- ja peruspalveluiden sekä ikääntyneiden palveluiden kanssa.
- Hoitotyön resurssien riittävyyden edistäminen työtehtäviä tarkentamalla ja muiden ammattiryhmien sekä kolmannen sektorin tuella.
- Potilastyössä olevien terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammatillisen osaamisen vahvistaminen perehdytyksen sekä täydennys- ja jatkokoulutuksen avulla.
- Osastojaksojen vaikuttavuuden parantaminen ja seuranta.

*Tavoitteiden mittarit ja niiden tavoitetasot ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana. Tiedolla johtamisen kehittäminen on yksi keskeisistä toimenpiteistä myös ohjelmassa.

Yleiset palvelut – erityistason palvelut / KYS

Ydinyksiköt

Tavoitteet	Mittarit*	Toimenpiteet
<ul style="list-style-type: none"> • Tehostaa leikkaustoimintaa ja uudistaa johtamista. • Kehittää kustannustehokasta alueellista kuvantamistoimintaa.	<ul style="list-style-type: none"> • Yli 6 kk leikkaukseen odottavien potilaiden määrä (tavoite 0 potilasta) • Leikattujen potilaiden määrä / 1 leikkauspäivä • Heräämöstä kotiin lähtevien osuus leikatuista potilaista tekonivelkirurgiassa (päiväkirurgia, heräämöstä kotiin) • Osastolle joutuneiden päiväkirurgiasta/heräämöstä kotiin lähtevien potilaiden %-osuus. • Palveluhankintasopimusten (radiologiset palveluostot) määrä<ul style="list-style-type: none"> • Uusien alueellisten sopimusten määrä • Hankintakustannukset ja hankittavien palveluiden määrä (€ ja kpl)	<ul style="list-style-type: none"> • Tekonivelleikkausjonon purkutoimien lisääminen ja oman toiminnan tehostaminen. • Alueellisen kuvantamistoiminnan rakennemuutoksen toteuttaminen.<ul style="list-style-type: none"> • Tarkoituksenmukainen ja väestön palvelutarpeen ja -muutokset huomioivan palveluverkon kehittäminen. • Hyvinvointialueen kattavien ja kilpailutettujen sopimusten valmistelu. • Kiinteistöjen, laitteiston ja henkilöstön kustannustehokkaan käytön kehittäminen. • Tekoälyn tuomien mahdollisuuksien selvittäminen kuvantamistoiminnassa.

*Tavoitteiden mittarit ja niiden tavoitetasot ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana. Tiedolla johtamisen kehittäminen on yksi keskeisistä toimenpiteistä myös ohjelmassa.

Yleiset palvelut – erityistason palvelut / KYS

Akuutti

Tavoitteet

- Varmistaa, että ikääntyneiden hoito tapahtuu oikeassa paikassa, oikeaan aikaan (yhteistyö toimialojen välillä).
- Varmistaa Varkauden ja Iisalmen päivystysyksiköiden toiminta.

Mittarit*

- Etänä puhelimitse (tilannekeskuspäivystys) hoidettujen potilaiden määrä suhteessa kokonaispotilasmäärään
- Ikääntyneiden (tehostetun asumispalveluyksikön) hoidettujen potilaiden määrä ensihoidossa ja päivystyksessä

Toimenpiteet

- Tilannekeskuspäivystyksen suunnitteleminen ympärivuorokautiseksi.
- Päivystyksellisen geriatrisen potilaan hoitopolun kehittäminen (kotoa kotiin).
  - Henkilökunnan koulutus geriatristen päivystyspotilaiden hoidon erityispiirteistä.
  - Yhteistyön lisääminen yli toimialarajojen, mm. ikääntyneiden palvelujen toimialan kanssa.

*Tavoitteiden mittarit ja niiden tavoitetasot ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana. Tiedolla johtamisen kehittäminen on yksi keskeisistä toimenpiteistä myös ohjelmassa.

Yleiset palvelut – erityistason palvelut / KYS

Mielenterveys ja hyvinvointi

Tavoitteet	Mittarit*	Toimenpiteet
<ul style="list-style-type: none"> • Kehittää palveluiden yhteensovittamista, hoidon porrastusta ja hoitoketjuja. • Jatkaa nuorten psykososiaalisten menetelmien koulutusta. • Lisätä osastotoiminnan kapasiteettia omana tuotantona. • Parantaa henkilöstön saatavuutta.	<ul style="list-style-type: none"> • Ostopalvelun käyttö (ostopalvelujen seuranta euroa/kk) • Henkilöstötyytyväisyys • Läheteiden määrä erityispalveluihin; hoitoon pääsy	<ul style="list-style-type: none"> • Selviämisaseman perustaminen keskiselle alueelle ja Varkauteen. • Varkauden osaston käynnistäminen. • Osastopaikkojen lisääminen omalla hyvinvointialueella tasapainottamaan potilaspainetta. • Henkilöstön rekrytoinnin tehostaminen ja työnkuvan joustavuuden parantaminen. • Nuorten psykososiaalisten menetelmien koulutusten jatkaminen. • Lasten, nuorten ja perheiden osaamis- ja tukikeskustoiminnan (OT) kehittäminen.

*Tavoitteiden mittarit ja niiden tavoitetasot ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana. Tiedolla johtamisen kehittäminen on yksi keskeisistä toimenpiteistä myös ohjelmassa.

Yleiset palvelut – erityistason palvelut / KYS

Lääkinnällisten palveluiden keskus

Tavoitteet

- Vähentää vajaaravitsemuksesta johtuvaa sairastavuutta ja lisäkustannuksia ikääntyneillä.
- Vähentää lihavuudesta johtuvaa sairastavuutta ja lisäkustannuksia.
- Uudelleenjärjestellä diabeteksen alueellista hoitoa ja parantaa laatua vaikuttavuutta seuraamalla.
- Uudelleenjärjestellä palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa.

Mittarit*

- Vajaaravitsemusriskissä olevien seulottujen potilaiden osuus (%) (Tavoite 100%)
- Lihavien (BMI >30) painonkehitys (-5% tavoite) ja elämänlaatu
- Lihavuuden hoidon toteutumiskysely peruspalveluihin vuosittain (K/E)
- GHBA1c (hva-tavoitteet)
- Palliatiivisten potilaiden (Z51.5) päivystyskäyntien määrä

Toimenpiteet

- Vajaaravitsemusriskissä olevien seulonnan kehittäminen.
- Lihavuuden hoidon kehittäminen kaikissa ikäryhmissä.
- Diabeteksen hoidon koordinoiminen ja hoidon suunnitteleminen alueellisesti.
- Keskitetysti ohjatun ja seudullisesti hajautetun mallin suunnitteleminen loppuvaiheeseen edenneiden pitkäaikaissairauksien ja syövän hoitoon.
- Peruspalveluiden, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja erityispalveluiden toiminnan roolien selkiyttäminen.

*Tavoitteiden mittarit ja niiden tavoitetasot ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana. Tiedolla johtamisen kehittäminen on yksi keskeisistä toimenpiteistä myös ohjelmassa.

Yleiset palvelut – erityistason palvelut / KYS

Operatiivinen keskus

Tavoitteet	Mittarit*	Toimenpiteet
<ul style="list-style-type: none"> • Tehostaa leikkaustoimintaa ja uudistaa johtamista. • Käyttönottaa lisalmen ja Varkauden sairaaloiden kapasiteetti täysimääräisesti paikallispuudutuksessa tehtävässä kirurgiassa.	<ul style="list-style-type: none"> • Yli 6 kk leikkaukseen odottavien potilaiden määrä (tavoitteena 0 potilasta) • Toimenpiteitten määrä lisalmi/Varkaus (lkm) • Uusinta-tmp ja suunnittelemattomat readmissiot (lkm)	<ul style="list-style-type: none"> • Pehmytosakirurgian hoitovelan purkaminen.<ul style="list-style-type: none"> ○ Päiväaikaisen leikkaustoiminnan tehostaminen (nopean toiminnan leikkauspäivät). ○ Iltaisin ja viikonloppuisin tehtävän lisätyön kehittäminen (jononpurku). • lisalmen ja Varkauden sairaaloiden kapasiteetin täysimääräinen käyttöönotto paikallispuudutuksessa tehtävässä kirurgiassa.

*Tavoitteiden mittarit ja niiden tavoitetasot ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana. Tiedolla johtamisen kehittäminen on yksi keskeisistä toimenpiteistä myös ohjelmassa.

Ikääntyneiden palvelut

Ikääntyneiden asiakasohjaus

Tavoitteet

- Ikääntynyt saa helposti ja oikea-aikaisesti tietoa erilaisista vaihtoehtoista, joita kunnissa, yksityisellä ja kolmannella sektorilla sekä hyvinvointialueella on tarjolla.
- Asiakkaiden käytössä on erilaisia palvelukanavia. Ikäkeskuksen neuvonnassa asiakas pääsee keskustelemaan omasta tilanteestaan ja saa ohjausta ja neuvontaa tilanteensa ratkaisemiseksi.
- Ikääntyneen palvelutarpeen arviointi toteutetaan yhdenvertaisesti ja laadukkaasti koko hyvinvointialueella.
- Asiakas saa oikea-aikaisesti tarvitsemansa gerontologisen sosiaalityön ja -ohjauksen.
- Tuetaan omaishoitajien jaksamista ja parannetaan omaishoitajien mahdollisuuksia yhdistää työ ja omaishoito.
- Tarjotaan ikääntyneille mahdollisuuksia saada lyhytaikaista tai pitkäaikaista hoitoa ja huolenpitoa kodinomaisissa olosuhteissa, joko asiakkaan omassa kodissa tai perhehoitajan kodissa.

Mittarit*

- Palvelutarpeen arvioinnin käynnistyminen (% , lkm)
- Palvelut järjestyvät lainsäätämässä määräajoissa (K/E)
- Omaishoidon piirissä olevat yli 75-vuotiaat (%)
- Palveluiden laatu (HaiPro-ilmoitukset, muistutukset, kantelut, potilasvahingot)

Toimenpiteet

- RAI-arviointivälineen käytön yhtenäistäminen.
- Jonojen hallinnan toimintamallin luominen.
- Hoivakoordinaattoritoiminnan käynnistäminen.
- Monimuotoisten omaishoitoperheiden tukimuotojen kehittäminen ja toimintamallin luominen lakisääteisille omaishoitajien hyvinvointitarkastuksille.
- Perhehoidon kehittäminen.
- Rakenteisen sosiaalityön mallin luominen ja käyttöönotto.
- Sosiaalityön ja -ohjauksen painopisteen kehittäminen kohti suunnitelmallista sosiaalityötä.

*Tavoitteiden mittarit ja niiden tavoitetasot ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana. Tiedolla johtamisen kehittäminen on yksi keskeisistä toimenpiteistä myös ohjelmassa.

Ikääntyneiden palvelut

Ikääntyneiden asiakasohjaus, geriatriset palvelut

Tavoitteet	Mittarit*	Toimenpiteet
<ul style="list-style-type: none"> • Asiakas saa riittävät, toimintakykyä turvaavat terveysterveystoimet oikeaan aikaan ja oikeassa paikassa. • Kotisairaala on ensisijainen palvelu hyvinvointialueen asukkaalle silloin, kun tarvitaan sairaalatasoista hoitoa kotiin. • Asukkaalle turvataan hyvä elämän loppuvaiheen hoito hänen toivomallaan tavalla yleistila huomioiden.	<ul style="list-style-type: none"> • Ikääntyneiden palvelujen asiakkaiden päivystyksen käyttö (% , lkm) • Ikääntyvien sairaalahoitopäivät (lkm) • RAI (CHESS, MAPLE -15) • Muistidiagnoosien määrät • Kotisairaalan käynti- ja asiakasmäärä • Asiakaskokemus	<ul style="list-style-type: none"> • ARVI-toimintamallin geriatrisen kokonaisvaltaisen arvioinnin (CGA) laajentaminen koko hyvinvointialueelle. • Asiakkaiden ennakoivien hoitosuunnitelmien peittävyuden lisääminen. • Asumisen lääkäripalvelujen toimintamallin yhtenäistäminen. • Muistipoliklinikkatoiminnan ja matalan kynnyksen geriatristen lääkärikonsultaatioiden kehittäminen ja yhtenäistäminen. • Virka-ajan ulkopuolisen geriatrisen päivystyksen turvaaminen. • Kotisairaalan toimintamallin kehittäminen • Saattohoidon yhteiskehittäminen hyvinvointialueen yhteisenä prosessina.

*Tavoitteiden mittarit ja niiden tavoitetasot ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana. Tiedolla johtamisen kehittäminen on yksi keskeisistä toimenpiteistä myös ohjelmassa.

Ikääntyneiden palvelut

Asumispalvelut

Tavoitteet

- Ikääntyneet saavat palvelutarpeensa ja toimintakykynsä mukaista asumispalvelua yhdenmukaisesti ja oikea-aikaisesti paikkakunnasta tai toimintayksiköstä riippumatta.
- Kehittää asumispalveluita ja asumisyksiköjä vastaamaan palveluntarvetta.
- Hyödyntää henkilöstömitoituksen noston tuoma resurssi systemaattisesti asiakkaiden toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistämiseksi.
- Ottaa käyttöön ja hyödyntää RAI-arviontivalinettä arjessa.
- Asumispalvelujen piirissä olevat ikääntyneet saavat asua kodinomaisessa ympäristössä elämänsä loppuun saakka.
- Turvata riittävät ja oikea-aikaiset asumispalvelupaikat niin tilapäiseen kuin pitkäaikaiseenkin asumiseen.

Mittarit*

- Yli 75-vuotiaiden %-osuus eri palvelumuodoissa
  - Ympäri vuorokautinen asuminen (%).
  - Yhteisöllinen asumien (%)
  - Laitoshoidon (%)
- Selvitys uudenlaisen yhteisöllisen asumisen rakenteista (K/E)
- Palvelun laatu (laatusuranta-järjestelmä, RAI, HaiPro-ilmoitukset, muistutukset, kantelut, potilasvahingot)

Toimenpiteet

- Asumisen kiinteistöjen selvityksen toteuttaminen
- Asumispalvelujen sisältöjen nykytilan selvityksen toteuttaminen ja lyhytaikaispaikkojen ja yhteisöllisen asumisen palvelukuvausten tuottaminen.
- Asumisen palveluiden sisältöjen yhdenmukaistaminen vastaamaan asumisen palvelukuvauksia.
- Uusien toimintatapojen muotoileminen asukkaiden aktiivisen ja mielekkään arjen tukemiseksi.
- Asumisen monimuotoisuuden ja yhteisöllisen asumisen kehittäminen.
- Lyhytaikaishoidon toimintamallien kehittäminen ja yhtenäistäminen.
- Teknologisten ratkaisujen käyttöönoton laajentaminen asumispalveluissa.

*Tavoitteiden mittarit ja niiden tavoitetasot ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana. Tiedolla johtamisen kehittäminen on yksi keskeisistä toimenpiteistä myös ohjelmassa.

Ikääntyneiden palvelut

Kotiin annettavat palvelut

Tavoitteet

- Ottaa käyttöön RAI-arviointiväline ja hyödyntää sitä arjessa.
- Parantaa muistihäiriöpotilaiden ja muiden asiakkaiden mahdollisuuksia turvalliseen ja oikea-aikaiseen lääkehoitoon lääkeautomaatin avulla.
- Sujuvoittaa asiakkaan palvelupolkua asiakasohjauksesta kuntouttavalle arviointijaksolle (ARVI) ja sieltä kotihoitoon.
- Yhtenäistää ARVI-jakson sisällöt ja levittää toimintamalli koko hyvinvointialueelle.
- Tuoda etähoiva kaikkien pohjoissavolaisten kotihoidon asiakkaiden saataville ja osaksi palveluvalikoimaa.
- Tukea toimintakykyä oikea-aikaisesti etä- ja kotikuntoutuksen menetelmillä.
- Turvata kotihoidon ja turvapalveluiden asiakkaille oikea apu, oikeaan aikaan ja oikeassa paikassa hoidon tarpeen arviointiin perustuen sekä parantaa kotihoidon jatkuvuutta.

Mittarit*

- Etähoiva, peittävyys (%)
- Lääkehoito lääkeautomaatin avulla, peittävyys (%)
- Etäkäyntien määrä kotihoidon käynneistä (%)
- Säännöllisen kotihoidon peittävyys yli 75-vuotiaat (%)
- Kotisairaalan asiakasmäärä
- Kotihoidon keskeytyspäivät ja palveluaika h/kk
- Kotisairaaloiminnan hyvinvointialuetasoinen toimintamalli (K/E)
- Palvelun laatu (HaiPro-ilmoitukset, muistutukset, kantelut, potilasvahingot, RAI, NHG)

Toimenpiteet

- Etähoivan käytön laajentamisen valmisteleminen ja toimintamallin valitseminen.
- Lääkeautomaattien käyttöönoton laajentaminen ja käytön lisääminen.
- Kuntouttavan arviointijakson sisältöjen yhtenäistäminen ja toimintamallin levittäminen kaikkiin toimintayksiköihin.
- ARVI-toimintamallin jalkauttaminen ja juurruttaminen sekä edelleen kehittäminen kokemusten pohjalta vastaamaan tavoitteita.
- Etäpäivätoiminnan toimintamallin luominen ja asiakasmäärää kasvattaminen.
- Asiakkuuksien tunnistaminen hyödyntämällä RAI-arviointityökalua.
- Turvapalvelun yhtenäistäminen.
- SoTe-tilannekeskuksen toiminnan laajentaminen hyvinvointialuetasoiseksi.
- Etäkuntoutuksen toimintamallin luominen.

*Tavoitteiden mittarit ja niiden tavoitetasot ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana. Tiedolla johtamisen kehittäminen on yksi keskeisistä toimenpiteistä myös ohjelmassa.

Henkilöstövoimavarojen kehittäminen ja vahvistaminen

Strateginen ohjelma 2023-2025

Sisältö

1. Johdanto
2. Hyvinvointialuestrategian tavoitteet ja henkilöstömittarit
3. Henkilöstöstrategisen ohjelman tavoitteet
4. Henkilöstöstrategisen ohjelman kehittämistoimenpiteet
  - Henkilöstön kokonaisselvitys
  - Työhyvinvoinnin vahvistaminen ja sairauspoissaolojen vähentäminen
  - Henkilöstöresurssien ennakoiva kokonaissuunnittelu
  - Henkilöstöetuudet, veto- ja pitovoimatekijät
  - Kansainvälisen rekrytoinnin suunnitelma
  - Johtamisen kehittäminen, osaamisen vahvistaminen ja yhteistyö koulutusorganisaatioiden kanssa
  - Valmentava johtaminen ja johtamisen käsikirja
  - Osaamisen kehittämisen kokonaisuus
  - Pohjois-Savon hyvinvointialueen koulutuksen ekosysteemi
  - Koulutusorganisaatioyhteistyö

Liitteet

- Väestörakenteen vaikutukset
- Siirtyvän henkilöstömäärän vertailu hyvinvointialueittain

1. Johdanto

Henkilöstövoimavarojen kehittäminen ja vahvistaminen – ohjelman (henkilöstöstrategia) lähtökohta on paremminvoiva henkilöstö, uuden ja kookkaan toimintaympäristön vaatimuksia vastaava johtamis- ja henkilöstörakenne sekä tuottavuuden kehityksen huomioiva henkilöstösuunnittelu sekä työtä motivoiva palkitseminen.

Ohjelman avulla tuetaan hyvinvointialueen strategian, palvelustrategian pitkän ja keskipitkän aikavälin tavoitteiden sekä rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten toteuttamista.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma, talousarvio, digitaalisten palveluiden kehittäminen- ja TKKI –strateginen ohjelma sekä henkilöstöstrateginen ohjelma muodostavat yhdessä merkittävän strategiaa vahvistavan kokonaisuuden.

Henkilöstöstrategian keskeisimpiä kehittämiskohteita ovat vuosina 2023 – 2025:

- työhyvinvoinnin säännöllinen arviointi ja mittaaminen
- sairauspoissaolojen hallintaan liittyvät toimintamallit
- palkitsemisen ja kannustimien huomioiminen osana tuottavuuden kehittymistä
- ennakoiva ja palvelutarvelähtöinen henkilöstösuunnittelu
- johtamis- ja henkilöstörakenteen säännöllinen arviointi ja kehittäminen
- valmentavan johtamisen juurruttaminen

Pohjois-Savon hyvinvointialueen väestörakenne ja palvelutarve on muuttumassa. Ikäihmisten määrä kasvaa ja lasten määrä vähenee.

Osaava, hyvinvoiva, motivoitunut ja ammattitaitoinen henkilöstö on keskeinen voimavara tässä muuttuvassa tilanteessa. On tärkeää, että palvelukokonaisuudet ja palveluketjut toteutuvat asiakkaillemme ja potilaillemme annettujen palvelulupausten mukaisesti myös tässä muuttuvassa tilanteessa.

Mari Antikainen
henkilöstöjohtaja

2. Pohjois-Savon hyvinvointialuestrategian tavoitteet ja henkilöstömittarit

Tavoite

1. Meillä on hyvinvoiva, motivoitunut ja ammattitaitoinen henkilöstö

2. Panostamme työntekijöiden osaamisen vahvistamiseen ja valmentavaan johtamiseen

Henkilöstömittarit

- Hyvinvointialueella on käytössä säännöllinen ja laaja-alainen sote-henkilöstön työhyvinvoinnin tilaa kuvaava kysely/selvitys.
- Hyvinvointialue seuraa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden riittävyttä palvelukokonaisuuksissa ammattiryhmittäin.
- Sosiaali- ja terveystieteen ammattien alueelliset vajeet ja kehitysnäkymät (Ammattibarometri).
- Henkilöstökertomuksen kuusi mittaria:
  - Henkilöstöressurssit
  - Henkilöstön ikärakenne
  - Vakinaisen henkilöstön vaihtuvuus
  - Sairauspoissaolot
  - Henkilöstön osaamisen kehittäminen
  - Henkilöstön työhyvinvointia koskevat laadulliset mittarit
- Toiminnallinen ja henkilöstöpoliittinen tasa-arvosuunnitelma on laadittu tasa-arvolain määrittelemällä tavalla.
- Henkilöstökoulutukset toteutuvat suunnitelmallisesti vuosina 2023 - 2025

3. Henkilöstöstrategisen ohjelman tavoitteena on turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti ja vahvistaa työhyvinvointia

Ohjelman avulla

- Pyritään varmistamaan ammattitaitoisen työvoiman saanti sekä Pohjois-Savon hyvinvointialueella että itäisellä yhteistyöalueella (YTA).
- Kehitetään työelämää hallitusohjelman mukaisesti.
- Vastataan tavoitteisiin, jotka on kirjattu Pohjois-Savon hyvinvointialueen strategiaan, palvelustrategiaan, talousarvioon, tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaan sekä työvoiman hallinnan raporttiin.
- Vastataan Työ 2030 -ohjelman kansallisiin tavoitteisiin työelämässä, kuten esimerkiksi,
  - luottamuksen vahvistamiseen
  - vuoropuhelun lisäämiseen
  - yhdessä oppimisen mahdollistamiseen
  - luovuuden vapauttamiseen
  - johtamisen kehittämiseen
  - Suomen nostamiseksi digiaikakauden johtavaksi työelämäinnovaatioiden kehittäjäksi
- Toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön tehtävärakenteita ja tehtäväjakoja koskevien toimintamallien kehittäminen kansallisten ohjeiden mukaisesti.
- Vastataan kunta- ja hyvinvointialuetyönantajien (KT) vuosien 2023 -2027 palkkauksen kehittämisohjelmaa koskeviin tavoitteisiin.

Linkit:

1. [Sote-uudistus lyhyesti](#)
2. [Hallitusohjelma](#)
3. [Kuntien työvoimatarpeet](#)
4. [Työ 2030 -ohjelma](#)
5. [SOTE-PELA tehtäväjaon toimintamallit](#)
6. [Kunta- ja hyvinvointialan pääsopimus](#)

4. Ohjelman kehittämis- toimenpiteet

Henkilöstön kokonaiselvitys

Työhyvinvoinnin nykytilan mittaus ja kehittämistoimenpiteiden laadinta.

- Henkilöstökokemuksen mittaaminen ja analysointi.
- Henkilöstön kehittämispotentiaali konkreettiseksi ja näkyväksi.
- Esihenkilövalmennus ja lähiesihenkilöiden vertaistuki.
- Henkilöstökehittämisen hyödyt ja riskit.
- Supportiivinen henkilöstöviestinnän suunnitelma.

Johtamis- ja henkilöstörakenteen arviointi ja kehittäminen.

- Henkilöstömäärän, henkilöstökustannusten ja eläköitymisen jakautuminen toiminnoittain / alueittain.
- Rakenteen ja henkilöstökustannusten vertailu muihin yliopistollisiin hyvinvointialueisiin.
- Ennusteet ja työvoiman saatavuus nyt ja vuosittain 10 v. eteenpäin.
- Henkilöstöressurssien optimaalinen kohdentaminen palvelutarpeen mukaan.

Palkkausjärjestelmän uudistaminen, kannustimet ja palkitseminen osana työn tuottavuuden kehitystä.

- Palkkauksellisten kannustimien käyttöönotto.
- Ammatillista liikkuvuutta lisäävien keinojen vahvistaminen ja liikkuvien moniosajien kannustimien kehittäminen.
- Lisä- ja täydennyskoulutusten, erityisosaamisen ja vastuutehtävien huomioiminen palkkauksessa.
- Palkitsemista tukevan työnjaon, tehtävärakenteiden ja tehtäväsiirtojen kehittäminen.
- Tilapäisen keikkatyön joustavuus.

Rekrytoinnin prosessit tehostetaan henkilöstön saatavuuden varmistamiseksi.

- Rekrytointitarpeet ja henkilöstön saatavuus (valmistuvat, vaihtuvuus).
- Työnantajamielikuvan vahvistaminen ja sisäisten motivaatiotekijöiden juurruttaminen.
- Työurien pidentämisen mahdollisuuksien kehittäminen ja senioripilotin juurruttaminen

Työhyvinvoinnin vahvistaminen ja sairauspoissaolojen vähentäminen

Työhyvinvointi ja työkykyjohtaminen näkyy organisaatiomme strategiassa.

- Johto on sitoutunut työkykyjohtamiseen ja ymmärtää, mitä työkykyjohtaminen tarkoittaa.
- Johto ottaa vastuuta, että työkykyä johdetaan ja eri toimijatahojen roolit ja vastuut on määriteltä johtamisketjun mukaisesti.
- Johto asettaa henkilöstön työhyvinvointiin, työkykyyn ja työturvallisuuteen liittyvät tavoitteet ja mittarit ja seuraa tavoitteiden toteutumista säännöllisesti sekä organisaation että toimialueiden johtoryhmissä.
- Työterveyshuollon yhteistyön kehittäminen kumppanuudessa on säännöllistä ja dynaamista.

Työn tuottavuuden kehittäminen on jatkuvaa.

- Johto sitoutuu voimavaralähtöiseen henkilöstöjohtamiseen.
- Työn tuottavuuden kehittämistä haetaan resurssien yhdistämisinä, resurssien liikuteltavuutena, ennakoivilla reagointimalleilla kuormitushuippuihin.
- Työn tuottavuuden kehittäminen perustuu toiminnan analysointiin, kuten esimerkiksi potilas- ja asiakasvirta-analyysiin.
- Työn tuottavuuden vahvistamisessa osaamisen johtaminen on keskiössä (vrt. STM hyvinvoiva ja osaava ammattilainen oikeassa paikassa oikealla osaamisella).

Sovelletaan henkilöstötuottavuuden kehittämisessä parhaita käytäntöjä.

- Työelämän laadun mittaamisessa.
- Henkilöstötuottavuuden analysoimisessa.
- Esihenkilötyön tukemisessa.
- Tukipalveluiden roolin tunnistamisessa osana palveluketjua ja työnjakoa.

Tärkeää on seuranta-järjestelmien toimivuus ja yhdenmukaisuus tiedolla johtamisen ja kumppanuus-kehittämisen tukena.

Kehittämisen kohteena työterveyshuollon vaikuttavien uusien palvelutuotteiden kokeilu.

Keinoja, mm.

- Selkeästi määritellyt sairauspoissaolorajat.
- Esihenkilöiden kouluttaminen puheeksi ottoon ja aktiivisen tuen malliin.
- Aino Health -sähköinen työkalu esihenkilön tukena.
- Korvaavan työn malli ja sen käyttöönotto.
- Osa-aikaisen työn ratkaisut tehokkaaseen käyttöön.
- Esihenkilöiden aktiivisuus työterveysneuvotteluissa - valmennus.
- Työterveyshuollon toimintamallien arviointi.
- Nopeutettu tutkimuspolku: ei kolmen kuukauden sairauspoissaoloa esim. jonotusajalle.
- Aktiivisen tuen toimintamallin luominen ja käyttöönotto.

Henkilöstöressurssien ennakoiva kokonaissuunnittelu

1. Ennakoiva ja palvelutarvelähtöinen henkilöstösuunnittelu.

- Sote-ammattihenkilöiden työ kohdennetaan koulutusta vastaaviin tehtäviin.
  - Työnkuvat, työnjako, avustavan henkilökunnan käyttö.
  - Kaikki vanhuspalvelulain tarjoamat vaihtoehdot henkilöstömäärän nostamiseksi tulisi ottaa käyttöön, jotta kasvavaan työvoimatarpeeseen voidaan vastata.
  - Otetaan käyttöön linjaus hoiva-avustajien käytöstä kotihoidossa.
- Lisätään sosiaalista toimintakykyä edistävän henkilöstön, kuten kulttuurialan koulutettujen käyttöä asiakkaiden tarpeisiin vastaavan työntekijäpohjan laajentamiseksi.
- Otetaan käyttöön tarpeen mukainen keskitettyjen palveluiden kokonaisuus hyvinvointialuetasoisesti.

3. Työnjaon arviointi valmisteilla olevan kansallisen ohjeistuksen mukaisesti.

- Tehtäväkuvien, työnjaon ja avustavan henkilökunnan käytön arviointi. Ydinpalveluiden tuotantoketjujen ja tukipalveluiden työnjaon yhteinen uudelleen arviointi sekä uusien ammattiryhmien hyödyntäminen mm.
  - Tehtäväalueiden uudelleenmäärittely optimoinnin avulla.
  - Palveluverkon arviointi; tiimi- ja kuntarajojen hälventäminen.
  - Peruspalveluiden arviointi ja peilaus PoSoTe-hankkeen tuloksiin

2. Työvuorosuunnittelu on aina toimintalähtöistä.

- Autonomisen ja keskitetyn työvuorosuunnittelun arviointi.
- Resurssien kohdentaminen optimaalisesti, teknologiaa ja automaatiota hyödyntäen.
- Teknologian tehokas hyödyntäminen työn suunnittelua koskevissa prosesseissa, vähennetään mm. manuaalista työtä ja vapautetaan resurssia varsinaiseen palvelutyöhön ja lähijohtamiseen.
- Välittömän ja välillisen työajan mittaus säännöllisen raportoinnin osa-alueeksi, tämä tukee henkilöstömitoituksen vertailtavuutta ja tarvetta sekä työn ja resurssien kohdentumista palvelutarpeen mukaan.
  - Tukee palvelutarpeiden ja ennusteiden määrittelyä.
  - Tulee mitata säännöllisesti.

4. Rekrytoinnin kehittäminen kokonaisvaltaisesti.

- Kansainvälisen rekrytoinnin hyödyntäminen, mm. kulttuurialan osaajat osana työyhteisöä.
- Veto- ja pitovoimatekijöiden linjaaminen ja rahoituksen kohdentaminen.
- Ammatillisten rekrytointiresurssien arviointi ja vahvistaminen kriittisenä osa-alueena henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi.
- Henkilöstöetuuksien ja hyvinvoinnin tuen mallien arviointi.
- Tiivis oppilaitosyhteistyö ja harjoitteluyhteistyö sitouttajana.
- Osatyökykyisten työmarkkinaosallisuuden vahvistaminen.
- Tiivis yhteistyö työllisyysviranomaisten kanssa.

Henkilöstöetuudet, veto- ja pitovoimatekijät

Työtyytyväisyyden kehittäminen.

- Henkilöstön käyttämien materiaalin yhdenmukaistaminen.
- Asuntopoliittinen yhteistyö kuntien kanssa.
- Toimivat tila- ja parkkipaikkaratkaisut (sähköautojen latausmahdollisuudet).
- Työergonomian kehittäminen.

ePassi-etuuden määrärahan arviointi ja lounasedun arviointi.

Henkilöstövoimavarojen kohdentamisen järkevöittäminen.

- Etävastaanottojen vakiinnuttaminen.
- Työmatkoihin kohdistuvan ajankäytön arvioiminen.
- Kimppakyytien ja työmatkatukien kehittäminen.

Merkkipäivien muistaminen.

Työuran pituudesta palkitseminen hyvinvointialueella työskentelystä.

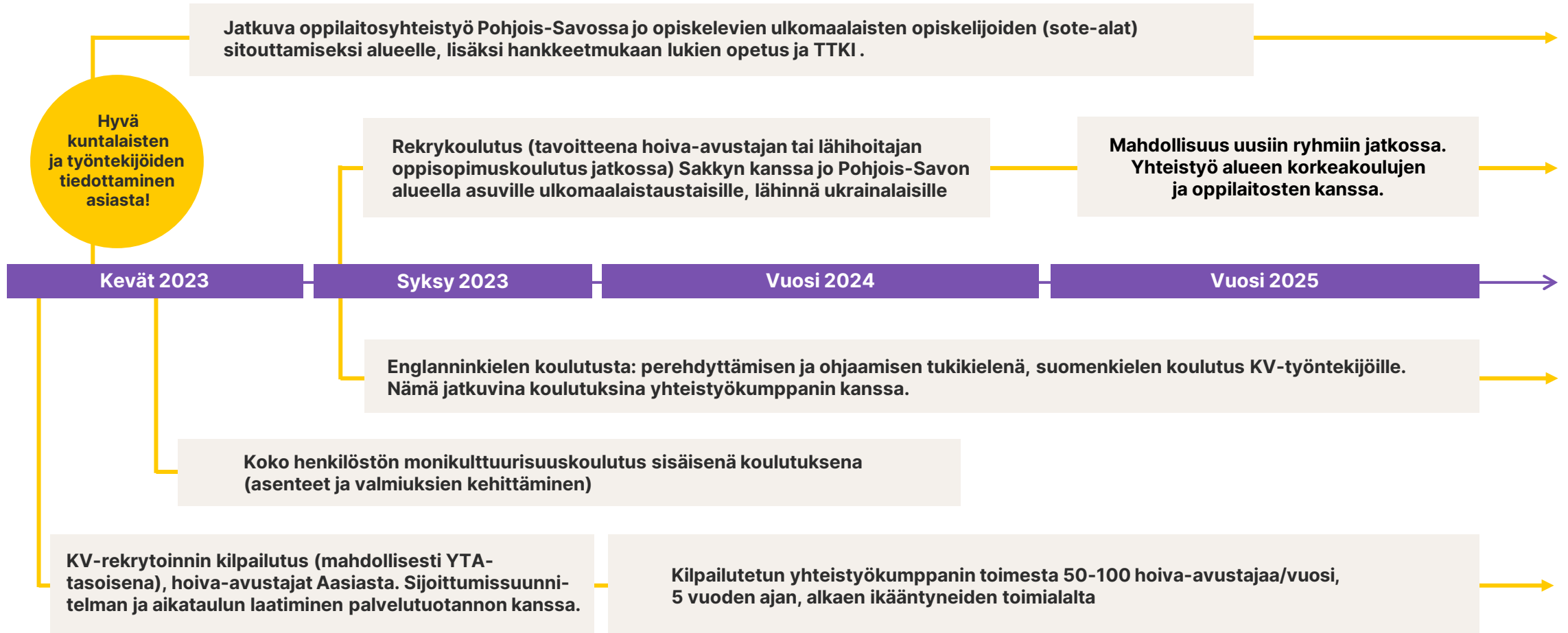
Rekrytointibonusten kokeilu.

- ✓ Kaikissa etuuksissa tulee pohtia yhdenvertaisuus ja oikeudenmukainen jakautuminen henkilöstön kesken.
- ✓ Jatkokehitykseen valjastetaan työhyvinvointikokonaisuus, jolla tavoitellaan sitä, että henkilöstölle kohdentuisi omaan elämäntilanteeseen sopivia keinoja.

Henkilöstön esittämiä ehdotuksia ohjelmatyöhön:

- Laadukas perehdytys.
- Kokeneen kollegan mentorointi.
- Yhteisöllisyyden vahvistaminen yhteisillä työyksikkötapaamisilla.
- Työkierron ketteryyden kehittäminen.
- Yhteisöllinen työvuorosuunnittelu.
- Laadukas ja kokonaisvaltainen kaikille avoin koulutuskalenteri.
- Tutkimustyöjakson yhdistäminen osaksi työuraa.
- Työvaiheiden digitalisointi.
- Työntekijäkokemuksen mittaaminen ja fiilismittarin käyttöönotto.
- Innovatiivisten ratkaisujen rohkea kokeileminen.
- Laajennetut etätyömahdollisuudet.
- Työhyvinvointi- ja virkistyspäivien rahallinen tukeminen.

Kansainvälisen rekrytoinnin suunnitelma

Myös uuden työnantajan näkyvyyden ja työnantajamielikuvan systemaattinen ja suunnitelmallinen vahvistaminen työntekijöiden saatavuuden turvaamiseksi tulevaisuudessa.

Henkilöstön kehittämispotentiaali näkyväksi Työ 2030-ohjelman mukaisesti.

Johtamisen kehittäminen, osaamisen vahvistaminen ja yhteistyö koulutusorganisaatioiden kanssa

Johtamisen kehittäminen valmentavan johtamisen viitekehyksen mukaisesti (johtamisen käsikirja).

Palvelustrategian osaamistarpeen mukainen osaamisen vahvistaminen.

- Osaamisen kehittämisen yhteiset toimintamallit ja ohjeistuksen laatiminen.
- Urapolkumallit ja perehtymisprosessien kuvaaminen.
  - Perehtyjän vuosi, mentorointimallit, perehtymisen syventäminen.
  - Osaamisen laajentaminen, urakeskustelut, suunnitelmallinen työkierto, osaamistarvelähtöinen täydennyskoulutus.

Koulutusjärjestelmän kehittäminen.

- Koulutuksen ekosysteemin arviointi ja rakentaminen.
- Räätelöityjen koulutusmallien luominen yhdessä oppilaitosten kanssa vastaamaan työvoiman saatavuuteen.

Toteutetaan henkilöstön kehittämissyksikön ja koulutusyksikön yhteisenä projektina.

TKKI-toiminta osaksi osaamisen vahvistamista ja urakehitystä.

Valmentava johtaminen, johtamisen käsikirja ja toimintaa kuvaavan mittaamisen kehittäminen

Tavoitteet

- Yhtenevä käsitys Pohjois-Savon hyvinvointialueen johtamisesta.
- Yhtenevä organisaatiokulttuuri.
- Organisaatio toimii valmentavan johtamisen viitekehyksessä.
- Valmentava johtaminen tukee kehittävää työtettä – tukee esihenkilötyötä kehittämisprosesseissa.
- Johtamisen käytännön työkalut mm. vuosikello, pelisääntökeskustelut jne.

Mittareiden käyttöönotto

Rekrytoinnin kehittäminen:

- hakeneiden lukumäärä suhteessa rekrytoitujen lukumäärään
- rekrytointien onnistuminen

Laaja-alaiset henkilöstökyselyt

Sairauspoissaolopäivien määrä alle 20 työpäivää / työntekijä

Henkilöstökustannukset / sairaansija, potilas, asiakas tai suorite

Työn tuottavuuden kehitys suhteessa

- htv-määrän muutokseen
- asiakas- ja potilasmäärän muutokseen
- hoitopäivien tai kontaktimäärien muutokseen

Organisaatiokulttuurin mittaaminen

Tavoite

- Yhteisöllinen, ajassa elävä käsikirja jokaiselle HVA:n työntekijälle, jokainen tietää yhteisesti sovitut periaatteet.
- Konkreettiset apuvälineet.
- Yhteiset tavoitteet toimialojen kesken.

Toteutus

- Käsikirja on kaikkien saavutettavissa.
- Suuri asiantuntijajoukko ollut toteuttamassa.
- Elävä ja edelleen rakentuva kokonaisuus.

Osaamisen kehittämisen kokonaisuus

Henkilöstön osaamisen kehittäminen, suunnitelmat ja painopisteet

1. Koulutuskokonaisuuden organisoituminen: yhdenvertaisesti kohdentuva koulutus ja yhteinen koulutusideologia.
  - Henkilöstön jatkuvan oppimisen/osaamisen kehittämisen yhteiset periaatteet.
  - Sisäisen täydennyskoulutuksen ja jatkuvan oppimisen mallit/käytännöt.
2. Eri toimialojen roolien määrittely palvelustrategiaa vastaavan osaamisen ennakoinnissa.
  - Henkilöstön systemaattinen täydennys- ja jatkokoulutus ja yhteinen koulutussuunnittelu YTA -alueella.
  - Tutkimus- ja kehittämistoiminnan ekosysteeminen kehittäminen.

Jatkuva oppiminen - uudelleen koulutus

- Monialainen yhteistyöosaaminen.
- Tutkimus- ja innovaatio-osaaminen.
- Uuden toiminnan vaatima uusi osaaminen.
- Digitalisaatio ja sen vaatimat valmiudet.
  - Ketterät oppimispolut uuden toimintaympäristön vaatimien kyvykkyyksien turvaamiseksi.

Koulutusjärjestelmä ja keskeisten haasteiden tunnistaminen

- Räätelöityjen koulutusmallien luominen yhdessä oppilaitosten kanssa vastaamaan työvoiman saatavuuteen.
  - Ennakoiva osaamisen tunnistaminen.
  - Määritellään oppisopimuskoulutusten määrä palveluissa.

Koulutuksen ekosysteemin laatiminen

Koulutustoiminnan ekosysteemin kartoitus, prosessien tunnistaminen, kehittäminen.

Koulutuksen ekosysteemin avulla tunnistetaan

- Henkilöstön osaamisen kehittämisen rakenteet.
- Mahdollinen "hukka" koulutuskokonaisuuksien suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa.
- Mahdolliset päällekkäiset koulutukset, hyvinvointialueen oma koulutustoiminta.
- Maksulliset koulutukset ja koulutusorganisaatioiden tarjoamat koulutukset.
- Vaikuttavien jatkuvan oppimisen koulutusmenetelmien ja -mallien valinta, jotka tukevat monialaisen henkilöstön urakehitystä.

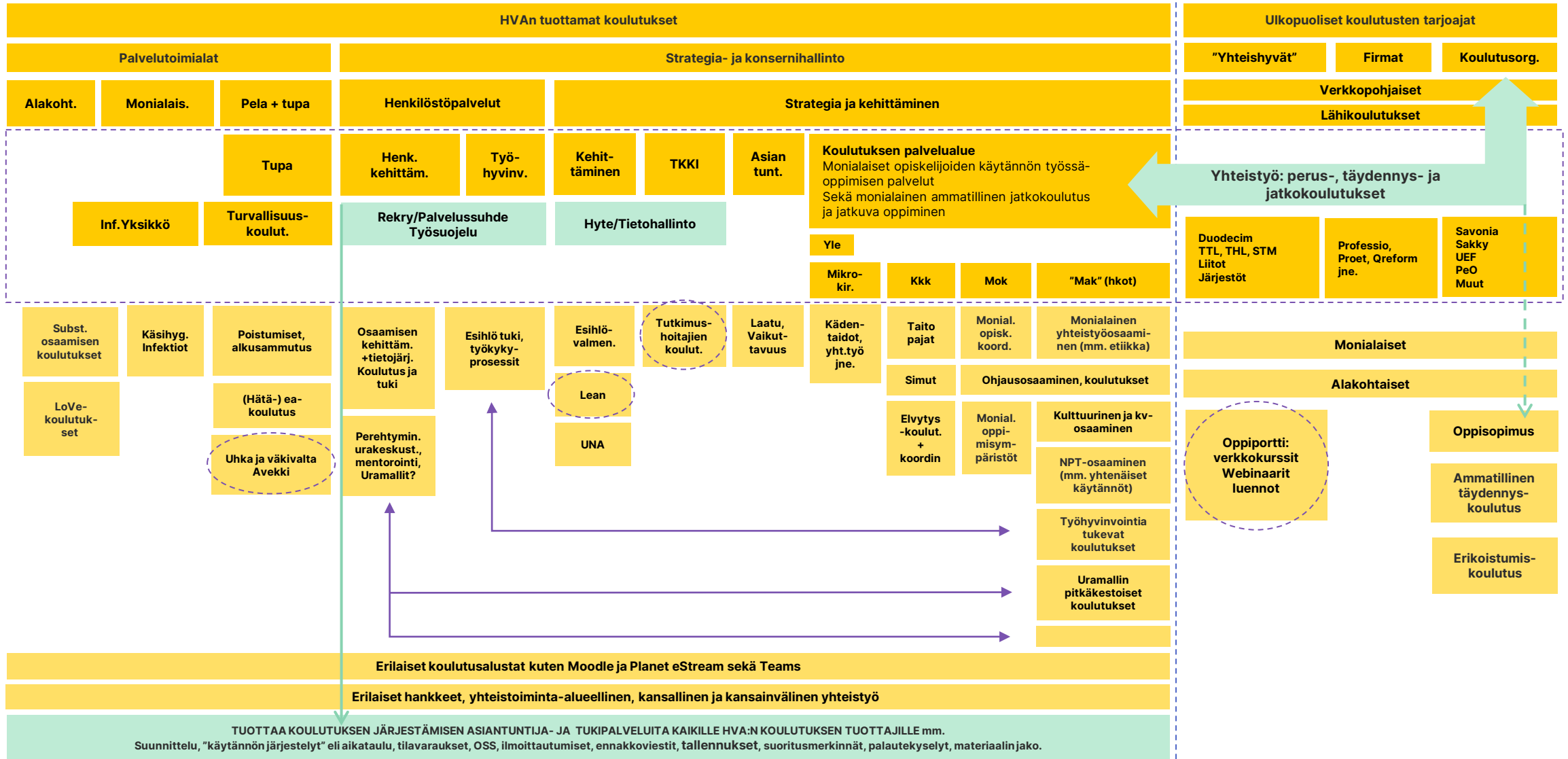
Kuvataan ja kehitetään täydennyskoulutuksen ja jatkuvan oppimisen yhteistyömalli Pohjois-Savon hyvinvointialueen ja oppilaitosten välillä.

Henkilöstön osaamisen vahvistaminen - motivoitunut ammattitaitoinen henkilöstö

- Hyvinvointialueen henkilöstön yhteisten perehtymiskäytäntöjen kehittäminen.
- Hyvinvointialueen henkilöstön mentorointikäytäntöjen kehittäminen.
- Hyvinvointialueen henkilöstön urapolkumallien ja niitä tukevien jatkuvan oppimisen menetelmien kehittäminen.
- Hyvinvointialueen strategiaa ja palvelustrategioita tukevan monialaisen ja monimuotoisen täydennyskoulutustarjontakokonaisuuksien ja jatkuvan oppimiskäytäntöjen kehittäminen - tavoitteena, että henkilöstön osaaminen vastaa palvelutuotantoa.
- Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan laajentaminen.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen koulutuksen ekosysteemi

Koulutustoimintaa ohjaavat PSHVA:n strategia, kansalliset ja strategiset koulutuksen painopistealueet sekä tulevaisuuden osaamisen kehittämisen tarpeet

Pohjois-Savon hyvinvointialue

Jatkuva oppiminen ja täydennyskoulutus

Itä-Suomen yliopisto

- Täydennyskoulutus
- Avoin yliopisto-opetus
- Hankkeet, tutkimus- ja kehittämistoiminta

SAVONIA

Savonia ammattikorkeakoulu

- Lisä- ja täydennyskoulutus
- Avoin amk -opetus
- Hankkeet, tutkimus-, innovaatio- ja kehittämistoiminta

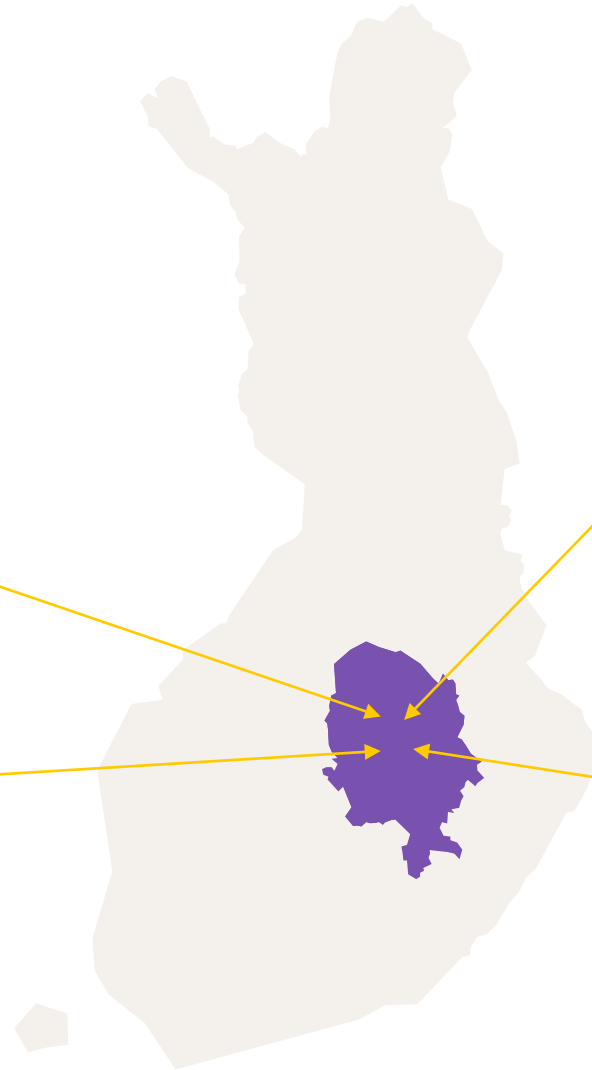
Savon ammattiopisto ja muut alueen oppilaitokset

- Erikoisammattitutkinnot
- Ammatillinen täydennyskoulutus
- Oppisopimuskoulutus

Pelastusopisto

- Täydennyskoulutus
- Tutkimus- ja kehittämistoiminta
- Hankkeet

Pohjois-Savon
hyvinvointialue

Liite: Ammatillisen henkilöstön saatavuuteen vaikuttavat rakenteelliset muutokset

(Deloitte 13.6.2022/ aluehallitus 21.11.2022 § 333)

Pohjois-Savon toiminnan ja talouden suunnittelussa tulee huomioida mm. seuraavat väestörakenteen vaikutukset:

- Ikääntyvien määrän kasvu, mikä tietää suurempaa tarvetta ikääntyvien palveluille. Ikääntyneiden palvelurakenteen keventäminen on avainasemassa, jos tulevaisuuden kustannuskehitystä halutaan kontrolloida.
- Lasten määrän väheneminen, minkä myötä lasten ja perheiden palveluiden tarjontaa tulee seurata, ja tunnistaa hyvissä ajoin, miten järjestelmää tulisi muuttaa (esim. käyttöasteet eri vastaanotoilla).
- Pelastustoimen palvelutarve, joka määräytyy riskikartoituksen kautta. Ensihoidon palveluiden tarpeen oletetaan kuitenkin kasvavan väestön vanhenemisen myötä.

Talouden tasapainottamisen näkökulmasta hyvinvointialueen kustannusrakenteeseen vaikuttavat mm.

- Palveluverkon ja erityispalveluiden kokonaisarviointi yhdessä in-house –toimijoiden kanssa, jolloin vaikutukset ulottuvat myös laajemmin henkilöstön käyttöön ja toiminnan tuottavuuteen.
- Ikääntyneiden palvelurakenteen keventäminen – investointi kevyempiin asumisratkaisuihin estää ikääntyneiden siirtymistä raskaisiin palveluihin liian aikaisin.
- Vammaispalveluiden asumispalvelurakenteen keventäminen – investointi kevyempiin palveluasumisen ratkaisuihin.

* Vertailevan henkilöstömitoituksen kautta voidaan varmistaa, että palveluita tuotetaan yhdenmukaisesti hyvinvointialueella optimaalisella henkilöstökapasiteetilla.

Liite: Henkilöstömäärän vertailu

Hyvinvointialueelle siirtyvä väestöpohjaan suhteutettuna neljänneksi eniten henkilöstöä

Siirtyvä henkilöstö* per 1000 asukasta. *HUSin henkilöstö sisällytetty väestöosuuden mukaan Vantaan, Keravan, Länsi-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan, Helsingin ja Itä-Uudenmaan lukuihin.

Hallinto, hankinnat ja tilat

Strateginen ohjelma 2023-2025

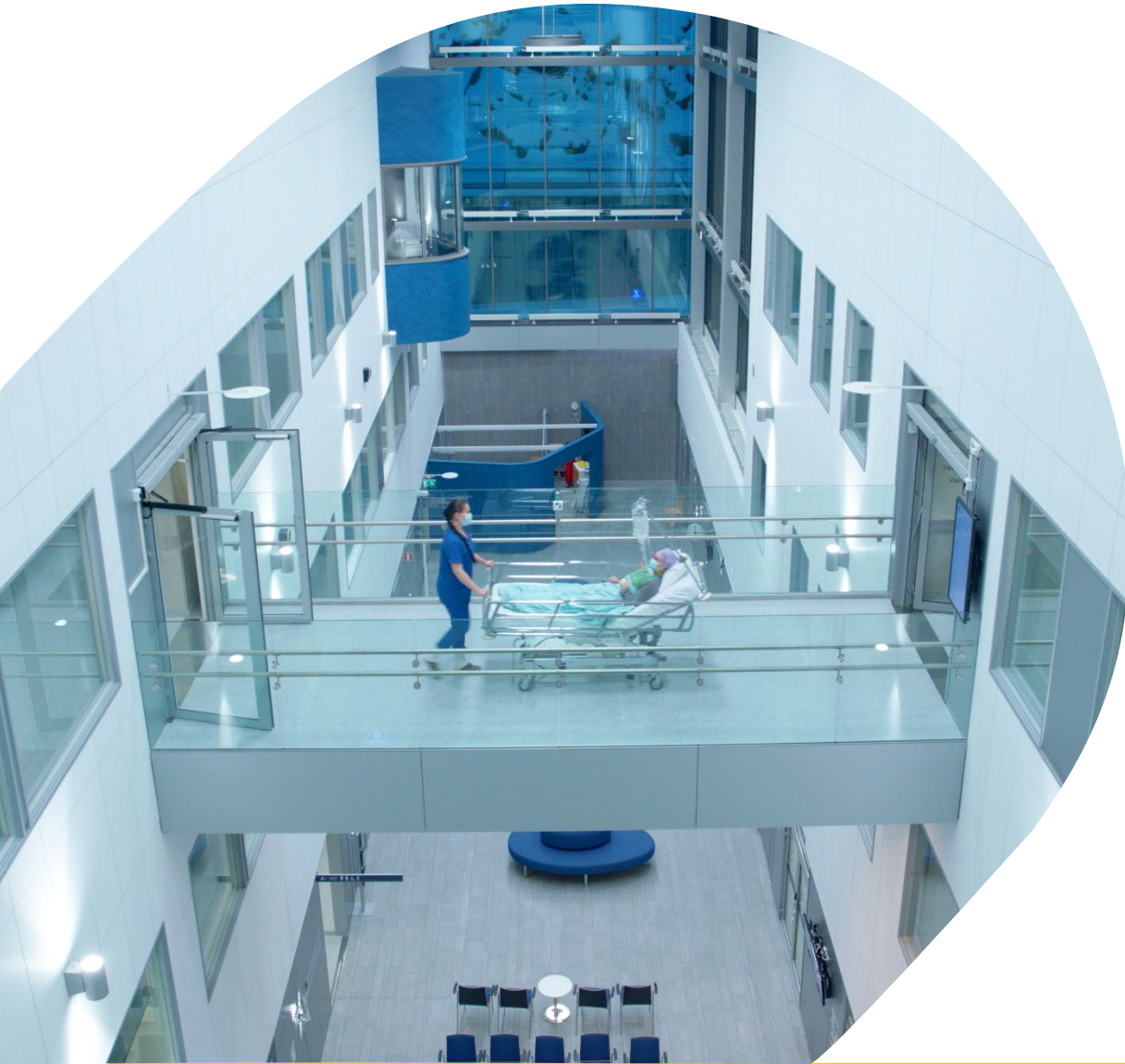
Johdanto

Hallintopalveluiden voimakkaimmat kehittämistarpeet kohdistuvat hankintapalveluiden osalta yhteisen hankintakulttuurin ja yhteisten menettelytapojen luomiseen, hankintasopimusten optimointiin koko hyvinvointialueen osalta sekä hankintojen avoimuuden lisäämisen ja uusien vaikuttavampien toteuttamistapojen käyttöönottoon.

Palvelusetelin käytön laajentamisen kehittäminen mahdollisimman moneen palveluun tukee sekä palveluiden saatavuutta että työvoiman tarkoituksenmukaista kohdentamista omaan palvelutuotantoon.

Tukipalveluissa erityisenä kehittämiskohteena on In-house kumppanuuden kiinnittäminen osaksi tukipalvelujen kokonaisketjua ja tukipalveluiden optimointi palveluverkon mukaisesti. Näillä toimilla voidaan varmistaa palvelutuotannolle kustannustehokkaat ja tarkoituksenmukaiset tukipalvelut koko hyvinvointialueelle.

Johdanto

Yleishallinnon osalta hallinnollisten prosessien sähköistäminen, lomakerekisterin uudistaminen sekä O365 ohjelmien käytön osaamisen vahvistaminen ovat välttämättömiä kehittämiskohteita hallinnon prosessien sujuvuudelle. Palvelukulttuurin vahvistaminen erityisesti palvelutuotannossa on merkittävä kehittämiskohde ja sitä tulee tukea laajasti koulutuksilla.

Kiinteistöhallinnon osalta voimakkaimmat kehittämistarpeet ovat hyvinvointialueen kiinteistöjen ja toimitilojen pitkän aikavälin suunnitelman laatimisessa. Rakennusinvestointien osalta kehittämiskohteet ovat tehokkaissa tilaratkaisuissa ja tilahallinnassa sekä palvelutuotantoa parhaiten tukevissa toimintamalleissa. Rakennusinvestointien osalta kehittämiskohteet ovat investointien kannattavuudessa ja palvelutuotantoa parhaiten tukevissa tilaratkaisuissa ja toimintamalleissa. Tilahallinnan keskeisenä tavoitteena on tehokkuuden edistäminen tilaratkaisuissa vaarantamatta toiminnan laatua.

Talospalveluiden kehittämistarpeet painottuvat taloushallinnon ohjelmistojen uusimiseen, menettelytapojen yhtenäistämiseen ja ostolaskujen määrän vähentämiseen.

Viestinnän osalta painopisteet kehittämiselle kohdistuvat sisäisen ja asiakas-viestinnän kehittämiseen, työnantajamielikuvan sekä pito- ja vetovoiman kehittämiseen sekä brändin ja sen tunnettuuden kehittämiseen.

Toimenpiteet Hankinta- ja tukipalvelut

Hankinnat ja sopimukset

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit
<p>Tavoite 1: Hyvinvointialueen hankintakulttuurin, menettelytapojen ja seurannan yhdenmukaistaminen ja sähköisten järjestelmien käyttöönotto</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tehdään/päivitetään PSHVA:n hankintojen linjaukset, prosessit ja ohjeet. • Määritellään ja otetaan käyttöön sähköiset hankintajärjestelmät ja menettelytavat. • Varmistetaan eri kanavien kautta toteutettavien hankintojen yhtenäinen näkyvyys suunnittelun, seurannan, ohjauksen ja raportoinnin osalta.	<ul style="list-style-type: none"> • Hankintastrategia valmis. K/E • Hankintaohjeet valmiit ja jalkautettu. K/E • Hankintaprosessien kuvaaminen ja työohjeet valmiit. K/E • Sähköiset hankintajärjestelmät käytössä kaikissa hankinnoissa. K/E • Sähköisten hankintojen suunnittelu- ja raportointijärjestelmä käytössä. K/E
<p>Tavoite 2: Hankintoihin liittyvien sopimusten optimointi hyvinvointialueen näkökulmasta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tehdään PSHVA:lla hankintoja valmisteleville ja päättävillä hyödynnettäväksi yleiset sopimuspohjat. • Jaetaan sopimukset toiminnan kannalta optimaalisiin kokonaisuuksiin. • Yhdenmukaistetaan ja keskitetään hankintojen/ sopimusten tekemisen kanavat. • Varmistetaan ohjein ja seurannan avulla hankintojen lakisääteinen toteuttaminen.	<ul style="list-style-type: none"> • Hyvinvointialueen yleiset sopimuspohjat eri hankintoihin valmiit. K/E • Sopimukset jaoteltu hankintastrategian mukaisiin kategorioihin. K/E • Hankintapalveluiden koordinoimien hankintojen/sopimusten määrä. Kpl/v (nouseva) • Sopimuksiin perustuvien hankintojen osuus palvelu- ja materiaalikustannuksista. %/v (nouseva)
<p>Tavoite 3: Hankintojen avoimuuden lisääminen ja uusien vaikuttavampien toteuttamistapojen käyttöönotto hankintojen toteuttamisessa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lisätään tarjoajien tietoisuutta PSHVA :n hankintatarpeista eri viestintä- ja vaikuttamiskanavien avulla ja lisätään vuorovaikutusta hankintojen suunnittelussa. • Hyödynnetään tarjoajien ja vertais-organisaatioiden osaamista ja kokemuksia hankintojen suunnittelussa ja toteuttamisessa. • Avataan PSHVA:n verkkosivuille hankintojen tiedottamisen osio. • Lisätään yhteistyötä suunnitelmallisesti YTA alueen hankintoja toteuttavien kanssa.	<ul style="list-style-type: none"> • Markkinavuoropuhelujen määrän lisääminen. Kpl/v (nouseva) • Yhteistyö- ja vaikuttamisfoorumien hyödyntäminen hankintoja suunniteltaessa. Kpl/v • Hankintasuunnitelman julkaiseminen hyvinvointialueen verkkosivuilla q-tasolla. K/E • YTA alueen laajuisten hankintojen lisääminen. Kpl/v (nouseva)

Hankinnat ja sopimukset

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit
Tavoite 4: Palvelusetelien käytön lisääminen PSHVA:lla palvelujen toteuttamistapana	<ul style="list-style-type: none"> Määritellään PSHVA :n tasolla palvelusetelitoiminnan hallinnointi- ja tukitoimien omistajuus sekä huolehditaan sen tarvittavasta resursoinnista. Määritellään ja toimeenpannaan yhdenmukainen palvelusetelien käyttöönoton toimintaprosessi ja siihen kuuluvat roolitukset sekä tarvittavat työkalut. Haetaan yleiset linjaukset palvelusetelien käytölle PSHVA :n eri toimialoilla ja palveluissa. Käydään avointa ja jatkuvaa keskustelua palveluntuottajien kanssa uusista palvelusetelien käyttömahdollisuuksista ja niiden sisältöjen määrittelystä. Toteutetaan palvelusetelien käytön laajentaminen saatujen linjausten mukaisesti.	<ul style="list-style-type: none"> Palvelusetelikohteiden määrän lisääminen. Kpl/v (nouseva) Palvelusetelituottajien määrän lisääminen. Kpl/v (nouseva) Palvelusetelitoiminnalla saavutettujen etujen ja säästöjen näkyväksi tekeminen. Suora: työpanoksen kohdentuminen per palvelu. Htp/v (laskeva) Väilliset: asiakastyytyväisyys↑, henkilöstön hyvinvointi↑, markkinan toimivuus↑.
Tavoite 5: Inhouse - kumppanuuden kiinnittäminen tukipalvelujen kokonaispalveluketjuun	<ul style="list-style-type: none"> Sopimusten ja palvelukuvausten mukaisen pitkäjänteisen yhteistyön toteuttaminen. Jatkuvuuden ja varautumisen varmistaminen myös inhouse -yhtiöiden kanssa. Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman mukaisten tavoitteiden seuranta.	<ul style="list-style-type: none"> Sähköisten seurantajärjestelmien käyttöönotto – asiakaspalautteet ja K/E kokonaistalouden tunnusluvut. Inhouse yhtiöiden sopimukseen sisältyy jatkuvuuden varmistamisen ja varautumisen veloitteet. K/E Jatkuvuuden varmistamisen ja varautumisen veloitteiden täyttymistä seurataan säännöllisesti vuosittain. K/E Talouden tunnuslukujen muutos strategian ja tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman mukaisesti. €/ TA/ vuosi
Tavoite 6: Tukipalvelujen optimointi HVA:n palveluverkon mukaisesti	<ul style="list-style-type: none"> Nykytilan ja tavoitetilan mukaisten tietojen saaminen eri tukipalvelujen osalta. Tavoitetilan mukaisen toimintamallin kuvaaminen ja määrittely. Tavoitetilan mukaisen toimintamallin käyttöönotto tukipalveluittain.	<ul style="list-style-type: none"> Tukipalveluiden lähtötietojen kerääminen talouden järjestelmistä ja tuotannonohjauksen tunnusluvuista. K/E Mahdollisten toteuttamistapojen vertailu ja valinta. K/E Tavoitetilan mukainen toimintamalli on tuotantokäytössä. K/E Seuranta ja suunnan tarkistaminen 2x vuodessa. K/E

Hankinta- ja tukipalveluiden strategiset linjaukset 2023-2026

Tavoitetilanne	"Olemme ratkaisevaa lisäarvoa tuottava tukipalvelu PSHVA:lle - mahdollistaen Hyvinvoivan ja kukoistavan Pohjois-Savon"				
Menestystekijät	Tukipalvelut huomioidaan osana organisaation strategista johtamista	Meillä on selkeät prosessit ja roolit sekä hyvät taidot toteuttaa toimintaamme	Sopimuksemme ovat ajan tasalla ja ne kattavat valikoimillaan ja palvelullamme asiakkaidemme tarpeet	Hankintamme ja palvelumme toteutetaan vastuullisesti ja vaikuttavasti	
Mahdollistajat	Asiantuntijuus		Asiakaslähtöisyys		Yhteistyötaidot
Painopisteet	Asukkaat	Palvelut	Työntekijät	Toimintaympäristö	Talous
Toiminta-ajatuksemme	Varmistamme joka päivä parempien hankinta- ja tukipalvelujen tuottamista – yhdessä asiakkaidemme ja yhteistyökumppaniemme kanssa				

Toimenpiteet Yleishallinto

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit
<p>Tavoite 7: Hallinnollisen asioinnin sähköistäminen ja paperisen arkiston digitalisointi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Manuaalisten prosessien kartoittaminen. • Manuaalisten prosessien sähköistäminen. • Paperiset arkistot digitalisoidaan	<ul style="list-style-type: none"> • Sähköisten prosessien osuus kaikista hallinnon prosesseista, nouseva. • Digitalisoidun aineiston osuus paperisesta aineistosta.
<p>Tavoite 8: Lomakerekisterin uudistaminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rekisterivaihtoehtojen kartoittaminen ja hankinta. • Lomakerekisterin sisällön kartoittaminen. • Lomakerekisterin sisällön uudistaminen.	<ul style="list-style-type: none"> • Uudistettujen lomakkeiden määrä kokonaismäärästä, nouseva.
<p>Tavoite 9: Palvelukulttuurin ja O365 ohjelmien osaamisen vahvistaminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Palvelukulttuurikoulutusten järjestäminen koko henkilöstölle. • O365 koulutusten järjestäminen koko henkilöstölle.	<ul style="list-style-type: none"> • Koulutettujen työntekijöiden määrä. • Asiakastytyväisyys. • Koulutuspalautte • Ohjeet päivitetty ja jalkautettu K/E

Hallintopalvelujen toimintaperiaatteet

Hallintopalvelut huomioidaan osana organisaation strategista johtamista

Meillä on selkeät toimintatavat ja roolit sekä hyvät taidot toteuttaa toimintaamme

Toimintamme ja päätöksentekomme perustuu aina ajantasaiseen ja laadukkaaseen tietoon

Palvelumme toteutetaan vastuullisesti ja vaikuttavasti

Resurssit ja osaaminen

Asiantuntijuus (jokaisen hallinnollisen tukipalvelun osalta määriteltynä)

Rakenne ja verkostot

Yhteistyötaidot – emme toimi yksin, tarvitsemme toisiamme

Johtaminen ja kehitys

Valmentava johtaminen
Jatkuva parantaminen

Arvolupaus

Varmistamme joka päivä parempien hallintopalvelujen tuottamista – yhdessä asiakkaidemme ja yhteistyökumppaneidemme kanssa

Asiakaslähtöisyys (asukas, työntekijä, yhteistyökumppani, palveluntuottaja, viranomainen, valtio)

Asiakasryhmät ja toimintamalli

Yleishallinto, oikeudelliset palvelut, kiinteistöhallinto, hankinta- ja tukipalvelut

Tuotteet ja palvelut

Keskittetyt asiantuntijapalvelut

Palvelumalli

Kustannusnäkemykset

Kokonaistaloudellisuus
Vaikuttavuus

Lisäarvon tuottaminen PSHVA:n ydintoimintoihin

Ansaintamalli

Suomidigi.fi

Lähde: JHS 179, Liite 2. Liiketoimintamallit ja kyvykkyydet KA-suunnittelussa

Kehittämistoimenpiteet Kiinteistöhallinto

Kiinteistöhallinto

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit
Tavoite 10: Kannattava ja tuottava rakennusinvestointi	<ul style="list-style-type: none"> Huolellinen toiminnallinen suunnittelu; tarve- ja hankesuunnittelu. Investoinnin kannattavuuden arviointi ja vaikutus talouteen. Investointien kustannusseuranta ja riskienhallinta. vakioitujen tilaratkaisujen edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> Taloudelliset arviointikriteerit ja taloudellisten tunnuslukujen vertailu. Esim. Neliöhintavertailu (€/m²) rakennustyyppikohtaisesti ja toiminnan säästöpotentiaali investoinnin kautta. Rakennushankkeiden budjetissa pysyminen (vs. talousarvio)
Tavoite 11: Investointien kautta tehokkaat tilaratkaisut ja toimintamallit	<ul style="list-style-type: none"> Varmistetaan hyvinvointialueen strategian, palvelustrategian ja palveluverkon toteutuminen. Toteutetaan tulevaisuuden toimintaa vastaavat tilat. Integraation mahdollistaminen mm. Erityis- ja perustason toimintojen osalta. Toimintojen keskittäminen ja sijoittuminen lähekkäin (mahdollistaa henkilöstön tehokkaamman käytön). Tilojen muuntojoustavuuden huomiointi suunnittelussa ja rakentamisessa.	<ul style="list-style-type: none"> Tilatehokkuusluku (rakennuksen toteutunut bruttoala suhteessa toiminnan tarvitsemiin tiloihin). Toiminnan arviointi (gap – analyysi). Asiakastyytyväisyyskyselyt tilojen käyttäjille.
Tavoite 12: Tehokas tilahallinta huomioiden toiminnan vaatimukset	<ul style="list-style-type: none"> Varmistetaan ajantasainen tieto ja tilannekuvat hyvinvointialueen toimitiloista. Tilojen käytön tehostaminen. Tilojen moni- ja yhteiskäyttöisyyden edistäminen. Tarpeettomista tiloista luopuminen. Tyhjien tilojen edelleenvuokraus. Käyttöasteen mittaaminen.	<ul style="list-style-type: none"> Tilojen kokonaispinta-alan kehitys suhteessa asukaslukuun/ennalta määritettyihin suoritteisiin. Tilatietojen vertaaminen muihin hyvinvointialueisiin. Vuokrausaste %.
Tavoite 13: Hyvinvointialueen kiinteistöjen ja toimitilojen pitkän aikavälin suunnitelma	<ul style="list-style-type: none"> Kiinteistö- ja toimitilastrategiset linjaukset, omistuspolitiikka jne. Kiinteistöjen ja toimitilojen toiminnallista suunnittelua, rakennuttamista, ylläpitoa ja tilahallintaa koskevat linjaukset ja periaatteet sekä niiden toteuttaminen.	<ul style="list-style-type: none"> Kiinteistöstrategia valmis. K/E Strategian jalkautus. K/E Kiinteistöhallinnon prosessit kuvattuina. K/E

Toimenpiteet Talouspalvelut

Toimenpiteet Viestintä

Tavoitteet

Tavoite 16: Sisäisen viestinnän kehittäminen yhteistyössä HR:n kanssa

- Tiedonkulun parantaminen ja tiedon löytämisen helpottaminen valtavan tietomäärän aikana.
- Parantaa tiedonkulkua myös sellaiselle henkilöstölle, jotka eivät päivittäistyössään ole sähköpostin tai Pulssi-intran ääressä.
- Esihenkilöiden tukeminen omassa viestinnässään, jotta tieto välittyy henkilöstölle.
- Työyhteisön hengen ja yhteenkuuluvuuden tunteen parantaminen.

Tavoite 17: Työnantajamielikuvan sekä pito- ja vetovoiman kehittäminen

- Hyvä työnantajamielikuva.
- Henkilöstön pysyvyys ja työtyytyväisyys.
- Hakijamäärien lisääminen.
- Hyvinvointialueen työnantajabrändin ja tunnettuuden kehittäminen.

Toimenpiteet

- Pulssi-intran kehittäminen.
- Toimialojen ja palvelualueiden johdon ja henkilöstöviestinnän kehittäminen.
- Esihenkilöviestinnän kehittäminen.
- Informaation välittämisen parantaminen esim. infotauluilla.
- Hyvinvointialueen yhteisöllisyyden luominen: henkilöstötilaisuus/-tempaus.

- Rekrytointimarkkinoinnin kehittäminen (ml. budjetti).
- Tutkimus nykyisestä työnantajamielikuvasta ja sen seuranta.
- Hyvinvointialueen urasivuston ”Töihin meille” -osuuden kehittäminen.
- Hyvinvointialueen somelähettiläsverkoston laajentaminen ja heidän tukeminen someviestinnässä.
- Oppilaitosyhteistyö.
- Työsuhde-edut.

Mittarit

- Henkilöstön tyytyväisyyskyselyn tulokset.
- Pulssi-intran käyttäjäkyselyn tulokset.
- Palaute Pulssi-intrasta.
- Pulssi-intran kävijädata.
- Infojen osallistujamäärät.
- Infojen etukäteiskysymykset.
- Infojen palautteet.

- Kuntarekry.fi työnantajasisivuston analytiikka.
- Pshyvinvointialue.fi-sivuston analytiikka.
- Hakijamäärät.
- Henkilöstön pysyvyyden mittarit (pois lähtö, työurien pituus .jne).

Tavoitteet

Tavoite 18: Asukasviestinnän kehittäminen

Sellaisten asukkaiden ja asiakkaiden tavoittaminen, jotka eivät seuraa verkkosivuja ja sosiaalista mediaa.

Tavoite 19: Brändin ja sen tunnettuuden kehittäminen

- Hyvinvointialueen ilme tunnistetaan.
- Henkilöstö tuntee brändin omakseen.
- Henkilöstö käyttää hyvinvointialueen brändin mukaisia PowerPoint- ja asiakirjapohjia.

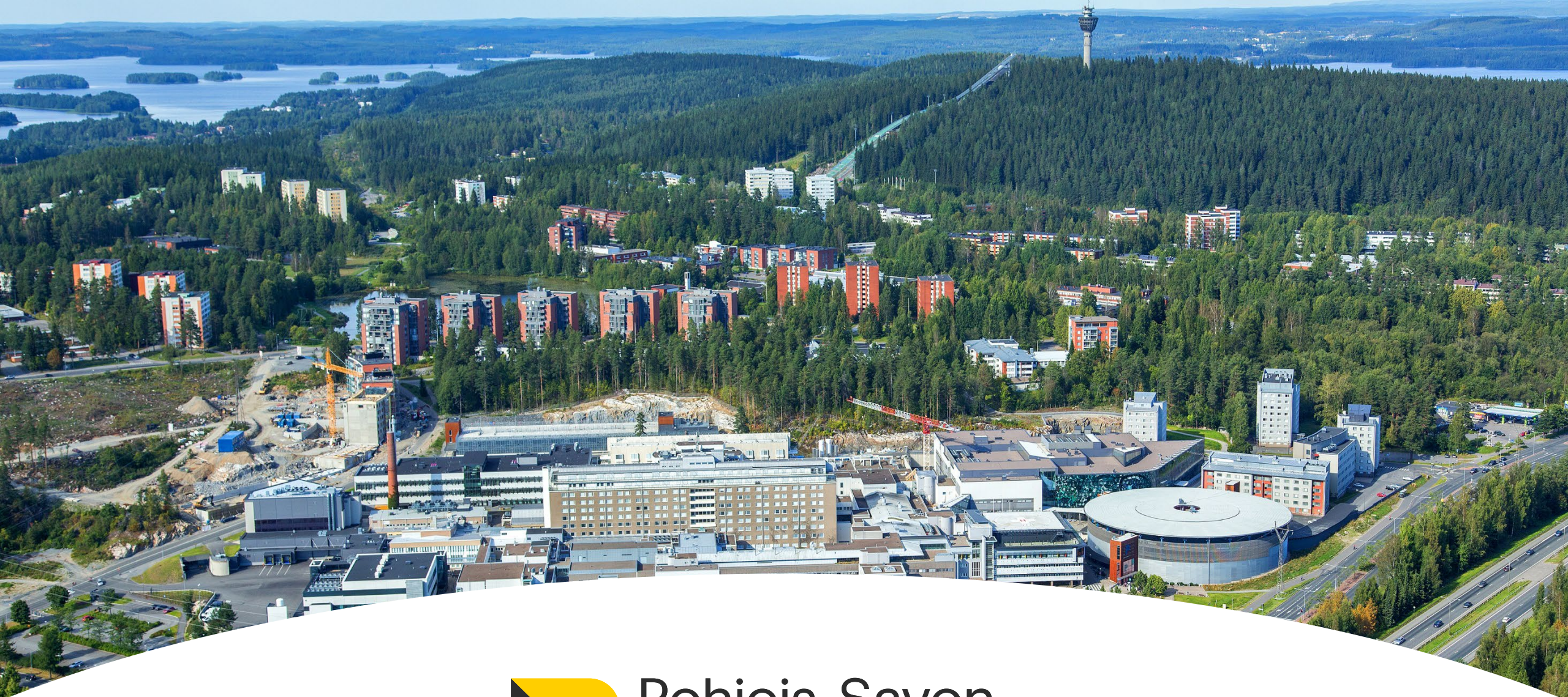
Tavoite 20: Asukasviestintä tukee asukkaiden omaa toimintaa ja ohjaa tarkoituksenmukaiseen ja oikea-aikaiseen palveluiden käyttöön.

Toimenpiteet

- Joka kotiin jaettava lehtinen esim. puolivuositain.
- Paikallislehtien välissä julkaistavat lehtiset.
- Kesälehdet, Kuopion Kohtaamisia-lehti, kuntien lehdet.
- Savon Median mainostilan hyödyntäminen.
- Jakomateriaalit: apteekkien, terveysasemien yms. palvelupisteiden tilojen ständit ja infotv:t, kaupunkien lehtien jakelupisteet; kohderyhmien mukaan.
- Kotihoidon jakelun hyödyntäminen.

- Graafisen ohjeiston ja elementtien kehittäminen.
- Hyvinvointialueen erilaisten mallipohjien kehittäminen ja tarvittavien uusien luominen.
- Brändiviestien ja sloganeiden kirkastaminen.
- Painotuotteet, liikelahjat, jakomateriaalit.
- Verkkomedia, joka mahdollistaa näyttävät uutisoinnit ja sometukset.
- Ohjeistus ja koulutus henkilöstölle.
- Bränditutkimus asukkaille ja henkilöstölle.
- Selvitys, miten hyvinvointialueen brändi näkyy toimipisteissä.

- Kehitetään asukkaan ajankohtaiseen palvelutarpeeseen liittyvää henkilökohtaisesti kohdennettua tiedonsaantia ja ohjausta palveluihin hakeutumisen, ajanvarauksen ja palveluneuvonnan yhteydessä käyttäen monipuolisesti kirjallisia ja sähköisiä tietoaineistoja, sähköisiä palveluita, puhelinpalvelua ja henkilökohtaista vuorovaikutusta.

Mittarit

- Maksetun mainoskampanjan data.
- Asukas- ja asiakastytyväisyyskyselyjen tulokset.

- Asukas- ja henkilöstökyselyn tulokset.
- Hyvinvointialueen brändi-ilmeen näkyminen eri toimipisteissä.
- Tunnettavuus: Some-kanavien seuraajamäärien kehittyminen ja keskustelun sävy, mahdolliset puolestapuhujat.

- Asukastytyväisyysmittaus koskien palveluiden piiriin pääsemistä. Palveluiden tarkoituksenmukaisen käytön seuranta.

Pohjois-Savon
hyvinvointialue

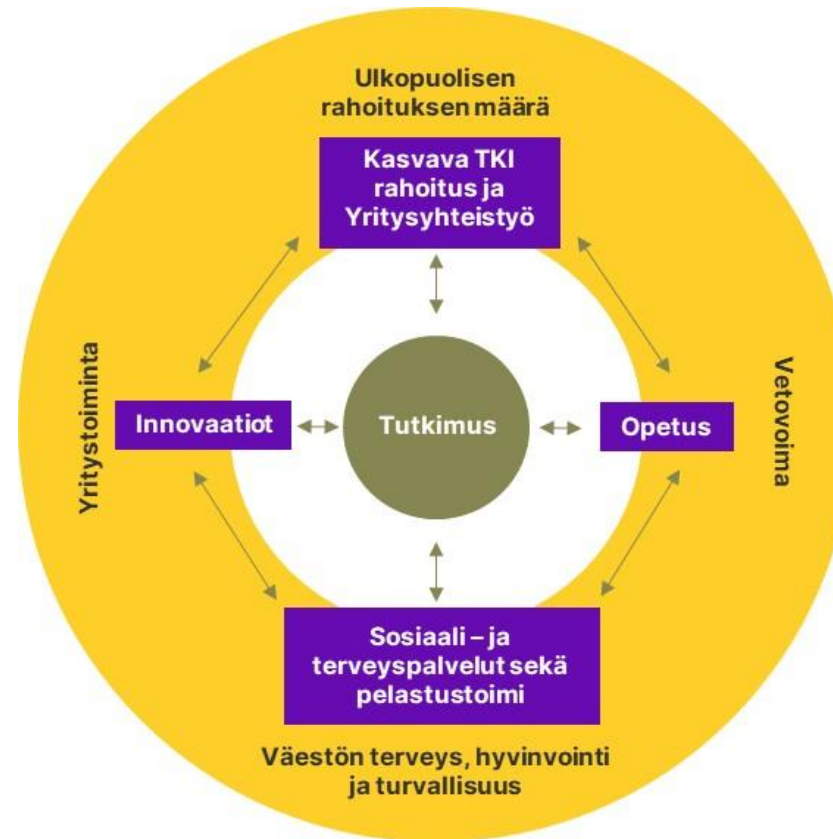
Tutkimus on investointi elinvoimaan

Tutkimus- ja innovaatiojohtaja, professori Juha Töyräs

Pohjois-Savon hyvinvointialue

Itä-Suomen yliopisto, Kuopio

The University of Queensland, Brisbane, Australia

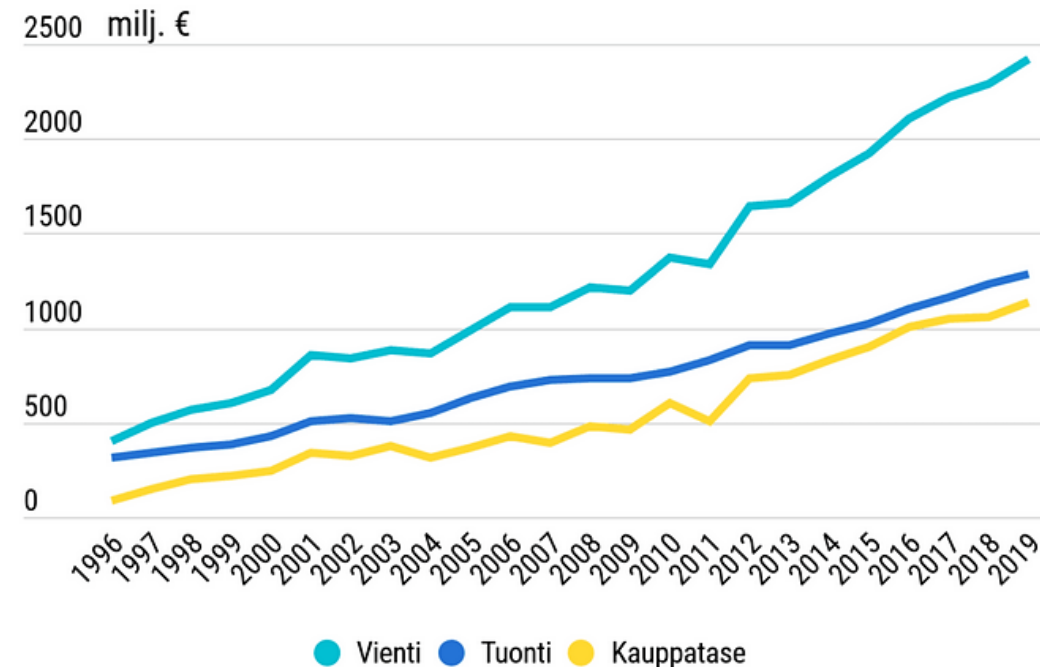

Suomen kilpailukyky ja hyvinvointi rakentuvat osaamiselle, tutkimukselle ja innovaatioille

- Kansallisten ja globaalien haasteiden ratkaiseminen nojaavat tutkimustoimintaan ja korkeaan teknologiaan.
- Terveysteknologian kauppataase on positiivinen ja tuonut Suomeen 20 vuoden aikana 14 miljardin euron ylijäämän.
- Terveysteknologia muodostaa yli puolet korkean teknologian viennistä.
- **Tavoitteena 15 miljardin euron vuotuinen vienti.** (Business Finland Missio)

Mitkä ovat tämän elintärkeän tavoitteen edellytykset?

Terveysteknologian tuotekauppa 1996 – 2019

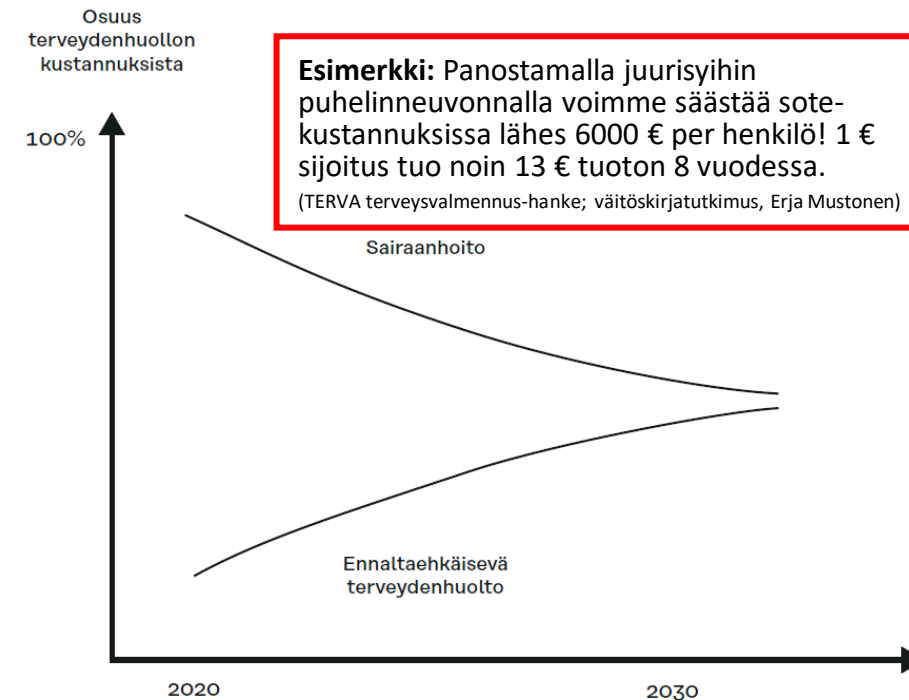
Lähde: Healthtech Finland

Sote-uudistus ja hyvinvointialueet eivät voi onnistua ilman tutkimusta

- Hyvinvointialueen toiminnan pitää perustua näyttöön. (terveydenhuoltolaki, sosiaalihuoltolaki, järjestämislaki, rahoituslaki)
- Tutkimus on tehokkaan, turvallisen, vaikuttavan, vetovoimaisen ja tasa-arvoisen terveydenhuollon perusta.
- Sote-uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen perustuu tietoon ja tutkimukseen.
- **Soten kuormittavuuden sijaan täytyy keskittyä sen tarjoamiin mahdollisuuksiin.** (Terveysalan kasvun ja kilpailukyvyn visio, Sitra 2023)
- **Jokainen yliopistosairaaloissa tutkimukseen investoitu euro palautuu nelinkertaisena.** ("Kuopion yliopistollisen sairaalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan merkitys", Esior Oy, 2022)

Mistä hyödyt syntyvät?

Kliiniset lääketutkimukset tuottavat terveyttä, osaamista ja taloudellista hyötyä

- **Kliinisten lääketutkimusten tavoitteena on löytää potilaille uusia tehokkaita lääkehoitoja.**
- Kliiniset lääketutkimukset kasvattavat osaamista ja edistävät potilaiden hyvää hoitoa.
- Kliininen lääketutkimus varmistaa, että potilailla on yhtäläinen mahdollisuus saada huomisen hoitoa tänään.
- **Kliiniset lääketutkimukset tuovat Suomeen yli sadan miljoonan euron vuotuisen kokonaishyödyn.**

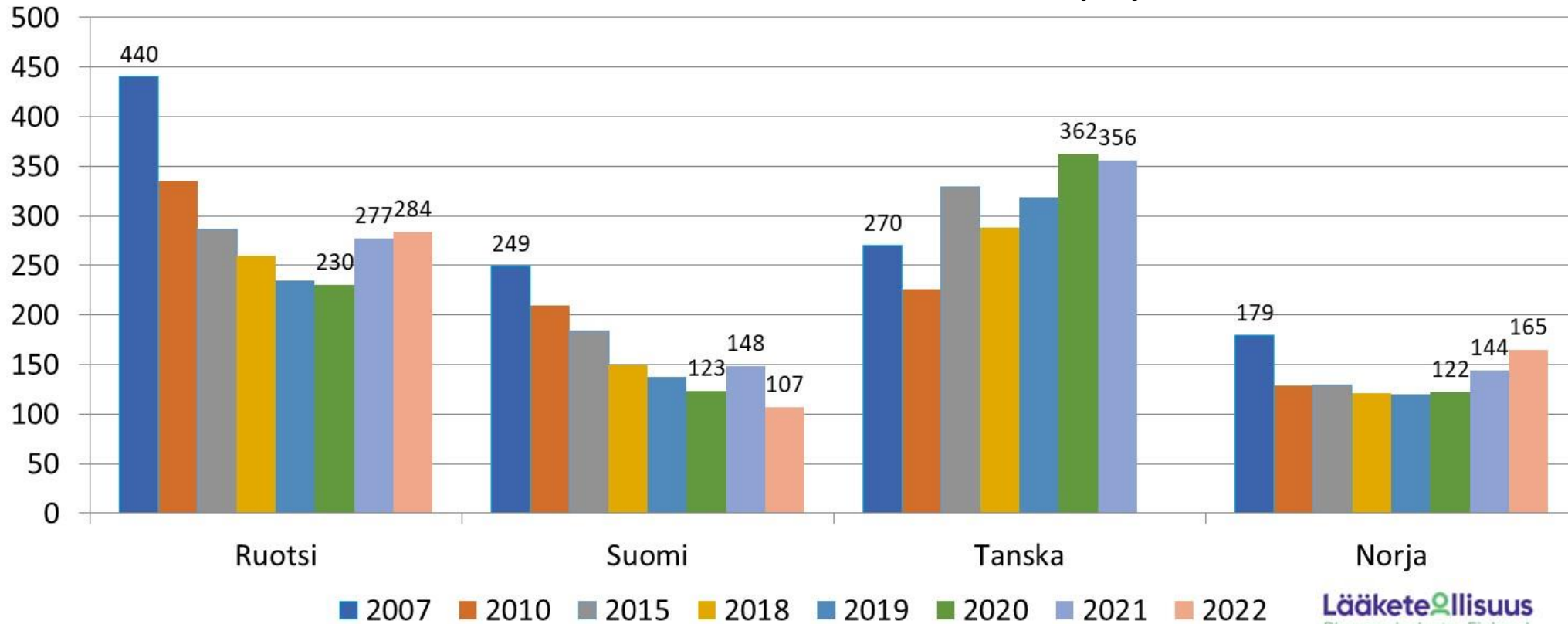
Mistä lääketutkimusten kokonaishyöty muodostuu?

Hyvinvointialueilla tehtävä tutkimus on monin tavoin kriisissä

- Kliinisen lääketutkimuksen määrä on laskenut jo pitkään.
- Tämä trendi on aiheuttanut Suomen kansantalouteen ja kansanterveyteen satojen miljoonien eurojen menetyksen.

Viranomaisille ilmoitetut uudet kliiniset lääketutkimukset pohjoismaissa

Kriisin syyt kumpuavat ohjausmekanismeista

- STM:n, OKM:n, TEM:n ja VM:n ohjaus on ristiriitaista.
- Kliinisten lääketutkimusten kokonaismerkityksen ymmärrys ja arvostus eivät ole olleet riittäviä.
- Kliinisiä lääketutkimuksia ei ymmärretä kannattaviksi ja osaksi potilaan normaalia hoitopolkua.
- Pula tutkimushoitajista, tutkijalääkäreistä, tutkimuksen tiloista, rekistereistä ja muista resursseista.
- Kriisin torjumisessa on pitkään keskitytty sen oireiden korjaamiseen, nyt on korkea aika puuttua juurisyihin.

Mitä konkreettista pitäisi tehdä, jotta tämä kansantaloudellisesti ja –terveydellisesti tärkeä toiminta saadaan taas vauhtiin?

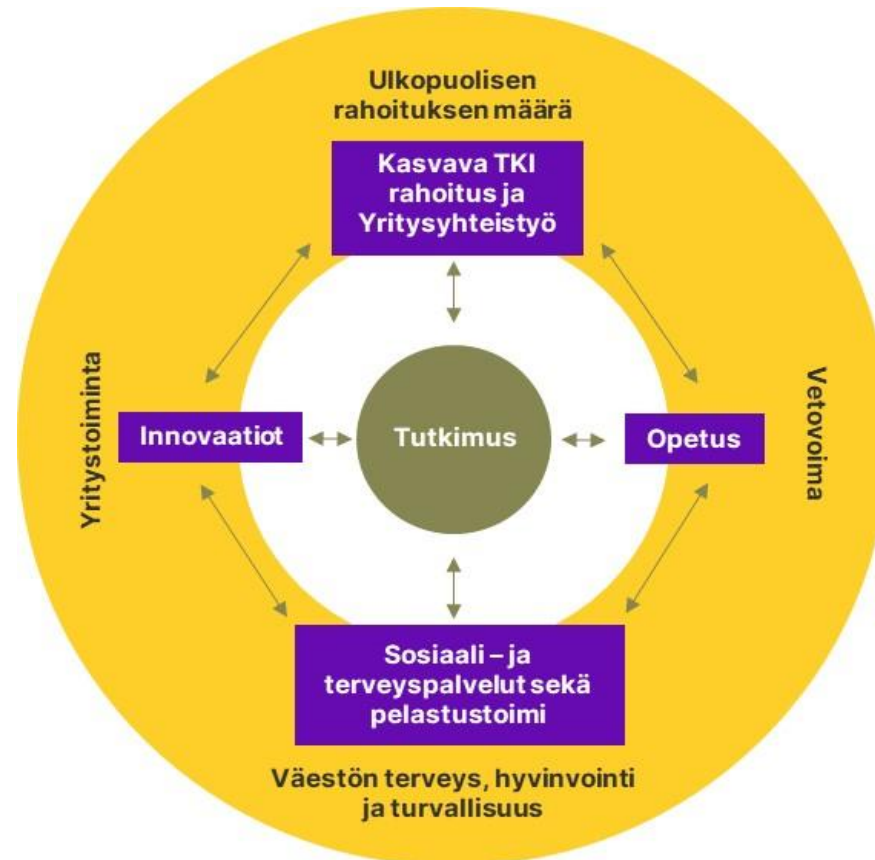
Kliinisen tutkimuksen kriisi vaikuttaa merkittävästi Suomen elinvoimaisuuteen

- Ennaltaehkäisyn, vaikuttavuuden ja näyttöön perustuvuuden kasvattaminen epäonnistuu, mikä **tekee sote-uudistuksesta mahdottoman ja taloudellisesti kestäättömän.**
- **Terveysteknologian 15 miljardin euron vientitavoitteeseen ei päästä,** mikä johtaa kymmenien miljardien eurojen kansantaloudelliseen menetykseen.
- **Kliinisten lääketutkimusten laskeva trendi jatkuu,** mikä johtaa vuosikymmenen kuluessa valtavaan taloudelliseen, toiminnalliseen ja terveydelliseen menetykseen sekä epätasa-arvoon uusimpien lääkehoitojen saatavuudessa.
- Suomen veto- ja pitovoima sekä osaamistason varmistaminen riippuvat mahdollisuudesta tutkia, oppia ja kehittää.
- **Kliinisen tutkimuksen kriisiytyminen heikentää osaavan työvoiman riittävyttä sote-sektorilla.**

elinvoiman ja sote-järjestelmän kantokyvyn

- **STM:n, TEM:n, OKM:n ja VM:n ohjaus** (rahoitusmallit ja lainsäädäntö) tulee olla paremmin linjassa, jotta kansallisten strategisten tavoitteiden (mm. Hallitusohjelma, TKI-tiekartta, Terveysalan kasvustrategia, Terveysalan kasvun ja kilpailukyvyn visio 2023, Business Finland missio) saavuttaminen mahdollistuu.
  - Tämä on edellytys ennaltaehkäisyn, vaikuttavuuden ja näyttöön perustuvuuden kasvattamiseksi, mitä ilman sote-uudistus on toiminnallisesti mahdoton ja taloudellisesti kestävä.
  - Tämä on edellytys sote-järjestelmän kyvylle toimia terveysalan innovaatioiden lähteenä sekä testi- että kehitysalustana suomalaisille terveysalan tuotteille. Ilman tätä terveysteknologian kasvu 15 miljardin euron ventialaksi ja kliinisen lääketutkimuksen elpyminen ovat mahdottomia.
- **Hyvinvointialueiden rahoitusmallin tulee nykyisestä poiketen kannustaa tulopohjan kasvattamiseen** (esim. tutkimus-, terveys- ja koulutuspalvelujen vienti) **ja terveyden edistämiseen**.
  - Ilman tätä sote-järjestelmä kuormittuu ja kallistuu entisestään. Tämä on myös edellytys tiedon ja osaamisen kasvulle, vetovoimaisuudelle, näyttöön perustuvuudelle, vaikuttavuudelle, tehokkuudelle ja ennaltaehkäisylle, jotka kaikki kumpuavat tutkimuksesta.
  - Esimerkiksi Suomessa kituva kliininen lääketutkimus voitaisiin elvyttää tarjoamalla kannustimena vaikkapa 40 senttiä jokaisesta eurosta, jonka saamme lääkeyritysten sponsoroimien ilmaisten lääkkeiden myötä.
- **Eduskuntapuolueet ovat sitoutuneet Suomen TKI-menojen kasvattamiseen 4% BKT:sta vuoteen 2030 mennessä.** Lisääntyvää TKI-rahoitusta tulisi jakaa kannustinmallien kautta suoraan hyvinvointialueille tutkimustyön mahdollistamiseksi.
  - VTR rahoituksen osuus hyvinvointialueiden kokonaisrahoituksesta on n. 1,5 promillea, mikä on kaukana kansallisesta tavoitteesta.
  - Yliopistosairaalisän kohdistuminen TKI-toimintaan tulee varmistaa, jotta osaamisen ja tiedon kasvu mahdollistuu.

Investoimalla ja kannustamalla tutkimukseen turvaamme Suomen elinvoiman ja sote-järjestelmän kantokyvyn

7.11.2023

VN/22236/2023

VM:n ja STM:n suositusehdotukset:

1. Alueen on merkittävästi vauhditettava päätöksentekoa toiminnan ja palveluiden uudistamiseksi sekä talouden tasapainottamiseksi.
2. Alueen on kevennettävä palvelurakennetta ja -verkkoa sekä lisättävä digitaalisten palveluiden käyttöä.
3. Alueen on tunnistettava, suunniteltava sekä toimeenpantava tarvittavat toimet vuokratyön käytön vähentämiseksi.
4. Alueen on otettava vastuu YTA-yhteistyöstä ja nopeutettava sekä vahvistettava sitä.

SM:n suositusehdotukset:

5. Alueen on jatkettava toiminnan uudistamista.
6. Onnettomuuksien määrää tulee vähentää tehokkaasti ja tulipalojen määrä tulee puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Hyvinvointialueiden tulee onnettomuuksien ehkäisytyössä kiinnittää huomiota laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen.
7. Hyvinvointialueiden tulee parantaa toimintavalmiutta alueella toimintaympäristön riskejä vastaavalle tasolle.
8. Hyvinvointialueiden pelastustoimien tulee varmistaa, että väestönsuojeluun varautumiseen kohdennetut resurssit ja osaaminen ovat riittävät ja suuntautuvat lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen.
9. Hyvinvointialueiden tulee kiinnittää erityistä huomiota pelastuslaitosten työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen.